

לקראת שבועת מלכתא

לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 410

פנינים לפרשת ויגש תשפ"ד

כששמע זאת רבי שלום הכריז: יש לי דרשה! כל אחד מאיתנו קורא בתורה את סיפור פגישת יוסף עם אחיו, כיצד בכו והתחבקו, והתגובה הטבעית היא: איזה יופי, כמה מרגש... אבל חז"ל אמרו: כאן כתוב פטנט נפלא להתעלות והתקדמות בעבודת ה'!

הגאון רבי שלמה לוונשטיין שליט"א על אוי לנו מיום הדין או לנו מיום התוכחה!

"אני יוסף העוד אבי חי ולא יכלו אחיו לענות אתו פי נבְהלו מפניו"
 (בראשית מ"ה, ג')

אבא כהן ברדלא אומר: אוי לנו מיום הדין או לנו מיום התוכחה, יוסף קטנו של שבטים היה ולא היו יכולים לעמוד בתוכחתו, לכשיבא הקב"ה ויזכיר כל אחד ואחד לפי מה שהוא, שנאמר (תהלים ג) אוכיחך ואערכה לעיניך, על אחת כמה וכמה (ב"ר צג, י) הנה כל אחד מאיתנו, אם היה קורא את פסוקי התורה העוסקים במעשה יוסף ואחיו, מבלי לדעת את דברי אבא כהן ברדלא, מן הסתם היה מתרגש ואולי אף מוריד דמעות - אך לא מעבר לכך! לא כן חז"ל הקדושים. הם ירדו לעמק הענין, וראו כי מפסוק זה נלמד לקח מוסרי מאלף: "אוי לנו מיום הדין, או לנו מיום התוכחה" - כמה נוראה היא התוכחה שיוכיח הקב"ה כל אחד ואחד ביום הדין לפי מה שהוא. זהו דבר המעורר התפעלות!

בעצמי. אתם תלכו לשם, תתבוננו בנעשה סביבכם, וכשתחזרו תספרו לי מה היה, ואני כבר אלמד מהסיפורים את הלימודים הנצרכים לי", ואכן כך היה.

שבו המארחים וסיפרו לו את התרשמותם: "יש שם דברים נפלאים, אפשר להסתובב שם הרבה זמן, אך שמנו לב לתופעה מעניינת: קבוצה של אנשים שילמה במיטב כספה עבור כרטיס כניסה לתערוכה, ובמקום להסתובב ולהתבונן בכל המכונות, עמדו יום שלם ליד מכונה אחת ובחנו אותה מכל הצדדים. התברר שאנשים אלו הם בעלי מפעל המייצר מוצר מסוים, ברשותם מכונה דומה

הגה"צ רבי שלום שבדרון זצ"ל היה נוסע מדי פעם לאמריקה, לאסוף כסף עבור ה'חינוך העצמאי'. באותם ימים לא טסו במטוסים. המסע לאמריקה נערך באמצעות אנייה, ונמשך מספר חודשים. ר' שלום [יחד עם הרב ישראל גרוסמן זצ"ל] התנדב לצאת למסע המפרך. ומספר ר' שלום, שבאחת הפעמים שהיה באמריקה, נערכה במקום תערוכה ענקית של כל מיני מכונות, המצאות חדשות ומעניינות, והציעו לו המארחים לבוא איתם לשם, ומן הסתם ממה שיראה שם יהיו לו כמה דרשות... אמר ר' שלום: "בכדי שתהיינה לי דרשות אין צורך שאלך לשם

למכונה הזו, רק שזו שלהם פחות משוכללת. לכן עמדו שם יום שלם, לנסות לתפוס היכן נקודת היתרון, אולי יצליחו להעתיק את ההמצאה ולהשתמש בה לתועלתם.
כששמע זאת ר' שלום הכריז: יש לי דרשה! כל אחד מאיתנו קורא בתורה את סיפור פגישת יוסף עם אחיו, כיצד בכו והתחבקו, והתגובה הטבעית היא: איזה יופי, כמה מרגש... אבל חז"ל לא באו 'לתערוכה' סתם בכדי לעמוד ולהסתכל, הם נעמדו ליד 'המכונה' ואמרו: גם לנו יש מכונה מעין זו, ועלינו לשפר אותה. כאן כתוב פטנט נפלא להתעלות והתקדמות בעבודת ה'!

מהו אותו 'פטנט'?

"אבא כהן ברדלא אמר: אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה, יוסף קטנן של שבטים היה ולא היו יכולים לעמוד בתוכחתו... 'כי נבהלו מפניו', לכשיבוא הקב"ה ויוכיח כל אחד ואחד לפי מה שהוא, על אחת כמה וכמה". אתה מתפעל מהמעמד המרגש - אני מתפעל מכך שנבהלו מתוכחת יוסף, כי אם כך - מה יהיה אתנו כשהקב"ה יוכיח כל אחד מאתנו לפי מה שהוא!

פעם לקחתי את רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל לחוף הים, על מנת לשאוף מעט אויר צח הנחוף לו לבריאותו. על החוף ראינו אדם שהגיע לדוג דגים. תחב פיתיון בקרס שבקצה החכה, השליך את החכה הרחק לתוך הים והמתין בסבלנות. אחרי כמה דקות משך מהר את החכה אליו, אך לאכזבתו הקרס היה ריק. הדג אכל את הפיתיון ולא נתפס בקרס. נטל הדיג פת לחם נוספת, תחב אותה כפיתיון בקרס והשליך את החכה המימה. המתין עוד מספר דקות, משך אליו את החכה,שוב הקרס ריק - בלי פיתיון ובלי דג. כך נמשך המחזה שוב ושוב.
אנחנו ישבנו מרחוק והבטנו עליו שעה ארוכה. בסוף נגשנו אליו ושאלנו אותו:

מה קורה, מדוע אינך מצליח לדוג דגים?

"פשוט מאד", ענה האיש, "המים כאן רדודים, אין הרבה דגים..."

"אין הרבה דגים?! הלא הם אכלו לך את כל הפיתיונות!"

"לא, זה בגלל הרוח ומזג האויר".

"אמור לי" - פנה אליו ר' ראובן בשאלה - "וכי אינך מתייאש אחרי כל

כך הרבה ניסיונות שלא צלחו?"

כשאדם דג דגים נצרכת לו סבלנות רבה

מהדייג שפגשנו היום - המשיך ר' ראובן - למדתי עומק נוסף: כשאדם דג דגים נצרכת לו סבלנות רבה, ואכן למיודענו היתה סבלנות. כשלא הצליח - תלה זאת במים הרדודים ולא התייאש. גם אדם הניגש ללמוד סוגיא ולא מצליח מיד - אל לו להתייאש. יתאזר בסבלנות, ינסה שוב - עד שיצליח!

שואלים אדם: "מדוע לא למדת תורה?" והוא עונה: "לא הצלחתי לקלוט כלום, וגם מה שקלטתי - נשכח ממני מיד".

"ובמה עסקת לפרנסתך?"

"היתה לי ברוך ה' חנות טמבור".

"כמה פריטים היו בחנות?"

"בסביבות חמשת אלפים פריטים..."

"את כל אלפי הפריטים הללו אתה זוכר, וגם את המחירים וגם מה חסר כדי להזמין, ותורה לא יכולת ללמוד?"

על זה נאמר: "אוי לו מיום הדין אוי לו מיום התוכחה... לכשיבוא

הקב"ה ויוכיח כל אחד ואחד לפי מה שהוא".

אותה תוכחה, כאמור, תהיה "לפי מה שהוא" - לפי האדם עצמו. לא

יטענו לו מדוע לא היית כמו פלוני, אלא מדוע לא היית אתה עצמך!

לחץ אימים. בשש וחצי כבר מעירים

אותי מהשינה בפעם הראשונה

שואלים בחור ישיבה: "מדוע אינך לומד?"

והוא עונה: "כיצד אוכל ללמוד כשכך המצב בישיבה?"

"מה הבעיה?"

"לחץ אימים. בשש וחצי כבר מעירים אותי מהשינה בפעם

הראשונה. סיבוב שני ברבע לשבע. בשעה שבע בדיוק מתחילה

התפילה ונמשכת עד שמונה. כזו תפילה ארוכה... אחר כך מגיעים

לחדר האוכל ואין מה לאכול. חצי מהסלט - בצל... אח"כ נכנסים

לבית המדרש ללימוד רצוף של ארבע שעות, ובסופן תפילת מנחה

שגם היא מתמשכת מעבר לזמן הסביר... אחר כך ארוחת צהרים

וגם שם אין הרבה מה לאכול... והסכו"ם, שה' ישמור, הלא ניכרים

עליו סימני האוכל מאתמול... בצהרים בקושי נשארת לי שעה לנוח

וכבר מתחיל סדר ב', שעות על גבי שעות של לימוד, אח"כ סדר ג'

עד אחת עשרה בלילה. סדר יום קשה ומעייף!

אכן, טענה קשה ביותר!

אלא שאותו בחור, בקיץ האחרון יצא לטיול עם כמה חברים, ולהלן

המשך בעמוד 13

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות

'אמונה וחסד' דפוס וכריכ"ה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה

לעיי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל

נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

ירדתי פעם עם רבינו במדרגות ביתו והוא הוציא את צרור המכתבים מהתיבה. וכשראה הזמנה לחתונה, טרם ראה מי המזמינים, התפעל בשמחה ואמר, זה דבר טוב, מהנה, משמח, רבינו היה נראה אז בעיני, כאדם המאושר עלי אדמות, עד כדי כך שמחשבתי היתה כשהגענו למנחה, שאולי צריך לומר לחזן שלא יאמרו היום תחנון, כי רבינו קיבל "הזמנה"

ממידותיו האציליות של מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל

"יִיאָמְרוּ הַחֲתָנוּ" (בראשית מ"ז, כ"ה)

בבית המדרש "חניכי ישיבת קול תורה" שבבני ברק ביקשו להנהיג שעה של לימוד לאחר התפילה בשבת והביאו את ההצעה לפני רבינו, אך הוא שלל זאת מכל וכל, וטען שבבתי רבים האישה ממתינה בבית ומצפה לבואו של הבעל כדי שיעשה לה קידוש ותוכל לטעום משהו לאחר התפילה. במקום זאת הציע ללמוד שעה אחת לפני זמן קבלת שבת (בקיץ) או שעה לפני התפילה בבוקר. פעם הגיעו תושבי בית כנסת מסוים לפני רבינו, כדי ליישב מחלוקת שהתפתחה ביניהם, האם להקדים זמן התפילה בליל שבת לזמן שכתוב, או שמא לאחר מעבר לזמן שכתוב בהלכה. רבינו הכריע להם שצריך להקדים וכי כך מפורש בהלכה שכך יש לנהוג. תהו האנשים, היכן מופיע הדבר בהלכה, השיבם רבינו שזה לא בהלכות תפילה ולא בהלכות שבת, אלא בהלכות בין אדם לחבירו; בצורך להתחשב בבני הבית.

בשמחה אחת שהשתתף בה וידע שהשתתפותו ושמחתו עמם חשובה להם במיוחד ויאלץ לעזוב אחרי זמן לא רב ועלולים להיפגע, הוריד מיד כשנכנס את הכובע והניחו לא הרחק.

מדוע ירד רבינו למשרד הישיבה

רבינו נכנס פעם למשרד הישיבה, ושאל מיהו אחראי המשק של הישיבה שקונה את הסחורות שנדרשות לה, כשפגש את האחראי, שאלו, האם יש ספק ביציץ קבוע שהישיבה קונה ממנו וסיפר שהוא מתעניין, כי פגש אחד שמסחרו בשיווק ביציץ והתאונן על קשיים בפרנסתו, וביקשו אם יוכל להשתדל לפרנסתו, ועל כן עלתה על דעתו לברר אולי הישיבה תוכל לקנות ממנו.

הג"ר אלחנן קונשטט מראשי הישיבה, שסיפר זאת כשיצא ממשרד הישיבה ששמעו אז מהאחראי, היה נרעש, היכן נשמע עונה שכזו, שרבינו ירד מהגבהים הרוחניים בסוגיות שעוסק בהם שעוסק בהם, להורות את עם השם הלכה וכו' לרדת למשרד הישיבה, לנסות לדאוג ליהודי שמתקשה בפרנסתו.

השמחה בשמחת הזולת

עבודה מיוחדת ונשגבה אצלו היתה ההנהגה של הליכה להשתתף בשמחות שהיה מכתת רגליו ומתרוצץ משמחה לשמחה לאחל מזל טוב לבעלי שמחה ולפעמים לכמה בעלי שמחה בערב אחד, לשמוח בשמחת הזולת. פעמים שמלוויו ניסו לשכנעו שהשעה מאוחרת וכבר מאוחר ופלוני לא כל כך מצפה ולא יפגע אם לא יבא, אך הוא השתדל בכל כוחו לשמח כמה שיותר. וסיפר אחד שנתלווה לרבינו באחת משנותיו האחרונות כאשר נסע לכינוס שהתקיים מחוץ לעיר וחזר לירושלים. עצם השתתפותו באותו כינוס היתה חידוש שכן בכוחותיו החלשים באותה תקופה כבר לא נסע חוץ לעיר, אבל היות וראה בזה ענין גדול ובשורה של אחדות המחנה נסע. כשחזר כבר היתה השעה מאוחרת מאד ורבינו החל לחשוב, יש הרי בשמחה בחצר חסידות פלונית ובעוד חצר והלא הם ביקשו מאד שאבוא והלך. כשסיים נזכר שהיה בחור בישיבה שהיה מדובר שרבינו יהיה מסדר קידושין שלו ובגלל הכינוס לא הגיע לסדר לו קידושין, ואמר שמן הראוי ללכת לשמחו. אמרו לרבינו מלוויו, מה

כל מי שהיה מצוי בבית של המשגיח ונ"ב הרבנית צביה ע"ה, יודע שתי עובדות. מחד גיסא, ההתחשבות בדעתה וברצונה של הרבנית, היתה מקסימלית אצל המשגיח. כך ברוחניות, כך בגשמיות ובפרט בעניני הבית - 'על פיה ישק כל דבר'. ומאידך גיסא, כל הגה אשר יצא מן המשגיח, רצון, או מחשבה, קודש קדשים היה כלפיה.

הגאון רבי ברוך מרדכי אזרחי זצ"ל ראש ישיבת 'עטרת ישראל' בשיחה מיוחדת על חכמת נשים בנתה ביתה

"בני רחל אשת יעקב" (בראשית מ"ו, י"ט)

כשברא הקב"ה את עולמו, לא החסיר ממנו דבר. הכינו, כלול בהדרו ומשוכלל בשלמותו, להיותו 'כל שתה תחת רגליו' של האדם, שנברא זה עתה בצלם אלוקים. 'אדם' זה נברא כליל המעלות, ברוך כשרונות, כוחות ומדות. כל אלו, קבע הקב"ה ב'אדם'. לא חסר דבר מכל אשר דרוש לו למילוי תפקידו ויעודו עלי אדמות. והנה נוכח הקב"ה, כי על אף בריאת האדם, על סגולותיו, מוכשרויותיו, מדותיו ותכונותיו, קיימת תכונה אחת נעלה יסודית ביותר. לא יכון עולם ואדם בלעדה. אשר אין האדם על כל מרחביות אישיותו, מסוגל להכילה. הלא היא תכונת ומעלת ה'אמהות'. רצה איפוא רצונו יתברך לברא אדם אשר יהא מסוגל להכיל 'אמהות', על כל הכלול בה.

ולא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה זאת, אלא 'אשה', ויברא האלוקים את ה'אשה'. ברא איפוא הקב"ה בריאה מיוחדת למלא את רצון רצונו יתברך - זהו 'כרצונו'! זאת היא הברכה, כי בה בברכה זאת, מודה האשה להקב"ה על שמצא בה את מילוי רצונו יתברך. או בלשון הכתוב 'ויאמר אלוקים לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו' [בראשית ב-ח] כלומר, יש בו באדם הכל. אבל תכונה זאת אשר נקראת 'עזר', לא קיימת בו. חייבים לברוא בריאה מיוחדת לצורך קיום משאלה זאת, כביכול, של הקב"ה, בריאה של 'עזר כנגדו'.

'ויבן ה' אלוקים את הצלע'... [שם-כב]. "ברוך אתה ה', שעשני כרצונו"...

ה'אמהות', היא ההתגלמות של ה'עזר כנגדו', ברוממותם הגבוהה של עומק משמעותם!...

בכדי לתאר לכם מהו התפקיד המיוחד שרק האשה יכולה לבצעו בשלימות, ואין איש מלבדה המסוגל לעשות זאת כמוה, אצטרך להקדים ולספר לכם סיפור ייחודי על אשה צדקנית מיוחדת.

המדובר בהרבנית מרת ביילא הינדא מלצר ע"ה, אשת חבר של מרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זיע"א, מפורסם עליה בין היתר, שהוצאת ספרו החשוב של בעלה 'אבן האזל' נזקפת לזכותה, כשהיא היתה זו

שהמריצה אותו יותר מכל להוצאת הספרים, הכיצד? ידוע שרבינית ביילא הינדא היו כמה אחיות, אחת היתה נשואה להגאון רבי משה מרדכי אפשטיין זצ"ל, אחרת היתה נשואה לרבי ברוך הורביץ, אחת לרבי שעפטל קרמר, ועוד גאוני ישראל. אך רבי איסר זלמן ורבי משה מרדכי היו רעים וידידים מנוער, מעת לימודם יחדיו בוואלוזין בימי הזוהרים, כל ימיהם היו ידידי נצח, שנמשכה על פני שנים ארוכות, והתחזקו בקשרי המשפחה שהיו להם.

יום אחד פנתה הרבנית ביילא הינדא לבעלה

יום אחד פנתה הרבנית ביילא הינדא לבעלה, היה זה לאחר שרבי משה מרדכי זצ"ל הוציא לאור את ספרו הראשון לבוש מרדכי על מסכת ב"ק, שקנה את שמו המיוחד בעולם התורה והשיבות: 'הן יודע אתה שרבי משה מרדכי הוציא עתה את ספרו הראשון לבוש מרדכי, וכל העולם רועש וגועש, אני יודעת שגם אתה מסוגל לעשות זאת לא פחות ממנו, ומדוע לא תמלא אף אתה את חובתך, להוציא לאור חידושיך הרבים'.

מהלכת השמועה, שלא מעט, בעקבות דברים אלו, התיישב רבי

חדש ע"ה, ידוע הוא הדבר שהמשגיח הגה"צ רבי מאיר חדש זצ"ל הטביע את חותמו החינוכי, התורתי ואפילו הלמדני על כל הדורות בהם עסק בחינוכם, ואם נביט אחרונית אין ספק שהמשגיח לא יכול היה לזוז ולהניד צעד כלשהוא בחייו, אילולי הבית הגדול של המשגיח שהיה פתוח לרווחה וכל אחד הרגיש בו כבביתו ממש. בית מופלא זה, היה אחד מכלי העזר החיוניים ביותר להצלחתו, ומי היא הבית אם לא הרבנית צביה לאה ע"ה. וכל מי שדרכה כף רגלו על מיפתן הבית יודע הוא שהיא ניהלה את כל הבית ביד רמה, ובתבונה עצומה.

והנה כל מי שהיה מצוי אצל בית זה של המשגיח זל"ה ונ"ב הרבנית צביה ע"ה, יודע או יבין שתי עובדות. מחד גיסא, ההתחשבות בדעתה וברצונה של הרבנית, היתה מקסימלית אצל המשגיח. כך ברוחניות, כך בגשמיות ובפרט בעניני הבית - 'על פיה ישק כל דבר'. ומאידך גיסא, הגה, אשר יצא מן המשגיח, רצון, או מחשבה, קודש קדשים היה כלפיה. כלום אין כאן איזה 'ממה נפשך'?

אך האמת היא, שהם הם הבונים של כל אשר התרחש בבית הזה. כי ההרמוניה היתה ממש מתנגנת כאחד, משום שתפקידו של מרן המשגיח היה לא רק מטרתו בחיים, אלא גם מטרתה. ומי שידע מה רב היה חלקה והשפעתה על כל מהלך עבודת הקדש שלו, יבין אל נכון שהם הם הדברים. כי היתה הרבנית צביה ע"ה, ה'עזר כנגדו' במלא מובן המושג, ובעיקר הרבנית שהיתה סמל של 'אמהות' נצלה כח אדירים זה, קודם כל לגדילתו וצמיחתו של בעלה הדגול, ויחדיו, לעצוב ביתם הדגול על כל הכלול בזה.

מדי פעם היינו שומעים את הרבנית פונה אליו בשמו, ואומרת: עיקר עבודתך צריך להיות עם יחידים... עליך לחלק את זמנך כך, שרובו יושקע ביחידים... וכו' וכו'. ומי אינו יודע, כי את ההדגשה והדרישה הזאת למדה הרבנית מאישה הדגול. כי כך הוא המהלך. "הוא" הדעת-תורה, הוא הקובע, הוא המלמד והמוחנך. ומשלמדה, התחנכה והחדירה את המושגים בקרבה, שוב חזר הדבר והשפיע דרך כח ה'עזר כנגדו', דרך כל דרכה וכוחה כ'אם הבית'.

ניתן להסיק מכך שכל אם בישראל תתחיל להטיף לבעלה להתחזק בלימוד ועשייה תורתית...

ת. חובה לדעת, שהמציאות העובדתית שהיא אם ילדיו, אינה נותנת לה תואר 'אמהות' לעשות בו כבשלה, או להטיל תפקידים ומשימות ככל העולה על רוחה, רק אשה שיודעת להפנים את המסר הייחודי להיותה 'אם בישראל', היא האשה אשר ניחונה בכוח להיות 'עזר כנגדו', ורק אשה אשר כל מעינה הוא לגדל ולרומם את בעלה וביתה, היא זאת אשר ניחונה בכוח ובמשימה להיות אם 'אמהותית' בביתה (קטעים נבחרים מתוך החוברת 'נשים במאי קז'יין בהוצאת דרשו תש"פ')

איסר זלמן לכתוב את חיבורו הנודע 'אבן האזל', שכיום מתבדרין בבי מדרשא.

עוד מספרים [דומני כי שמעתי זאת מאחד מבני החבורה הקדושה הקבועה שהיה מרן הגרא"ז זצוקל"ה לומד עמם מידי ים ביומו בביתו שב'בתי ראנד' בירושלים]. כידוע, הרבנית בילא הינדא ע"ה היתה כותבת את חידושי תורתו, והיתה שקועה בזה מאד, עד כי באחד הימים, בעודם מסובים סביב לשולחנו בשקלא וטריא עירנית, מבחינים ברבנית בילא הינדא ע"ה ניצבת בפתח, הקולמוס הטבול בידו בידה, וממתנה לפסק זמן לשאול את שאלתה. כשפנה אליה מרן זצוקל"ה כשואל מה חפצה, שאלה תוך כדי נימה מתמיהה - "אינני מבינה, הרי את אותה הראיה שהבאת מלשוננו של הרמב"ם, היית יכול להביא מלשון הרמב"ם כאן בהלכות נזקי ממון, ומדוע הרחקת להלכות פסולי המוקדשין?... והוא זצוקל"ה כדרכו המת'יחסת בחשיבות לפניויותיה, משיב בנחת, עד שנחה דעתה...

נראה, שפשר ההנהגה של שניהם, ההרמוניה שביניהם וכל הכרוך הזה, כפי שבא הדבר לידי ביטוי בשתי עובדות אלו, הוא בהשקפה הנכונה על מהות שליחות ה'עזר כנגדו', או קרי ה'אמהות'.

לאמור: ה'עזר' הגדול ביותר, הוא בביטוייה של ה'אמהות' לא רק כלפי הבנים הביולוגיים, אלא קודם כל כלפי ה'בעל', לגדלו ולרוממו. כי זהו שנטע הקב"ה בבריאת האשה, הכושר המיוחד של 'עזר כנגדו', היינו הכושר של 'אמהות', בגדילתו, בצמיחתו, ברוממותו, של 'אישה', בעלה, וזה עוד לפני הכושר הטמון בהחדרת כל הערכים הללו בכל בני הבית.

כל זה בא לידי ביטוי כאשר גידולו ורוממותו של הבעל [ובני הבית, כמובן] היא מטרתם המשותפת של האיש ו'עזרתו'. שניהם! מחברים את האבן האזל, גם כשאינה משתתפת בפועל בכתיבת החידושי תורה, הלימוד, החידוש, היצירה. ההתעלות וההתרוממות, המה המטרה של ה"יחידיו" הזה.

בילא הינדא פונה אל אישה בתביעה היכן האבן האזל שלך? כ'תובעת' את שלה! וזה עצמו, אין לך מגדל ומרומם גדול מזה. זוהי ההשפעה, זו דרכו. כך מתבטא ה'עזר' - ה'אמהות' כלפי הבעל, כמו כלפי כל בני הבית.

מדי פעם היינו שומעים את

הרבנית פונה אליו בשמו

הוא אומר שבכח האשה להשפיע ולהשתתף בדרכו של בעלה הגדול... ת. אני הכרתי אשה גדולה, שהיא חמותי הצדקנית מרת צביה לאה

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל? חדש!!! ניתן להרשם בכל עמדות 'נדרים פלוס' ברחבי הארץ

והנה מקבל ר' עמרם בלוי שיחת טלפון מבני משפחת שרון, הלא היא משפחתו של ראש הממשלה לשעבר, שזה כבר כמה וכמה שנים היה מוטל כך כ'צמח' ללא נייע, בני משפחתו חקרו ודרשו ללא הרף בכל העולם מה ניתן לעשות לרפואתו, הם ניסו את טובי הרופאים מן השורה הראשונה והעלו חרס בידם..

הגה"צ רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א על כח התפילה

"וַיִּגַשׁ אֵלָיו יְהוָה וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנָי יְדָבָר נָא עֲבֹדָה דְבָר בְּאֲזְנֵי אֲדֹנָי וְאֵל יַחַר אַפָּה בְּעֵבְדֶךָ" (בראשית מ"ד, י"ח)

מפרש בספר הקדוש באר מים חיים ובעוד ספרים קדושים, על פי מה שאמרו במדרש (ב"ר צג, ו) הגשה לתפילה, עיין שם, שהגם שהיה נראה כמדבר אל יוסף, באמת בתוככי ליבו היה מתפלל לפני השם יתברך, והיה מסתיר תפילתו בהעלם, כדי להרחיקה מאחיות החיצונים, כידוע.

סיפר לי מחותני הרב החסיד ר' עמרם בלוי, מוועד הכשרות דעיר הקודש ירושלים תיבנה ותכונן, שלפני מספר שנים נפל למשכב, לא עלינו, ובהתגברות המחלה היה מוטל כמה חודשים מחוסר הכרה במצב קשה ביותר, הנקרא "תרדמת", אשר בהגדרות הרפואיות הוא נחשב כמו "צמח", ואין שום אופן בעולם, עצה או תרופה לעוררו מתרדמת זו. מצב זה יכול להמשך על פני שנים רבות, רחמנא ליצלן. ביום אחד לפתע פתאום בנס מן השמים פקח את עיניו, ואט אט חזר להכרתו המלאה, עד שהבריא לגמרי, בחסדי שמים, וחזר לבריאותו השלמה כאחד האדם, לאורך ימים ושנים טובות. הסיפור הזה היכה גלים בעולם הרפואה, בהיותו מקרה יוצא דופן, כשרוב החולים במחלה זו אינם יוצאים ממנה, ה' ירחם.

הם הצהירו בפה מלא, שהינם מוכנים לפזר הון רב בעד גילוי הסוד

חלפו כמה חודשים, והנה מקבל ר' עמרם שיחת טלפון מבני משפחת שרון, הלא היא משפחתו של א' שרון, ראש הממשלה לשעבר... שזה כבר כמה וכמה שנים היה מוטל כך כ'צמח' ללא נייע וללא זיע. אנשיו ובני משפחתו חקרו ודרשו ובררו ללא הרף בכל העולם מה ניתן לעשות לרפואתו, הם ניסו את טובי הרופאים מן השורה הראשונה שבעולם הרפואה, ואף פרופסורים ידועי שם מהמומחים ביותר בעולם, והעלו חרס בידם.. כולם קבעו בהחלטיות שעל פי כל סדרי הרפואה אין שום תרופה למחלתו! אך בניו לא אמרו נואש, והחלו לברר בין בתי החולים השונים, האם

ישנם אנשים שחלו במחלה זו ויצאו ממנה, וכך נודע להם, מתוך אחת הרשימות שקיבלו, על הרב החסיד ר' עמרם שחלה אף הוא באותה מחלה בדיקוק, ושכב 'צמח' מספר חודשים באותו מצב כאביהם, עד שלפתע התעורר ויצא לחיים מחודשים. עתה בקשו הם לקבוע פגישה עם ר' עמרם, כדי לנסות לדלות ממנו ולגלות את הסוד המופלא, כיצד זה הצליח לצאת ממחלה קשה ונוראה שכזו? בהגיעם אל ביתו מלווים במשלחת של צוות רופאים מומחים, החלו בחקירות ובדרישות בפרטי הפרטים של כל דרכי התרופות והרופאים שטיפלו בו, כשראה ר' עמרם לאן נוטים הדברים פתח את פיו בחכמה ואמר:

"דעו נא היטב, מבחינה רפואית כנראה עשיתם אתם הרבה יותר ממה שהיה בכוחי לעשות, כל מה שניסיתי אני בודאי ידוע לכם מכבר, ולא אוכל לחדש בפניכם בתחום הרפואה מאומה, אולם דבר אחד בלבד יש לי, שאותו לא תוכלו להשלים בשום אופן!" חברי המשלחת נדרכו תכף ועשו אוזנם כאפרכסת, הנה הולך הוא לפענח את ה'סוד' הגדול, ואולי אף להחזיר את ראש הממשלה לשעבר לבריאותו השלימה... הם הצהירו בפה מלא, שהינם מוכנים לפזר הון רב בעד גילוי הסוד, ויעשו כל אשר יאמר להם. הם התחננו לגלות בפניהם מה הוא הדבר שהם עדיין לא ניסו.

בהר הזיתים.

הרבי הקדוש, כשומעו הקושיה העצומה, עצם את עיניו הקדושות

הגאון הקדוש רבי מאיר יחיאל הלוי, גאב"ד קהילה קדושה אסטראווצא זצוק"ל, בעל "מאיר עיני חכמים", היה מפורסם בכל העולם בגאונותו העצומה. מלבד צדקותו ותעניותו הרבות, וקדושת פרישותו הידועה, היה מפלפל בחריפות עצומה עם סגל תלמידים מובחרים, שהיו בעצמם גאונים מופלגים. כבר נדפסו כמה וכמה ממבחר ספרי קודשו בהלכה ובאגדה, המלאים וגדושים בחריפות ובקיאות מדהימה.

במוחו הכביר היה מחשב ברגעים אחדים חשבונות קשים ועצומים מפרק הוויות ומשבר סלעים ובונה עולמות שלמים, נדבך על גבי נדבך, כשהוא קושר באומנות חשבונות הפלאי סוגיה בסוגיה, עד שבשלמות המלאכה וחיבור כל החוליות יחדיו, נהפך כל עקוב למישור, והתיישב דבר דבור על אופניו, בבניין נאה ומהודר להפליא! בישיבתו פעם בסגל חבורת קודשו, ומסר בפניהם את שיעורו הקבוע, היקשו התלמידים - שהיו אריות אדירים גאוני תורה - קושיה עצומה, שככל שעמלו וטרחו למצוא את פתרונה, נשארה בידם בגדר "צריך עיון גדול"!

הרבי הקדוש, כשומעו הקושיה העצומה, עצם את עיניו הקדושות, וישב כך דומם משך חמש דקות תמימות. לאחר מכן פתח את עיניו והחל להרצות את תרוצו בגאונות ובחריפות, כי ה' הטובה עליו, וישב כל הקושיה באופן הטוב ביותר.

אחד התלמידים, שהתלהב מאד מן החריפות והגאונות שבתירוץ נפלא זה, לחש באוזן חברו שישב על ידו בהשתוממות: "תוך חמש דקות תרוץ שכזה!"

הדברים הגיעו לאוזניו של הרבי הקדוש. הוא פנה לאותו תלמיד ואמר: "לא כן! אלא ארבע דקות שהתפללתי והתחננתי לפני השם יתברך להאיר עיני בתורתו הקדושה, ואחר כך חשבת את התירוץ בדקה אחת!!!"

ארבע דקות תמימות של 'הגשה לתפילה' של צדיק וקדוש, בהשתפך נפשו לפני ה' - בוודאי בכוחן להוליד תירוץ של גאונות אדירה בתוך דקה אחת!

(מתוך טיב המעשיות)

אמר להם הרב: "יש לי כמה מאות נכדים, כן ירבו, שהתפללו עבורי בלב קרוע ומורתח מדי יום ביומו, בכל אותה עת שחליתי, תפילות בוקעות רקיעים - זהו הסוד הגדול, שכנראה, אין לכם עדיין.. זה ורק זה הוא פשר החלמתי, בנס ברור בחסדי שמים מגולים, ממלך יושב על כיסא רחמים!"

לא ידעו את נפשם - כיצד מוצאים עצה נבונה לצאת מן הסבך

הרב הקדוש בעל "בית אהרון" מקרלין זצוק"ל, זכותו יגן עלינו, היה מקפיד מאד על תפילה בציבור, והיה אומר שהתפילה בציבור מתקבלת למעלה כמו תפילת הצדיקים!

פעם אחת נצרך לעבור ניתוח מסוים בגופו הטהור, אך הוא סרב לגשת לטיפול רפואי זה, מחשש הפסד תפילה בציבור! בנו הקדוש [הרב הקדוש רבי אשר מסטולין זצוק"ל] והגבאים הנאמנים המופקדים על שמירת בריאותו, ובראשם הגבאי הישיש המפורסם, הרב החסיד ר' ישראל בנימין גלויברמן ז"ל, לא ידעו את נפשם - כיצד מוצאים עצה נבונה לצאת מן הסבך. הם דרשו ברופאים כיצד לרפאותו בלא שיגיע מזה הפסד תפילה בציבור.

לאחר דרישות וחקירות נמצא פרופסור אחד, שאמר שביכולתו לערוך את הניתוח מיד לאחר תפילת מנחה גדולה, כך שבטרם עלות השחר יוכל כבר להתפלל מעריב בציבור!

ואכן נבחר 'מנין' מיוחד, מגדולי החסידים יושבי החצר, שהיו כידוע, קדושים וטהורים ומהם בעלי רוח הקודש! המניין ליווה את הצדיק, האדמו"ר הזקן, אל בית הרפואה, שם עבר הרבי בשעות שלפני הצהריים את כל תהליך ההכנה לניתוח. בטרם כניסתו לחדר הניתוחים התפלל תפילת 'מנחה גדולה' בציבור, תכף בזמנה הראשון ומיד לאחריה החל הניתוח, כשהמנין המובחר עומד מבחוץ כל העת בתפילה ובתחנונים לפני השם יתברך להצלתו, ולהשיב את בריאות קודשו לאיתנה.

ואכן בסוף הלילה התברר שהניתוח הצליח, הרבי הקדוש כבר התעורר והם כולם התפללו מעריב בציבור לפני עלות השחר, לשמחת לב הצדיק!

לאחר מכן קרא מרן ה"בית אהרון" לגבאי הראשי, הרב רבי ישראל בנימין הנ"ל, שדאג ואירגן את כל המנין וכו', ונתן לו ברכה בלשון קודשו "ליינג לעבן זאלסטו" (שתאריך ימים) ואכן זכה הוא להאריך ימים עד גיל מופלג ביותר, ואף זכה לעלות ארצה, ומנוחתו כבוד

שמיענו ותחי נפשכם

הצטרפו אלינו לשיעורים מרתקים של מגידי השיעורים שבחרנו עבורכם, ב'דף היומי בבלי',
ה'עמוד היומי' ו'בדף היומי בהלכה'. כנסו לקו השיעורים של 'דרשו' 077-2222-666

מה יעשה אדם, אם באמצע התפילה מגלה הוא פתאום, למרבה הצער, שלא כיוון בתפילתו כלל? הוא התחיל להתפלל, אבל אז נזכר שאחרי התפילה הוא חייב ללכת לקנות מוצר מסויים, ואחר כך הזכיר לעצמו שעליו להיפגש עם אדם פלוני, ולסדר עניין דחוף במשרד כלשהו, ופתאום הוא מוצא את עצמו ב"שמע קולנו"...

הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א על התפילה וטהרת הלב

"וַיִּגַּשׁ אֱלֹהֵי יְהוָה וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנָי" (בראשית מ"ה, י"ח)

דרשו רבותינו (בראשית רבה צג, ו): רבי יהודה אומר: הגשה למלחמה, כפי שנאמר (שמואל ב' י, יג): "ויגש יואב והעם אשר עמו למלחמה".

רבי נחמיה אומר: הגשה לפיוס, כפי שנאמר (יהושע יד, ו): "ויגשו בני יהודה אל יהושע לפייסו".

רבנן אמרו: הגשה לתפילה, כפי שנאמר (מלכים א יח, לו): "ויגש אליהו הנביא ויאמר ה' אלקי אברהם יצחק וישראל, היום יודע כי אתה אלקים בישראל ואני עבדך".

לקראת מפגשו עם מושל מצרים - אשר לא נודע באותה שעה שהוא יוסף הצדיק - הכין יהודה את עצמו לשלושה דברים: דורון [פיוס], תפילה ומלחמה.

שמעתי מראש הישיבה שלי, הגאון רבי מאיר דב רובמן זצוק"ל, יסוד נפלא:

רבותינו משווים את שלוש ההגשות שבהן ניגש יהודה - תפילה, מלחמה ופיוס. יש בכך לימוד גדול לעניין התפלה: הלא בכדי לצאת למלחמה באויב צריך הכנה, אומץ, וגבורה גופנית ונפשית. כך גם כדי להתפלל. כדי לשפוך שיח לפני ה', בדברים היוצאים מהלב - נדרשים הכנה ומאמץ, וגם גבורה נפשית וגופנית.

וכן בעניין הפיוס - כדי לפייס אדם, שהיה שרוי בכעס, ולהפכו משונא לאוהב, צריך הכנה גדולה ומאמץ כביר, כמו לקראת מלחמה. לא מספיק סתם לפייס במלים שאין בהן ממש, אלא צריך לעשות זאת מכל הלב ובחכמה.

אמרו רבותינו (סנהדרין כב ע"א): "המתפלל צריך שיראה עצמו כאלו שכונה כנגדו". לשם כך צריך הכנה ואומץ וגבורה נפשית, וכן אמרו (ברכות לא ע"א): "המתפלל צריך שיכוון את ליבו לשמים. וסימן לדבר (תהלים י, יז): 'תכין לבם תקשיב אונך' - תכין לבם, ואז תקשיב אונך. אם אדם מכין את עצמו לפני התפילה, הקדוש ברוך הוא יאזין לתפילתו ויקבלה ברחמים וברצון.

התפילה אינה סתם הוצאת מלים מהפה, אלא צריכה לצאת מהלב, כפי שנאמר (דברים יא, יג): "ולעבדו בכל לבבכם". אמרו חז"ל (תענית ב ע"א): "איזוהי עבודה שבלב הווי אומר זו תפילה".

עמידה בתפילה מתוך כובד ראש

העיקר בתפילה הוא הלב, ואם אין בה לב - אינה ראויה, שנאמר (ישעיה כט, יג): "בפיו ובשפתיו כבדוני ולבו ריחק ממני".

כתב השל"ה הקדוש (תמיד, עמוד התפלה, חנכה רמט): "תפלה בלא כונה כגוף בלא נשמה".

אמרו רבותינו (ברכות ל ע"ב): "אין עומדים להתפלל אלא מתוך כובד ראש", וזכורני, שכאשר היינו נערים בגיל ארבע-עשרה, היה ראש הישיבה מסביר לנו מהו "כובד ראש".

תחילה היה שואל בהאי לישנא: "תשמעו, ילדים, אתם יודעים מה נקרא בכובד ראש?".

הוא תרץ: "כשהראש שלך כבד, אינך יכול להזיזו לכאן ולכאן... אבל אם נכנס אדם לבית המדרש, ומיד מרים את הראש ומסתכל מי נכנס, זה לא כובד ראש. התרנגול אינו חושב, ולכן כל רגע הוא מסובב ראשו לארבע כנפות הארץ, ראשו תמיד בתנועה. אך האדם צריך להיות בכובד ראש, כאילו שמו על ראשו דבר כבד, המונע ממנו להרים ראשו מהלימוד ומהתפילה!".

צריך האדם לשים את עיניו בתוך הסידור ולא להזיז משם, כדי שלא

סיח דעתו מהתפילה.

כדי להתפלל כראוי לפני בורא העולם, דרושה הכנה גדולה, לא פחות מההכנה שמתכוננים לקראת מלחמה.

כמה קשה לשמור על המחשבה, שהרי "והוא עמד עליהם", היצר עומד על האדם ומסיח דעתו, ובמיוחד בשעה שמתחיל להתפלל. מסופר על אדמו"ר קדוש, שהיה רגיל לגשת לחסידיו לאחר שסיימו להתפלל, ולומר להם: "שלום עליכם, ברוכים הבאים!".

הם לא הבינו את כוונת הרב, שהרי לא הלכו לשום מקום, אלא נשארו כל הזמן בבית הכנסת. אך השיב הרב על תמיהתם, שאמנם גופם בבית הכנסת, אך מחשבתם מטיילת בכל רחבי העולם...

אמרו חכמים בדרך מליצה, שלכן אומרים בסוף התפילה: "עושה שלום במרומיו, הוא ברחמי יעשה שלום...", זוהי אמירת 'שלום' לאחר נחיתת האדם מעולם החלומות שהיה בו, למרבה הצער, במהלך התפילה.

אף הוסיפו ואמרו, שמה שאדם לא מצליח לעשות כל החיים, הוא מצליח לעשות בתפילה אחת - נוסע להונג-קונג ולצרפת, לארצות הברית ולקנדה, וכל זה בדקות הספורות שבהן הוא מתפלל... מעביר הוא את תפילתו ללא כוונה ומחשבה, "ותעבר המנחה על פניו", בדיל ויעבור...

אולם עבודתנו היא להשתדל שלא להסיח דעת ומחשבה מהתפילה, אלא להתפלל מעומק הלב לאבינו שבשמים, שישמע תפילתנו. "דע לפני מי אתה עומד, לפני מלך מלכי המלכים, הקדוש ברוך הוא" (ברכות כח ע"ב).

לחטוף ולהציל מה שאפשר!

מה יעשה אדם, אם באמצע התפילה מגלה הוא פתאום, למרבה הצער, שלא כיוון בתפלתו כלל?

הוא התחיל להתפלל, אבל אז נזכר שאחרי התפילה הוא חייב ללכת לקנות מוצר מסויים, ואחר כך הזכיר לעצמו שעליו להיפגש עם אדם פלוני, ולסדר עניין דחוף במשרד כלשהו, ופתאום הוא מוצא את עצמו ב"שמע קולנו"...

בדרך כלל, במצב כזה היצר הרע מנסה לייאש את האדם בטענת "וכאשר אבדתי אבדתי", אך על האדם לתפוס עצמו ולכוון בברכות שנותרו לו, לחטוף ולהציל מה שנשאר.

ה"חפץ חיים" ממשיך על כך משל נפלא מאוד:

אשה אלמנה הייתה מוכרת תפוחים בדוכן במרכז העיר, יחד עם בתה הקטנה. פעם אחת הוצרכה האם ללכת למקום כלשהו, ובקשה מבתה הקטנה לשמור על הסחורה עד שתשוב. למרבה הצער הגיעו כמה פרחחים מנוערים מתורה ומדרך ארץ, הפילו את ארגזי התפוחים, וחטפו להם הרבה מן הפירות.

הילדה התחילה לבכות ולצעוק, אך אדם חכם שראה זאת, אמר: "עד שאת עומדת ובוכה על התפוחים שנחטפו, מהרי וחטפי גם את מן התפוחים שנשארו! אכן, את מה שכבר נגזל אין ביכולתך להשיב, אבל יכולה את להציל מן הנותר ככל יכולתך!".

הנמשל: אדם נעמד להתפלל, ופתאום הוא מגלה שהיצר חטף ממנו

ברכות רבות, שאמרן מבלי כוונה כלל. ולא זו בלבד, אלא שהיצר מנסה לייאש אותנו, שהרי הפסיד כבר כל כך הרבה, ואין כביכול ערך לתפילתנו... אך אל לו, לאדם, להתייאש, אלא יחטוף את מה שנשאר!

ייתן לבו לומר את הברכות שנותרו לו, מעומק הלב ובכוונה גדולה, ויזכה לטעום את טעמה המתוק והנפלא של התפילה.

"ויגש אליו יהודה"

מהו 'אליו'? לשם מה נכתבה התיבה הזו?

אלא - אומר ה"אור החיים" הקדוש - ביקש יהודה להוריד את שנאת המלך אליהם, לכן מילא את ליבו באהבה גדולה כלפיו, והגיש את עצמו ואת לבו אליו.

הוא היה בטוח שאם בליבו יחליט שהוא טוב ועדין, גם המלך ירגיש כך, ויחסו אליהם יתהפך!

אמנם, אהבתו של יהודה נכנסה מלב אל לב, ועל ידי כך נכמרו רחמיו של יוסף על האחים.

אם יש לאיש אויב, והוא רוצה לקרבו ולבטל את השנאה שביניהם, יוכל להשתמש לצורך העניין בפטנט מופלא, גילוי מיוחד שגלו לנו רבותינו בנבכי הנפש: עליו לחפש בו נקודות שבאמת ראוי לאהוב אותן בזכותן.

גם אדם רע מעללים יכול להיות אדם נאמן, ישר או אציל. אמנם הוא לא בסדר בתחומים מסויימים, אבל יש בו גם חלקים טובים.

כשאדם יושב וחושב ומוצא את הנקודות הטובות בזולת, וניגש אליו תוך שהוא מהרהר בדברים הללו - הוא יצליח לעקור את השנאה שלו כלפיו, וכן את השנאה שיש בלבו של חברו, שהרי אמרו: "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם" (משלי כז, יט).

עצם המחשבה על מעשיו הטובים יוצרת ביניהם קשר לבבי. מין תקשורת סמויה, קשר פנימי מלב אל לב. קשר, שלא צריך עבורו לא טלפונים, לא פקסים ולא מיילים. מקבלים את התדר הישר אל תוך הלב... אני מרגיש שפלוני זקוק לי, הלב שלי אומר לי...

"מלאתי את לבי באהבה אליו"

רבי נחום שאדיקר זצ"ל, אביו של רבי שלמה זלמן בהר"ן, שבנה כמה שכונות מחוץ לחומות ירושלים, היה גאון וצדיק, ושמש כרבה של העיר שאדיק.

בעירו התגורר אדם בשם גרונם, שכונה גרונצ'י גיציס.

גרונצ'י היה מלשין שהטיל את אימתו על העיר כולה. על מה לא היה מספר? על מכירה שאינה מדווחת מספיק לצרכי מיסים, על בניה לא חוקית, על מכירת סחורות מיובאות מבחוץ או על דיבורים של אנשים בחדרי חדרים, שאפשר לפרשם בכל מיני אופנים. אנשים היו נאסרים ונענשים כתוצאה מן ההלשנות שלו, ולגרונצ'י לא היה אכפת מכלום.

הוא לא פרק על מצוות. חלילה לו מעשות כן. מגיע היה להתפלל שחרית וערבית בבית הכנסת. הציבור היה כל-כך מפחד ממנו, עד שהגבאים דאגו לקרוא לו לעלות לתורה תמיד בעליה החשובה ביותר בעיניו - 'ששי'. על פחות מזה לא הסכים להתפשר.

אחד מהילדים בכיתה נסע עם הוריו לארצות הברית כדי לעשות אזרחות אמריקאית ושהו שם כחודשיים. זה היה לפני כארבעים שנה, בימים ההם אצל ילדים לנסוע לאמריקה זה נשמע כמעט טיסה לחלל! כשחזר לכיתה, המלמד ביקש ממנו שיספר מה עבר עליו?

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה' על לקחת את הרגעים הנעלים ולהקדישם לבורא עולם

"ויפל על צואריו ויבך על צואריו עוד" (בראשית מ"ו, כ"ט)

יעקב אבינו מקבל את הבשורה שיוסף חי והוא מלך במצרים, כך שחלומותיו התגשמו. כשראה את העגלות ששלח לו יוסף - רמז למה שלמדו לפני שנפרדו, פרשת עגלה ערופה - חייתה רוחו, והוא מחליט לרדת למצרים, לפגוש את יוסף בנו האהוב.

ברגע הפגישה, התורה מספרת על יוסף: "ויפל על צואריו ויבך על צואריו עוד", וכתב רש"י: "אבל יעקב לא נפל על צווארי יוסף ולא נשקו, ואמרו רבותינו שהיה קורא את שמע".

והשאלה מפורסמת: מה ראה יעקב לקרוא קריאת שמע דווקא ברגע הזה?

ישנה תשובה מפורסמת על שאלה זו, שיעקב הרגיש באותם רגעים רגשות אהבה גדולים במיוחד לבנו יוסף. אמר יעקב: את האהבה הגדולה הזאת אני נותן לאלוקים! הוא לא מנשק את בנו, לא מחבק אותו, אלא קורא קריאת שמע: "ואהבת את ה' אלוך בלבב ובכל נפשך".

אפשר לנתב את התשובה הזאת לכמה אפיקים, והייתי רוצה לנתב אותה לכיוון מסוים שהוא נושא השיחה, ולפני כן אפתח בסיפור:

בסיום הקנייה אמרה לנו המוכרת שיש

ביציאה מהחנות קופסא עם סבונים

בהיותי ילד, אחד מהילדים בכיתה נסע עם הוריו לארצות הברית כדי לעשות אזרחות אמריקאית ושהו שם כחודשיים. אני מדבר על התקופה שלפני ארבעים שנה, בימים ההם אצל ילדים לנסוע לאמריקה זה נשמע כמעט טיסה לחלל! כשחזר לכיתה, המלמד ביקש ממנו שיספר מה עבר עליו? במשך שעה שלימה הילד סיפר "סיפורי אמריקה". אני לא זוכר הרבה ממה שהוא סיפר, אבל סיפור אחד נחרט בזיכרוני עד עצם היום הזה. וכך סיפר:

הגענו לאחת החנויות הגדולות לקניות. בסיום הקנייה אמרה לנו המוכרת שיש ביציאה מהחנות קופסא עם סבונים, וכל אחד רשאי לקחת סבון. ראוי להדגיש שלפני ארבעים שנה לא היה עוד את המושג "קנה - קבל", כך שההצעה של המוכרת נשמעה לנו "בשמים". נגשנו לקופסא, וכל אחד לקח שני סבונים...

המוכרת פנתה אלינו באדיבות: "נכון אתם ישראלים?" התפלאנו איך היא ידעה. בחנות הזאת מסתובבים אנשים מכל העולם. והיא הסבירה מיד: "רק ישראלים - כשנותנים להם משהו בחינם, הם לוקחים שניים..." והיא המשיכה: "לכן אתם, הישראלים, עניים! בגלל שאתם משקיעים את הכוחות שלכם, המשאבים שלכם, הזמן שלכם בלאסוף פרוטות, במקום לאסוף מיליונים".

המשפט הזה נחרט עמוק בתודעתי. יש בו מסר עצום, ואני מבקש להרחיב מעט את הדברים:

בעלי המוסר אומרים, שההבדל בין חכם לטיפש הוא, שהחכם לוקח גרוטאות והופך אותם לזהב, ואלו הטיפש לוקח זהב והופך אותו לגרוטאות.

המשגיח רבי ירוחם זצ"ל ממיר, מדבר באותה שפה כלפי העשירים, בעלי המעוף, שיודעים להסתכל על העולם בגדלות, ואינם מסתפקים בהסתכלות צרה, מקומית, כמו העניים.

אמריקה יצרה המון כסף. זה הסוד האמריקאי. סוד בן משפט אחד קצר: 'טיים איז מאני' - זמן זה כסף. הערך העליון בעולם הוא הכסף, ולמען השגת מטרה זו יש לנצל את הזמן ולא לבזבזו על שטויות, כלומר: על כל מה שאינו כסף.

'מאני איז טיים' - כסף זה זמן.

אבל אנחנו כיהודים חייבים להפוך את המשפט הדוחה הזה, ולומר: 'מאני איז טיים' - כסף זה זמן. זמן זה חיים! לא מבזבזים את הזמן, את החיים, על שטויות, על כסף! אפשר לנצל את הזמן לעשות מיליארדי מיליארדים - נצח נצחים!

יעקב אבינו אומר לעצמו: יש לי עכשיו רגעים כל כך חזקים של אהבה, של התרגשות. אפשר לתעד אותם במצלמה, ואף להסריט אותם במסרטה. מה יישאר מזה אחר כך? כלום! אולי נצפה בתמונות ובהסרטים עוד פעם או פעמיים, נתרגש מחדש, אבל לאחר מכן זה יישאר בכרטיס זיכרון וזהו זה... עדיף לקחת את הרגעים הללו ולהקדישם לבורא עולם, להתחבר אליו, להתעלות, ובכך לנצל את הרגעים המיוחדים הללו לקנין של נצח נצחים.

יעקב הולך לפתוח מסלול חדש. הוא יורד למצרים הוא ובניו. כדי לנצל את המרב שיש בירידה הזאת, לרכוש מיליארדים, הדבר הראשון הוא: לומר תודה לאלוקים! לקראת המסלול החדש, בו אני הופך להיות איש אחר, עלי להתאחד עם אלוקים באמצעות העצים שאני מכין להקמת המשכן. אני לא הולך למצרים כדי להעביר שם איכשהו את הזמן. החיים שווים מיליארדים. אני רוצה לנצל שם את הזמן לרכוש קרבת אלוקים ולשם כך יש לפתוח שם בית תלמוד. וזהו המסר שיעקב אבינו מעביר אלינו: לנצל כל הזדמנות בחיים ולהפוך אותה לזהב.

מורי ורבי התכופף ולחש באוזני בנו: "בשביל זה בורא עולם הציל אותי מהשואה?"

זיכני בורא עולם, אחרי שנים של עמל, להוציא לאור את הספר "ואוותר אני לבדי" על תולדות חייו והליכותיו של מורי ורבי פנחס שרייבר זצ"ל. אציין משפט אחד שאמר, שהוא בעצם משפט מפתח המבטא את תמצית חייו.

היה זה אחרי שקנה דירה לאחד מילדיו שהתחתן. לאחר שהבן נכנס לדירה הוא הזמין את ההורים ובני המשפחה הקרובים לבוא לראות אותה. כולם הגיעו, מלבד האבא. שאל אותו בנו: "אבא! לא מעניין אותך לראות את הדירה שקנית מהכסף שלך? הלא טרחת רבות, עמלת ויגעת, עד שקנית אותה!"

מורי ורבי התכופף ולחש באוזני בנו: "בשביל זה בורא עולם הציל אותי מהשואה?"

במשפט הזה הוא בעצם אמר את הכל. קיבלתי חיים במתנה. כשכולם נכחדו - אני נשארת. לבזבז את החיים בשביל לראות דירה? - בשום פנים ואופן לא! נכון, שילמתי עליה סכום נכבד, אבל כל זה פרוטות לעומת החיים עצמם! בחיים אפשר לרכוש מיליארדים - למה לבזבז אותם על פרוטות?

"אינני שנורר, אני יבואן דולרים!!!"

יש בבני ברק יהודי יקר, הרב שמואל ברונר. הוא היה מפורסם כנגן תזמורת, אך למעשה עיקר עיסוקו היה ביהלומים. אביו היה יהלומן גדול, סוחר בבורסת היהלומים בתל אביב, והוא המשיך ומילא את מקומו.

לאחר שהוריו נפטרו הוא נכנס למרן ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן זצ"ל ושאל אותו מה לעשות לעילוי נשמתם? והוא יעץ לו להקים "כולל ערב". היום היהודי הזה מחזיק מאות אברכים בכל רחבי הארץ. לצורך גיוס הכספים הוא עזב את הביזנס בבורסה והפך ל'שנורר' הנוסע לניכר לכמה חודשים בשנה כדי להחזיק את האברכים.

באחד הימים, יצא לו להגיע לבורסה. החברים שלו סנטו בו: "מיהלומן הפכת לשנורר!" השיב להם: "טעות גדולה בידכם! עד היום התעסקתי עם אבנים, היום אני מתעסק עם יהלומים".

זוהי ההשקפה הנכונה! גם אם אני מתעסק עם יהלומים ועושה מהם כמה שקלים, ואפילו הרבה שקלים - אבל מה התכל'ס? השקעתי את הזמן היקר מכל, את החיים, כדי להשיג מה? כדי להשיג כסף שהיום הוא שלי ומחר הוא לא יעזור לי כלום... במקום זה אני יכול, באותם רגעים ממש, לעשות מיליארדים, שיישארו שלי לנצח נצחים! למה לבזבז את הזמן כדי לעשות "כסף קטן"?

כשבאחד מילי שבת ניגשתי להודות להרב חנוך הרשקוביץ שליט"א מיסודות, על עזרתו הגדולה שלא על מנת לקבל פרס, ביציאתו לארה"ב למען הכוללים של 'אגודת בן תורה' אמרתי לו שכולנו הערכה שיוצא 'לשנורר' למען ריבוי התורה באשדוד, תיקן אותי ואמר:

- "אינני שנורר, אני יבואן דולרים!!!"

כמה נפלא מה שאמר, מה עושה יבואן? נוסע לסין רוכש מוצרים זולים בשקלים בודדים מביא אותם לארץ ומוכר כל מוצר בעשרות שקלים, הוא שמביא את נדבת לבם של תומכי התורה הינו יבואן הדולרים המוצלח ביותר, לוקח כמה עלים ירוקים והופך אותם לזהב - הוא עושה מהם תורה!!!

מצד אחד אסור לתת לילד ללמוד עקום. זה ממש לאבד אותו בידיים!

סיפור נוסף על מורי ורבי הרב שרייבר זצ"ל:

הוא זכה ב"ה לבית שגדלו בו אריות. בנים תלמידי חכמים, מופלגים בתורה. אף אחד לא שאל אותו מה היה הסוד לזכות הגדולה הזאת, והוא בעצמו גם לא דיבר על כך, אבל לנו מותר ללמוד דוגמית ממעשיו, שלדעתי משקפת המון.

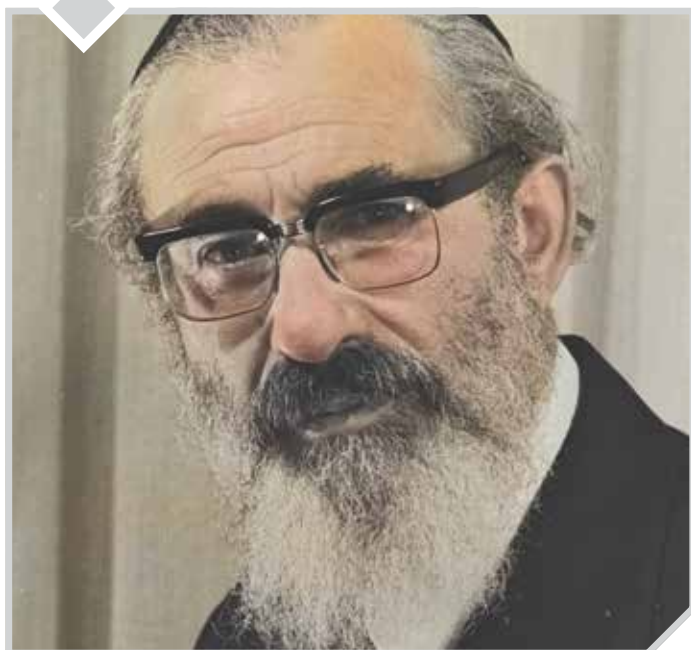
כשהבן הגדול שלו התחיל ללמוד גמרא, פרק "אלו מציאות", האבא שם לב שבשבתות, שאז היה חוזר אתו על תלמודו, הבן לא מסביר את הגמרא כראוי. זה לא התאים לילד, שהיה ילד פיקח, מבין עניין, וכל פעם שהאבא היה מנסה להסביר לו משהו, היה אומר: "אבל הרב'ה הסביר אחרת..." הדבר חזר על עצמו שבוע אחר שבוע, והתברר מעל לכל ספק שהרב'ה הזה פשוט לא יודע ללמוד.

מצד אחד אסור לתת לילד ללמוד עקום. זה ממש לאבד אותו בידיים! מצד שני, ללכת להתלונן על המלמד בפני המנהל, זה עלול לקפח את פרנסתו של המלמד. שום דבר טוב לא יצמח מעשיית מעשה נגד הזולת. מה עושים?

הוא ניגש למלמד, ואמר לו: "אתה מלמד עכשיו פרק 'אלו מציאות'.

נכנסתי עם התורמת למרן החזו"א, אולם במקום שיתן לה ברכה, החל מרן לשאול אותה שאלות: "מניין יש לך כל כך הרבה כסף?" וכו' היא סיפרה שעשרות בשנים חסכה מפיה ואספה פרוטה לפרוטה. לאחר ששמע מרן את כל הפרטים, אמר לה מרן: "אני מייעץ לך, שלא תתני לישיבה את כל הכסף שחסכת, אלא רק שלישי ממנו... כשיצאנו מביתו, לא ידעתי את נפשי, ראשי היה סחרחר עלי..."

הרב שלמה לורנץ ז"ל על המבט של גדולי ישראל, על תרומות ותורמים

"וַיִּלְקֹט יוֹסֵף אֶת כָּל הַכֶּסֶף" (בראשית מ"ז, י"ד)

בשנת תש"ט, בהיותי בארצות הברית, נזדמן לי לפגוש אשה, שביקשה לתרום סכום כסף גדול עבור הקמת ישיבה שתשא את שמה. שמחתי על ההצעה, והצעתי לה לתרום את הכסף עבור ישיבת "חפץ חיים" בכפר סבא, שהיתה אז ישיבה מפורסמת, בראשות הגראי"ל שטיינמן זצ"ל.

האשה גילתה עניין בהצעתי, ואמרה שהיא מבקשת לראות את הישיבה, והיא תבוא לשם כך לביקור בארץ ישראל, ואז תביא עימה את תרומתה. היא הגיעה ארצה, ביקרה בישיבה בכפר סבא, והביעה את הסכמתה המלאה להעניק את הכסף לישיבה זו. אולם בקשה אחת היתה בפיה: שמרן החזון איש יתן לה את ברכתו, לפני שתתרום את הכסף.

נכנסתי איתה למרן והצגתי אותה בפניו, אולם במקום שיתן לה ברכה, החל מרן לשאול אותה שאלות: "מי את ומהיכן את? מניין יש לך כל כך הרבה כסף?" היא סיפרה שהיא עובדת כאחות בבית חולים בארה"ב, ובמשך עשרות בשנים חסכה מפיה ואספה פרוטה לפרוטה, מתוך כוונה לתרום את הכסף לישיבה. היא הסבירה, כי בילדותה שמעה מאביה שזהו הדבר החשוב ביותר עלי אדמות, וכעת הגיעה השעה להגשים את חלומה.

לאחר ששמע מרן את כל הפרטים, אמר לה: "אני מייעץ לך, שלא תתני לישיבה את כל הכסף שחסכת, אלא רק שלישי ממנו. את שני השלישים הנותרים תשאירי לעצמך, שמא תהיי זקוקה בעתיד לכסף. בנוסף לך, תבקשי שהחלק בבנין שיבנה מתרומתך ירשם בטאבו בנכס על שמך. אם אכן כך תעשי, אני נותן לך את ברכתי".

לא יכולתי להבין את פשר הדברים

כשיצאנו מביתו, לא ידעתי את נפשי. ראשי היה סחרחר עלי... לא יכולתי להבין את פשר הדברים. מדוע מרן החזו"א לא נתן לה לתרום את כל הבנין? מדוע רק שלישי? יותר מכל, היה קשה לי לעכל את העובדה, שלכאורה הוא הביע בנו אי אמון, באומרו

שחלקה בבנין שייבנה לא ירשם על שם הישיבה אלא על שמה. השאלות הללו לא נתנו לי מנוח. באותו ערב חזרתי למרן, ושאלתי אותו לפשר הדבר.

מרן חייך אלי בבת השחוק הידועה שלו, ואמר לי: "מדוע אינך מבין? הלא האשה הזאת באה לבקש ברכה, וכדי לתת ברכה צריך שיהיה לה על מה לחול... היא רוצה לתרום, אך אינני מאמין שהיא מסוגלת לבצע את הדבר... אדם מן השורה אינו מסוגל לתת את כל הונו עד הפרוטה האחרונה, גם למטרה הטובה ביותר, אלא אם כן הוא אדם גדול מאוד.

ראיתי שהיא באמת רוצה לתת, ורציתי לברכה, שהרי היא מבקשת ברכה עבור דבר טוב, וגם רציתי לעזור לישיבתכם, לכן ביקשתי למצוא דרך להקל עליה את הדבר. אם היא תתן רק שלישי, וגם השלישי הזה יהיה רשום על שמה, יהיה לה קל יותר לתת, כסף שנותנים ולא-נותנים, יותר קל להפרד ממנו, שיערתי, שעל הדבר הזה יכולה הברכה לחול. אך למרות הכל", סיים מרן, "אני חושש,

שגם את השליש היא לא מסוגלת לתת, והלוואי שברכתי תחול..."

סופו של הסיפור הוכיח, כי חכם עדיף מנביא...

סופו של הסיפור הוכיח, כי חכם עדיף מנביא... גם את שלישי הסכום שהבטיחה, היא לא היתה מסוגלת לתת. הלכנו כמה פעמים לשגרירות האמריקנית כדי לחתום שם על העברת ה"בונדס" לרשות הישיבה, ובכל פעם שהגיעה העת לחתום, היא הרגישה חולשה בלב ונזקקה לכדורים, ובסופו של דבר היא חזרה לארה"ב כלעומת שבאה, מבלי שנתנה את הכסף...

חכמתו של מרן עמדה לו. בשיחה קצרה שניהל עימה הבין שאשה זו אינה מסוגלת להגשים את רצונה, כפי שאמנם היה. עצתו להקטין את התרומה לשליש, לא רק שלא הזיקה לנו, אלא היתה עזרה של ממש בניסיון להוציא את רצונה מן הכוח אל הפועל.

סיפור זה לימד אותי, עד היכן צריכה להגיע אמונת חכמים. כאשר מתקשים להבין את כוונתו של גדול הדור, חובה להאמין בדבריו ללא סייג ולתלות את אי ההבנה בכך, שאנשים פשוטים כמונו אינם מסוגלים לרדת לסוף דעתם של גדולי תורה.

גם לאחר שעבר זמן רב, הייתי מלא השתוממות, כיצד לא עלה על דעתי דבר זה, שכעת במבט לאחור נראה כל כך הגיוני וברור... אלא שכך היא דרכה של תורה. עד שלא בא החכם, הכל סתום ומכוסה וכולם מגששים באפילה, ואילו לאחר שבא החכם והאיר את הדרך, הכל ברור ופשוט...

הכרתי אדם עשיר שהיה קמצן גדול

דבריו היסודיים של מרן באותה שעה, שאדם אינו מסוגל לתת לזולת את כל הונו, ועדיף שיתחייב סכום שהוא לפי כוחותיו, היו עבורי לימוד חשוב, ועשיתי בו שימוש הלכה למעשה. הכרתי אדם עשיר שהיה קמצן גדול. לאחר פטירת אשתו פגשתי אותו בשעה של חולשת הדעת, ובהשתפכות הנפש הוא אמר לי, שהחיים הם הבל הבלים, ולכן הוא מוכן לתת לי את מה שביקשתי ממנו בעבר, והוא מקדיש את כל נכסיו למוסדות שבכפר הנוער "שדה חמד".

מובן שהצעתו הנדיבה גרמה לי התרגשות והתלהבות גדולה. לפי הערכתי היתה תרומה בסדר גודל כזה עשויה להבטיח את עתידו של כל המפעל לנצח. אולם, כאשר עמדתי לבקש ממנו לסדר חוזה עם חתימה מחייבת, צף ועלה בזכרוני הסיפור הנ"ל עם מרן, והבנתי, כי גם אדם זה לא יוכל להקדיש את כל הונו לצדקה.

אמרתי לו, שכוונתו להקדיש את כל הונו למפעל קדוש היא רצויה וראויה להערכה, אבל אינני רוצה שיעשה זאת עכשיו. אלא לאחר מאה ועשרים. תעניק לנו את הונך בצוואתך - אמרתי, ואילו עכשיו איני מבקש שתתרום אלא סכום לא גדול, עבור בית אחד בשדה חמד. את בקשתי זו הוא עשה מיד במקום.

רצונו הראשון, להעניק לנו את כל נכסיו, אכן לא יצא לפועל... אחרי שהתרגשות הגדולה עברה ממנו - נשכח הכל. רק הודות למה שלמדתי ממרן, זכיתי וזיכיתי את האיש בדבר שהוא היה מסוגל לעשות.

(במחיצתם')

המשך מעמוד 2 | הגאון רבי שלמה לוונשטיין שליט"א

ומדליקים מדורה. בתוך המדורה זורקים קרטוש'קעס [תפוחי אדמה] וממתינים עד שיתרכבו מעט, ואז כל אחד נוטל תפוח אדמה אחד, כמובן באמצעות מקל כי זה רותח. ה'מעדן' הזה כולו שחור, טעמו כחצץ, אבל העיקר החוויה....

בשתיים עשרה בלילה, סוף סוף הולכים לישון. פורסים שקי שינה על האבנים והחצץ, ובקושי מצליחים להירדם מרוב פחד, שמא תטפס עלינו איזו חיפושית [במקרה הטוב...]

אלו ה"חיות" של מיועדנו מהטיול הבלתי נשכח... האם יוכל מעתה בחור כזה לטעון שלא היה לו טוב בישיבה? הלא שם הועמד לרשותו מזרון גומאוויר, עליו יכל לישון מאחת-עשרה בלילה עד שש וחצי בבוקר, אח"כ הוגשה לו ארוחת בוקר מסודרת, ארוחת צהרים דשינה, לא תפוח אדמה מפויח... והוא מתלונן שלא טוב לו, שאינו יכול ללמוד בגלל התנאים הגשמיים בישיבה?!

זו הכנה שהקב"ה יוכיח כל אחד ואחד לפי מה שהוא!

אדם טוען שאינו יכול ללמוד כי אין לו 'זיץ פלייש', הוא לא מסוגל לשבת במקום אחד הרבה זמן. אבל אם יתגלגל לידו ספר מתח, שלא היה ולא נברא, בלי שום בעיה ישב במקומו ארבע שעות בלי לזוז, לילות שלמים לא ילך לישון עד שיגמור את הספר.

לכן כה מבהילה היא תוכחת הקב"ה, כיון שהיא "לפי מה שהוא"!

[מתוך 'ומתוק האור' בראשית ג']

"בשלוש בבוקר כבר העירו אותי החברים, וזה היה מצוין, כי אחרת הייתי מפספס את הטיול. בשעה שלוש ועשרה כבר הייתי מוכן, לבוש, נעול נעלי הליכה מיוחדות, והתיק גם הוא ארוז כבר מאתמול. נסענו ארבע שעות לכוון צפון, ואז נעמדנו להתפלל".

- "רגע, לא היה קשה לך לנסוע כל כך הרבה זמן - ארבע שעות?" - "לא, דוקא היה נחמד, אירה טובה"....

"ובכן" - ממשיך הבחור ומספר - "בשבע בבוקר הגענו למקום, וואדי פלוני. הנוף היה מדהים [חוץ מאבנים לא היה שם כלום...], ואז כל אחד חבש כובע על הראש, שלא יקבל מכת שמש, העמיס על גבו עשרה ליטרים מים, ויצאנו לדרך".

"לאן הולכים?"

- "עושים מסלול. בשמש, איזה יופי, איזו הנאה, מי בכלל חושב על מנוחה בצהרים, העיקר הולכים".

סוף סוף בשעה שש בערב מגיעים למקום

שרואים את הסוף, עכשיו אוכלים משהו.

סוף סוף בשעה שש בערב מגיעים למקום שרואים את הסוף, עכשיו אוכלים משהו.

אלא שבכדי לאכול - צריכים קודם לעבוד קשה. אוספים זרדים

לא רבים יחכמו להבין זאת. אבל, בפעם אחת, הקדוש ברוך הוא יראה לכל אחד ואחד מה שהוא היה יכול להיות... 'אוכיחך ואערכה לעיניך', הוא רק יראה לו, מה שהוא היה יכול להיות - זהו. ואז, בפעם אחת, יתברר כל הטעות, שהבן אדם התהלך כאן בעולם, ודימה לעצמו שהוא בסדר... שתורתו שלומד, מספקת והחסד שעושה - מספיק...

הגאון רבי משה מרדכי שולזינגר זצ"ל על שתי המילים האלו, "אני יוסף", נתנו להם להבין את הכל

"אני יוסף" (בראשית מ"ה, ג')

הוא יוכל לתפוס מעמד, לא רק כמו בחור טוב אלא כמו בחור משובח

הוא יוכל לתפוס מעמד, לא רק כמו בחור טוב אלא כמו בחור משובח. ומה היה צומח ממנו?... במשך השנים, היה צומח ממנו "בעל בית חשוב", ויתכן שאחרי הסתלקותו היו משבחים אותו ואומרים, שהאיש הזה זכה שנתקיים בו הפסוק 'ונקרב בעל הבית אל האלוקים'... שעליו רואים, שגם "בעל הבית" יכול "להתקרב אל האלוקים"...

'ולא יכלו אחיו לענות אותו'. אבא כהן ברדלא אמר, אוי לנו מיום הדין, אוי לנו מיום התוכחה.

יוסף, קטנן של שבטים היה ולא היו יכולים לעמוד בתוכחתו... השבטים לא יכלו לעמוד בתוכחתו של יוסף, שתי מילים יוסף אמר להם, אני יוסף.... הוא לא אמר להם תוכחה ולא האריך בדברים, רק שתי מילים הוא אמר, "אני יוסף...." והשבטים לא יכלו לעמוד בתוכחתו של יוסף.

אנחנו, על אחת כמה וכמה, שלא נוכל לעמוד ביום הדין וביום התוכחה, ביום שהקדוש ברוך הוא יראה לכל אחד ואחד לפי מה שהוא, שנאמר, [בתהלים נ', כ"א], 'אוכיחך ואערכה לעיניך'...

שמעתי פעם שהגאון הקדוש והצדיק, צדיק יסוד עולם, רבן של ישראל, ר' ברוך בער מקמניץ, זכר צדיק וקדוש לברכה, דיבר בישיבה שלו לפני הבחורים, דברי התעוררות מפעם לפעם, ובאחת הפעמים כאשר רצה להגיד להם קצת התעוררות, אמר להם ר' ברוך בער בזה הלשון: כך סיפר לי אחד ששמע את הדברים, כולנו יודעים מה"קצות החושן"... כל גופנו נרתע מקדושת תורתו ומנוראות תורתו של קצות החושן, הרי כמעט אי אפשר "לזוז" ב"נשים נזיקין" בלי ה"קצות החושן" הלא הוא "רבן של ישראל" במלוא מובן המילה והרי זה אצלנו כאילו "מעמד הר סיני" חדש... הקצות החושן"... ה"אבני מילואים"... ה"שב שמעתתא"... אי אפשר לזוז בלעדיו... ממש, רבן של ישראל. אבל, - אמר ר' ברוך בער, צריכים לזכור דבר אחד... שהקצות החושן הזה, אשר אנחנו נרתעים... וכל שפתותינו נרתעות אפילו רק מלהזכיר את קדושת שמו בלבד, הקצות החושן הזה גם הוא היה פעם בגיל חמש עשרה...

הוא היה בחור בן שש עשרה, הוא היה בחור בן שבע עשרה, הוא היה בחור בן שמונה עשרה... והוא היה בחור מבורך בכשרונות! היו לו כשרונות טובים... היתה לו תפיסה טובה... והיתה לו הבנה מעולה... זה הכל - נכון. וכעת, - אמר ר' ברוך בער, נתאר לעצמנו, שהבחור הזה אריה לייב הכהן, אשר גם הוא היה בחור לפני שהוא נהיה ה"קצות החושן", ואז, בעודו בחור, היה יכול ביום בהיר אחד לקום ולהחליט הרי אני בכשרונותיי ובתפיסתי, אם אני אלמד שעתיים - שלש ביום, אני גם אדע ללמוד ועדיין אהיה המובחר שבישיבה, והמובחר מכל בני גילי, עם הכשרון שלי ועם התפיסה שלי, גם בשעתיים שלש ביום. ומה יהיה? הוא באמת ידע כמה דפים גמרא, הוא ידע כמה הלכות ברמב"ם וכו' וכו', את שאר היום הוא יוכל להעביר בכה ובכה בשאר ענינים והוא יהיה המובחר...

- הוא יהיה המובחר שבישיבה, והוא יהיה הנעלה מכל בני גילו. וכל זה, בשתים - שלש שעות ביום, ובלי להתאמץ הוא לא צריך להתאמץ, הוא לא צריך לעמול, והוא לא צריך להתייגע.... יש לו, ברוך ה', ראש טוב והוא יוכל להסתדר.

מה כתוב כאן? שתי מילים... יוסף הצדיק אמר לשבטים, שבטי קה, שתי מילים, אני יוסף!

ושתי המילים האלו שאמר, "אני יוסף", נתנו להם להבין את הכל.

אז הם הבינו שהחלומות שהוא חלם

אז הם הבינו שהחלומות שהוא חלם, לא היו סתם מהרהורי לבו, מהמחשבות שחשב ביום להתנשא ולמלוך עליהם ולכן, בלילה מהרהורי לבו אלו, הוא חלם על שהשמש והירח והכוכבים משתחוים לו - כמו שהם חשבו, שהוא חושב להתנשא למלוך עליהם. וכו' וכו' ולכן הם פסקו עליו דין, הכל על פי דין אמת, כמו שפסקו. ועכשיו, בסוף, על ידי שתי המילים שאמר עכשיו "אני יוסף", התברר להם כל ההשתלשלות של הדברים, וממילא ראו שכל החלומות לא היו סתם מהרהורי לבו אלא היו הם חלומות שמכוונים מהשמים ומה שסיפר להם שחלם שהשמש והירח והכוכבים משתחוים לו, זה היה מן השמים, שהראו את העתידות שכך יהיה... לא שהוא חשב על זה ולא הוא "חלם" מעצמו על זה, ובכלל לא כמו שהם חשבו, שהוא התכוין לזה וחלם מהרהורי לבו, אלא, הכל היה מכוון מן השמים. ועל ידי שתי המילים האלה, נפתר להם כל ההשתלשלות של עשרים ושתיים השנים האחרונות, וכל הסיפור שהיה להם עם הכסף ועם הגביע, הכל נהיה להם ברור.

התמונה נהיתה ברורה ובהירה, אני יוסף... עם שתי מילים אלו שאמר להם 'אני יוסף'. וכבר לא היה צריך להגיד להם "תוכחה" ולא שום דבר נוסף. כך זה היה אצל השבטים. ואם כן, על אחת כמה וכמה, כאשר יראה הקדוש ברוך הוא לכל אחד ואחד, כפי מה שהוא... והיינו, כי יתכן שבן אדם מתהלך בשנות ימי חייו, כאן בעולם הזה, וחושב לעצמו שהוא "מאה אחוז"... הוא מתהלך עם הרגשה שהוא עושה למעלה מכוחותיו. וחושב לעצמו, שבעצם כל מה שהוא "מתאמץ" בלימוד, משורת הדין הוא פטור מזה לחלוטין, וכל מה שהוא עושה, בעבודת ה' זה "לפנים משורת הדין" ואחד שהוא קצת יותר פקח, הוא כבר יודע, שאמנם באמת אין זה לפנים משורת הדין, אבל זה מה שהוא מחוייב על פי דין, לעבוד את ה' וזה בעצם מה שהוא עושה, הוא עובד את ה' כפי שהוא חייב.

ואז, בפעם אחת, יתברר כל הטעות

אבל, כמעט אף אחד... מעטים המה האנשים, ולא רבים יחזמו להבין ולדעת, שכל מה שהם עושים, זה עדיין רק כטיפה מן הים

התמונה נהיתה ברורה ובהירה,
אני יוסף... עם שתי מילים
אלו שאמר להם 'אני יוסף'.
וכבר לא היה צריך להגיד להם
"תוכחה" ולא שום דבר נוסף

ממה שהם חייבים, שהרי הם זכו לכל כך הרבה, עם הכשרונות, עם האפשרויות ועם היכולת שיש להם, מה שעל ידם הם יכולים להתפתח ולהיות גדולי תורה ממש, כאלו שיאירו את העולם באור תורתם.

לא רבים יחזמו להבין זאת. אבל, בפעם אחת, הקדוש ברוך הוא יראה לכל אחד ואחד מה שהוא היה יכול להיות... 'אוכיחך ואערכה לעיניך', הוא רק יראה לו, מה שהוא היה יכול להיות - זהו, 'כפי מה שהוא'.

ואז, בפעם אחת, יתברר כל הטעות, של כל השבעים-שמונים שנה, שהבן אדם התהלך כאן בעולם, ודימה לעצמו שהוא בסדר... ומה שהוא עושה, זה טוב... שתורתו שלומד, מספקת. צדקותיו - מספיקות, והחסד שעושה - מספיק... הכל הכל בסדר... - כך הוא חושב.

ובפעם אחת יראו לו...

אנחנו, כאשר יראו לנו תמונה כמו שרבי ברוך בער מצירי, שיתכן מאוד שבן אדם מתהלך פה עם הרגשה טובה, ובשמים מלאים עליו בתביעות...

(מתוך הספר 'חשקת התורה')

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה ראשית מדי יום אצלך במייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

אדם שיושב ליד הגמרא, נשען לאחוריו, העיניים שלו חצי עצומות, והוא קורא את מה שכתוב בגמרא, לא רק שהוא לא נהנה מהלימוד, אלא שהוא גם לא עתיד ליהנות מהלימוד

פרויקט מיוחד: הגאון רבי אפרים סגל שליט"א, עם עצות למגידי שיעורים ולכל אחד איך להשיג 'מתיקות התורה'

הגאון רבי אפרים סגל שליט"א ר"מ בשיבת קרלין בביתר עילית, ומוכר מאוד כאחד ממגידי השיעורים המיוחדים של 'דרשו'. שיעוריו באידיש ובלשון הקודש פופולאריים מאוד, ורבים נאותים לאורו לאורך שנים, בלימוד המסכתות שב'דף היומי' וב'דף הימי בהלכה' בשיעורים מרתקים, מתומצתים ובעיקר מגישים את הגמרא בצורה נפלאה ושווה לכל נפש.

במסגרת הפרויקט של ארגון אחינו להשגת 'מתיקות התורה', פנינו אל הרב סגל שליט"א, וביקשנו ממנו להסביר ולהחכים אותנו בנושא זה של 'גישמאק בלימוד'. והרי הדברים לפניכם.

• האם יש לכם המלצה טובה למגידי שיעורים, כיצד יוכלו לשדרג את השיעור שלהם ולהאיהב את הנלמד על המשתתפים בשיעור?

לפני הכל, שיעור טוב זה שיעור שהכינו אותו היטב. המגיד שיעור צריך לדעת את התוכן בצורה טובה במיוחד כדי למסור שיעור ברמה סבירה. כשהמגיד שיעור רק קצת 'מגמגם', ההסברה שלו גרועה מאוד והשומעים לא יצאו עם דברים ברורים ביד.

אני באופן אישי מוסר שיעורים מוקלטים ב'דרשו' שנמשכים כ-25 דקות, אבל כדי להתכונן אליהם אני צריך להשקיע הרבה הרבה יותר, ולפעמים אני ממש מכין שיעור במשך מספר שעות, עד שאני מרגיש שאני מוכן למסור אותו הלאה, מול המצלמה.

חוץ מההכנה טובה, אפשר להוסיף עוד כמה דברים שיכולים לעזור מאוד, למשל, לשתף את הלומדים ולשאול אותם לדעתם, לתת להם להפעיל את הראש ולחשוב בעצמם, מה יהיה הדין במקרה כזה וכזה, והאם דעתנו על כך תשתנה לאחר שנלמד את הגמרא שלפנינו, ותן לחכם ויחכם עוד.

כמו כן כדאי מאוד להוסיף איזה 'ווארט' טוב על החומר הנלמד, ובוודאי אם יש סיפור מתאים שקשור לתוכן, זה תמיד מעורר את הלומדים ומייצר קשר בינם ובין הסוגיא, מה שכמובן מוסיף טעם ותענוג בלימוד.

כשמוסרים שיעור צריכים למסור אותו עם חשק, עם 'חיות', ולא בצורה ישנונית

וכן, כשמוסרים שיעור צריכים למסור אותו עם חשק, עם 'חיות', ולא בצורה ישנונית. אי אפשר לשער ולתאר את ההבדל בין רמת

ההקשבה של משתתפים בשיעור אם המגיד שיעור מוסר אותו בקול מונוטוני עייף, לעומת מצב שבו המגיד שיעור מוסר את השיעור עם חיות והתלהבות.

אצל תלמידים צעירים אני אוהב גם לאתגר אותם כשאני מזכיר אחד מהמפרשים - לשאול ולעניין אודותיו, לדוגמא, מזכירים את ה'צל"ח' - מה ראש התיבות? מי הוא היה? למה הוא קרא כך לספרו? איזה עוד ספרים חיבר? אפשר גם כדי 'לעורר' להזכיר את הבדיחה מאותו אדם בור ועם הארץ שקרא לבנו 'יהודה' על שם ה'נודע ביהודה', ולבן אחר 'חיים' על שם החפץ חיים.

• השאלה השניה שלנו לא נוגעת לשיעור, אלא לכל אדם: אברך, בחור ישיבה, בעל הבית, שרוצה ללמוד עכשיו דף גמרא, ומבקש מאתנו עצה, איך הוא יוכל להרגיש לפחות משהו מהמתיקות שבדף הגמרא, כי בדרך כלל כשהוא לומד גמרא, אין לו שום הנאה מזה... נשמח אם הרב ייתן לנו שני רעיונות מועילים לעניין זה.

כמו שאמרתי לגבי מסירת השיעור שצריכה להיות בחיות והתלהבות, גם הלימוד צריך להיות כך. אדם שיושב ליד הגמרא, נשען לאחוריו, העיניים שלו חצי עצומות, והוא קורא את מה שכתוב בגמרא בלי לנענע את השפתיים שלו, אפשר לומר די בוודאות שהוא לא נהנה מהלימוד.

אבל יש פה משהו יותר עמוק. לא רק שהוא לא נהנה, אלא שהוא גם לא עתיד ליהנות מהלימוד, כל עוד הוא ישב כך.

אבל אם הוא ישב זקוף, עיניים בגמרא, מתנדנד קצת, לומד בקול ובנעימה, ומפגין התעניינות, הסיכוי שהוא באמת ינהה מהלימוד גדול הרבה יותר.

הרבה פעמים חוסר ה'גישמאק' נובע מכך שהלומד מרגיש שהוא לא יצא עם 'משהו ביד', כי הוא לא באמת הבין מה הולך בסוגיא, לכן מאוד חשוב שכל לומד יסכם לעצמו, מה למדתי היום, מה התחדש לי, וזה לא נורא גם אם לסיכום יהיה גם 'מה לא ברור לי', אבל לפחות אני יודע שלא 'הכל לא ברור', אלא בהחלט חלקים גדולים ברורים לי וידועים לי.

מלבד החיוב להבין דברי התורה על בוריים, הרי זה מפתח גדול לגישמאק בלימוד.

• נשמח אם תשתפו אותנו באיזה מעשה שהיה ונתקלתם בו בעניין זה של השגת ההנאה והמתיקות בלימוד הגמרא....

שאלתי אותם את שאלתו הנפלאה של ה'מנחת חינוך'
לא מכבר למדתי עם התלמידים בישיבה את הגמרא בקידושין שלא

מוכרים גנב לעבד עברי עבור תשלום ה'כפל', אם יש לו כסף לשלם את ה'קרן'.

שאלתי אותם את שאלתו הנפלאה של ה'מנחת חינוך' - מדוע כשהוא בא לשלם את הקרן לא יוכל בעה"ב לטעון שהוא תופס את הסכום עבור ה'כפל', ועדיין הגנב חייב לו את הקרן - וממילא ימכרוהו בית הדין לתשלום ה'קרן'.

אמרתי לתלמידים שאני רוצה לשמוע מהם תירוץ!

ואכן אחד התלמידים הפליא בתשובתו המוחצת של המנ"ח:

תשלום הכפל במהותו הוא 'תשלום קרן שני', דהיינו אחרי שמשלמים את הקרן משלמים אותו פעם נוספת - וזה 'כפל', אבל לא שייך לשלם 'כפל' לפני 'קרן', כי תמיד התשלום הראשוני הוא 'קרן', ולא משנה איך נכנה אותו.

ואז סיפרתי להם על קהילת 'חלם' שפיטרה את החזן הותיק שלהם, בטענה שהיתה לו טעות בתפילת קבלת שבת, והלה לא הבין מה רוצים ממנו, וזעק מרה: לא היתה לי שום טעות!

אמרו לו בני הקהילה טעותך היתה שבפסוק 'לפני ה' כי בא כי בא לשפוט הארץ...' - ניגנת בטעות את 'כי בא' השני לפני 'כי בא' הראשון.... והם לא ידעו שאם ניגנו את 'כי בא' השני קודם הרי הוא הוא הראשון!

המשך מעמוד 3 | הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל

לשנות ולחדש דברים, ולכן צריך לעשות כפי שכתוב בהלכה ולא לומר תחנון.

מוסיף רבי יצחק פריימן ומספר: רבינו היה מספר שבעבר כשבעל שמחה היה מקבל עליה להולדת ילד וכד' כולם היו ניגשים לאחל לך מזל טוב ולשמוח בשמחתו. וסיפר שב"שערי חסד" כשהייתה שמחה, כולם היו מכינים כיבוד לבעל השמחה והיו באים להשתתף בה, אם היתה ברית היו אומרים בתפילה בבוקר "וכרות עמו הברית" יחד עם בעל הברית, לכן היה מובן שלא אמרו תחנון, אבל היום אומרים 'לא לומר תחנון' כי יש בעל ברית, בזה זה מתחיל ונגמר ההתייחסות של הקהל לבעל השמחה.

בהקשר זה מספר הג"ר יצחק דרזי (בעל ה"שבות יצחק"): ירדתי פעם עם רבינו במדרגות ביתו וכשעבר ליד תיבת הדואר הוציא את צרור המכתבים מהתיבה. הוא מיין את המעטפות השונות וכשראה הזמנה לחתונה, טרם ראה מי המזמינים, התפעל בשמחה ואמר, זה דבר טוב, מהנה, משמח, וכשפתח וראה שמות המחותנים הוסיף ואמר, ואני גם מכירם. מתאר זאת רבי יצחק, רבינו היה נראה אז בעיני, כאדם המאושר עלי אדמות, עד כדי כך שמחשבת היתה כשהגענו למנחה, שאולי צריך לומר לחזן שלא יאמרו היום תחנון, כי רבינו קיבל "הזמנה".

[מתוך הספר "גאון ישראל" -]

שייך ללכת עכשיו, והלא כבר שעת חצות קרבה, ויתכן שכבר אינם באולם. אולם רבינו עמד על שלו, ננסה. הלך וטיפס מדרגות רבות וכשנכנס כבר עסקו בנקיון האולם, אך החתן והכלה עוד היו, רבינו דאג שמלווי ירקדו מעט לכבוד החתן והכלה ובירכם בחום וחזר לביתו. כשעלה את מדרגות הבית, תפס בחזקה את המעקה ואמר לבנו הג"ר ברוך, אני אפילו לא רואה את המדרגות מרוב חולשה.

כאדם המאושר עלי אדמות

את שמחתו עם הזולת ראו גם בברכות שהיה מאחל מעומקא דליבא. ובכלל תמיד כשהיה מברך ראו שזה נובע מעומקא דליבא שלא אחת בירך צרור ברכות נרחב, ולפעמים בירך חתן שבא לפני נישואין בקטעים שלמים מתוך נוסח ה"יקום פורקן" שאומרים בשבת. והיה מתאונן שכיום לא רואים שהבריות שמחים בשמחת רעייהם כפי שראו זאת פעם. וכשנשאל פעם על מנין ובו מתפלל מוהל בקביעות, האם להמנע מלומר שם תחנון, היות וימים רבים, כמעט בקביעות יש לו בריתות. נענה ואמר שמסברא צריך היה כן לומר תחנון בכה"ג, היות וכל הטעם שלא אומרים משום השתתפות בשמחה שהיתה פעם לציבור, ולצערינו כהיום אפילו אם רואים ברחוב חתן וכלה בתוך ימי המשחה לא מאחלים להם מזל טוב, אבל מאידך, אין לנו את הכח

פעם אירעה פריצה באחד מבתי הכנסיות בשכונת ברכפלד, הגנב לא ידע שבבית הכנסת מוצבת מצלמה שהנציחה כל רגע ממעלליו. ביקשו ממני ומעוד אישיות חשובה לצפות בקלטת, בנסיון לזהות את פני הגנב. אמנם את הגנב לא זיהיתי, כנראה היה הוא מאינשי דלא מעלי שהגיע מבחוץ, אך את עצם המאורע אינני מסוגל לשכוח

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

"ולא יכלו אחיו לענות אתו כי נבְּהִלּוּ מִפְּנֵי" (בראשית מ"ה, ג)

רבותינו בעלי המוסר האריכו רבות בלקח הנוקב הנלמד מתוכחתו של יוסף. אף אנו נצטעד בעקבותם, ונבאר כמה מן הדברים הנוראים הנלמדים מפרשה זו. ראשית דבר, עלינו ללמוד מיוסף ומהשבטים הקדושים דיני תוכחה של בין אדם לחברו. התורה מתארת כי "לא יכלו אחיו לענות אותו", ואנחנו צריכים ללמוד מהי צורה של קבלת תוכחה.

מתעניין רבי אליהו בזהות דיירי המקום. כששטח את פליאתו בפני הרב, נפנה אליו רבי אליהו ואמר לו בכאב עמוק: "מדי שבת אני עובר ברחוב זה, וכל שבת אני שומע מהבית הזה קול של חילול שבת, רחמנא ליצילן. אני רוצה למחות, ואני צריך למחות". רבי נחמיה לא הבין מה הבעיה: "אני מוכן מיד, אני יעלה עכשיו לעשות מחאה גדולה", אמר, כשרוחו הצעירה תוססת בו ומעוניינת לפעול...

נחרד רבי אליהו למשמע הדברים, נענע בראשו לשלילה, ואמר לרבי נחמיה בחומרה שנצרבה בליבו ובנשמתו לעד: "כך לא עושים מחאה! כך בצורה כזאת אני יכול למחות בעצמי. אבל מחאה אסור לה שתהיה שלא לשם שמים!"

נוהג לרשום את דברי המחאה על דף נייר, ומניח אותו אצלי ליום או יומיים

"לפעמים", המשיך רבי אליהו לומר בכאב, "אדם עושה מחאה גדולה נגד איזה ארגון מסוים, נגד פעילות מסויימת, ויתכן שבאמת יש מפני מה להזהיר ולהתריע. אבל המוחה לא מוחה לשם שמים! רק משום שהוא מהחוג הזה והשני מהחוג ההוא, הוא דתי והשני לא דתי, הוא מכאן והשני משם. ישנן כל מיני סיבות שהוא לא מרוצה מההנהגה שלו, והוא בא להוכיח אותו כביכול על הדבר, כשכוונתו בכלל על דבר אחר. זה לא דרך להוכיח כך מישהו אחר!"

בירושלים היה מלמד ותיק, איש חינוך משכמו ומעלה, הגה"צ רבי נחמיה בקר זצ"ל, שנפטר בשיבה טובה לאחר שזכה להעמיד תלמידים הגונים עשרות בשנים. רבי נחמיה למד בצעירותו בשיבת לומז'ה בפתח תקוה לפני למעלה משבעים וחמש שנה. בשיבת לומז'ה כיהן אז כר"מ בשיבה הגה"צ רבי אליהו דושניצר זצ"ל, אדם גדול מאד מאד, שגדולי הדור ממש חרדו לשמו והעריכוהו לבלי שיעור. מרן ה'חזון איש' זצ"ל התבטא עליו כי הוא אחד מהל"ו צדיקים שבדור. באחת הפעמים שהיתה לי הזכיה לשוחח עם רבי נחמיה, הוא סיפר לי סיפור מופלא שארע עמו באותם שנים: שבת אחת אחר הצהריים, עבר רבי נחמיה לטייל מעט בשבילי המושבה בדרכו לשיבה. לאחר כמה דקות של הליכה, הוא רואה את רבי אליהו עומד בסמוך לבנין כלשהו ונושא את מבטו אל אחת הדירות, כשעל פניו הטהורות ניכר שמשוהו טורד את שלוותו. רבי נחמיה פנה לרבו בברכת 'גוט שאבעס', ושאל בדרך ארץ: "האם יש משהו שאני יכול לעזור?" הביט בו רבי אליהו ושאל - "אולי אתה יכול להגיד לי מי גר בבנין זה בקומה השניה?" "השאלה הפתיעה אותי", סיפר לי רבי נחמיה. "הייתי בחור צעיר שלא גדל באזור. חוץ מבנייני הישיבה לא ידעתי מכלום. למעט הבית-מדרש, הפנימיה וחדר האוכל, לא היה לי שמץ של מושג ברחובות פתח תקוה, שלא לדבר על תושבי המקום. בקושי ידעתי כיצד מגיעים לשיבה". נחמיה הצעיר התנצל בפני רבי אליהו, ואמר שאין לו מושג מי מתגורר בדירה; אבל הוא לא הצליח לכבוש את סקרנותו מדוע

מצלמת ביטחון שהנציחה כל רגע ממעלליו. בקשו ממני ומעוד אישיות חשובה לצפות בקלטת הביטחון, בנסיון לזהות את פני הגנב.

אמנם את הגנב לא זיהיתי, כנראה היה הוא מאינשי דלא מעלי שהגיע מבחוץ, אך את עצם המאורע אינני מסוגל לשכוח, לא יכולתי להירגע מהענין כמה שבועות: ראינו על המסך כל פרט, כיצד האיש נכנס. כיצד הוא מסתכל לכל הצדדים לוודא שלא רואים אותו. כיצד הוא לוקח כלי פריצה ומפרק את המנעול... הכל הכל ראו שם, נחרדתי ונרעשתי.

כך זה כשיש קלטת שמראה הכל, נעלמים כל התירוצים! הרי אם ניגש אל הגנב הזה בפניו ונאשים אותו, הוא ישר יכחיש את הכל - "אני? מה פתאום! בכלל הייתי בעיר אחרת..." אבל אז נראה לו את הקלטת, והוא ירצה להיבלע באדמה מרוב בושה!
מרון ה'חפץ חיים' זצ"ל, בחתימת ספרו 'שם עולם' (חלק א') כותב שגילויי הטכנולוגיה בזמנינו הוא כדי לחזק את ההכרה ולהמחיש לנו את המשמעות של 'עין רואה ואוזן שומעת'.

הבחור הגיע, וכבר כשראה את שני ראשי הישיבה ואת המשגיח התחיל לחשוש ולרעוד

מעשה נורא שמעתי מהגה"צ רבי ראובן הכסטר שליט"א, משגיח ישיבת מיר-ברכפלד, שימחיש לנו את אותה הבושה ואתה הכלימה שעלינו לחסוך מעצמנו לעתיד לבוא:

אל ראש ישיבת מיר, הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל, הגיע מידע על בחור מסוים מהישיבה שנהג שלא כהוגן בענין של בין אדם לחבירו, והוא החליט שעליו להוכיח את הבחור ולהעמידו במקומו. רבי נתן צבי ביקש מראש הישיבה, דודי הגאון רבי אריה פינקל זצ"ל, ומיבדל לחיים טובים המשגיח הרב הכסטר, לשבת יחד עימו בשעה שישוחח עם אותו בחור.

הבחור הגיע, וכבר כשראה את שני ראשי הישיבה ואת המשגיח התחיל לחשוש ולרעוד. ומה אתם חושבים אמר לו רבי נתן צבי? גער בו? צעק עליו? לא. הוא פנה אל הבחור ואמר לו: "אני רק רוצה לספר לך סיפור" -

לפני הרבה שנים, כשלמדתי בישיבת מיר, ביקש דודי ראש הישיבה, הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל, מהגאון רבי חיים קמיל זצ"ל שישים את עינו עלי. ואכן, נהפכתי לתלמידו המובהק של רבי חיים. הוא היה מורי ורבי לכל ענין, וכל דבר עשיתי על פי הוראותיו.

פעם אחת הייתי צריך לטפל באיזה ענין שהתעורר, ואכן עשיתי זאת על הצד הטוב, וכדרכי לאחר התיעצות עם רבי חיים. אבל, למתבונן מבחוץ נראה היה ממה שעשיתי שבמהלך הענינים נפגע בחור אחד, שהיה מעורב בסיפור.

למחרת, עוד לפני תפילת שחרית, קורא לי ראש הישיבה רבי אליעזר יהודה כשפניו חמורות, ואומר לי: "שמעתי עליך שעשית

רבי נחמיה עמד נפעם והאזין בקשב רב לדברי רבי אליהו, והבין היטב את המסר. זה איסור חמור להוכיח בני אדם בגלל סיבות כאלו. כשאדם רוצה לדעת כיצד להוכיח את השני, הוא צריך לבוא מתוך רחמנות, ולנסות להיכנס ללב של השני - כואב לי המצב שלך, אני רואה שאתה הולך בדרך לא טובה. הכיוון שלך הוא לאבדון, וסופה של הדרך הזו נורא ואיום, ואני אינני יכול לראותך צועד כך אל התהום. כשאדם עושה זאת הוא צריך להיות נקי לגמרי, זך לחלוטין מכל שנאה, ולבוא עם כוונה טהורה לכונן את חבירו בדרך הנכונה. את זה לא עושים כך, במהירות וללא מחשבה!

"אם כך", שאל רבי נחמיה, "כיצד באמת יכול האדם לוודא שמעשיו רצויים, ושתוכחתו ראויה?" במילים אחרות התכוון רבי נחמיה לשאול את רבו, כיצד הרב עצמו רגיל להוכיח?

נענה רבי אליהו ואמר: "אכן, זוהי מן העבודות הקשות שבמקדש! אני לכשעצמי, נוהג לרשום את דברי המחאה על דף נייר, ומניח אותו אצלי ליום או יומיים. אם אחר כך אני רואה שבאמת עדיין כואב לי המצב, אני מסתכל שוב בפתק ובדוק טוב טוב שהנוסח והמילים עדיין נכונים, ואינם מופרזים או מעורבבים עם סיבות אישיות. ורק כאשר אני משוכנע שהתוכחה היא כנה ואמיתית, אני שולח את הפתק כמכתב ליעדו".

"במצב הזה", סיים רבי אליהו את דבריו המאלפים, "אני אכן יכול להעיד שלדברי יש אכן תועלת ויוצא מהם דברים טובים. אבל אם לא מוכיחים כמו שצריך - הדבר רחוק מאד מלהביא תועלת כלל..." ואכן יש לדעת שזה נוגע לכל אחד ואחד שמתעסק עם חינוך, בין אם אצל בני ביתו ובין אם זה מקצועו. אם המחנך רוצה להעיר לחניך על משהו שלא מוצא חן בעיניו, הוא צריך לבדוק בעצמו היטב מה הרגשתו בענין. מהיכי תיתי בעצם שהוא החניך ואתה המחנך? רק בגלל שבתעודת הזהות כתוב שנוולדת כך וכך שנים לפניו?...

אם אין באמת כוונה טהורה, לפחות כמה שאדם יכול להגיע, להעמיד את החניך במקום הנכון מתוך דאגה כנה ואמיתית, ומתוך הבנה עמוקה ורצון להיטיב לו, אז כפי שאמר רבי אליהו - זה כלל לא יפעל על החניך והתוכחה תלך לבטלה, ואולי חלילה אף תזיק. מנוסח התוכחה שמשמיע יוסף לאחיו, אנו נוכחים לראות עד כמה עשה זאת מחמת אהבה ומחמת חיבה עליהם. מיד לאחר התוכחה, תוך כדי דיבור הוא ממשיך לומר להם: "וְעֵתָה אֶל־תֵּעָצְבוּ וְאֶל־יָחַר בְּעֵינֵיכֶם פִּי־מִכְרַתְּם אֹתִי הִנֵּה פִי לְמַחֲרֵה שְׁלַחְנִי אֱלֹהִים לְפָנֵיכֶם". כי מצד אחד יש להשמיע תוכחה במקום שנדרש, להוכיחם על פניהם עם כל העוצמה, עם כל החדות והבהירות, עד כדי כך שבאמת לא יכלו לענות אותו ונבהלו מפניו. אך מצד שני עשה זאת מתוך רחמנות על אחיו, ליבו נצבט לראות אותם במצב שכזה. תוכחה כזאת אכן השפיעה על האחים עמוקות!

פעם אירעה פריצה באחד מבתי הכנסיות בשכונת ברכפלד

פעם אירעה פריצה באחד מבתי הכנסיות בשכונת ברכפלד, והנזק היה גדול. אלא שהגנב לא ידע שבבית הכנסת מוצבת

דבר חמור של פגיעה בבין אדם לחבירו!" התנצלתי ואמרתי: "כל מה שעשיתי היה על פי ההוראות של מורי ורבי". נחה דעתו של ראש הישיבה, ויצאנו להתפלל.

וכאן פנה רבי נתן צבי אל הבחור ושאל אותו: "מה אתה חושב, שלרבי אליעזר יהודה לא היה מה לעשות לפני התפילה חוץ מלברר את הענין הזה? היה לו משום מה זמן פנוי באותו בוקר?... אלא שהענין של פגיעה בעניינים של בין אדם לחבירו טעון טיפול דחוף עד כדי כך שלא ניתן לדחותו עד לאחר תפילת שחרית, ולפני שהוא בירר את הענין הזה, הוא לא יכל אפילו לגשת להתפלל!".

הבחור התרגש עד מאוד. אז הוכיחו רבי נתן צבי בנועם: "אז מה יהיה איתנו?..."

רבי נתן צבי סיים את דבריו ולא הוסיף מילה. הבחור הוריד את ראשו במבוכה, כשהוא מבוייש נוראות להיות מוכח כך לפני שלושה תלמידי חכמים.

הבחור יצא מהחדר, ובאותו רגע פרץ רבי אריה פינקל בבכי מצמרר. "אוי לנו", אמר בדמעות, "כשהקדוש ברוך הוא יבוא להוכיח אותנו, אלו ביונות יהיו לנו!... הוא לא יגיד כלום, הוא רק יספר לנו סיפור דברים, הוא יראה לנו את מעשנו מול העינים, כיצד נוכל לעמוד בפניו?!..."

ה'חפץ חיים' מתאר את ה'קבלת פנים' למעלה

אני רוצה לסיים במעשה נפלא על רבנו בעל ה'חפץ חיים' זצ"ל, ששמעתי ממש מכלי ראשון, מפי הרב שלמה אפשטיין זצ"ל, ששימש בקודש בכפר חסידים, ובסוף ימיו בא להתגורר סמוך לבניו בשכונת מטרסדורף בירושלים.

רבי שלמה זכה ללמוד בישיבת ראדין, עוד בחיי חיותו של הכהן הגדול מרן ה'חפץ חיים' זצ"ל. אני זוכר כיצד נפגשתי עימו לראשונה בימי החנוכה, לפני כמעט שלושים שנה. התרגשתי מאד לפגוש פנים אל פנים יהודי שזכה לחזות בזיו פניו של ה'חפץ חיים', והדבר הראשון שאמרתי לו היה: "שמעתי שזכיתם להימנות על תלמידיו של ה'חפץ חיים'...". לא הספקתי להשלים את המשפט, ורבי שלמה נזדעזע עד מאד. "אוי! מחה בי, איך אפשר לומר עלי כאלו מילים - תלמיד של החפץ חיים?... נכון שהייתי מעט במחיצתו, אבל לומר שאני תלמיד שלו? הס מלהזכיר!..."

בכל אופן, ביקשתי ממנו לזכות אותי באיזה סיפור שראה אצל ה'חפץ חיים', איזו הנהגה או דבר שראה מכלי ראשון. לשמע בקשתי אורו עיניו, ואמר לי: "בחפץ לב אספר לכם סיפור קטן מה'חפץ חיים', מעשה נפלא שראיתי במו עיני".

היה זה במוצאי יום הכיפורים האחרון (או אחד שלפניו) לחיי ה'חפץ חיים'. באותה תקופה היה מנהג בישיבת ראדין שעם תום ה'זמן' ולפני הנסיעה הביתה, היתה ההנהלה משתתפת בחלק מהוצאות הנסיעה של התלמידים.

יצאתי באותו יום י"א בתשרי, למחרת היום הקדוש, לעבר משרד הישיבה, כדי לקבל מן המזכיר את המלגה עבור הוצאות הדרך. יחד איתי היה בחור נוסף, שהיה תלמיד חכם ועילוי גדול, ולדאבון לב

נספה בשואה האיומה, ה' יקום דמו. בדרכנו עברנו ליד ביתו של ה'חפץ חיים', ובחוץ עמד אברך וביקש מאיתנו להיכנס להשלים מנין לתפילת מנחה גדולה, כיון שה'חפץ חיים' חלש מללכת להתפלל בבית המדרש. כמובן ששמחנו על הזכות להצטרף לתפילה בנוכחותו של רבן של ישראל.

עם הכנסנו אל משכנו הצנוע, נגלה לעינינו מראה נורא הוד: הגאון הקדוש רבי אלחנן ווסרמן זצ"ל, יושב על ספסל נוכח פני הצדיק הישיש כשעל פניו נסוכה חרדת קודש, והוא מאזין בדריכות נשגבה לכל מילה שיוציא הכהן הגדול מפיו. רבי אלחנן, או כפי שכינהו בני הישיבה בראדין בחיבה - "ר' חונא", היה כידוע נוהג לשהות במחיצת רבו ה'חפץ חיים' מראש חודש אלול ועד לאחר יום הכיפורים; וכעת, לפני שנפרד מרבו, ישב והקשיב לאמריו בכבוד ראש.

לפי מראה פניו של רבי אלחנן, שהיו עטויות בארשת רצינות מיוחדת, היינו בטוחים שה'חפץ חיים' מגלה לו סודות התורה נשגבים, רזין טמירין שלמעלה מהשגתנו... בתחילה לא העזנו להתקרב אל הקודש, אך לאט לאט פסענו פסיעה ועוד פסיעה, עד שמצאנו את עצמנו בסמיכות לשני ענקי הרוח הללו, והטינו אוזן גם אנחנו לשמוע את דברי ה'חפץ חיים'.

כשקלטה אוזנינו את המילים הראשונות, התפלאנו לשמוע שה'חפץ חיים' מדבר עם רבי אלחנן דברים פשוטים ויסודיים, ממש עיקרי האמונה; אך הדרך שבה הוא אמר את הדברים נחרתה בלבי לנצח.

בכח התיאור המופלא שלו, תיאר ה'חפץ חיים' כיצד תראה קבלת הפנים אותה יערכו בשמים לכל אחד ואחד בהגיע עיתו. כיצד היתה לנו כאן הזדמנות לזכות לכל כך הרבה אוצרות רוח נצחיים, אותם בחרנו להחליף בעולם חולף. כיצד יוכיחו כל יהודי על מעשיו שעשה כאן, ובזבז את זמנו וכוחותיו על דברים של מה בכך, וכדי בזיון וקצף. שום דבר לא ניתן להסתיר שם, כל כוונה, כל מעשה, כל הרגשה - על הכל יוכיחו אותנו קשות, ומי יוכל לעמוד במשפט ה' האיום והנורא!

ורבי אלחנן שומע את הדברים ורותת, וכל כולו נרעש ונפחד מדברי הכיבושין של רבו ה'חפץ חיים'.

לאחר התפילה, סיים באוזני רבי שלמה את סיפורו המפעים, יצאנו נרגשים מביתו של ה'חפץ חיים', עם השקפה אחרת על העולם. עד כדי כך שחברי זכרנו לברכה שב על עקבותיו ולא ניגש אל המשרד לקבל את מלגת ההוצאות לדרך. 'יש בידי סכום כסף בצמצום', הסביר לי, 'והוא יספיק לי בדוחק להוצאות הדרך. אחרי ששמענו את ה'חפץ חיים', אין לי עוד צורך ברחבות כאן בעולם הזה...' הוא קיבל השקפה בהירה וברורה על העולם הזה, על הפרוזודור והטרקלין, על העיקר והטפל.

הפחד מהתוכחה העתידה לבוא לכל אדם, נחרת בליבנו, ועד היום מהדהדות באוזני מילותיו של החפץ חיים: 'שום דבר לא ניתן להסתיר!...'

אוי לנו מיום הדין, אוי לנו מיום התוכחה!

(מתוך אוצרותיהם אמלא)

אני לא עזבתי את העיר במלחמה הנוכחית. דווקא במבחנים האחרונים לא נשמעה אזעקה בזמן המבחנים והכל התנהל בצורה רגועה. בסבבים הקודמים אירע לא פעם שנשמעו אזעקות באמצע המבחנים

הר"ר ישראל יוליס שליט"א המשמש מזה כ-17 שנים אחראי על הסניף הראשון של מבחני 'דרשו' בעיר אופקים מספר על האוירה המיוחדת בסניף שלו.

מאת: אלעזר גולדברג

מבחני 'דרשו' פרוסים במאות סניפים ומקומות ברחבי הארץ, מדרום ועד צפון, כמעט בכל עיר ויישוב. גם בעיר הדרומית אופקים, למרות שאינה מן הערים הגדולות, מתקיימים חמישה מוקדים של מבחנים מדי חודש כשבכל אחד מהם נבחנים עשרות בני תורה במגוון הרחב של מסלולי הלימוד. מי שאחראי על הסניף הוותיק ביותר באזור הוא הר"ר ישראל יוליס שליט"א העוסק בענייני הקהילות הקדושות בעיר, ובכלל זה כאחראי על מבחני 'דרשו'. בשיחה עמו הוא משתף אותנו על הפעולות שעשה ועושה במשך השנים למען הצלחת המקום, להגדיל תורה ולהאדירה.

"בזמנו, כשהתחלתי לפני 17 שנים כשפתחתי את סניף 'דרשו', אופקים הייתה עיירה קטנה ומנתה כמה מאות משפחות חרדיות, לכן גם כמות הנבחנים לא הייתה גדולה כל כך. כיום המספר גבוה פי כמה וכמה, יש כמעט שלושת אלפים משפחות בקהילות החרדיות ומספר הנבחנים הולך וגובר. אני פתחתי את הסניף הראשון וכיום ב"ה יש כבר חמישה סניפים בעיר.

באים אלינו בני תורה מאופקים, אך לעיתים מגיעים גם תושבים מכל ערי הדרום המבקשים להיבחן על תוכנית 'קנין ש"ס' ו'קנין הלכה'. גם טווח הגילאים של הנבחנים מאוד גדול, החל מילדי חיידר בני שלוש עשרה שמשתתפים במבחני הלכה ועד אנשים מבוגרים בגילאי שמונים ומעלה שעושים מבחני דף היומי בש"ס ודף היומי בהלכה!

ישנם כאלה שמתמידים בהשתתפות במבחן כבר שנים רבות. למשל, תלמיד חכם מופלג בקהילה באופקים, גר צדק, החל להשתתף לפני שנים רבות בכמה תוכניות והוא עדיין משתתף ועושה מבחנים על משניות, גמרא בבלי, דף היומי בהלכה ועוד. יש כאלה שנבחנו כבר על שני מחזורים שלמים בש"ס בבלי, בפעם הראשונה בגמרא רש"י ובפעם הנוספת גם על התוספות."

מה נותן את הדחיפה להמשיך עם האחריות הזו במשך כל כך הרבה שנים?

ב'דרשו' באופן כללי, לא הכסף הוא המחייב, כי לא מדובר בדרך כלל במשכורות גבוהות, אלא כתשלום סמלי של הכרת טובה. עיקר המחייב הוא מכוח התחושה של 'לעסוק בצורכי ציבור באמונה' ולהגדיל תורה ולהאדירה. זה שאני רואה את המאמצים שעושים הנבחנים במשך כל החודש להכין את עצמם כדי להגיע לידי ידיעת

התורה, זה נותן דחיפה אדירה להמשיך לדאוג להם, שיוכלו להיבחן בצורה המיטבית ולתת להם את המענה לו הם צריכים.

כמה נבחנים מגיעים באופן קבוע לסניף שאתה אחראי עליו?

בתחילה, כשהסניף שלי היה היחיד בעיר, נבחנו כמה עשרות במבחני הדף היומי ועוד כמה עשרות במבחני המשנה ברורה. כיום, בגלל ריבוי הסניפים ברוך השם, ישנם כ-30 נבחנים במבחני ההלכה, עשרה שנבחנים על דף היומי בבבלי, כמה אברכים נבחנים על תלמוד ירושלמי. לאחרונה התווספו אצלי גם כעשרה אברכים שבאו להיבחן במסגרת התוכנית החדשה של 'עמוד יומי', מתוכם היו כמה שאמרו שלמרות שלא הצליחו להכין את החומר כמו שתכננו, בגלל מצב המלחמה, בכל זאת התאמצו ובאו להיבחן כדי להיכנס למסלול וכך יהיה להם 'מחייב' להמשיך במסגרת התוכנית.

בחודשיים האחרונים היה שינוי בעקבות המלחמה בדרום?

במבחן שנערך מיד לאחר סוכות אכן הייתה ירידה משמעותית בכמות הנבחנים, כחמישים אחוז מהנוכחות בשגרה. כי תושבים רבים עזבו את האזור לערי המרכז ומן הסתם ערכו שם את המבחנים. אבל במבחן האחרון בחודש חשוון כבר חזרו כמעט כל הנבחנים הקבועים, אמנם היו כאלה שבדרך כלל נבחנים בארבע מסגרות וכעת ערכו מבחנים רק שניים מתוכם וביקשו להשלים את שאר המבחנים בחודש הבא.

גם במבחני 'קנין ש"ס' ו'קנין הלכה' שמתו לב לשינויים לאחרונה.

המשך בעמוד 25

קם אחד הנלווים ואמר: "שנתיים או שלוש...", מיד ננער רבי אהרן וקפץ כארי ואמר: "התלמידים יישבו כאן עשר שנים או חמש עשרה שנה...!", ומיום זה והלאה לא הניח רבי אהרן לשום אדם לישא וליתן עם הרשויות הממונות ועשה הכל בעצמו...

הישיבות - ארון הקודש של התורה שבעל פה...

מאת: הרב ישראל לויש

"וְאֵת יְהוּדָה שְׁלַח לְפָנָיו אֶל יוֹסֵף לְהוֹרֹת לְפָנָיו גְּשֻׁנָּה" (בראשית מ"ו, כ"ח)
מדרש אגדה: להורות לפניו, לתקן לו בית תלמוד שמסמ תלא הוראה ורש"י

הנה יעקב אבינו ייעד את שבט לוי להוראת התורה בישראל, כפי שכתב הרמב"ם (סוף הל' שמיטה ויובל) ששבט לוי הובדל לעבוד את ה', לשרתו ולהורות דרכיו הישרים ומשפטיו הצדיקים לרבים, שנאמר: 'ורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל!'. וכן כתב (הל' עכו"ם א ג) וז"ל: 'ויעקב אבינו לימד בניו כולם והבדיל לוי ומינהו ראש והושיבו בישיבה ללמד דרך השם ולשמור מצוות אברהם, וצוה את בניו שלא יפסיקו מבני לוי ממנה אחר ממנה כדי שלא תשכח הלימוד...'

הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל מבאר שאף יוסף הצדיק ידע והבין את תפקיד הלוויים שאביו קבע להם ולכן תיקן בארץ מצרים שאדמות הכהנים לא תהיה לפרעה, כדי שאף כהני ישראל, היינו שבט לוי, לא יזדקקו לעבוד את אדמתם, וכשכל ישראל יהיו משועבדים במצרים, הם יהיו פנויים לשרת בקודש ולהורות תורה לישראל.

ובכל זאת, מבאר רבי משה פיינשטיין, יעקב אבינו שלח את יהודה לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה, כי בהוראת התורה יש שני חלקים, החלק הראשון עליו פיקדו הלוויים להורות תורה ולהרבות ידיעת התורה בישראל, אבל אין די בכך, כי צריך לעשות זאת בישיבות ובבתי מדרשות, לסדר מקומות בו יתכנסו וילמדו בחבורה, ואז לימוד התורה לא יהיה רק בגדר לימוד ידיעות בעלמא, אלא ישפיע על כל חיי הלומד ועל אישיותו, כי 'ישיבה' היא בית היוצר לאדם השלם.

ברוח דברים אלו, ביאר רבי משה פיינשטיין זי"ע ששני הטעמים שביאר רש"י בסיבת שליחתו המוקדמת של יהודה אל ארץ גושן, א. לפנות לו מקום ולהורות היאך יתיישב בה, ב. לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה, שורש אחד להם, כי יעקב אבינו ידע שאי אפשר להתיישב בתוך טומאת מצרים, בלי לתקן קודם בית תלמוד שמשם תצא הוראה, אי אפשר להסתפק בהוראת התורה של שבט לוי לבד, צריכים לקבוע בית מדרש וישיבה לתלמוד ולהוראה, ורק כך ישמרו בני ישראל על קדושתם וייחודיותם בתוך טומאת מצרים. ויש טעם להוסיף שאכן ראוי שבט יהודה, שבט המלכות, לייסד את

ישיבת גושן בארץ מצרים, כי 'מלכות' מהותה 'אחריות', ותפקיד בעל אחריות כה רבה כייסוד 'ישיבה', המקום ממנו לא רק תצא הוראה, אלא ינווטו דרכה של תורה, ראוי להינתן למלך - בעל האחריות.

בשכונה בה שכנה ישיבתו של רבי משה פיינשטיין זי"ע, מתיבתא 'תפארת ירושלים', החלו להשתכן אזרחי סין ואט אט קנו שם בנין אחר בנין, עד שכמעט שלטו על כל האיזור, וכתוצאה מכך מספר היהודים בשכונה הלך ונתמעט.

באו מקורבי רבי משה והציעו להעביר את הישיבה לשכונה אחרת, שם שוכנים יהודים רבים, אך רבי משה לא הסכים בשום אופן להצעה ואמר: כל זמן שיש עדיין בשכונה יהודים, אפילו מעטים, הם צריכים ישיבה עבור בניהם, ואין למכור את בנין הישיבה ולהעבירה למקום אחר..."

ואכן אחר תקופה חזרו יהודים רבים לגור בשכונה, והכל בזכות מוסדות התורה שלא נסגרו ולא עברו למקום אחר.

וכתב רבי סעדיה גאון לכל קהילות ישראל שינדבו כסף לבנין הישיבה.

היה גביר אחד במצרים שרצה מאוד לתרום עבור בניית ארון הקודש בישיבה, אלא שכאשר בא סורא נתברר שכבר תרמו את 'ארון קודש' ומאוד נצטער על כך שלא יהיה לו חלק בדבר הקדוש ביותר בישיבה, והשיח צערו לפני רבי סעדיה גאון.

אמר לו רבי סעדיה: "דע לך בני, כי יש תורה שבכתב ויש תורה שבעל פה, תורה שבכתב מקומה בארון הקודש, אך תורה שבעל פה נמסרה בעל פה מדור לדור, ובכל מקום שבו ישיבה יושב ולומד, שם הוא 'ארון הקודש' של התורה שבעל פה, הספסל, הסטנדר, המה ארונות הקודש של התורה שבעל פה..."

הגאון רבי נתן וייכטפויגל זצ"ל מספר: כאשר הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל ייסד את ישיבת לייקווד בארצות הברית, נשאל ע"י העסקנים מה מטרתה של הישיבה, האם לגדל פוסקים שיורו הלכות לבית ישראל, או לגדל אנשי חינוך שיפתחו ברחבי אמריקה בתי חינוך ומוסדות ההולכים בדרך התורה?

נענה רבי אהרן בהחלטיות: "אין לי מטרה לא בזה ולא בזה, מטרה אחת לפני, לגדל דור של בני תורה שיתעסקו בתורה ללא שום מטרה אחרת, תורה לשם תורה, לעשות נחת רוח ליצרנו ע"י עמל וגיעת התורה"

והוסיף רבי נתן וייכטפויגל זצ"ל: כאשר הלכנו עם רבי אהרן ז"ע להשיג תעודות ואישורים עבור הישיבה, נשאלנו: "מה טיבו של המוסד? וכמה שנים ילמדו שם הבחורים? קם אחד הנלווים ואמר: "שנתיים או שלוש...", מיד ננער רבי אהרן וקפץ כארי ואמר: "התלמידים יישבו כאן עשר שנים או חמש עשרה שנה..."!

ומיום זה והלאה לא הניח רבי אהרן לשום אדם לישא וליתן עם הרשויות הממונות ועשה הכל בעצמו, כדי שלא תיסלף מטרתה האמיתית של הישיבה.

אך למרות החשיבות הרבה שייחס רבי משה לפתיחת ישיבה בכל ריכוז יהודי, נהג אחרת כשהדבר היה כרוך במחלוקת, וכך היה: לאור זאת שקהילת היהודים בעיר פלונית הלכה והתמעטה, החליטו ראשי הקהילה להביא למקום יהודי תלמיד חכם שיפתח ישיבה במקום, כך תתחזק רמת היהדות שם. אלא שכיון שהתלמיד חכם היה מיוצאי ליטא, לא היתה לו שפה משותפת עם הדור הצעיר של הקהילה, והרעיון לא עלה יפה.

לאור זאת, עלתה בלב ראשי הקהילה רעיון חדש: הם הזמינו כמה אברכים צעירים מלייקווד כדי שיפתחו לעצמם מוסד תורני, כך תתרענן רוח חדשה צעירה ותורנית, ויתוספו עוד צעירים חרדים.

לפני שהאברכים נתנו את הסכמתם, עלו קמיה רבי משה פיינשטיין ז"ע לשמוע את עצתו ולקבל את ברכתו. אמר להם רבי משה: "כיון שכמה מתושבי המקום נקשרו לאותו תלמיד חכם, אם תבואו לשם עלולה לצמוח מזה מחלוקת, ויש לברוח ממחלוקת כמו מאש..."

גם אחר שאמרו לו שאם הם לא יבואו לשם עלולה כל העיר לרדת לטמיון, נשאר רבי משה בשלו, ואמר שוב: "מצב של מחלוקת גרוע מהכל..." אחר כמה שנים הבין התלמיד חכם שלא הצליח בתפקידו והוא נסע בעצמו ללייקווד וביקש מהאברכים לבוא לעזרתו, ואכן הם הפריחו בעיר רוח חדשה, בהקמת מוסדות תורה ובתי חינוך ברוח היהדות.

וכבר ענה מרן ה'חזון איש' ז"ע על שאלתו של מרן האדמו"ר רבי יואל מסאטמר ז"ע: "האיך נקיים האידנא את דברי הרמב"ם שבמדינה שאנשיה רעים וחטאים ואין מניחים אותו לישב שם אלא אם כן נתערב עמהן, שצריך לצאת למערות ולמדבריות", וענה לו: "כיום הישיבות הן הן המדבריות, היושב שם ניצול משכניו הרעים..."

הגאון רבי שלמה היימן זצ"ל מספר שכאשר בא רבי סעדיה גאון ממצרים לסורא לכהן שם כ'ראש ישיבה', בנו בנין עבור הישיבה,

המשך מעמוד 11 | הגאון רבי ראובן אלבו שליט"א

הלימוד הזה נמשך כמה שנים! שווה לעשות הכל כדי לרכוש מיליארדים! כדי שהילדים יגדלו תלמידי חכמים, מבלי לפגוע באף יהודי בדרך! כל השאר מתגמד לעומת זה.

עלינו להשכיל לנצל את הזמן היקר כדי לעשות ממנו זהב, ולא כדי לאסוף בו גרוטאות.

(מתוך 'להאיר' - פרשת ויגש)

אני כבר מזמן לא חזרתי על הפרק הזה, ואני מחפש חברותא לחזור עליו. אולי אתה מוכן ללמוד אתי פעם בשבוע? אתאים את עצמי לזמן שנוח לך, ואבוא אליך ונלמד ביחד". והם קבעו ללמוד כל מוצאי שבת...

שבוע אחר שבוע מורי ורבי היה מלמד אותנו את הגמרא שהוא צריך ללמד במהלך השבוע, והלה היה בטוח שהם לומדים בחברותא, והוא אף מסייע בעדו לחזור על הגמרא שהוא מעוניין לחזור עליה...

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל? חדש!!! ניתן להרשם בכל עמדות 'נדרים פלוס' ברחבי הארץ

בהזדמנות הראשונה הוא נכנס למרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל ושאל אותו את השאלה בצורתה המקורית. מדוע היהודי דנן סובל כל כך ומה רוצה ממנו הקב"ה? ראש הישיבה שמע את השאלה ונאנח. "כמה חבל שאנשים מסתכלים בצורה לא נכונה על הדברים"

"אני יוסף אחיכם", האם יודעים אתם איך הגעתי לדרגה מופלאה זו של יוסף הצדיק?

מאת: הרב ישראל היימן

יהודי אחד נישש פעם לאחד ממקורביו של מרן הגראי"ל שטיינמן בעל האיילת השחר זצוק"ל שכיחן בתפקיד חשוב מאד באחת מהישיבות החשובות בארץ וביקש להתיעץ איתו.

הוא היה מסובב בייסורים קשים במשפחה ומחוצה לה, בנושאים כלכליים ורפואיים. כאשר האחרון הגדיל והלוואה שהוא נתן למאן דהוא התבררה כעוקץ והכניסה אותו לסיחרור גדול. הוא עמד בפני שוקת שבורה ובפרט שהוא התחיל באותה תקופה לחתן את ילדיו. הוא לא ידע את נפשו מקושי וצער, הוא אברך העמל בגיל מבוגר כבר בכלל כאחד הצעירים, מעולם לא חיפש 'שטעלע', רק כל חפצו לשבת וללמוד בהתמדה, הוא לא מבין מדוע 'מגיע' לו כל זה. "אינני מבין מה הולך כאן", טען אותו יהודי. "אני לא מבין מה רוצה ממני הקב"ה, מדוע הוא שולח לי כל כך הרבה צרות וקשיים. האם הוא רוצה שאני אצא מהלימוד ויעבוד לפרנסת? הרי כל מגמתו היא להישאר ספון בעולם התורה וללמוד כל היום. מדוע מגיעים אלי כל כך הרבה צרות?"

אותו אדם גדול שהיה מקורב לראש הישיבה שמע במשך שעה ארוכה את סאת צרותיו של העומד מולו והשתתף איתו בצער הגדול. "אעביר בע"ה את השאלה למורי ורבי ראש הישיבה ונראה מה הוא יענה". השיב לו.

בהזדמנות הראשונה הוא נכנס לר' אהרון לייב

בהזדמנות הראשונה הוא נכנס לר' אהרון לייב וסיפר לו דברים כהווייתם. הוא שאל אותו את השאלה בצורתה המקורית. מדוע היהודי דנן סובל כל כך ומה רוצה ממנו הקב"ה?

ראש הישיבה שמע את השאלה ונאנח. "כמה חבל שאנשים מסתכלים בצורה לא נכונה על הדברים". ענה מיד.

ראש הישיבה ציטט מיד מאחד מתלמידי הגר"א שכתב שקבלה לו מהגאון מווילנא דבר מפליא.

ישנם שני סוגי ייסורים הבאים על האדם.

בעצם על כל אחד ואחד נגזר עליו מראש השנה לראש השנה כל מה שיהיה איתו במהלך השנה. כמה כסף יהיה לו, כמה בריאות, באיזה דברים הוא יצליח, וכך בכל נושא.

לפעמים נגזר על האדם עונש מחמת עוונותיו ולכן נלקח ממנו דברים שהיו אמורים להגיע לו. זהו סוג אחד של ייסורים שהם

לטובה כי הם מכפרים על האדם.

סוג שני הוא 'ייסורים של אהבה'. ישנם צדיקים שהקב"ה אוהב אותם, הוא חפץ לתת להם שכר טוב ורב על כל פועלם בעולם הזה. הוא נותן להם דברים שלא נגזרו עליהם בראש השנה ואז לוקח אותם בשביל לייצר להם ייסורים. כיון שטוב אחד בצער ממאה שלא בצער, משום שכאשר אדם עובד את ריבונו מתוך הדחק והקושי השכר גדול הרבה יותר מביא עליו השי"ת קשיים ונסיונות כדי להעצים את העבודה ולתת לה נופך ועוצמה חזקה יותר.

"תגיד לאותו אברך יקר, סיים ראש הישיבה, אם הוא אכן אברך שיושב ועמל בתורה הוא צריך לדעת שהצרות שלו הם מכוונות מהשמים כדי להשביח את הלימוד ועבודת ה' שלו ולתת להם את העוצמה של תורה מתוך הדחק ולא חלילה להפך".

מדוע יוסף פותח את דבריו עם המילים

'אשר מכתתם אותי מצרימה?'

בפרשתנו ישנה תמיהה גדולה.

כאשר נגלה יוסף לאחיו הם נבהלים מפניו מאד. "אבא כהן ברדלא אמר אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה". הם מבינים באחת

ברגע בו יוסף אומר להם "אני יוסף"! הם מביטים לראשונה בפניו, בבת אחת הם מבינים שיוסף הזה העומד מולם הוא בדרגה נוראה עצומה וקדושה. מידת יסוד, כפסע בינו לבין האבות הקדושים

המכירה הזו שמנעה ממנו הרבה יותר ממה שיש לו עכשיו?! אז קורא להם יוסף ומרגיע אותם בדברים מבהילים! "אני יוסף אחיכם", האם יודעים אתם איך הגעתי לדרגה מופלאה זו של יוסף הצדיק? דעו לכם! כל זאת רק מחמת "אשר מכרתם אותי מצרימה!!" אילו הייתי נשאר עם יעקב וודאי הייתי מגיע לדרגות מופלאות, אבל כזו דרגה עצומה אפשר לקנות רק בקשיים ונסיונות! רק בארץ מצרים עם אשת פוטיפר ושנים של בית אסורים! נסיונות וקשיים המגיעים לאדם הם המדרגה עליה הוא מטפס בדרך העולה בית ה'. הקשיים לא באים להפריע, אדרבה הם באים לבנות!

שהחשבון שאותו הם עשו במכירת יוסף לא היה מדויק והחלומות של יוסף כן היו נכונים.

יוסף רוצה להרגיע אותם ולכן הוא קורא להם בלשון פיוס: "גשו נא אלי". והוא מתחיל לדבר עימם דברי פיוס והרגעה.

"אני יוסף אחיכם אשר מכרתם אותי מצרימה ועתה אל ייחר בעיניכם... כי למחיה שלחני אלוקים".

מדוע יוסף פותח את דבריו עם המילים 'אשר מכרתם אותי מצרימה'? מדוע הוא מזכיר להם שוב את המכירה עליה הם מצטערים עכשיו כל כך וממנה הוא בא להרגיע אותם?

השפת אמת עומד על הקושיה הזו ומבעיר כאן אש נוראה...

האחים הקדושים, שבטי קה, וודאי לא יכלו לראות את קדושתו הנוראה של יוסף. גם כיון שהם סברו שהוא מלך מצרי ואין מסתכלים בפני רשע, וגם מחמת שהקב"ה רצה להסתיר מהם את הדבר הזה בשביל להוריד את יעקב למצרים.

ברגע בו יוסף אומר להם "אני יוסף"! הם מביטים לראשונה בפניו, בבת אחת הם מבינים שיוסף הזה העומד מולם הוא בדרגה נוראה עצומה וקדושה. מידת יסוד, כפסע בינו לבין האבות הקדושים (בעוד כמה שנים הוא אכן יתעלה למדרגתם כאשר יעקב מונה את בניו כשבטים ומשתחוה לו עצמו ובמפרשים מבואר שיוסף התעלה ממדרגת שבטים למדרגת האבות עצמם). "ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו". הם ראו את פניו הקדושות ונבהלו.

הם חששו שהם הסבו לו נזק עצום במכירה כי אם לדרגה כזו הוא הגיע כאן במצרים הטמאה מה היה יכול יוסף להשיג תחת כנפיו של יעקב?! וודאי ששם הוא היה מתעלה הרבה יותר, איך גרמנו לו את

המשך מעמוד 21 | הר"ר ישראל יוליס שליט"א

תחושה שהגיע למקום טוב. קהילת הנבחרים כבר הפכה להיות מעין משפחה גדולה. הרבה פעמים מגיעים אורחים ממרכז הארץ, חתנים ובנים של אנשי הקהילה, אני משתדל לגשת אליהם ולברר עם כל אחד מה שמו ומהיכן מגיע ואני מסביר לו מה לעשות ואיפה יושבים. משתדל להיות ערני לכל אחד שמגיע. כאשר מגיעים ילדים ובחורים צעירים להיבחן, יש לי הזכות להסביר להם במאור פנים על המבחן והאופן בו צריכים להשיב וכו'.

גם את המקום של הבחינה אני משתדל להכין כדבעי כדי שתהיה אוירה טובה. המקום שקט וממוזג כראוי ובימי הקיץ החמים אני רוכש ומביא בקבוקי מים וסודה קר. מהניסיון שלי, הדברים הקטנים הללו מוסיפים לנבחרים תחושה של 'היימיש', משפחתיות ואיכפתיות ובודאי מסייע להצלחה בבחינה.

באופן אישי, אני חש חיבור גדול ל'דרשו' ולתוכניות שמתחדשות כל העת. כמוני גם כלל המשתתפים בתוכניות מחוברים מאוד לארגון ולשלל התוכניות הקיימות, לכן הם חוזרים שוב ושוב להיבחן, ללא הפסקה, במשך שנים רבות.

מבחנים אלו מתקיימים אצלי בסניף ואני הנציג של כל אזור הדרום, בדרך כלל מגיעים מיישובים רבים, כגון מתפרח, נתיבות, ירוחם, באר שבע ועוד, אך הפעם הגיעו פחות נבחרים מחוץ לעיר, ככל הנראה בעקבות המצב והפחד מאזעקות. ניתנה להם אפשרות לעשות את המבחן בבאר שבע ולהשיבו לאחר מכן אלי והיו נבחרים שאכן עשו כך.

אני לא עזבתי את העיר במלחמה הנוכחית. מה שמעניין הוא שדווקא בשני המבחנים האחרונים לא נשמעה אזעקה בזמן המבחנים והכל התנהל בצורה רגועה. בסבבים הקודמים אירע לא פעם שנשמעו אזעקות באמצע המבחנים, היו נבחרים שעזבו למקלטים שמצויים בבניינים סמוכים וכעבור מספר דקות שבו לערוך את המבחן אך הדבר לא השפיע כלל וכלל על שגרת הבחינות.

איזו היכרות יש לך עם הנבחרים? וכיצד אתה גורם להם להמשיך להשתתף במסגרות הלימוד?

כאחד שמתגורר בעיר מזה כ-40 שנה, אני מכיר היטב את אנשי הקהילות החרדיות וכך אני יכול לתת יחס אישי ומכבד לכל אחד.

רבי אליעזר שולביץ פותח את המכתב, ורואה שהחפץ חיים כותב בו: בהקשר להצעה שנתתי למשרת מנהל הרוחני בישיבתכם, חוזרני בי מההמלצה למנות את הגאון רבי--.

הכלי פתר במשפט אחד: כשאלוקינו ישמיענו שנית לעיני כל חי - 'אני השם'

מאת: הרב צבי גטק

"אני יוסף" (בראשית מ"ה, ג')

השבטים הקדושים, האחים בני יעקב, לא הבינו מה פשר כל מה שנעשה עימם, מה רוצה מחייהם המשנה למלך המצרי, פעם אוהב, פעם שונא, מחזיר את הכסף, לוקח את שמעון, לא ברור מה קורה. את כל עשרות אי ההבנה, התמיהות, והגבהת הגבות, פתר משפט אחד.

'אני יוסף',

לא היה צריך יותר מזה, כדי שהכל יתבהר, פרט אחד היה חסר להם בתמונה, וכשהפאזל הושלם, התמונה ברורה, כל מה שקרה מובן וברור.

אומר החפץ חיים ז"ע, האדם הולך בימי חייו ותמה למה, מדוע, איך זה יתכן, רשע וטוב לו, למה לההוא יש ולי אין..

אומר הח"ח כל זה יפתר במשפט אחד

אומר הח"ח כל זה יפתר במשפט אחד, בגאולה השלימה, כשאלוקינו ישמיענו שנית לעיני כל חי - 'אני השם', ברגע שידיעת ה' תהיה ברורה, כבר תורצו כל הקושיות מאליהן.

כמו אצל יוסף, שהידיעה כי העומד מולם הוא יוסף, תירצה את כל הקושיות, כך בהנהגת העולם, כל השאלות שיש כביכול, יתורצו בפשטות.

אכן לא רק בשאלות של למה ומדוע הדברים אמורים, אלא גם בכל שאלה שאדם שואל את עצמו, עד מתי, מתי כבר אוושע, גם זו שאלה שהפסד טמון בקרבה, והמאמין ב'אני ה' לא בא אליה, אלא מקבל את כל הבא עליו ואומר 'גם זו לטובה'.

מידה זו של קבלת כל הבא עליו, היא מידת הסבלנות, הח"ח מאריך מאוד בשבחה של מידת הסבלנות, בספרו שמירת הלשון, ואומר שעל בעל מידה זו, נאמר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו.

סבלנות, זה שם המשימה, סבלנות היא פעולת האמונה, סבלנות היא רום המדרגה.

ומעשה שהיה כך היה, אותו סיפר הגאון הקדוש רבי אליהו לאפיאן ז"ע"א, מדגיש לנו את משמעותה של מידה זו. הסכיתו:

יש לי הצעה טובה בעבורך

הגאון רבי אליעזר שולביץ ראש הישיבה השוכנת אחר כבוד בלומז'ה

המעטירה, נבוך היה בחפשו אחר בעל שיעור קומה, שימש כמשגיח בישיבה, לאחר מחשבה החליט לצאת לדרך, ולשטוח את לבטיו בעניין אצל לשכת הגזית, הכהן אשר היה בימים ההם, מרן בעל הח"ח ז"ע"א.

הח"ח הרהר קמעא, ואמר לו, יש לי הצעה טובה בעבורך, יש כאן בעיירתנו גאון וצדיק אחד, שענד זה לא מכבר היה ראש כולל, אך הכולל נסגר, והוא איבד את משרתו ופרנסתו, ומאידך הוא בר מעלה, וראוי לשמש לדעתי כמשגיח בישיבה גבוהה, אם לעצתי תשמע, קח אותו אליך לישיבה.

רבי אליעזר חזר ללומז'ה שמח ורגוע, יש בידו הצעה של לא פחות מאשר הח"ח, יש לו משגיח, הבעיה נפתרה, תיכף אחר החג המתקרב ובא, אגש לאותו יהודי מפורסם, ואציע לו את ההצעה, שהוא צריך לה לא פחות, בוודאי יסכים, והכל יבוא על מקומו.

אך באמצע ימי החג מקבל רבי אליעזר מכתב מהח"ח, המכתב שהיה ניכר עליו כי נכתב ממש כעת בימי חול המועד, עורר בהלה רבה אצל רבי אליעזר, מה יכול להיות כל כך חשוב לח"ח עד שיכתוב בימי חול המועד, הרי זה חייב להיות דבר האבד של ממש.

רבי אליעזר פותח את המכתב, ורואה שכתוב בו: בהקשר להצעה שנתתי למשרת מנהל הרוחני בישיבתכם, חוזרני בי מההמלצה למנות את הגאון רבי--.

רבי אליעזר ממש התפלא מה השתנה כל כך, שהח"ח הודיע לו בכזו מהירות ובהילות לבטל את הרעיון?.

עם צאת יום טוב שני האחרון, תיכף נסע אל הח"ח, לברר מה האי

לומז'ה ולהשפיע התעלות גדולה לתלמידיה. א"כ ברור כי הוא היה מוכתר בכל מידה נכונה, רק מה, הוא היה חסר סבלנות.

ואמנם אפשר מאוד להבין אותו, הוא ירד בפתע פתאום מאיגרא רמה, של משרה רוחנית מכניסה, לחוסר הכנסות ארוך של כמה חודשים.

אבל בכ"ז חוסר הסבלנות הזו, הרחיק בפועל ממנו את הישועה, כי כבר ירדה קרנו בעיני הח"ח, והפסיד משרת השפעה גדולה על בני הישיבה.

כמה הפסד יש בחוסר הסבלנות, בחוסר האמונה הראויה על כל מה שבא, כי גם זו לטובה, וישועה קרובה לבוא, בזמנה הנכון והראוי. שמע הרב מבריסק את הסיפור, והמסר, והפסיד בעיניים מצועפות: היטב היטב הבין המספר, את העובדה ששמע..

בואו נשמע גם אנחנו, כבר היום, את הקריאה, אני ה', לא נתמה ולא נהרהר על דרכי ה', נקבל הכל באהבה ובשמחה, ונאמר תמיד: כל מאי דעביד רחמנא - לטב וודאי עביד, ובזה נקרב את גאולתנו וישועתנו, עד לשמיעה הגדולה, שישמיענו א-ל חי.

(לתגובות והארות info@dirshu.co.il | 08974974aa@gmail.com)

וע"כ עם צאת יום טוב שני האחרון, תיכף נסע אל הח"ח, לברר מה האי.

הח"ח סיפר לו כי במהלך ימי החג נכנס אותו ראש כולל חשוב לביקור חג, ובמהלכו התאונן בפניו כי 'מה יהיה על פרנסתי שנפגעה', ולדעתי, אמר הח"ח, מי שמתאונן על עיכוב פרנסתו לא ראוי להיות משגיח אצלכם.

ומאחר שכך, היה חשוב לח"ח לשלוח את המכתב כבר בימי המועד שמא לא יוכל לחזור בו רבי אליעזר שולביץ מהצעתו בטרם ידע כי חזר בו.

סיפר הגה"צ רבי שלום מרדכי שבדרון זצ"ל, מעשה זה סיפרתי לפני מרן הגאון רבה של בריסק זיע"א, וביארתי את הסיפור כפי ששמעתי מרבי אלי.

הלא הגאון הצדיק המוצע ע"י הח"ח בוודאי היה בר מעלה עצומה, שהלא הח"ח עצמו סבר כי ראוי הוא להיות מנהל רוחני בישיבת

המשך מעמוד 9 | הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א

את משמשו ושניהם נסעו לאותו כפר מרוחק. הם יצאו מוקדם כדי שיספיקו להגיע עוד לפני שתשקע השמש. לאחר נסיעה ארוכה הגיעו לשם, וכשראו מרחוק את גרונצ'יק, הבינו שנפלו בפח שטמן להם. הוא התקרב אליהם יחד עם קבוצת אנשים גדולה. כולם היו בריונים ואחוזו בידיהם גרזנים. הם התקרבו אל הרב בעיניים רושפות שנאה וזעם. העגלון החל לרעוד כלו. "כבוד הרב, מה עושים כעת?". הוא עצם את עיניו, ודמיין את התסריט הנורא מכל מתחולל.

כשלא שמע שום קול פקח את עיניו, והנה הבחין בדבר פלא: גרונצ'יק ניגש, השליך את הגרזן שבידו, ונפל לרגלי הרב: "רבינו, חטאתי! חטאתי! אני הרשע, ואני מתנצל ומבקש שייתן לי דרך תשובה!".

אמר הרב: "מבין אני כי אין כאן ברית. רציתם רק להביא אותנו לכאן... בוא ר' גרונם, עלה לעגלה ותחזור איתי הביתה", ושניהם חזרו.

בהזדמנות הראשונה ברר המשמש, האם מעשה ניסים אירע כאן? אמר לו הרב: "היודע אתה איך הצלחת? באותו רגע שבו הבחנתי בגרונם בא אלי לרצחני נפש, התמלאתי עליו ברחמים גדולים, ואמרתי: 'ריבונו של עולם, אני אוהב אותך! כל מה שעשיתי לו לא נבע משנאה, ההיפך - כוונתי הייתה לטובתו, כדי לקלף ממנו את הרע שיש בו. ריבונו של עולם, אני אוהב אותך באמת, אני אוהב אותך!' מילאתי את לבי בכל כך הרבה אהבה אליו, וברגע שכך עשיתי - מיד הסתלקה כל שנאתו. אהבתי נגעה לליבו, וגם הוא התמלא באהבה גדולה אלי".

ומה ארע כתוצאה מכך? הוא עזב את דרכיו הקלוקלות, התחטא לפני ה' ונעשה ר' גרונם, יהודי לשם ולתפארת.

(מתוך הספר 'משכני אחרים')

תקופה ארכה פחדו האנשים לספר על מעלליו אפילו לרבי נחום, אבל פעם אחת הוגדשה הסאה. גרונצ'יק הלשין על מישהו, והוא נכלא לשנתיים, אחר קיבל מכות רצח, ושלישי - כל רכושו נלקח ממנו. יותר לא היה שייך להמשיך.

פנו אל הרב ואמרו לו: "רבינו, עד כה לא ספרנו, אולם הגיעו מים עד נפש. איננו יכולים להמשיך לחיות עוד במחיצת האיש הרע הזה, שהורס את חיינו!".

התפלא הרב: "ר' גרונם? זהו גרונצ'יק גיציס שאתם מדברים עליו? ככה, ואני לא שמעתי מאומה..."

בשבת הקרובה עלה הרב לתורה לשלישי. כמנהגו תמיד נשאר על יד התיבה במשך הקריאה כולה. לקראת 'ששי' כבר נעמד גרונם במקומו, מוכן ומזמן לעליה 'שלו'...

הרב, שהיה איש אמת, הזדקק במקומו והכריז: "אתה הוא גרונם הרשע שכולם רועדים מפניו? הלא כתוב 'לא תגורו מפני איש'. חייב להיות כאן משפט צדק! איך ראוי לעלות לתורה, ואם כך - לא תעלה!".

הרב היה תקיף בדעתו, ובתקיפותו כי רבה סטר על פניו. גרונם קצף מזעם. הוא לא התכוון לוותר, כמובן. יצא מבית הכנסת, נחוש בדעתו להשיב לרב מנה אחת אפיים.

האנשים בבית הכנסת רעדו מרוב פחד ואימה. מי יודע מה יעולל כעת?

אולם חלף יום ועוד יום, ודבר לא קרה...

באחד הימים הגיעה משלחת של שני אנשים מכובדים, בעלי זקנים ארוכים, להזמין את הרב, שהיה מוהל מומחה, לערוך להם למחרת ברית בכפר רחוק שבו התגוררו.

הרב נענה לבקשתם בחפץ לב, ומיד למחרת השכים קום, לקח איתו

פניני הוד

פנינים מהליכותיהם של גדולי הדורות

'פעם ישבתי ולמדתי כשגבי כפוף מאד מעל הגמרא, לפתע הרגשתי טפיחה קלה על הגב משהסתובבתי לאחורי רואה אנכי את רבינו הפונה אלי בחיוך אבהי ואומר: בן תורה צריך לשמור על בריאותו ולא לשבת עם הגב כל כך כפוף'

פניני הוד מהליכותיו של בעל 'שבט הלוי' מרן הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זצוק"ל

מאוחר בשעה 7 וחצי, אבל להתייצב לתפילה בשעה 7 בדיוק זו כבר משימה קשה" - כרומז לכך שהיצר מתגבר על האדם דווקא במה שמוטל עליו לעשות וכ"מצווה ועושה", מה שאין כן בדברים אחרים, אין ליצר כל מניעה.

כמובן שמשפט קצר זה חושף מעט את עולם מושגיו, בכך שאת השעה 7 וחצי בבוקר הוא כבר מגדיר כ"מאוחר".

בשכונת זכרון מאיר היו אומרים כי ניתן לכוון את השעון על פי זמן הליכתו של רבינו לתפילה. לאורך כל שנותיו מעולם לא ארע שאחר פעם לא לתפילה ואף לא לשיעור. לכל היותר יכול היה להקדים מעט ולהיכנס דקה או שתיים קודם הזמן - וכפי שאכן היו הגבאים מפרסמים במודעות על זמני התפילה בימים הנוראים, "שזוהי השעה שנקבעה, אך רצוי להקדים". כך גם בתקופות האחרונות בהן נחלש, לא אבה לוותר על הליכה לתפילה והיה אוזר את כל כוחותיו בכדי להופיע בדיוק בזמן וכהרגלו מימים ימימה.

לאי מי ממקורביו שברכו פעם כי יאריך ימים על ממלכתו עד מאה ועשרים, נענה רבינו ואמר: "כל ימי הייתי מקפיד על דיוק הזמנים, ברכני נא שאזכה להתמיד בכך גם להבא.

ואכן תפילתו של רבינו לשם דבר היתה, והיא הטביעה חותם נצח בלב כל תלמידיו שהביטו בו בשעה זו. מה נהדר היה מראהו עם היכנסו כמה דקות לפני התפילה, עטור בטלית ותפילין, כשהוא כורע ומשתחוה כנגד ההיכל ושפתיו ממללות חרישית "ואני אשתחוה ואכרעה אברכה לפני ה' עושי", משם היה עושה דרכו אל מקומו הקבוע, ופותח בתפילתו העשויה מקשה אחת של התלהבות ודביקות, כשכולה נאמרת באצילות נועם ומתוך מתינות וישוב הדעת. עומד היה לפני ה' כשעיניו מתקשרות בדמעות. כך עם תחילת התפילה באומר ואת הפיוט 'ידיד נפש' בהתעוררות ובהשתפכות, במיוחד בעת הגיעו לברכת אהבה רבה, אז היו פורצות דמעותיו הרותחות, כשהוא מייחל ומתחנן כנער קט על הצלחתו בתורה.

כיוצא בזה, היתה גם אריכות תפילתו בעת פתיחת הארון בשעת הוצאת ספר תורה. משנשאל פעם מה טעם מאריך הוא כל כך

1 מדוע לא השתתף ב'שבע ברכות' של נכדו

מעשה היה באחד מימי ראשון בעת שהתפלל כדרכו בישיבה, נוכח רבינו כי המניין היה דליל בשל בחורים רבים שחסרו. לאחר התפילה פנה אל הבחורים בתוכחת מוסר ואמר: "אמש, בליל מוצאי שבת התקיימה לנכדי שמחת שבע ברכות, אך עשיתי חשבון כי באם אשתתף בה, הרי שאתקשה להשכים קום בבוקר, לפיכך לא השתתפת... עלינו לדעת כי אנו נקראים עבדי ה', עבד הרי הוא פועל, ועל פועלים מוטלת חובה להשכים קום לעבודתם, שכן אחרת הם מועלים בתפקידם"...

כיוצא בזה, בעת שדרש פעם בשמחת שבע ברכות מצומצמת שנערכה לאחד מנכדיו, אמר בתוך דבריו תוכחת מוסר מפלחת כליות ולב: "מכנים אותי פוסק הדור. אינני מרוצה מזה כלל ועיקר, אולם בדבר אחד ויחיד הייתי מסכים שיקראו לי כך. באם ישמעו לי, יצייתו לדברי לסיים את החתונות מוקדם, בשעה 12 או הכי מאוחר בשעה אחת בלילה"..." לאחר מכן קרא בנהמת לב: "הן מברכים בחתונה שהכל ברא לכבודו. אך האם זה כבודו של הקדוש ברוך הוא שמשפחות שלימות מישראל נותרות למחרת במיטותיהם, ללא זמן קריאת שמע וללא זמן תפילה"?

בהזדמנות אחרת הביע בפני מקורבו את מורת רוחו, כראותו אברכים צעירים האוחזים תיק טלית ותפילין בחיקם וצועדים בניחותא לתפילה בשעה 9 בבוקר.

2 אז היו פורצות דמעותיו הרותחות,

כשהוא מייחל ומתחנן כנער

קט על הצלחתו בתורה.

מעשה היה, בעת שהוצרך רבינו לנסוע פעם לחוץ לארץ בשעת בוקר מוקדמת, ביקש ממקורביו כי יארגנו עבורו מנין מצומצם לשעה 5 וחצי בבוקר. הרהיב אחד מהם עוז ואמר, כי עבור רבינו יאותו כל תלמידי הישיבה להשכים קום ולהתפלל עמו. חיך רבינו וענה: "בחורים מסוגלים להתפלל מוקדם בבוקר בשעה 5 וחצי או

מבצע המנווים הגדול יוצא לדרך

בסייעתא דשמיא אנו שמחים להודיע לקוראי 'לקראת שבת' כי מעתה ניתן לקבל כל שבוע את גליון 'לקראת שבת' אצלך בתיבת הדואר. אין צורך יותר לחפש ולהתאמץ לקבל את העלון, ובעז'ה מדי שבוע גליון ישלח לביתכם

מה המבצע?

תורמים 19 ש"ח לחודש בלבד לארגון 'אחינו' זרוע הקירוב של 'דרשו', ומקבלים מדי שבוע את הגליון הביתה (מחיר מנוי רגיל 29 ש"ח לחודש)

אפשר בכל מקום?

לצערינו, עדיין לא ניתן לעשות מנוי בכל מקום בארץ, בגלל קשיי המשלוח בדואר, אך ניתן לעשות מנוי כ-10 ערים כדלהלן: ירושלים (בשכונות החרדיות) | בני ברק | אלעד | מודיעין עילית | ביתר עילית | אשדוד (באזורים החרדיים) | חיפה (באזורים החרדיים) | נתניה (קרית צאנו) | פתח תקווה (באזורים החרדיים)

המבצע מוגבל?

שימו לב: המבצע מוגבל לכ 1000 מנויים בלבד, וכל הקודם זוכה. (לאחר מכן מחיר מנוי 29 ש"ח לחודש) * ניתן לבטל את המנוי בכל זמן.

איך נרשמים?

בכל עמדות 'נדרים פלוס'.
או במשרדי 'דרשו' 02-5609000

בשעה זו, נענה ואמר כי בהגיעו לתיבות "ותיהב לי בנין דכרין דעבדין רעותך", מכוון הוא באופן מיוחד גם על תלמידיו החשובים אצלו כבנים, ומתחנן בעדם כי יפתחו בפניהם שערי תורה ויצליחו בלימודם.

3 בחור היושב ולומד בהתמדה שעות ארוכות בשקידה ויגיעה, הרי שאין ספק כי בריא הוא לחלוטין!...

מסתובב היה רבינו בין שולחנות בית המדרש, כמעשים שבכל יום, ומבטו הרחום מלטף את תלמידיו אהובי נפשו. 'פעם ישבתי ולמדתי כשגבי כפוף מאד מעל הגמרא - מספר אחד מתלמידיו לפתע הרגשתי טפיחה קלה על הגב משהסתובבתי לאחורי רואה אנכי את רבינו הפונה אלי בחיך אבהי ואומר: בן תורה צריך לשמור על בריאותו ולא לשבת עם הגב כל כך כפוף'. כך בא לידי ביטוי גם דאגתו של רבינו לבריאות תלמידיו לצד דאגה ושמירה על רוחניותם. עוד סופר על בחור בן עליה מפארי הישיבה שנודע בהתמדתו המיוחדת, אשר עם הגיעו לפרקו דברו בו נכבדות אצל אחד מגדולי וחשובי הרבנים בארץ ישראל. אותו רב שביקש לתהות מקרוב על קנקנו, נסע לבני ברק והגיע להיכל הישיבה. לאחר מכן נכנס לרבינו וביקש לשמוע את דעתו על הבחור. רבינו כמובן הרבה לשבחו ולהללו ורמז לו כי דעתו נוחה משידוך זה. טרם צאתו, הוסיף ושאל על מצב בריאותו של הבחור. נענה רבינו ואמר: "לא ביררתי מעודי על מצבו הבריאותי, אך זאת יכול אני לומר בביטחה, כי בחור היושב ולומד בהתמדה שעות ארוכות בשקידה ויגיעה, הרי שאין ספק כי בריא הוא לחלוטין!"

מעת לעת היה מסב רבינו במחיצת תלמידיו. את סעודת ליל שבת למשל, נוהג היה לסעוד בביתו, אך את אמירת 'שלום עליכם' לפני הסעודה נהג לשורר יחד עם הבחורים בחדר האוכל של הישיבה. כך גם לקראת סוף הסעודה, שוב היה מופיע בהדר גאונו, ויושב במחיצת תלמידיו שעה ארוכה בזמרים זמירות שבת, שירות ותשבחות לקל חי בדבוקות, כאשר ביני לבני הוא מרעיף עליהם טללי מוסר ויראה מאוצרות נפשו. לעיתים היה שואל את הבחורים שאלות בחומש עם רש"י על פרשת השבוע. אך למותר לציין, כי הרגעים הנעלים הללו נחקקו לעד בלב תלמידיו. תוך כדי ישיבתו עמם, היו עיניו של רבינו עוקבות בדממה אחר הנעשה על השולחן, כשבחושיו החדים הוא בוחן את שביעות רצונם של הבחורים על פי הבעת פניהם. באחת השבתות, השגיח רבינו כי הכלים החד-פעמיים המוגשים לפני הבחורים בסעודת שבת, אינם הולמים את כבוד השבת ופוגמים בתחושת הביתיות של הבחורים. במוצאי שבת קרא לאחראים, הוציא מכיסו סכום כסף הגון ומסרו להם על מנת שירכשו בהם כלים נאותים כיאה לכבודה של שבת

(מתוך הספר 'אבי ההוראה')

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

- ◆ מדוע מזכירים בברכת המזון את ברית המילה והתורה?
- ◆ מדוע השוכח 'יעלה ויבוא' בראש חודש אינו צריך לברך ברכת המזון שנית?
- ◆ כיצד מברכים ברכת המזון בסעודה שלישית בשבת שחל בה ערב ראש חודש?

לאחר שסיים את ברכת 'בונה ירושלים', בטרם שהתחיל ברכת 'הטוב והמטיב' - יברך ברכה נוספת להשלמה, כנוסח שבסידורים.

* מי ששכח לומר בברכת המזון 'רצה', או 'יעלה ויבוא', ונזכר לאחר שהתחיל 'הטוב והמטיב' - בימים ששכחה זו מחייבת לברך שנית (ראה לעיל) - צריך לחזור לראש ברכת המזון.

* בראש חודש ובחול המועד, אף על פי שאסור להתענות בהם, אין חובה לאכול בהם פת, ולכן השוכח 'יעלה ויבוא' אינו צריך לברך שנית.

* השוכח 'יעלה ויבוא' בראש חודש או בחול המועד, ונזכר לאחר ברכת 'בונה ירושלים', לפני שהתחיל 'הטוב והמטיב', יברך ברכת השלמה.

* נשים חייבות בסעודת שבת, ולכן אשה ששכחה לומר 'רצה' בברכת המזון בשבת צריכה לברך שנית. ויש אומרים, שגם בשבת אינה צריכה לברך שנית.

* השוכח לומר 'יעלה ויבוא' בברכת המזון בראש חודש שחל בשבת, אינו צריך לברך שנית. ואם שכח בשבת לומר 'רצה', יברך שנית, ויאמר 'רצה' וגם 'יעלה ויבוא'.

* מי ששכח לומר 'רצה' בסעודה שלישית של שבת, אינו צריך לברך שנית; אך אם נזכר בטרם התחיל ברכת 'הטוב והמטיב', יאמר את ברכת השלמה, ונחלקו הפוסקים אם יחתום ברכה זו.

* מי שאכל פת בשבת לפני השקיעה, והמשיך בסעודתו עד למוצאי שבת, יאמר 'רצה' בברכת המזון. וכן כשמברך במוצאי יום טוב וראש חודש על מה שאכל לפני השקיעה, יאמר 'יעלה ויבוא'.

ברכת 'נודה לך'

* נושא הברכה השניה שבברכת המזון הוא ההודאה על נתינת הארץ לישראל; ומזכירים בה את ברית המילה והתורה, משום שעל ידן ובזכותן ניתנה הארץ לישראל.

* מי שלא הזכיר בברכה השניה שבברכת המזון את ארץ ישראל, ברית המילה, או התורה - יש אומרים, שיחזור לתחילת ברכת המזון, ויש אומרים, שיחזור רק לתחילת הברכה. ואשה לא תחזור.

ברכת 'בונה ירושלים'

* שלוש הברכות הראשונות שבברכת המזון הן מדאורייתא, והרביעית - מדרבנן. וכדי להבדיל ביניהן, נהגו שהמברך עצמו עונה 'אמן' על ברכתו לאחר הברכה השלישית.

* לברכה השלישית שבברכת המזון יש שני נוסחים לפתיחתה, ושני נוסחים מקבילים לחתימתה, האחד של בקשת רחמים, והשני של בקשת נחמה.

* בשבת אומרים בברכת המזון 'רצה והחליצנו', וביום טוב, חול המועד וראש חודש - 'יעלה ויבוא'. ומפני שיש באמירות אלו בקשת רחמים, קבעו לאומרן בברכה השלישית, שעניינה בקשת רחמים.

* יש אומרים, שבאמירת 'יעלה ויבוא' בברכת המזון יש לדלג על המילה 'מלך', ולומר: "כי אֵל־חַנוּן וְרַחוּם אַתָּה"; ולא נהגו כן. **מהלכות שכחת 'רצה' ו'יעלה ויבוא'**

* מי ששכח לומר בברכת המזון 'רצה', או 'יעלה ויבוא', ונזכר לאחר שסיים את ברכת המזון - בסעודות הלילה ושחרית של שבת ושל יום טוב, צריך לברך שנית.

* מי ששכח לומר בברכת המזון 'רצה', או 'יעלה ויבוא', ונזכר

מבצע המנויים הגדול יוצא לדרך

בסייעתא דשמיא אנו שמחים להודיע לקוראי 'לקראת שבת' כי מעתה ניתן לקבל כל שבוע את גליון 'לקראת שבת' אצלך בתיבת הדואר. אין צורך יותר לחפש ולהתאמץ לקבל את העלון, ובעז"ה מדי שבוע הגליון ישלח לביתכם

מה זה מבצע?

תורמים 19 ש"ח לחודש בלבד לארגון 'אחינו' זרוע הקירוב של 'דרשו', ומקבלים מדי שבוע את הגליון הביתה (מחיר מנוי רגיל 29 ש"ח לחודש)

אפשר בכל מקום?

לצערינו, עדיין לא ניתן לעשות מנוי בכל מקום בארץ, בגלל קשיי המשלוח בדואר, אך ניתן לעשות מנוי ב- 10 ערים כדלהלן: ירושלים (בשכונות החרדיות) | בני ברק | אלעד מודיעין עילית | בית שמש | ביתר עילית | אשדוד (באזורים החרדיים) | חיפה (באזורים החרדיים) | נתניה (קרית צאנו) | פתח תקווה (באזורים החרדיים)

מה מבצע מוגבל?

שימו לב: המבצע מוגבל לכ 1000 מנויים בלבד, וכל הקודם זוכה. (לאחר מכן מחיר מנוי 29 ש"ח לחודש) * ניתן לבטל את המנוי בכל זמן.

איך נרשמי?

בכל עמדות 'נדרים פלוס'. או במשרדי 'דרשו' 02-5609000

חֲמֵדַת יָמִים אוֹתוֹ קָרְאָתָּ

האמת שדי נבהלתי מהרעיון הזה. ה'פני מנחם' ראה שנבהלתי אז הוא הרגיע אותי ואמר לי "אל דאגה, לא תהיה לך בעיה עם זה"

המוהל הנודע הרה"ח רבי אליהו ירט, מספר על הפעילות הענפה
לארח שומרי שבת שנאלצים לעשות את השבת בבית החולים 'קפלן' ברחובות

בקסמי שיניים, מפית לחלות, מפיונים לשימוש במהלך הסעודה, כוס לקידוש, נר קטן ובשמים להבדלה וכמובן נרות להדלקה בערב שבת קודש. כל בוקר כשאני מברך "שעשה לי כל צרכי", אני חושב על קסמי השיניים של סלי השבת... זה "כל צרכי" באמת ובתמים, כי כשאדם נמצא בבית החולים, אם אין לו את הקיסם שהוא זקוק לו, זה יכול מאוד להציק...

"כשיצאנו לדרך עם מלוגית האירוח בשבתות, נועצתי בעניין עם מורי ורבי כ"ק מרן אדמו"ר בעל ה'פני מנחם' מגור זצוק"ל. אמרתי לו שאני מחפש זוג מבוגר שכבר חיתנו את כל הילדים, שיעשו את זה בקביעות, אבל הרבי אמר לי לא ולא. זאת משימה מורכבת, ולכן אני צריך למצוא כמה זוגות של מתנדבים שיעשו את זה בתורנות. האמת שדי נבהלתי מהרעיון הזה. מאיפה אני אמצא כל שבת מארחים אחרים? אולי בתשלום אני אצליח אבל מדובר בהוצאה כבדה מאוד. ה'פני מנחם' ראה שנבהלתי אז הוא הרגיע אותי ואמר לי "אל דאגה, לא תהיה לך בעיה עם זה".

ואכן כדבריו כך היה, מעולם לא היתה לי בעיה למצוא מתנדבים. ההיפך הוא הנכון, אנשים עומדים בתור כדי לקבל את הזכות הזאת. זה כבר התפרסם כסגולה מיוחדת לזוגות חשוכי ילדים, ואכן זוגות רבים מספור נושעו לאחר שעשו כאן תורנות בשבתות. "אני עצמי מעולם לא נצרכת לעשות שבת בבית החולים, כי כמו שאמרתי, אף פעם לא חסרו לנו מתנדבים, אבל בכל זאת רציתי לראות מקרוב איך זה מתנהל, אז עשיתי את זה כסגולה למשפחה שהיתה זקוקה לישועה, וב"ה הישועה אכן לא בוששה לבוא אחרי שעשיתי כאן תורנות מספר פעמים".

כבר יותר מ-50 שנה שזה קורה שבת אחר שבת, בלי לפספס אף לא שבת אחת! בקמפוס בית החולים 'קפלן' ברחובות פעיל ארגון 'עזרת חולים', מיסודו ובהנהלתו של המוהל הנודע הרה"ח ר' אליהו ירט, אשר במסירות נפש בלתי ניתנת לתיאור, עמל ומכין יחד עם בני ביתו סעודות שבתיות למבקרים ב'קפלן', החל מסלי מזון הכוללים את מאכלי השבת המסורתיים ומחולקים לשומרי השבת במחלקות האשפוז, וכלה באש"ל מלא, כולל סעודות שבת כיד המלך ולינה בתנאים משופרים, במלוגית המיוחדת הפועלת במתחם בית החולים - חינוג אין כסף!

"כמו כל דבר טוב שיהודי עושה, גם הארגון הזה נוסד בעצם כמעט באקראי. זה התחיל בכך שהגיעו לביתי יהודים שומרי שבת שנקלעו לבית החולים 'קפלן' בשבתות, יחד עם יולדת או עם חולה שהתאשפז, ולא היה להם איפה להתארח, לעשות קידוש ולאכול כזית חלה. חלקם הכירו אותי ובאו לביתי, והיו גם כאלו שפשוט נכנסו לעיר רחובות, ושאלו איפה יש יהודים שומרי שבת, הם שוטטו וחיפשו עד שהגיעו לשכונת פא"י, והזמנת אותם לביתי.

"אבל אני ראיתי שלא די בכך. התחלנו לחלק מנות בבית החולים עצמו. מלאכה שבה אנחנו ממשיכים גם כיום, למרות שאנחנו כבר מפעילים מלוגית בתוך המתחם. המנות כוללות את כל צרכי השבת, כולל לחמניות ללחם משנה, מיץ ענבים לקידוש והבדלה, סלטים, פסטרמה, דגים, ותמצית להכנת מרק באופן עצמאי במחלקה.

"מלבד המזון עצמו, אנחנו מחלקים גם את כל מה שצריך כדי לעשות את השבת נעימה, החל בעלוני שבת מעניינים, וכלה

גליון 605
שנה י"ג תשפ"ד

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

ועשו לי מקדש

רבי יוחנן ישב ודרש בבית הכנסת הגדול בציפורין, שעתיד הקדוש ברוך הוא לעשות שער מזרחי של בית המקדש ושני פתחים קטנים, שבתוך דלת השער אבן אחת של מרגלית. היה שם אפיקורס אחד, אמר אני ראיתי אבנים טובות ולא מצאתי אבן אפילו כביצה דיונה, והוא דורש והוא אומר שיהיה אבן גדולה כזו? כשנסע עם הספינה בים הגדול נטבעה ספינתו בים, וירד לעמקי התהום. האיר הקדוש ברוך הוא את עיניו וראה מלאכי השרת מחצבים באבן ליפותה ולעשותה חלק, מחקקים בה ועושים בה צורות וצעצועים בתוך האבן. שאל אותם למי הוא זה? אמרו לו זה שער מזרחי של בית המקדש ושני פתחים אבן אחת של מרגלית. נעשה לו נס ויצא משם בשלום. בשנה שניה מצא את רבי יוחנן שדרש שוב שעתיד הקדוש ברוך הוא לעשות שער מזרחי של בית המקדש, ושני פתחים אבן אחת של מרגלית. אמר המין לרבי יוחנן סבא סבא, כל מה שתוכל לספר, ספר, וכל מה שתוכל להלל, הלל, אם לא שראיתי בעיני לא הייתי מאמין. אמר לו רבי יוחנן אם לא היית רואה לא היית מאמין לדברים שאמרתי הכתובים בתורה? תלה עיניו בו ונעשה גל של עצמות.

(פס"ר ל"ג)

פרשת השבוע

כי כבד הרעב מאד (מ"ז – י"ג)

מסופר על הרה"ק רבי אליהו מוילנא זיע"א, שהיה רגיל להזמין אליו מזמון לזמן את המגיד מישרים הרה"ק רבי יעקב קראנו מדובנא זיע"א, (יומא דהילולא י"ז טבת), והיה שומע מפיו משל ומליצה, תוכחה ומוסר. פעם אחת הזמין המגיד לבית הגאון מוילנא לפתע פתאום, ומתוך שהודרו להיענות להזמנת הגאון, לא אכל ולא שתה בטרם צאתו לדרכו, והגיע לבית הגאון כשהוא רעב וצמא עייף ויגע. מיד ישבו לפניו הגאון מוילנא ובני ביתו, וציפו למוצא פיו. רצה המגיד לרמוז להם שהוא רעב וצמא, פתח ודרש אמשיל לכם משל, עני אחד ביקש לקנות לו עז שתהא החלב מצויה בביתו, חסך מלחמו וצירף פרוטה לפרוטה, עד שהיה בידו סכום מסוים. הלך אל השוק וקנה עז חולבת. כיון שהכניסה לביתו, היו כל בני הבית שמחים, מעתה יטעמו טעם חלב. הקיפו כולם את העז ועקרת הבית התחילה לחלוב אותה, אך היא חולבת וחולבת וחלב אין. נפלו פניהם של בני הבית, ובעל הבית עצוב וחפוי מיהר אל המוכר להחזיר לו את העז, בטענה שמקח טעות היה כאן. שאל המוכר את הקונה איזה אוכל נתת לעז? כל אוכל לא נתתי לה, ענה

הקונה, אמר לו המוכר אם אוכל לא נתת לעז, חלב מנין לה? מיד הבינו בני הבית את הרמז, וערכו את השולחן לפני המגיד מדובנא.

ויאמרו לו וכו' כי אם תם הכסף ומקנה הבהמה וכו' לא נשאר לפני אדוני בלתי אם גויתנו וכו' (מ"ז – י"ח)

מסופר על הרה"ק רבי הלל ליכטנשטיין זיע"א מקאלימא, שפעם בא אליו איש אחד ושמו יוסף שהיה מגדל חזירים רח"ל, והוכיחו על פניו כדרכו בקודש, ופתח פיו בחכמה לפרש הפסוק "ויאמרו לו וכו' כי אם תם הכסף ומקנה הבהמה וכו' לא נשאר לפני אדוני בלתי אם גויתנו", ומילת "אדוני" לכאורה מיותרת, אמנם נודע כי במצרים היה חזירים לרוב, ובמקראות שלפנינו אינו נזכר שהביאו לפני יוסף חזירים שלהם בעד הלחם. והדבר נכון הוא, כי יוסף לא רצה לעשות סחורה בחזירים. וזהו שאמר "לא נשאר לפני אדוני" דייקא "לפני אדוני" שאין אתה חפץ לסחור עם חזירים, על כן לא נשאר לנו בלתי גויתנו. סיים הגאון הקדוש את מאמרו ואמר זה נכון אם יוסף אינו מגדל חזירים, אך אם יוסף מגדל חזירים שוב מיותר זה אדוני.

זמני השבת

זמני יציאת השבת

ירושלים: 5:20 ת"א: 5:22 ר"ת: 5:54

פרשת ויגש

זמני כניסת השבת

ירושלים: 4:04 ת"א: 4:18

כל מה שאדם עושה – לעצמו עושה

כשהמלך יושב מבודד בארמון המלכות, מוקף בשריו וביועציו, אין הוא יכול לדעת בדיוק מה נעשה בקרב המון העם, מה חושבים האנשים תושבי מדינתו, מה הם מבקשים, מה הם דעותיהם על המלך, מהן תלונותיהם? וכו'. לפיכך, עשה אחד המלכים מעשה שכזה: מפעם לפעם היה פושט את בגדי מלכותו, ובמקומם לבש על גופו בגדים פשוטים, וכך שנראה הוא ככל האדם, יצא מהארמון לסייר בחוצות עיר הבירה, או אז יכול לראות מקרוב, ובלא כל מחיצות, את האזרחים, ואכן, המלך עקב אחר אורחות חייהם, מנהגיהם, ובחן את כל מעשיהם.

תשומת לב מיוחדת הקדיש המלך, אשר היה לבוש בבגדי אזרח פשוט, לקבצנים היושבים בכיכר השוק. כדרכם של העוברים והשבים, השליך אף הוא לעברם מטבעות, והאזין בקשב רב למילות הברכה והתודה שהעתירו הקבצנים על ראשו. רק אחד הקבצנים היה שונה מכל חבריו, כשהוא קיבל את המטבע, לא השיב במילות תודה, אף לא ברך את הנותן, ורק משפט אחד היה שגור תמיד על פיו: "כל מה שאדם עושה, בין אם טוב ובין אם רע, לעצמו הוא עושה". כך היה אומר העני בכל פעם ששלש המלך מטבע לתוך יודו המושטת.

בתחילה האזין המלך למשפט זה ברוח טובה. סבור היה כי העני אינו אלא חומד לו לצון, אך, כשעברו ימים רבים, ובכל פעם שהיה המלך המחופש בא לכיכר השוק ונותן לעני נדבה, נענה באותו משפט. החל הדבר לקומם את המלך. ואמר לעצמו: כיצד מעיז העני להשיב על נדבה שנותנים לו במילות עלבון שכאלה? זוהי פשוט כפיות טובה. כעסו של המלך על אותו קבצן חוצפן הלך וגבר, עד אשר באחד הימים כששוב נתן לו מטבע ושוב נענה במשפט הידוע, גמר אומר להרוג את האיש הקבצן.

מה עשה? שוב התחפש המלך ויצא לכיכר השוק, שם שלף מכיסו מטבעות רבים, והחל משליכם לתוך תיבותיהם של כל הקבצנים אשר ישבו שם. והללו, שמחו לקראתו והרעיפו עליו דברי תודה. כשהגיע המלך אל מקום מושבו של אותו קבצן ידוע, עצר כדי רגע ונעץ בו מבט נוקב: "ראוי אתה לנדבה הגונה" הפטיר בפנים שוחקות, הנה קח לך מאכל טעים שמעולם לא טעמת, בטוח אני שתענג עליו". והמלך הגיש לו

תרנגולת מפותמת, צלוייה היטב, שריחה הטוב הולך למרחוק. הקבצן המופתע פער את עינו לרווחה, אכן, מאכל כה טעים לא אבל מעודו, ומה משתוקק הוא לטעום ממנו, ואולם, אולי חומד לו האיש שלפניו לצון, וכלל אינו מתכוון לתת לו את המאכל הערב. ראה המלך כי הקבצן מהסס, אמר לו: "קח, שלך היא התרנגולת" והגיש לו את העוף הצלוי.

בהתלהבות רבה הושיט העני את ידיו ולקח את התרנגולת מידי המלך המחופש. מסביבו התקהלו חבריו הקבצנים. ניחוח המעדן עלה באפיהם, ומבלי להסתיר את קנאתם הביטו אל חברם בר המזל. ואז שמעו הכל את המשפט המפורסם והידוע יוצא שוב מפיו של הקבצן: "כל מה שאדם עושה בין אם טוב ובין אם רע, לעצמו הוא עושה". חמתו של המלך התלקחה בו מחדש, אולם הוא הבליג ולא אמר מאומה, וכשחיוך קל על שפתיו פנה ולהלך לו לדרכו.

העני המאושר הביט עדיין כלא מאמין על התרנגולת שבידו, ומלמל לעצמו: "אדהה תרנגולת צלוייה.. מעדך מלכים ממש". מעדן שכזה אין זה יאה לאכול בכיכר השוק לעין כל. אלך לי הביתה, אפרוש מפה נקיה על השולחן, אוסיף כמה ירקות לצלחת, ואז אשב לי לאכול את התרנגולת הצלוייה והטעימה בשקט ובנחת.

הוא קם ממקום מושבו, אחז את העוף כאילו היה אוצר יקר ערך, ופנה לביתו השחוח הניצב בפאתי העיר. רק הריח הערב שהותירה התרנגולת הצלוייה הזכיר ליושבי כיכר השוק באיזה אוצר זכה חברים. כפי שתכנן, ערך העני בביתו את השולחן לסעודה, וברכזו העמיד את התרנגולת השחומה. זו התנוססה בכל תפארתה, וריחה מילא את כל חלל הבית. עוד רגע קט יגש לסעודה הדשנה.

ואז... כשהתכוון לשבת ליד השולחן, נשמע מבחוץ קול הלמותן של פרסות סוסים, מלווה בקול תרועה רמה. מניסיונו, ידע הקבצן: שאלו הם צידי חצר המלוכה, השבים מן הציד ביער הסמוך, רגיל היה לשמוע את קולותיהם מפעם לפעם, ולא התייחס לכך.

אולם כשגברו הקולות והלכו, הציץ האיש מבעד לחלון, והנה מה רואות עיניו? כל השיירה מתקרבת לכיוון ביתו, ובראש רוכב בן המלך, ניכר על פניו שהוא עייף ויגע עד מאד, נראה שמלאכת הציד קשתה עליו במיוחד הפעם. אך מה לפמליה הנכבדה הזו ולביתו שלו, הדל והנידן? דומה שליבו החסיר פעימה אחת או שתיים מרוב פחד.

משל ונמשל

דיבור כסף שתיקה זהב

אמרו חכמינו זיכרונם לברכה, דיבור כסף שתיקה זהב, ונאמר בתלמוד ששקולה עוון לשון הרע כנגד שלושת העבירות הגדולות (ערכין ט"ז) והפליגו חכמינו הרבה בחומרת העוון של לשון הרע ודברים בטלים. ועל האדם לדעת שכל דיבור טוב עושה פעולה לטובה בעולמות העליונים ולהיפך. והדבר יובן על פי המשל הבא.

משל לאומן שבא לבנות ארמון. בתחילה שירטט את תבנית הבנין על גליון נייר, שבו תואר כל הבית על כל חדריו וטרקליניו בדיוק גמור. וצויה בעל הארמון לאחד מאנשי הבית להעתיק את השירטוט הזה על גליון אחר, שאם יצטרך לעשות בנין כמו זה תהיה לו תבנית מן המוכן. והאיש עשה כדבר בעל הבית והעתיק את כל התכנית, ורק החסיר נקודה אחת קטנה. קצף בעל הבית על האיש, אמר לו האיש כלום כדאי לכעוס על חסרון נקודה קטנה כזאת? אמר לו בעל הארמון וכי אין אתה יודע שכל נקודה בתכנית יש כנגדה ענין שלם בבנין, וכשאתה מחסרה לא.

והנמשל הוא: הקדוש ברוך הוא ברא עולמות עליונים גדולים ונפלאים, ועשה את האדם עולם קטן, בצלם אלקים עשה אותו. ולפעמים אדם מרשה לעצמו לדבר קצת לשון הרע, ואינו יודע שכל דיבור ודיבור יש לו משקל רב הן לטוב הן לרע, כשאדם לומד תורה אזי ותלמוד תורה כנגד כולם, ואז פועל גדולות ונצורות בעולמות העליונים. אבל אם אדם מדבר אפילו דיבור קטן שלא לצורך, לו זה נראה דבר קטן, אבל הפעולה שעושה בעולמות העליונים היא גדולה מאוד והוא מחריב עולמות ממש. ולכן על האדם להתחזק ברוב עוז ותעצומות כמה שיותר בשמירת הלשון ואז טוב לו בזה ובבא.

(אחד המגידים)

עוד רגע, ונקישות נשמעו בחלל הבית. הבאים התדפקו על הדלת, מיהר העני לפתוח את דלת ביתו, ועל הסף ניצבה כל הפמליה המלכותית, למראה הבאים נאלם בעל הבית דום. אך הללו לא המתו להזמנתו, בן המלך מיהר להיכנס פנימה, וצנח מתנשם בכבדות על הכיסא הראשון שהזדמנה לו.

שלישו של הנסיך פנה אל בעל הבית ואמר: "הנסיך חש ברע, רעב הוא מאד ויש להגיש לו תיכף ומיד דבר מאכל". וכי מה יגיש בעל הבית העני לאורח רם המעלה שפרץ לפתע למעונו? כמובן את התרנגול הצלוייה שקיבל מהאיש רב החסד בכיכר השוק. חיש מהר הובא המעדן, והנסיך שרגיל היה במעדנים כאלה, לא התמהמה לרגע, ומיד החל לסעוד את לבו בתיאבון גובר והולך, הוא אכל ואכל עד כי מהתרנגולת הטעימה לא נותר אפילו פירור אחד.

החבורה כבר עמדה לקום ולצאת לדרך, כשלפתע החל הנסיך בן המלך לצרוח בקול רם: "הצילו! הצילו!" זעק והתפתל מכאבים. לא חלפו דקות רבות – והוא צנח ארצה ללא רוח חיים. "רוצח!" זעקו שומרי בן המלך המזועזעים, והתנפלו על בעל הבית, "הרעלת את בן המלך! אתה גרמת למותו!" הם תפסו את העני התמים והביאו אותו למשפט לפני המלך. רועד מפחד בא העני לפני המלך, בוודאי יצווה המלך להרגו מיד על כי הרעיל למות את בנו, חשב הקבצן המסכן.

כשראה המלך מי עומד לפניו, התחלפה הבעת פניו הזועמות בתדהמה: הן זהו אותו עני לו הגיש הבוקר את התרנגולת, הן המלך רצה להמיתו, ובוחר להרעיל אותו בתרנגולת הצלוייה, בה טמן סם מוות, ביקש להמית את העני – והנה, בדרך זו גרם למות בנו אהובו.

"שחררו את האיש" הורה המלך למשרתיו, ואל העני פנה ואמר: "אכן צדקת בדבריך: כל מה שהדם עושה – בין אם רע ובין אם טוב – לעצמו הוא עושה"

צ'ין אדם לחברו

אורך רוחו של הרב מפונוביז

מסופר על הרב מפונוביז, הרה"ק רבי יוסף שלמה כהנמן זיע"א, שיום אחד ישב אצלו אדם לא בריא, שהכרת פניו ענתה בו כי איננו משופע בבינה יתירה. הלה ישב והשמיע באזני הרב סיפורים דמיוניים. הרב כהנמן באצילותו יושב ומקשיב לו באורך רוח, בסבלנות מרובה, מבלי לגלות, חלילה, שמץ של אי שביעות רצון. בני הישיבה, שנכנסו באקראי אל הבית, רצו לקרוא בתחבולה לאיש החוצה, לבל יוסיף להיות לטרחה. אולם הרב הבחין בכוננתם ורמז להם שיניחו לו. כיון שהתאחרה ישיבתו. ניסתה גם הרבנית "לשחרר" אותו בטכסיס אחר. היא קראה לבעלה הרב לבוא אל השולחן לסעוד ארוחת ערב, בתקווה שהלה יבין כי הגיעה שעתו ללכת מהמקום. אולם, לגודל הפתעתה, באותו רגע הציע הרב מפונוביז לאיש "יבוא מר ויצטרף אלינו לסעודה". אחר כך ישב הלה והמשיך בדבוריו עמו עוד שעה ארוכה.

יהודי מה מעשיך?

יהודי אחד, שהיה מתלמידיו של הרה"ק מבריסק זיע"א, בא אחרי שנים לבקר את רבו. שאל אותו הרב: מה מעשיך? השיב לו: ברוך השם אני בריא ושמח בחלקי, עוסק במסחר ומצליח. המשיך הרב בשיחתם ואחרי דקות אחדות שב ושאלו: מה מעשיך? ב"ה אני רואה ברכה במעשי ידי. השיב החסיד, לא חלפה שעה קלה והרב שב ושאל אותו: מה מעשיך? תמה החסיד ואמר: רבי, זאת הפעם השלישית שאתה שואל אותי אותה שאלה, והן כבר השבתי לך עליה. צר לי, אמר לו

הרבי, לא השבת לי עליה. אני שואל אותך מה מעשיך? ואתה מספר לי על בריאותך, עיסוקך במסחר והצלחתך. אלה אינם מעשיך אלא פרי מעשיו של בורא עולם למענך, ואילו אני שואל אותך על מעשיך: האם נותן צדקה? האם אתה תומך באלמנות וביתומים? האם ביתך פתוח לעניים ולקשי יום?

אם יהיה לך עין טובה אז

תצליח בע"ה

סיפר אב"ד סאנטוב שליט"א מלייקווד: פעם נכנס אדם אחד אל הרה"ק רבי שלמה מבאבוב זיע"א, וביקש עצה להצליח בביהמ"ד החדש שהוא פותח, שהכל ילך כשורה בלא עיכובים ובעיות. ותוך כדי שהרבי מדבר עמו, נכנס יהודי אחד שפתח בית מסחר לנעליים, וגם הוא ביקש עצה איך להצליח במסחרו - "רב ושוסטער בבת אחת!" - ולשניהם אמר הצדיק בדיוק אותה עצה ממש! "אם יהיה לך עין טובה אויב דו וועסט פארגינען יענעם אז תצליח בע"ה..."

זהירות מופלגת מלהזיק

לרכוש הרבים

הרה"ק רבי יחזקאל לוינשטיין זיע"א סיפר פעם: נכנסתי למורי ורבי הרה"ק רבי נחום זאב זיו מקעלם זיע"א וראיתי אותו יושב וקוצץ את צפורני ידיו, ואחרי כן משייפם היטב בפצירה שוב ושוב. לשאלתי הוא הסביר לי את פשר מנהגו, מעיין אני הרבה בספרים השייכים לציבור, חוששני איפוא, שמא עלול אני לגרום בצפורני, איזו שהיא שריטה וקלקול לספר, ואזי אהיה חלילה מזיק לרכוש של הרבים.

תלולא דצדקיא

שבת קודש י"א טבת

הרה"ק רבי משה ב"ר הלל (ערוגת הבושם - תקמ"ה) הרה"ק רבי דוד מולאטיפאלי ב"ר יחנן מראחמיסטריווקא (תר"ע)

הרה"ק רבי יהושע ב"ר מאיר מדזיקוב (עטרת יהושע - תרע"ג)

יום ראשון י"ב טבת

הרה"ק רבי משה הלוי סופר מפשעווארסק

ב"ר יצחק (אור פני משה - תקס"ו)

הרה"ק רבי מרדכי חיים סלונים ב"ר יהודה לייב (תש"ד)

יום שני י"ג טבת

הרה"ק רבי משה מלעלוב ב"ר דוד (תרי"א)

הרה"ק רבי מנחם מענדל מווישאווה ב"ר ישראל מויזניץ (תש"א)

יום שלישי י"ד טבת

הרה"ק רבי לוי יצחק מסטעפין ב"ר יוסף מאוסטילא (תרל"ד)

יום רביעי ט"ו טבת

הרה"ק רבי רפאל מבראשיד ב"ר יעקב יעקיל (תלמיד

רבי פינחס מקאריץ תקפ"ז)

הרה"ק רבי חיים מרדכי מנדבורנה ב"ר איתמר (תשל"ח)

יום חמישי ט"ז טבת

הרה"ק רבי צבי הירש מדראהביטש מונקאטש

המכונה רבי הערשע דראהביטשער (תר"ב)

יום שישי י"ז טבת

הרה"ק רבי אפרים פישל מסטריקוב

ב"ר יוסף יהודה לייב (תלמיד המגיד - תקפ"ב)

הרה"ק רבי אריה לייב ליפשיץ ב"ר חיים

(אריה דבי עלאי - תר"ו)

הרה"ק רבי יעקב ב"ר זאב

(המגיד מדובנא) (תקס"ו)

הגה"ק רבי פינחס אפשטיין ב"ר ישעיהו (תשל"ל)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

עצונה הלכות

טאת הרה"ג נטילת הכתובים שליט"א מדר"ס "ב"ר אורי" רפרוס יום החרש על המערים.

תלמוד תורה (י"א)

א) אין מלמדין תורה לתלמיד שאינו הגון, אלא מחזירין אותו למוטב, ומנהיגין אותו בדרך ישרה ובודקין אותו, ואחר כך מכניסין אותו לבית המדרש, ומלמדין אותו. (ש"ע יור"ד סימן רמ"ו, סעיף ז')

ב) הרב שאינו הולך בדרך טובה, אע"פ שחכם גדול הוא, וכל העם צריכים לו, אין למדין ממנו, עד שיחזור למוטב. (שם, סעיף ח')

ג) לא יחשוב האדם לעסוק בתורה ולקנות עושר וכבוד עם הלימוד, כי מי שמעלה מחשבה זו בלבו, אינו זוכה לכתרה של תורה, אלא יעשה תורתו קבע, ומלאכתו עראי, וימעט בעסק ויעסוק בתורה, ויסיר תענוגי הזמן מליבו, ויעשה מלאכה כל יום כדי חייו, אם אין לו מה לאכול, ושאר היום והלילה יעסוק בתורה. (רמ"א שם, סעיף כ"א)

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות דפוס פוסטר

דפוס אישי מקצועי

08-8422112 ההגנה 54 רחובות

P6422112@gmail.com

לע"נ

הרה"ק רבי חיים מרדכי מנדבורנה זיע"א

ב"ר איתמר זיע"א

נלב"ע ט"ו טבת תנצב"ה

פני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - אהלבת ציון

פְּרֻשֶׁת וַיִּגַּשׁ - בְּאֵהֶבֶת חִינָם יִבְנֶה הַמְּקֻדָּשׁ

"וַיִּפֹּל עַל צוֹאְרֵי בְנֵימָן אָחִיו וַיִּבְנֵימָן בְּכָה עַל צוֹאְרָיו" (בראשית מ"ה, י"ד)

הצלחה בגו"ר

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ" שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.י.ש כדורי שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב עמית בן אהרון וב"ב רז דוד בן לאה וב"ב נתנאל בן גינה

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רונית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רחמה אילן בן ג'ולייט יפית שרה בת גינה דרור בן סופיה אנאל חביבה בת שולמית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית נעם בן שרה שירי ימנה בת שולמית דוד עומרי בן יהודית שושנה שירה בת סילביה שמעון בן שולמית סיון רבקה בת אלן אסתר לאה בת תמר אברהם גורג'י בן דליה אפרת אורן בן נעמי

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו דזרי בן ימנה אילנה בת רחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית דיאל בן שרה אושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה מיטל בת שושנה לימור בת פרידה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרחת- בריאות ואריכות ימים סימי בת סוליקה מיכאל יהודה בן מרים אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה משה בן נזימה עינת בת רחל ברכה רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה קסנש בת דגנו רונית בת סבריה יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט נעימה בת שרה יהודה לייב בן אסתר מלכה נעם אלימלך בן אושרית- ר"ש ובריאות איתנה לימור בת פרידה יניב בן פרידה מאיה בת עדי אורן בן פרידה יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

כל אחד בכה על החורבן של השני. הם אמרו: "יהי רצון שהבכי הזה כאן ימנע את החורבן שם".

"וַיִּנְשֶׁק לְכָל אָחָיו וַיִּבְךְּ עֲלֵהֶם וְאָחָיו כֵּן דִּבְרוּ אָחָיו אִתּוֹ" (בראשית מ"ה, ט"ו). רש"י הקדוש אומר שהוסיף נשיקות. מאחר שראו אותו בוכה וליבו שלם עימם דיברו איתו.

מכאן ראייה שיוסף הצדיק ניקה את הלב מהמעשה שמכרו אותו וכל מה שעבר עליו בגלל מעשה זה.

על ידי החיבוקים והנשיקות שיצאו מכל הלב- לא נשאר שום רושם מהמשקעים של העבר.

לפעמים אדם מבקש ממישהו מחילה בגלל שפגע בו. השני שומע את בקשת המחילה ואומר לו בחצי פה: "אני מוחל לך".

בנוסף הוא לא מסכים לתת לו יד וגם לא נותן להתקרב אליו לתת נשיקה להתפייסות. ברור שהוא לא מחל לשני מכל הלב!

אם אדם מסוגל לחבק ובנוסף לתת נשיקה- זה סימן שהוא מחל וסלח באמת מכל הלב.

אחים שלא ראו אחד את השני יותר מעשרים שנה, סוף כל סוף נפגשים, על מה הם בכו?

רש"י הקדוש אומר שיוסף בכה על שני מקדשות שעתידין להיות בחלקו של בנימין וסופן להיחרב ובנימין בכה על משכן שילה שעתידי להיות בחלקו של יוסף וסופו להיחרב.

לכאורה מעשה זה לא מובן. אדם הולך לחתונה של אחיו. כאשר הוא רואה אותו במקום לשמוח אותו ולרקוד איתו הוא בוכה.

החתן מתפלא על המעשה ושואל אותו: "אחי, למה אתה בוכה?". האח עונה לו: "בעוד חמישים שנה אתה מת".

"תגיד, אתה מרגיש טוב? מה עכשיו נזכרת לבכות על מה שיקרה בעוד חמישים שנה? הרי כל אחד מת בסוף?".

בנימין ויוסף לא ראו אחד את השני עשרות שנים. על מה בוכים? **על מה הם שהולך להיות בעוד אלפיים שנה קדימה!**

אדם נכנס לאולם ופוגש באחיו החתן. במקום לרקוד הוא בוכה ואומר לחתן: "אתה יודע שבעוד חמישים שנה אתה לא פה? לכן אני בוכה עליך".

איזה דיבורים אלה? מדוע הם נהגו כך? רבותינו מסבירים שיוסף ובנימין רצו על ידי הבכיות שלהם למנוע את חורבן בית המקדש.

כידוע בית המקדש נחרב בעוון שנאת חינם. כאן הם ביקשו על ידי בכי של אהבת חינם למנוע את חורבן משכן שילה ובתי המקדש.

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א

חבר הרבנות מבשרת ציון

צאת לכת

ע"פ	כנסת לכת	צאת לכת	ויבין תפ
י"ט	16:03	17:16	17:48
ת"א	16:22	17:14	17:44
מ"ט	16:21	17:14	17:43
כ"ב	16:24	17:17	17:48

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

לרפואה שלמה לנוריאל בן אסתר

לרפואה שלמה לאיידה חיה בת אסתר ולידל אלחנן רפאל בן איריס ולידל אורי חיים בן שלי

שואל ומשיב בהלכה – פת גויים – חלק ו'

שאלה: ?

מה הדין של לחם שעובד גוי אפה כאשר בעל המקום הוא יהודי?

תשובה: !

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

איסור פת גויים לא תלוי בבעלות על הקמח אלא בפעולת האפיה עצמה. לכן אם האופה בפועל היה גוי, למרות שהבעלים של המקום יהודי המאפה אסור באכילה. אם בעל המאפיה גוי והאופה יהודי, המאפה לא אסור מדין מאפה גויים. **הערה:** הדין הזה שונה מחיוב הפרשת חלה ששם הדין תלוי בבעלות המאפיה והקמח כפי שיבואר לקמן בהלכות הפרשת חלה. שבשעה שבעל הבית יהודי והעובד גוי, הדבר חמור יותר מאשר בעל הבית גוי.

מכיוון שלעניין פת הולכים אחרי מי שאפה בפועל, לכן אם גוי לש או ערך את הבצק ויהודי אפה את הבצק המאפה מותר באכילה. **מקורות:** הטור (סימן קיב) כתב בשם הר"ן שאם גוי ערך את הבצק, אפילו שישראל אפה- המאפה אסור באכילה. אבל הרשב"א כתב בתשובה ח"א (סימן רכח) להתיר אם ישראל אפה. כ"כ הרמב"ם (פי"ז מהל" מאכלות אסורות הי"ג). הבית יוסף כתב שהעיקר כרמב"ם ורשב"א.

פת בבעלות ישראל שנכרי אפה חמור יותר מפת בבעלות גוי שאפה גוי, ולא נוהגים בו היתר כפת פלטר. **מקורות:** שו"ע (שם סי"א). הש"ך כתב (סק"ז) שהטעם שבפת ישראל אין היתר ודינו כבישולי גוי, שרק בפת עכו"ם הוא גזירה שאין הציבור יכול לעמוד בה, מה שאין כן בפת של ישראל לא שייך טעם זה. מכל מקום מהני חיתוי על ידי ישראל, כמבואר בפרי מגדים (שם). לכאורה, אף שהגוי לש וערך את הבצק, כל שהקמח של ישראל דינו כפת ישראל שאפאה גוי, ולישה ועריכה לא מעלה ולא מורידה, כן מוכח מדברי השו"ע (שם) שלא חילק בזה.

מכיוון שרוב המאפיות בארץ ישראל שייכות ליהודים, אם האפיה נעשית על ידי גוי, הפת אסור באכילה. **מקורות:** כמבואר בש"ך (שם) בכהאי גוונא הוא בגדר ביטול.

גם במקום שנהגו היתר בפת של גויים. **הערה:** אלא אם כן עשה ישראל אחת מהמלאכות שנזכרו לעיל.

יש מי שמקל במפעל של יהודי עם פועלים גויים, שנחשב לפת פלטר לכל דבר. **הערה:** בשו"ת אגרות משה ח"א (חי"ד סימן מה) כתב: "כאשר הוא צריך לשכור פועלים גויים, יש להחשיבו כפת פלטר, היות ולא מזדמנים לו פועלים יהודים לאפות, א"כ הוא ככל פת פלטר שהתירו משום חיי נפש". הדין בשו"ע נאמר כאשר היהודי בעל הבית והוא בעצמו אופה ולא צריך פועלים, ובכל זאת נתן לגוי לאפות. אבל מאפיה גדולה שלא יכולה ללא פועלים, אין בזה איסור. עיין שו"ת תשובות והנהגות ח"ב (סימן שפו) שצייד להחמיר, אלא אם כן ההדלקה היתה על ידי יהודי. בשו"ת ושב ורפא ח"ב (סימן כט) סמך להלכה על דברי הרב אגרות משה. בספר תפארת אישים (סימן מה) הקל באופן שישראל ימכור לגוי את הקמח ושוב אינו בגדר פת ישראל. יש לציין כי באופן שהפת נאפתה כבר, יש אפשרות למכור לאחר האפיה.

נפיון ושכרו

להלן סיפור שמעובד מתוך העלון 'טיב הקהילה'. מפי בעל המונית י.ל.: הנוסע המוכבד ירד מהמונית ואני נסעתי להפסקה קלה. בהפסקה ניקיתי מעט את המונית. מצאתי ארנק תפוח על המושב האחורי. ספירה מהירה גילתה יותר מעשרת אלפים דולר במזומן! בדקתי את הארנק וגיליתי שהוא שייך לאדם שהורדתי לפני כמה דקות. מצבי הכלכלי היה דחוק. היה זה פיתוי לא קל במצבי. לפני שהיה ליצר מספיק זמן לעבוד עלי, נסעתי במהירות לבניין המשרדים שלי והורדתי את הנוסע. הצגתי את הפרטים המזהים של הארנק לשומר. הוא אמר שזה הבעלים של החברה. לבסוף הוכנסתי פנימה לטרקלין המפואר ומיד למשרד של האדון. הושטתי לו את הארנק. הוא היה המום כיצד עמדתי בפיתוי ומיהרתי לדרכי.

למחרת הסדרן בחברת המוניות התקשר אלי ושלה אותי לכתובת מסוימת. הבעלים של החברה מאתמול הופיע לפתע. הסתבר שהוא התקשר לחברה וביקש אותי בתור נהג ליום ארוך של נסיעות ופגישות ובסופו שלום ביד נדיבה. כעבור מספר שבועות של נסיעות דרך חברת המוניות, פנה אלי ואמר שהוא מחפש נהג קבוע עבורו. הוא ישמח אם אהפוך לנהג האישי, מכיוון שהוא רוחש אמון כלפי אחרי שהחזרתי לו את הארנק. לאחר שפרס לפני את תנאי ההעסקה, גיליתי שארוויח יותר ממה שאני מרוויח כיום מהעבודה המאומצת שלי והסכמתי. שנים רבות עבדתי כנהג מונית עד שנשחקתי לגמרי מהעבודה הזו ורציתי להחליף מקצוע, אבל לא ידעתי לאיזה מקצוע אלך - והנה הקב"ה סידר לי עבודה קלה ונעימה.

מכרתי את המונית והפכתי לנהג האישי ברכב שרד בנסיעות קלות ומהנות. חלק גדול מהזמן הוא שהה בחו"ל. בזמן הזה הייתי חופשי ללא צורך להגיע למקום העבודה, מה שנתן לי את השקט שהייתי כל כך זקוק לו. בעבודה הזאת זכיתי להצטרף עם הבוס לפגישות חשובות ובעיקר לברכות של גדולי הדור שאני לעולם לא הייתי זוכה לכך אילולי ההשגחה הפרטית. בין היתר התחכתי בעולם העסקים. כאשר הבוס חזר לגור בחו"ל כבר נכנסתי לעולם העסקים והסתדרתי בצורה הטובה ביותר. לסיכום: **אם בא לפניך ניסיון- אל תיפול ברשת ותזכה אי"ה לעושר ואושר!!!**

לשמיעת השיעורים של הרה"ג אליהו פינחסי יש להתקשר 073-3718395

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט?"

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

מינויים

לקבלת העלון חיים במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PnneEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל" 052-7652084

כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל" 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים - האדמו"ר הרב מנחם מנדל הגר מוישווה זצ"ל

האדמו"ר הרב מנחם מנדל הגר מוישווה זצ"ל - נולד כבן בכור להוריו בשנת ה'תרמ"ו (1885) בכפר בעדווילא במרמורש שבטרנסילבניה. נקרא ע"ש אבי סבו ר' מנחם מנדל הגר. לאחר מכן המשפחה עברה לויז'ניץ. נסמך להוראה ע"י הגאונים רבי שלום מרדכי שברון ורבי בנימין אריה וייס מצ'רנוביץ'. לאחר נישואיו כיהן כר"מ בישיבת אביו בוויז'ניץ. בשנת ה'תרס"ח (1908) התמנה לרב של ויז'ניץ.

עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה הצטרף עם אביו ומשפחתו לגרוסוורדיין. בשנת ה'תרפ"א (1920) התמנה כרבה של וישוה (במקום הגאון ר' אליעזר דוד גרינוולד בעל 'קרו לודו' אשר עבר לסאטמר). רבינו ניהל ביד רמה את הישיבה אשר בשיאה מנתה כארבע מאות תלמידים. לאחר פטירת אביו, בשנת ה'תרצ"ו (1936), התחיל לנהוג באדמו"רות וכונה האדמו"ר מוישווה. גם לאחר ששימש כאדמו"ר המשיך לעמוד בראש הישיבה ולמסור שיעורים.

גאון בנגלה ובנסתר. שלט בש"ס ובמפרשים ראשונים ואחרונים. שקידתו הייתה מופלאה. לעיתים ניתן היה לראות בבוקר כי ארוחת הערב מונחת כפי שהייתה בשלמותה. נפטר ב-י"ג טבת ה'תש"א (1941). חי כ-56 שנים. בהתחלה נטמן בוישווה, לאחר מכן בשנת ה'תשכ"ו (1965) ארונו הועלה וצוינו בחלקת אדמו"רי ויז'ניץ בבית הקברות שומרי שבת בבני-ברק. בנו ר' ברוך מילא את מקומו.

סבא (מצד אביו): האדמו"ר ר' ברוך. **סבא (מצד אימו):** ר' מאיר מדז'יקוב. **אביו:** האדמו"ר ר' ישראל מויז'ניץ (אביו כיהן כרב במרמורש שבטרנסילבניה. בעל 'אהבת ישראל'). **אמו:** מרת הינדא. **אשתו:** מרת יענטא מרים (בת דודו בת ר' מרדכי חודרוב חתן רבי ברוך מויז'ניץ- נישא בשנת ה'תרס"ב 1902). **מרבותיו:** אביו. **מתלמידיו:** ר' חיים אדלר, ר' ישראל שטרן. **ילדיו:** האדמו"ר ר' ברוך מוישווה (חתן ר' צבי אריה רובין ממישליץ נכד ה'דברי חיים' ורבי נפתלי מראפשיץ), ר' חיים יהודה מאיר מוישווה (חתן ר' אליעזר ריינמאן נכד רבי נפתלי מראפשיץ ור' משה טייטלבוים הראשון - בעל ה'ישמח משה'). **מספריו:** **ישארות מנחם** - על התורה.

שיבת 'תורה ודעת' היתה בימים ההם בשכונת ויליאמסבורג. ראש הישיבה הגאון הגדול הרב שלמה היימן הזמין את הרב מוישווה לומר שיעור בפני הבחורים ביום ראשון. בשבת קודש האורח התאכסן אצל הגר"ש היימן. הרב היימן היה בטוח כי בשבת הרב מוישווה ירצה להתכונן לשיעור, בפרט שרבנים ומגידי שיעור רבים אמורים להיות נוכחים שם.

בפועל רבינו אפילו לא שאל היכן אוחזים בלימוד בישיבה או איזה מסכת לומדים. ביום ראשון, כשהרב מוישווה בא לישיבה, כיבדו אותו לומר את השיעור. רבינו אמר לרב היימן: "אני לא יודע היכן אתם אוחזים. על כן הגידו נא תחילה את שיעורכם ואני אומר אחריכם. שהרי תדיר ושאינו תדיר - תדיר קודם", וכן הוה. הרב היימן הכין שיעור על פרק ברמב"ם והירצה את דבריו.

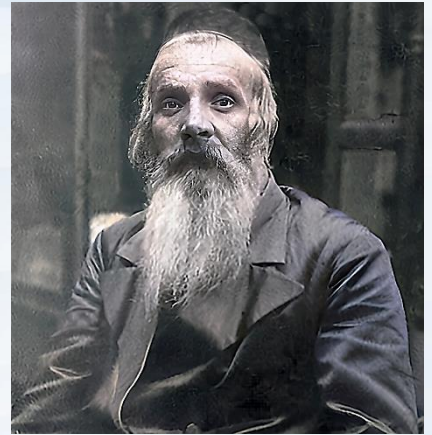
אחריו הרב מוישווה קם, שילב יד אחת בשניה, עצם עיניו ואמר **פלפול במשך כשלוש שעות על אותו רמב"ם**. השיעור היה בנוי עם ראשונים ואחרונים בחריפות עצומה, אשר עוררה פליאה בקרב כל הנוכחים. לאחר מכן האורח עבר לדברי אגדה אשר היו קשורים לדברי ההלכה שאמר. בתום השיעור הרב היימן לא מצא את הביטויים הנעלים להביע את השתוממותו מגאונותו הכבירה של הרב מוישווה אשר באה לידי ביטוי בשיעורו, ואמר כשחיוך על פניו:

"כמו שהרב מוישווה היה מוכן הרמב"ם, כך בודאי היה יכול להיות מוכן בכל הש"ס". אולם רבינו, בענוותנותו הרבה אמר אודות דרשה זו: "הרגשתי כי זה היה רק מכוחו של אבא". (מעובד מתוך 'אידישע ווארט, גיליון שבט-אדר תשנ"א')

תלמיד אחד שלמד בישיבה של רבינו סיפר: פעם אחת הגיעה אלי ידיעה שאמא שלי חלתה רח"ל במחלה קשה. מכיוון שהייתי טרוד ודאגתי מאוד כששמעתי בשורה זו, לא הלכתי לישון בזמן השינה שנקבע בישיבה. נשאיתי בחוץ לטייל קצת ולשאוף אוויר צח כדי להירגע. לפתע שמעתי את קולו המתוק של ראש הישיבה הרה"ק מוישווה, שעמד אצל החלון על יד סטנדר ולמד בהתמדה נפלאה. כשרבינו הבחין בי מסתובב ברחוב באמצע הלילה הוא צעק אלי: "מדוע אתה מסתובב כאן באמצע הלילה? הזדרז מהר ולך לישון כי כבר מאוחר מאוד!".

"התמרמתי קצת בתוך ליבי, מדוע ראש הישיבה צועק עלי בדיוק כעת כאשר המחלה של אימי מטרידה את מוחי? מתוך מחשבת תרעומת זו החלטתי שמכיוון שאני לומד עם בנו של ראש הישיבה בכל יום בבוקר השכם לפני התפילה, ובדרך כלל עלי להעירו משנתו, לכן מחר בבוקר כאשר אגיע להעירו, אנקוש בחוזקה על הדלת בכוונה כדי שראש הישיבה יתעורר גם הוא".

"בבוקר השכם הגעתי לבניין הישיבה מלא מרץ לפעול כמחשבתי מאמש. לא האמנתי למראה עיניי: ראש הישיבה עדיין עומד ליד הסטנדר ולומד בהתלהבות גדולה ובקול רם כפי שראיתי בתחילת הלילה שעות אחדות קודם לכן". אותו תלמיד סיים את סיפורו ואמר: "זה היה בשבילי שיעור מוסר נפלא לכל החיים, להבין ולהשכיל מה פירוש הפסוק 'וְהָיְתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה' (יהושע א, ח). פשוטו כמשמעו..." (מעובד מתוך 'גאון ישראל וקדושו')

חֶשְׁבוֹנוֹת שְׁמַיִם

למה כך נגזר על הבן? הרי בניתי את המקווה בשביל כלל ישראל במסירות נפש עצומה. השקעתי את גופי ונשמתי בדבר. ויתרתי על נוחות ועל ממון לתכלית אחת - להרבות קדושה וטהרה בעם ישראל. איך יתכן שכך עלתה לי? הזו תורה וזו שכרה? נכנסתי לגדולי ישראל בצרפת ובארץ הקודש. כולם השתתפו בצערי, הרעיפו דברי נחומים, אבל אני לא התנחמתי.

לילה אחד בשעה שאני ישן אני רואה אדם בעל פנים מאירות עם זקן לבן. הוא אמר לי: "אבא, תירגע!". שאלתי אותו: "מי אתה?". היהודי הזקן אמר לי: "אני שלמה שלך. אני אחד מבעלי התוספות. נהרגתי בצרפת על קידוש ה'. עליתי לשמיים ונכנסתי לכל מקום שאני רוצה. הייתי בעולמות העליונים ונהניתי מזיו השכינה עד שהגעתי למקום מסויים ולא רצו להכניס אותי. אמרו לי: 'נכון שעלית על קידוש ה', אבל להיכל הזה נכנס רק מי שטבל במקווה טהרה לפני הקבורה. רק נפטר כזה יכול להיכנס לכאן'."

"מכיוון שנהרגתי על קידוש ה' קברו אותי בבגדי מלוכלכים בדם. בשמיים אמרו לי שהעצה היחידה להיכנס להיכל הגבוה הוא לחזור לעולם ולטבול במקווה. הם ביררו להיכן עלי לרדת, למי תהיה את הזכות שאחד מבעלי התוספות יחיה בביתו. הם הלכו וחיפשו. כך השם שלך עליה, אבא יקר. אתה שמסרת את נפשך על בניית המקווה אצלך אני איולד".

"עכשיו לאחר שטבלתי אני יכול להיות בכל העולמות בלי שום מניעה. היה לי קשה מאוד לרדת למטה כדי לנחם אותך, אבל בגלל שלושה דברים ירדתי: א. בגלל הכרת הטוב שגידלת אותי. בשמיים עניין הכרת הטוב הוא חשוב מאוד.

ב. כדי שתבין עד כמה גדול העניין של זיכוי הרבים.
ג. אנשים מסתובבים בעולם עם שאלות רבות. רציתי לחזק את כלל ישראל שידעו שלכל דבר יש חשבון. כל מה דעביד רחמנא- לטב עביד.

יכול להיות שכאשר תקום תאמר לעצמך 'חלומות שוא ידברון'. לכן אתן שני סימנים שהחלום אמיתי: דבר ראשון, כשהייתי בגיל שמונה חודשים הגעתי למצב של סכנת חיים עקב קריסת מערכות. הרופאים לא הצליחו לרפא אותי. יום אחד קמתי בריא ושלם בלי שום השתדלות של הרופאים.

הסימן השני, תקפידו על מצוות חלה ובקרוב תבורכו בבת. התעוררתי מהחלום. אני פוגש את הרבנית וגם היא היתה מרוגשת לגמרי. גם היא חלמה ששלמה הבן הגיע אליה. הוא אמר לה שאם תקפיד על מצוות חלה תהיה לנו בת. כשהוא סיים את סיפורו, הוא הראה על בתו בת הארבע ואמר: "זאת הבת שהגיעה אחרי תשעת הבנים".

להלן סיפור מופלא ביותר שמעובד מתוך העלון 'השגחה פרטית'. יש בסיפור זה ללמד אותנו עד כמה כל דבר שקורה בעולם הזה הוא בהשגחה פרטית מאת בורא עולם. המחנך הרב אברהם מרדכי סגל סיפר ששמע את הסיפור מבעל המעשה, הרב חיים טובי זצ"ל שהתבקש לבית-עולמו ב-כ"ו ניסן ה'תש"פ.

יש בצרפת כפר קטן במרחק שעה נסיעה מפריז. גרים שם יהודים נדיבי לב. ר' חיים הזדמן לכפר הזה בשבת קודש. הוא התארח אצל רב הישוב. הוא הבחין במשהו מוזר - מאחורי הווילון יש מרובע סתום בלבנים. לא חלון אלא קיר.

"מה הם הלבנים האלו?", שאל את המארח. הרב התרגש מהשאלה. בהתחלה הוא לא יכל לדבר. אחרי שנרגע קצת הוא התחיל לספר: גרתי בישראל במשך כמה שנים. הגעתי לכאן במטרה לקרב יהודים לאביהם שבשמיים. הכפר הפורח הזה היה שומם. לא היה כאן כלום. לא בית כנסת, לא מוסדות חינוך, שום דבר. שממה רוחנית ממש.

לאט לאט בסיעתא דשמיא יסדנו בית כנסת, נפתחו מוסדות לימוד, ושם שמיים נישא על שפתיים. עם כל ההתפתחות היה בולט מאוד חסרונו של מקווה. אדם שביקש לטבול, היה צריך לנסוע שעה הלוך ושעה חזור. כשראיתי שזה המצב, החלטתי לבנות מקווה בחצר הבית שלנו. הלבנים שאתה רואה כאן סותמים את החלון שפונה לכיוון החצר, שם בנויה המקווה.

במשך שלוש שנים וחצי עמלתי על בניית המקווה. רציתי שהכל יהיה מושלם ומהודר בתכלית הכשרות. בכל שליבי הבניה הזמנתי לכאן רבנים שיבדקו כי אכן הכל נעשה כהלכה, בכל דבר הלכנו לפי הדיעה הכי מחמירה. בסופו של דבר זכינו ב"ה לברך על המוגמר ואנשי הישוב התחילו להקפיד הרבה יותר על קדושה וטהרה.

מכיוון שהמקווה נמצאת בחצר, הקפדנו מאוד שהדלת תהיה סגורה וילדים לא יוכלו להיכנס לשם. השמירה היתה מעולה וב"ה אף אחד לא ניזוק, חוץ מפעם אחת ויחידה.

עד לבניית המקווה זכינו לתשעה בנים בחסדי ה'. ציפינו מאוד לבת. הקב"ה שלח לנו בן עשירי. קראנו לו שלמה. מאז שהוא נולד הרגשתי אהבה גדולה לבן הזה, משהו מיוחד מעבר לאהבה של הורים. היינו קשורים אליו מאוד.

שבת אחת אחרי הצהריים האמא חיפשה את שלמה והוא לא נמצא. היא קראה לו והוא לא ענה. היא בדקה בכל המקומות בבית ואחר כך יצאה לחצר וגילתה שדלת המקווה פתוחה. בפנים התברר מדוע שלמה לא ענה. בורא עולם לקח אותו למעלה לגנזי מרומים. הילד הכי יקר שהיה לנו. כולם יקרים אבל אליו נקשרנו בקשר בל יתואר. הכאב היה קשה מנשוא. תמיהה גדולה הציקה לי עד עמקי נשמתי.

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל וילד יחיא בן יוסף ז"ל מאיר מורד בן שושנה ז"ל יצחק בן ברוקו דב ז"ל פואד אברהם בן רגינה ז"ל זהבה בת שושנה רייזל ע"ה מאירה בת יפה ע"ה יצחק יצקן בן רחל ז"ל מרים בן דבורה ז"ל אקבלי יוסף חיים בן נסכה ז"ל אברהם בן יונה ז"ל ר' שאול בן סליבה זצ"ל צדיק חכם בן חזלה ז"ל סעידה בת תופחה ע"ה שני בת אסתר ע"ה דוד בר חסיבה ז"ל מזל בת שמעון ע"ה חוה בת יעקב צבי ע"ה יוסף בן אסתר ז"ל אסתר בת גולה גאולה ע"ה יצחק בן מישא אסתר ז"ל יוסף בר סעדה ז"ל ברכה בת מרדכי ע"ה רחל רפאת בת השמת ע"ה יוסף בן נעמה ז"ל לטיף בן פרחת ז"ל שלום בן אסתר ז"ל מרים בת שרה ע"ה אריה בן מרים ז"ל יעקב בן פרחת ז"ל אביבה לויש ע"ה אלון בן סעדה ז"ל מרים בת כותם ע"ה אילנה (מחוזזה) בת שרה ע"ה אילאור בן פרידה ז"ל נעמי בת רוזה ז"ל מאיר בן נעמי ז"ל שושנה בת נעמי ע"ה

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל רחמים בן רחל ז"ל ר' עוליאיל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל ר' יצחק בן אסתר ז"ל נעימה בת גורג'יה ע"ה חי זידי בן קלרה ז"ל ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל אסתר בת נעמי ע"ה ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל אורה בת נעימה ע"ה מישא אסתר בת זרה ע"ה מסעוד בן יקוט ז"ל רחמה בת מסעודה ע"ה הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל אליהו אליאס בן אלגריה ז"ל שמואל בן רבקה ז"ל רפאל בן אסתר ז"ל יצחק בן חביבה ז"ל אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל קאסנא בת גדיטו ע"ה סוליקה בת נעימה ע"ה סלים בן פרחת ז"ל יעקב בן סלימה ז"ל ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה יהודה בן סעידה ז"ל עפאת בת השמת ע"ה חיים חמוטל בן רינה ז"ל

תנצב"ה

גליון
באר
הברכה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

ויגש

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש
באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש
דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית
Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית
Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית
Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית
Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית
Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1660 45th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2023

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת ויגש

- ותחי רוח - טללי חיזוק ותחיה בשעת הסתר וקושי רח"ל.....**ב**
- ולהחיות לכם לפליטה גדולה - כל ה'צרות' אינם אלא לטובה.....**ז**
- עוד יוסף חי - שמירת גדרי קדושה ויראת שמים.....**י**
- אעלך גם עלה - התעלות הבאה על ידי העמידה בנסיונות.....**יב**
- לא כהתה עין האחוזה - מעלת החסד והרחמים ובעונש המחלוקת.....**יג**

פרשת ויגש

בארץ כנען ברומו של עולם, ואף בעת הרעב לא היה מחסור בביתנו (רק מחמת 'למה תתראו' שלח לשבור בר במצרים) ואילו עתה עליו להיות סמוך על שולחן בנו שיפרנס ויזון ויכלכל אותנו, ומה עוד שירד לארץ מצרים, והיה יכול להתרעם על מידותיו של הקב"ה למה הביאו לידי כך^א, אך יעקב קיבל את הדין באמונה, על בן זכה ונוספו לו עוד י"ז שנות חיים. ובוהו מבאר את הכתוב בריש פרשת ויחי (להלן זו נח) 'ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה', ר"ל מחמת שהיה יעקב בארץ מצרים על בן חי עוד שבע עשרה שנה.

מבאן ישיב האדם אל ליבו בתרתי, א. מעלת הייסורים^ב, כי יתכן שרק בזכותם ובגנים הוא חי בעולם

ותחי רוח - טללי חיזוק ותחיה בשעת הסתר וקושי רח"ל **בפרשתן** (מו ל), 'ויאמר ישראל אל יוסף אמותה הפעם אחרי ראותי את פניך', ולכאורה תמוה העניין שדייקא עתה, בעת השמחה הגדולה כאשר רואה יעקב את בנו אהובו וחביבו לאחר כ"ב שנה, מצא אל נכון להזכיר את יום המיתה, וכי רצה להשבית את השמחה או למעטה.

ומבאר הנה"ק רבי שלמה קלוגער זי"ע (חכמת התורה ויחי תקפ"ג) באופן נורא, שהנה קצבת שני חיי יעקב היתה רק ק"ל שנה, ועל בן אמר 'אמותה הפעם' כי אכן באותה שעה תמו מניין שנות חייו, אלא שבהגיעו למצרים היה לו 'פחיתות כבוד', כי עד אז היה חי

א. וכמו שכתב הש"ה הק' (שער האותיות, דרך ארץ אות מב) 'שמעתי אומרים בדרך הלצה, כשבא יעקב למצרים הוא וביתו לסמוך על שולחן בנו הצדיק שהיה מכלכל את כולם אמר אמותה הפעם אחרי ראותי את פניך, כלומר הוא קשה בעיני כמוות, שהוכרתי לבוא לקראתך'...

ב. כתב הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (שם עולם פ"ג בהגה"ה) בשם הגר"א זי"ע 'שאלמלא היסורין לא מצאנו ידינו ורגלינו בזה העולם, ומאריך לבאר כיצד בבוא האדם לב"ד של מעלה אחר אריכות ימיו ושנותיו אזי כף החובה נוטה ומכרעת (עיי"ש), 'ובתוך כך יוצאת בת קול שמכריזה ואומרת איה היסורים שהיו לו בעודו בזה העולם, מיד נקבצים כל היסורים שהיו לו בכל ימי חייו, והם רצים כולם לצד ימין והכף זכות מכריעה הרבה והרבה, כי ע"י היסורים נתכפרו לו הרבה מעונותיו והוא נשאר בחזקת צדיק, והוא שמח ומודה לה' על כל מה שעבר עליו'. וכך אמרו חז"ל (ספרי האזינו) 'אמר להם הקב"ה, כל זמן שאני מביא עליכם ייסורים בעולם הזה תזכרו כמה טובות ונחמות עתיד אני ליתן לכם לעולם הבא'.

ו'מעשה רב' היה אצל ה'חפץ חיים' עצמו, בעת שנסתלק לעולמו איש פשוט בעיר ראדין שלא היה ידוע כצדיק ותלמיד חכם, ולא הודיעו על כך ל'חפץ חיים', ולאחר ששמע דבר פטירתו התרעם הח"ח על שהעלימו זאת ממנו באמרו שהפסידו ממנו את הזכות להשתתף בהלווייתו של אותו יהודי, תמהו המקורבים והמשמשים ושאלוהו מה ה'הפסד' הגדול, וכי היה צדיק נסתר... אמר להם החפץ חיים, הנה כתיב (משלי יז א) 'בוהן לבות ה', והרי שרק הקב"ה הבוחן לבבות וכליות הוא יודע מי הוא 'צדיק', אבל אנו אין בידינו לדעת מי הוא 'צדיק'..., אמנם אמרו חז"ל (ברכות ה.) 'יסורין ממרקין כל עונותיו של אדם', ומאחר שנפטר זה היה 'בעל ייסורים' אם כן ודאי הוא צדיק ונקי, והיה נחשב עבורי זכות לחלוק כבוד אחרון לצדיק...

פעם היה הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע בהלוויית המת, ושמע שהמספידים מונים את שבחיו, שהיה בעל תורה ובעל מידות וכו', נענה הרה"ק ואמר, הפסיקו נא מלדבר כל אלו ה'שבחים', ואך דבר אחד אָמרו נא, שהיה 'בעל ייסורים גדול', וגדולתה וסגולתה היא לאין ערוך.

הגה"צ רבי יצחק שלמה אונגאר זצ"ל, גאב"ד חוג חתם סופר בעי"ת בני ברק יצ"ו היה מרבה לספר על שני ידידים מנוער ועד זקנה ושיבה, שנדברו ביניהם שהראשון אשר יעלה לאחר אריכות ימים ושנים לעולם העליון – יתגלה לחברו לספר לו מהקורות עמו בבית דין של מעלה, ולחיזוק הדבר אף עשו 'תקיעת כף', עברו ימים ושנים

הזהי, ואין בידו לשער לכמה טובות זוכה מחמת הצרות ומוסף עוד הגר"ש קלוגער לבאר ביסוד הדברים מה שעברו עליו. ב. גודל התעלות האדם ומתן שכרו שאמרו חז"ל (חגיגה ה.) שמוסיפים שנות חיים הטוב אם אינו מבעט בייסורים אלא מקבלם באהבה. ל'צורבא מרבנן דמעביר במיליה' - דלאו דוקא אם

והאחד נפטר לבית עולמו, ולאחר תקופה התגלה לחברו ואמר לו, אין לי רשות לספר מהנעשה בעליונים, אלא דבר אחד אגלה לך, האם הינך זוכר עדיין שהלכנו ברחוב העיר כשהננו נושאים בידינו את הקמח שטחנו לצורך אפיית מצות שמורה, והנה נתקדרו השמים בעבים, וליבנו רעד ו'פרפר' שמא יפתחו ארובות השמים וגשם יזלף על שקי הקמח ויביאם לידי חימוץ וכל עבודתנו תרד לטמיון, אכן כעבור דקה וחצי נתפזרו העננים והשמש חזרה להאיר על הארץ ותשוב השלווה ללבבנו... עתה דע לך כי גם את ה'דקה וחצי' האלו בהם היינו שרויים בפחד ובצער - העלו על כף המאזניים, כי כל רגע ורגע של יסורים חשוב הרבה בשמים ממעל...

ג. וכבר כתב רבינו יהודה החסיד זי"ע ב'ספר חסידים' (אות תקא עיי"ש), יש בן או בת שפודים את אביהם, שלפעמים מתים הבנים כשהם קטנים והכל עצבין ואינם יודעים שבאמת היה נגזר על האב או על האם למות, ועצבון זה מצילים ממיתתם.

מסופר על אחד מחסידי הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע שהיה 'בעל חוב' גדול מאד והנושים לא נתנו לו מנוח, מאידך היה לו נכס אחד שהיה שווה הון רב, וחכך בדעתו למכור אותו ובמעות שיקבל יפרע את כל חובותיו, ואף ישארו בידו כמה פרוטות בכיסו למחייתו. הלך היהודי לשאול בעצת רבו כדת מה לעשות, ענהו הרבי, איעצך שלא למכור את הנכס, כעבור תקופת מה נתרבו חובותיו עוד ועוד, חזר היהודי אל רבו, אך הרבי בשלו, 'איעצך שלא למכור את הנכס'. אמנם משרדף יום אחר יום והנוגשים אצו לאמר שלמו חובותיכם, ויראו בניו כי באו מים עד נפש - מכרו את הנכס ופרעו במעות שנתקבל את כל החובות, ותהי הרווחה בבית האב. כעבור שבועיים נסתלק האב לעולם שכולו טוב. הבנים נכנסו לקודש פנימה אל ה'שפת אמת' וסיפרו לו על כך, מיד שאלם הרבי אודות הנכס, ומשנענה שמכרוהו, אמר להם, הנה איתא בגמרא (פסחים קיג:) 'שלשה חייהם אינם חיים', ישנם כאלו שכל 'חייהם' - היינו כל זכות קיומם וחיותם בעולם הזה אינו אלא מחמת ש'אינם חיים', שייסורים רבים עליהם עד שאין להם כל טעם בחיים. אביכם היה בכלל אלו, וקצבת חייו כבר נשלמה זה זמן רב, אלא שהחובות והייסורים החזיקוהו בין החיים, ועתה כשמכרתם את הנכס ונפטרתם מן החובות שוב לא היה לו במה להחזיק את חייו.

כיוצא בדבר היה הגרא"מ שך זצ"ל מספר בשם הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, שלאחד ממקורבי הגה"ק רבי ישראל סאלאנטער זצוק"ל (שהיה נוהג לפזז ולזמר לפני הגרי"ס בכל מוצאי יום הכיפורים את התיבות 'קדש את שמך על מקדישי שמך', בניגון אשר זימר גר הצדק הנודע הגרף פאטאצקי זי"ע הי"ד בשעה שהלך לכבשן) הייתה בת יחידה חולנית מאד, והיה האב מטפל בה יומם ולילה במסירות אין קץ, ויהי היום הגיע זמנה ונפטרה מן העולם, לאחר כ'חודש ימים' נפטר האב, נענה הגרי"ס ואמר, הנה עד עתה היה נראה כי כל קיומה וחיותה של הבת היה רק בזכות האב, שהיה מטפל בה ומחזיק אותה, אך כעת רואים אנו שאיפכא מסתברא, אותו יהודי נשאר לחיות בזה העולם, רק בזכות שהיה מטפל בבתו, והיא אשר החזיקה אותו בחיים, ומכאן, שקצרה השגת בני אנוש להבין את הנעשה בעולם הזה.

וכך מסופר על יהודי שקבל בפני הגה"ק הסטייפלער זצוק"ל על צרות וחובות דעדרו עליה, וכל כך רבתה סאת צרותיו עד שאבד לו הטעם בחייו, ענהו הגה"ק, ר' איד, מדוע הנך כה בטוח שנכוננו לך עוד כל כך הרבה 'שנות חיים' - עד שיש לך 'טענה' שאינם עוברים עליך בנעימים, אולי כבר כלו ימי שני חייתך, וכל זכות קיומך בעולם אינו אלא בזכות הייסורים והטרדות הבאים עליך, ובזה נשתנה כל מהלך מחשבתו, והחל להבין שבכל הנעשה בעולם יש טעם וסיבה מלמעלה לטובתו הגמורה.

פעם נכנס איש יהודי אל הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע ושפך לפניו שיחו וצערו כי יש לו ל"ע כמה ילדים חולים, וצערו קשה מנשוא, חיזקוהו הגה"ק ואמר לו, הנה פעמים שמידת הדין מתוחה על האדם להביא עליו רעה רח"ל, ואין מנוס ממנה, אך מידת ה'רחמים' עולה כנגדה וממתקת את הגזירה, אשר תחת שתבוא עליו צרה אחת גדולה וקשה - 'יחלקו' את הרעה בין כמה מילדיו, ואכן מן השמים מרחמים עליו ומתחלקת הצרה והגזירה לכמה ילדים. עד"ז ייאמר כאשר מרגיש האדם שאפפוהו צרות רבות ורעות, הן במצב הפרנסה בחשבון הבנק... והן בבית פנימה כאשר שלום ביתו מעורער, ולכל פינה שפונה אינו רואה אלא צרה ו'סבוני' גם סבבוני, עצתו אמונה, מתוך התחזקות ברחמי ה', אשר יתכן כי כל הצרות הללו אינם אלא במקום צרה אחת גדולה אשר מי יכלינה.

באר הפרשה - פרשת ויגש

מעביר במיליה נגד חברו במה שבין אדם לחברו, שהוא הדין נמי אם מעביר במיליה נגד הקב"ה מה שהיה

ד. ב'מגיד מישרים' (ריש פרשת וישב) מובא, ש'המגיד' נתגלה למרנא ה'בית יוסף' זי"ע, ובישרו כי 'איתתא תליתאי' כלומר שנישאת לו בזיווג שלישי, תלד בן זכר, ומבואר שם דבר המעשה, שהבית יוסף גלה למקום תורה, ועלה לה בקושי, וכשחזר לביתו חלה והוצרכה לטפל בו, והיתה מלאה צער ועגמ"נ. אמנם, בזכות זה זכתה להוליד, כי מצד עצמותה אינה בר הולדה (אחרי שהיתה בגלגול הקודם 'זכר' - תלמיד חכם) ועתה נושעה, וז"ל, וזכתה לכך ע"י מעשיה הטובים, ועל ידי הצער שנצטערה על ידי שגלית מאצלה וגם ע"י הצער שנצטערה בשירות חוליך, כי כל כך זוכה האדם כשיטורים באים עליו כשסובלם בסבר פנים יפות כמו שזוכה בעשיית מצוה, והטעם לפי שעל ידי היסורים בגוף מתחלש כח הטומאה ומזדככת הנפש מטומאת זוהמת הנחש ונשארה טהורה ונקייה וכו', וע"י כן תלד לך בנים זכרים כאשר הבטחתיך, ואמרתי לך ואתה שלום.

ה. והדרך הנכונה לזכות על ידה לקבל את היסורים באהבה ובשמחה, הוא על ידי חיזוק האמונה הטהורה שכל העובר עליו הוא בהשגחה עליונה, וכמו שכתב הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (שמיה"ל שער התבונה פ"ח) לבאר היאך ניתן להגיע למדרגת 'שמחים ביסורים' שעליהם הכתוב אומר 'ואוהביו כצאת השמש בגבורתו' (שבת פח:), וז"ל, כי מדה זו באה לאדם מצד קדושת הנפש ומאמונתה הטהורה בה' שהוא משגיח על כל דרכיו, כמו שכתוב (איוב לד כא) 'כי עיניו על דרכי איש', ועושה הכל לטובתו. עכ"ל.

בדרך רמז אמרו בהא דכתיב בפרשתן בירידתם למצרים (מו כז) 'כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים', ובצאתם מצרים הוא אומר (שמות יב לז) 'ויסעו בני ישראל מרעמסס סוכותה כשש מאות אלף רגלי הגברים לבד מטף', ואיתא ב'ילקוט שמעוני' (ויגש רמז קנב) שבירידתם למצרים חסר להם אחד להשלים למנין שבעים, והקב"ה השלים כדכתיב (מו ד) 'אנוכי ארד עמך מצרימה', ובעלייתם חסר אחד למנין שש מאות אלף והקב"ה השלימו כדכתיב (שם) 'ואנוכי אעלך גם עלה'. מכאן למדנו עצה ואורחות חיים, כי גם בכל מקרי ומאורעות האדם - פעמים שה'חשבון' לא מתאים לו כל כך (ס'שטימט עפעס נישט דער חשבון) עצתו שיכניס לחשבון את הקב"ה והכל יתיישב וינוח בשלום... כיוצא בדבר רמז לה הגה"ק המהרי"ץ דושינסקיא זי"ע משם הצדיק רבי משה'לע בעל תשובה זצ"ל (דבר התאחדות תשרי תשכ"ה) בפסוק בפרשתן (מד כח) 'ויצא האחד מאתי ואומר אך טרוף טורף', כי הזוכר תמיד את ה' אינו מתייאש לעולם, בידעו כי אף אם יארע לו רעה או איזה צרה אין זה מחמת שאירע 'מקרה' מעצמו ח"ו והורע מזלו וכיו"ב ממחשבותיהם של המתייאשים, אלא הכל נעשה בציווי הא-ל-ב"ה, והכל לטובה ולברכה שתתגלה לפניו בבוא העת. אך כאשר 'ויצא האחד מאתי' - שהוציא מלבו ומוחו את הבורא האחד יחיד ומיוחד, 'ואומר אך טורף טורף' - לכן נתייאש לומר הנה נטרפה ואבדה תקוות נפשי, וכבר אין לי כל מנוס הן ברוחניות הן בגשמיות.

עוד ישיב האדם אל ליבו דברי הכלי יקר' על האמור בפרשתן (מו ד) 'אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה', ומבאר על דרך משל, למי שמוליך את חברו למים עמוקים והלה מתיירא לירד אל המים פן יטבע, על כן אינו יורד לתוך המים עד אחר שזה המוליך יורד תחילה, כמו"כ בעת העלייה מן המים אינו נותן למי שמוליכו לעלות תחילה ברוב חששו שמא ישאר לבדו במים, על כן עולה הוא תחילה והמוליך יעלה לאחריו. על זה הדרך יש לומר, שהנה יעקב התיירא מרדת מצרימה 'מקום חושך ענן וערפל', עד שאמר לו הקב"ה, אנכי ארד כביכול לפניך למצרים, ואף 'בצאת ישראל ממצרים' אזי כביכול יצאו בני ישראל תחילה ורק אח"כ עלתה משם השכינה, ולכן כתב בקרא - ב'ירידה' את מעשה ירידת ה' קודם ליעקב - אנכי ארד עמך, ואילו בעליה הזכיר קודם עליית יעקב - אנכי אעלך ואחר כך גם עלה, אתה תעלה תחילה ורק לבסוף אני אעלה, וכל זה בכדי שלא ישאר יעקב רגע אחד לבדו במצרים. ובזה יש לבאר לשון הכתוב (תהילים קלט ח) 'ואציעה שאול הנך', אף כאשר אירע לי נפילה עד לשאול תחתית ח"ו, הרי כבר 'הנך' - הקדים הקב"ה לרדת שמה בטרם ירדת האדם.

ולא רק ליעקב אבינו הדברים אמורים, אלא לכל חד וחד בדיליה, יכיר וידע שלא זו בלבד שהקב"ה עמו בתוך הצרה, אלא הוא מקדים לבוא לגודל אהבתו בכדי שלא יפחד איש מבני ישראל אפילו רגע אחד, ומעתה ידע האדם שלא לאבד עשתונותיו ביום צרה וחשיכה, כי דייקא שם ישגבך אלוקי יעקב, וכך מצינו בפרשתן דכתיב (מו ב) 'ויאמר אלוקים לישראל במראות הלילה וכו' אל תירא מרדה מצרימה', וכן בפרשת ויצא נגלה הקב"ה ליעקב אבינו במראות הלילה מה שלא מצאנו כן אצל אברהם ויצחק, ומבאר ה'משך חכמה' (בד"ה אנכי) כי בב' זמנים אלו היו פניו מועדות לרדת' לגלות לחוץ לארץ, מקום אימה וחשיכה גדולה, לכן נגלה אליו הקב"ה במראות הלילה דיקא, להראותו שאף

מדרת לכור הברזל, וציין הכתוב מי ומי ההולכים לפרוע שטר חוב הגלות מרצונם, ואלו הם, בניו ובני בניו אתו, פירוש, אלו (הזכרים) לא הוצרך להביאם, אלא הם בעצמם באו אתו בדומה לו - כמו שיעקב עצמו ירד מצרימה מיד כשנצטווה על כך, ללא כל שאלות וספיקות, כך גם הם, ואילו את הבנות הביא אתו מצרימה (מאחר שלא קיבלו באהבה את הנזירה לירד למצרים).

ומבאר ה'אור החיים', שמטעם זה המתין הקב"ה מלהתחיל את 'שעבוד מצרים' רק לאחר

להתרעם כנגדו ית' ואינו מתרעם נמי נקרא מעביר במיליה ומוסיפין לו שנים'.

ביוצא בדבר למדנו עוד מהאמור בפרשתן (טו ו-י) 'ויבואו מצרימה יעקב וכל זרעו אתו, בניו ובני בניו אתו, בנותיו ובנות בניו וכל זרעו הביא אתו מצרימה', והקשה ה'אור החיים' הק' (ד"ה בניו) מדוע חילק הכתוב בין בניו ובנותיו והפסיק ביניהם תיבת 'אתו'. ומבאר, כי יש מהם שבאו מרצונם מצרימה לקבל גזירת מלך בלב שלם, ויש מהם שהיו חוככים בדעתם להתעכב

בעת חשכת לילה ובגלות שוכן הקב"ה אצל עמו ישראל, וכמו שאמרו (מגילה כט.) גלו לבבל שכינה עמהם (עי' זוה"ק רי"פ שמות), ואף בחשכת לילה השכינה שוכנת בתוך בני ישראל.

ומבאר לפי"ז את הקרא (תהלים כ ב) 'יענך ה' ביום צרה ישגבך שם אלוקי יעקב'. יענך ה' וישרה שכינתו עליך, אף ביום צרה כשתהיה בחשכת הגלות - כל חד וחד בחשכותו וגלותו, וישגבך - ירומם ויחזק את ליבך, אלוקי יעקב - מה שכבר התגלה ליעקב אבינו ע"ה שהקב"ה מצוי אף בחשכת לילה (הגה"צ רבי יחזקאל אברהמסקי זצוק"ל היה מחבב מאד את דברי המשך חכמה הללו, ובכל שנה בפרשת ויגש היה מרבה להציע דברים אלו לכל הבא בצל קורתו).

ו. נפלאות מצינו בספר ה'מנורת המאור' (נר ה' כלל ג' ח"א פ"ב), יסורין ממרקין עונותיו של אדם, ואם יקבלם בשמחה ויצדיק בהן דין בוראו, מן השמים ירחמו עליו ויוציאוהו מצרתו, ויושיעו לו ולבני דורו בזכותו, כדאמרינן (תענית ח.) אמר רבי יהושע בן לוי, כל השמח ביסורין שבאין עליו מביא ישועה לעולם.

ז. ועל כך נאמר (חבקוק ב ד) וצדיק באמונתו יחיה' - שעל ידי האמונה נוסף לו שנות חיים כפשוטו, ומכלל הן אתה שומע לאו...

בפרשתן (מז ח-ט), 'ויאמר פרעה אל יעקב כמה ימי שני חייך, ויאמר יעקב אל פרעה ימי שני מגורי שלושים ומאת שנה מעט ורעים היו ימי שני חיי ולא השיגו את ימי שני חיי אבותי בימי מגוריהם', ובמדרש (אגדת בראשית פס"ב הובא ב'דעת זקנים' בפרשתן), בשעה שאמר יעקב 'מעט ורעים היו', אמר לו הקב"ה אני מלטיחך מעשיו ומלבן, והחזרתי לך את דינה גם יוסף, ואתה מתרעם על חייך שהם מעט ורעים, חייך שנמנים התיבות שיש מן 'ויאמר' עד 'בימי מגוריהם' וכמנין הזה יחסרו שנותיך משנות חיי יצחק אביך, והם ל"ג תיבות, וכמנין זה נחסרו מחייו שהרי יצחק חי ק"פ שנים ויעקב לא חי כי אם קמ"ז שנים' (=147-33180), ולכאורה קשה, שהלא מנין התיבות שמתיתב ויאמר יעקב אל פרעה אינו אלא כ"ה תיבות ולא ל"ג, ואם כן מדוע נחסרו לו ל"ג שנים.

ואמר הגר"ח שמואלביץ זצ"ל (שיחות מוסר תשל"א-ג), שבעל כרחך צריך לומר כי נמנים התיבות (להחסיר כנגדם משנות חייו של יעקב) מ'ויאמר' הראשון - בשאלת פרעה ליעקב, והטעם שגם עליהם נענש יעקב ואף שפרעה אמרם ולא הוא, משום שלכאורה יש להתבונן, מה ראה פרעה לשאלו אודות מנין שנות חייו, אלא, מכיוון שראהו נכנס לפניו כולו שחוח וקודר, ופניו מביעים צער ומכאוב, לזה שאל אותו פרעה כמה ימי שני חייך שמחמתם הנך כה קודר וכפוף, על כן נענש גם על השאלה של פרעה ב'ויאמר' הראשון, כלומר כי בהילוכו קודר (במקום להודות לה' על כל ניסיו ונפלאותיו עמו, בהצילו אותו מכל הצרות שנמנו במדרש) גרם לפרעה לשאלו כן. ואף שאין לנו כל שמץ השגה ביעקב אבינו - אמנם עלינו ללמוד מזה את הנוגע לדילן.

כלל הדברים הוא כמסופר על הרה"ק רבי שמעון מיערוסלאב זי"ע שהאריך ימים ושנים יותר על הרגיל באותם השנים (נלב"ע בהיותו בן צ"א), משנשאל במה הארכת ימים. ענה, הנה אדם שקשה לו 'קושיות' על דרכי הנהגת ה', עונים לו מן השמים, א"כ, עלה הנה לבית דין של מעלה, ויתורצו כל קושיותיך אחת לאחת... אך אני שמעולם לא הוקשה לי מידי, ואת כל אשר אירע לי קיבלתי בשמחה, לכן זכיתי לאריכות ימים מופלגת (הובא באוהל שמעון עמ' י"ז). הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע היה אומר מי שמאמין אין לו קושיות, ומי שאינו מאמין לא יועילו לו תירוצים... (הובא ב'אם לבינה' פר' עקב). וכבר אמר הרה"ק מקוברין זי"ע (הובא ב'תורת אבות' שבת אות קמא) ש'א-ל אדון על כל המעשים' הוא התיורץ לכל הקושיות...

באר הפרשה - פרשת ויגש

מיתת כל בני יעקב, ואילו על מות הבנות לא המתין, כי איתא בגמרא (ברכות סב.) 'סמא דיסורי קבילי', פירוש, שקבלת הייסורים באהבה ושמחה הוא סם המרפא לייסורים¹, ומכיוון שבני יעקב קיבלו את הגזירה באהבה לכן פקע מהם 'צער השעבוד', משא"כ על מיתת יוכבד וסרח בת אשר - שגם היו מיורדי מצרים, לא המתינו, מכיוון שלא ירדו מרצונם לסבול את עול השעבוד.

מכאן ילמד כל אחד לקבל בשמחה ואהבה את כל הבא עליו, וכך ירוויח שיקויים בו 'סמא דיסורי קבילי', שיתרפא ויוושע מצרתו², ובכל אשר יפנה ישכיל ויצליח.

בדברים האלו ביאר גם הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע במה שנאמר בריש הפרשה 'ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני וגו', שכבר עמדו המפרשים לבאר

ח. מסופר על הרה"ק רבי יוסף מאיר ממאכניווקא זי"ע, שבינקותו בהיותו כבן שש נכנס פעם אל זקנו הקדוש הרה"ק רבי יצחק מסקווירא זי"ע, וזקנו שאלו על מעשיו באותו היום, ענה הנכד, היום הלכתי לבקר ב'שוק הבהמות', כי שמעתי אומרים שאלהיו הנביא נמצא שם וגבר חפצי ורצוני לראותו. אמנם, חיפשתי בכל השוק ואף עליתי על עמוד גבוה, ובכל זאת לא עלתה בידי לראותו, רק 'מוסר' אחד לקחתי משם, כי ראיתי שבעלי השוורים קושרים אותם בעת העמדתם למכירה, והנה, אלו שאינם נכנעים תחת המוכר ומנסים בכל כוחם להישמט, הרי הם נחבלים בחבלות יתירות ומכות שלא לצורך, שהרי בעל הבית אינו נמלך עליהם שלא למוכרם, וכל ה'רווח' שלהם הוא חבלות בגופם עד זוב דם ותו לא מידי, לעומתם השוורים שמסרו והכניעו עצמם נשארו בשלימות ובריאות גופם, ועוברים בשלוות הנפש לבעליהם החדשים, אשרם טוב להם, ומזה למדתי, שהמתקש בעת שצרה נוחתת לפתחו, ואינו מקבלה באהבה ובהכנעה, בזה הוא נחבל יותר ויותר, אך אם מקבל את הכל באהבה, באמונה שהכל מאתו יתברך, אזי תקדמנו ברכות טוב, ויניצל מכל המכות היתרות. כשמוע הרה"ק מסקווירא דברים אלו יוצאים מפי נכדו, אמר לו - בני, אם זאת למדת שם ברור לי שאף שאתה לא זכית לראות את אליהו הנביא, מכל מקום הוא ראה אותך.

וכבר אמר הרה"ק מקאברין זי"ע, הנה שגור בפי העולם, לומר בכל עת מצא 'אז ס'גייט נישט ווי ס'ווילט זיך, דארף מען וועלן ווי ס'גייט', (כשרואה האדם שאין מהלך חייו מתנהל כמו שעלה ברצונו, עליו לרצות ולהסכים לאשר קורה עמו במציאות), אך אני אומר, שההיפך הוא הנכון - 'אז ווילט זיך ווי ס'גייט, גייט ווי ס'ווילט זיך', (כשיכנע האדם אל בוראו ויכניע בשמחה להנהגת הבורא אתו, כבר יעשה הבורא שחיו יתנהלו כרצונו ומחשבתו אשר חשב ורצה), שעל ידי התחזקותו באמונה פשוטה ותמימה יוכל לשדד מערכות הטבע לטובה ולברכה, זוהי כוחה של אמונה בהשי"ת.

ט. מעשה נורא מסופר על הגה"צ רבי נחום יאס'ער זי"ע מזקני וחשובי חסידי שטפנשט-באייאן (נולד והתגורר שנים רבות על אדמת רומניה) בשנות מגוריו בעיה"ק ירושלים, שפעם נפלה בתו היחידה למשכב ושהתה בבית החולים 'ביקור חולים' בקרתא דשופריא, והנה הגיעה עד שערי מות, והידיעה הגיעה לאזני ר' נחום שאין לה אלא שעות ספורות לחייה עלי אדמות. וילך רבי נחום מתוך יישוב דעת לטבול במקוה, שהרי עתה יצטרך לישב 'שבעה' ולא יוכל לילך למקוה משך ז' ימים, שב לביתו וישב ללמוד הלכות אנינות וקריעה מחשש שמא כשתגיע השעה לא תהיה דעתו מיושבת עליו, ויצא לעבר בית החולים, בדרך הליוכו נזכר ששכח את הסכין בכדי לקרוע 'קריעה' וחזר לקחתו, בעת שהלכו לבית החולים, פנה רבי נחום אל מלוויו ואמר, הרי עוד מעט קט עומד אני לברך בשם ומלכות את ברכת 'דיין האמת', שאמרו חז"ל (ברכות ס:) חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה ו'לקבלינהו בשמחה', אם כן מוטל עלי להכניס בקרבי 'שמחה' - בקבלת רצון שמים באהבה וחדווה, ובתוך כך התלהב רבי נחום והחל לומר ברגש, אם בתי נוטה למות נמצא שהשי"ת מדבר ועוסק בי כעת, והיאך לא אתמלא שמחה על שהקב"ה בכבודו ובעצמו שמלא כל הארץ כבודו ומדבר ודן בי.

משקרבו לעבר בית החולים פנה רבי נחום אל מלוויו ואמר, מעתה אסור להראות שום אות שמחה, כדי שלא לגרום חלילה צער וחלישות הדעת לרבנית העומדת בבכי לצד מיטת חוליה של הבת. ותיכף כשנכנס רבי נחום אל בית החולים, שמע בשורה טובה - שהבת התעוררה, חזרה להכרתה ויצאה מכלל סכנה, אז החל רבי נחום לרקוד בשמחה רבה על חסדי ה' כי לא תמנו. לאחר מכן הסביר את אשר אירע, בעת שמביא הקב"ה צרה על האדם כגון 'צרת הבת', אין זה אלא 'נסיון' מן השמים - לראות אם יאמין האדם בה' שכך צריך להיות ולא ירע לבנו, אך אחר שהקב"ה ראה את שמחתי 'בטרם צרה תחייני' - ובטרם יארע דבר התחזקנו באמונה, נמצא שעמדתי כבר בניסיון, אפשר לה להישאר בין החיים...

לכל איש ישראל, העצה להתבטל לרצון השי"ת, ע"י שמברר האדם אצלו שגם בתוך ההסתר יש חיות מרצון השי"ת. עכ"ל.

ולהחיות לכם לפליטה גדולה - כל ה'צרות' אינם אלא לטובה בפרשתן (מו א), 'ויזבח זבחים לאלוקי אביו יצחק', וביאר הרה"ק ה'באר מים חיים' זי"ע (בר"ה

א"י ויזבח) שהנה כמה מיני יסורים יש (עיי"ש, וראה עוד בספרו ש"ש דרוש ג' ב), וכללו של דבר כי הבל לטובתו הגמורה של האדם, פעמים שהם יביאוהו לטובה אחרת, ופעמים יתגלה לו בסופו של דבר שהם עצמם חלק מהטובה. כענין זה ממש ראו אצל יוסף הצדיק שהמכירה עצמה הייתה ההבאה למצרים למען התמנותו למשנה למלך שם". ובוה מבאר ה'באר מים חיים' את הפסוק (תהלים קיח כא) 'אודך כי עניתני ותהי לי לישועה', וצריך

בדברי יהודה שאמר ליוסף 'אדוני שאל את עבדיו וכו', שלכאורה אין בהם שום טענה מחודשת יותר ממה שכבר נאמר לעיל בפר' מקץ, ומדוע חשב יהודה שיצליח בדברים אלו לעורר רחמי יוסף עליהם, ועוד תמהו, מה באמת גרם לשנות לבו של יוסף עד שלא היה יכול להתאפק, והוכרח לגלות עצמו אליהם.

ומבאר ה'שפת אמת', כי אכן יהודה לא בא לחדש כלום במענותיו אל יוסף, אלא רק סידר וחזר לעצמו כל השתלשלות המאורע, ולהחזיר אל לבו כי הבל נתגלגל ברצון ה', ולקבל הנהגתו ית' בשמחה, שאם כך הוא רצונו שמע מינה שכך הוא הטוב והישר ביותר שצריך להיות, ואכן מיד שקיבל על עצמו את הנהגת הבורא ית' נסתלקו כל הדינים ונצמחה הישועה. וכתב בזה"ל, וזה עצה בכל שעת צר והסתרת פנים

י. סיפר כ"ק אדמו"ר מבאבוב, כי בשעת מלחמת העולם השני' היה פעם הזדמנות לקבל פעסער (פאספורט דרכון) ממדינת 'קאסטא ריקא', ועי"ז היה בידו להינצל מציפורני הרשעים ימ"ש, והלך לקבל התעודות עבור כל בני משפחתו אחד שהוזיל עבורם הון רב, אולם בבואו לשם נתוודע לו שבאותו היום נתבטל כל ענין קבלת התעודות מחמת איזה סיבה, ולא רצו ליתן לו התעודות בשום אופן, ויצא בפחי נפש בלב נשבר לרסיסים, כי מלבד שהלך לאיבוד הון רב אשר שילמו עבור זה, היה זה לפי דעתם אופן היחידי שיוכלו להימלט על נפשם, ולא היה יכול למצוא מרגוע לנפשו, ולא רצה לשוב אל משפחתו בידיים ריקניות, לכן נכנס לבית המדרש והתחיל לעיין בספרים כדי לחזק את לבבו, ניגש אל ארון הספרים להוציא וד' אנה לידו ספה"ק תפארת עוזיאל (להרה"ק ר' עוזיאל מייזליש) פתח את הספר ונזדמן לפניו פירושו בפרק כ"ב שבתהלים, רחוק מישועתי דברי שאגתי אלקי אקרא יומם ולא תענה ולילה ולא דומי' לי, ומבאר עפ"י מה שכתב השל"ה הק' (עשרה מאמרות מאמר ה' אות ז) עה"פ (תהלים סט יד) 'ואני תפלתי לך ד' עת רצון ענני באמת ישעך', דפעמים האדם מתפלל על איזה דבר אשר נדמה לו שהוא לטובתו, אמנם באמת אחריתו מרה כלענה רח"ל, לכן צריכים להתפלל אל המגיד מראשית אחרית ויודע העתידות, שאם אותו הדבר אשר הוא מבקש לא יהי' לטובתו, אז לא ישמע ד' תפלתו ולא ימלא בקשתו, וזהו 'עננו באמת ישעך' - ר"ל תתן לי רק אותו דבר אשר הוא באמת ישועתי, אבל אם גלוי וידוע לפניך שתפלתי ובקשתי אינה לטובתי גם כי אזעק ואשווע שתם תפלתי ואל תושיעני, ע"כ. וזהו כוונת הכתוב 'רחוק מישועתי דברי שאגתי', פירוש, אם דברי שאגתי הם על דבר שהוא רחוק מישועתי, אז אבקשך 'אלקי אקרא יומם ולא תענה', שלא תענה אותי על תפלתי, כי באמת הוא ההיפך מן הישועה.

בראותו דברים הללו רוח נכון נתחדש בקרבו, כי הבין מזה דבודאי מה שעשה ה' ככה שלא עלה בידו לקבל התעודות, הוא לטובה, אף שלעיניו נראה כאילו היא לרעתם, ונתחזק לבו וחזר הביתה. כעבור איזה זמן נתוודע להם כי באותו היום הקהילו הדייטשען הארורים ימ"ש את כל היהודים אשר קבלו תעודות מקאסטא ריקא, וכולם נהרגו ונרצחו על ידם רח"ל. אז ראו עין בעין כי אף שבתחילה היה נדמה להם שהשגת התעודות הללו היא טובה עבורם, וכאשר לא עלה בידם לקבלם אירע להם צרה ויגון ח"ו, מ"מ הקב"ה לא רצה לקבל שועתם ודברי שאגתם שהי' רחוק מישועתם (אמרי קודש מכ"ק אדמו"ר מבאבוב שליט"א פ' נשא תשס"ט).

יא. וכך פירש הרה"ק הקדושת לוי' זי"ע במה שנאמר (מה כז) 'וירא את העגלות אשר שלח יוסף, כי רצה יוסף לרמז ליעקב 'שאל ידאג מהגלות כי כל זה הוא הסיבה לגאולה, כי הרעה הוא הסיבה להטובה', ועל כן שלח לו עגלות שהוא מלשון 'עייגול', וגם 'סיבה' נקראת 'עייגול' (סיבוב), ור"ל שהעגלות הם מרמזים שהקב"ה מסבב את הנעשה בעולם ומורידו למצרים למען הביא עליו את הטובה הגדולה שבגאולה.

באר הפרשה - פרשת ויגש

שמשם מקור הדין והייסורים, ומשהכיר יעקב אבינו שכל תלאותיו אינן אלא טובה גמורה שמח שמחה יתירה, ויזבח זבחים לאלוקי אביו יצחק לפחד יצחק אביו' שהיא מידת הדין כי הכיר בטובה הגמורה שיש בתוך החושך".

הנה כתיב (תהלים קכו א) 'שיר המעלות בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים', וביאר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (בפרשתן ד"ה שיר המעלות) וז"ל. 'היינו כחולמים' - היינו ביוסף בעל החלומות שעברו עליו כל כך הרבה צרות, במכירתו, ובבית פוטיפר, בנסיון הגדול, ולאחמ"כ

ביאור, שהיה לו לומר 'אורך כי הושעתני' כי לכאורה, מה יש להודות על ה'עניו'. אלא ביאור הדבר, שדוד המלך הכיר שהעניו עצמו אינו אלא טובה גמורה ורחמים מרובים מאת ה', על כן אמר אורך - מודה אני לפניך, על כי עניתני - על העינויים שעברו עליי, והנני מודה לך עליהם כאדם המודה ומשבח על ישועתו, מתוך ידיעתי ואמונתו שגם הם עצמם טובה גמורה רחמים מרובים וחסדים מאת ה'.

זבחה יתפרש מה שנאמר 'ויזבח זבחים לאלוקי אביו יצחק', כי יצחק מורה על מידת ה'פחד והיראה',

נוראות כתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרל"ד ד"ה במדרש) לבאר בלשון הכתוב (מו ד) 'אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה', שהרי 'גם' הוא לשון ריבוי כנודע, ואמר ה' ליעקב 'גם עלה', כלומר שאחר הירידה יתעלה יותר ממה שהיה קודם הירידה, וכלשונו 'כי כל מצור לאיש ישראל רק לטובה להיות אח"כ יתרון', והיינו שהצרה היא הכנה והכשר לטובה הגדולה העומדת להגיע אליו.

שמע נא לדברי הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (עמ' רצ"ט) בפסוק בפרשתן (מה כז) 'וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותו ותחי רוח יעקב אביהם', וביאורו, ד'עגלות' מלשון 'עיגול' כי אופני העגלה 'עגולים' הם, והנה, כל נקודה ונקודה שבעיגול אף בעת ירידתו למטה אינו נחשב 'ירידה' בתכלית, כי ירידתו זו היא עצמה תחילת עלייתו שנית, וחוזר חלילה (בסיבוב הגלגל). והוא רמז ומשל נפלא לכל אשר יארע לאדם בהאי עלמא - שכל ירידה אינה ירידה בתכלית, והחכם יראה בכל ירידה תחילת עליה, ויבטח בה' שהנה בוא תבוא עלייתו, וכן בעליה לא יתגאה לבבו כי הרי הוא קרוב ומסוכן לירידה, וזו עצה הנכונה לכל בר ישראל לשים כלל זה תמיד נגד עיניו, וזה מה שרמזו יוסף הצדיק ליעקב במה ששלח לפניו 'עגלות' להורות לו כי אף שיורד עתה לגלות המר - גלות מצרים והיא השורש לכל הגלויות הכלליות והפרטיות עד ביאת גואל צדק, אך ירידה זו אינה אלא כי אם לצורך עליה, וזהו אומרו 'את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותנו' - שירידה זו 'נשיאות' היא לו, וכראות יעקב את הרמז אשר שלח לו יוסף, הבין בעצמו שמחשבה זו גופה החזיקה את יוסף בכל שנותיו במצרים, ועל ידי זה נשאר 'חי' ולא מת תחת מלכתעות הייאוש, ומזה ותחי רוח יעקב אביהם - שמזה הירידה רק תבוא לו עליה.

יב. בפרשתן (מה א), 'ולא יכול יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו ויקרא הוציאו כל איש מעלי ולא עמד איש אתו בהתודע יוסף אל אחיו, והנה משמע מדברים אלו, שאם היה אכן יכול יוסף להתאפק עוד - אזי לא היה מתגלה יוסף אל אחיו ואומר להם 'אני יוסף', אלא עדיין היה משתהה מלהודיע להם את ה'סוד', ומבאר הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרמ"א ד"ה ענין) טעמו של דבר, כי אם היה יוסף מתאפק עוד קצת, אזי היה הצער שעבר על שבטי קה נחשב ככל הגלות שכבר נגזר על בני ישראל, ושוב לא היה חורבן בית המקדש, אך מאחר שכבר לא היה ביכולתו להתאפק על כן עלינו לסבול את כל עול הגלויות. וזוה מבאר מה שאמרו חז"ל (מגילה טז:) על הפסוק (מה יד) 'ויפול על צוארי בנימין אחיו ויבך ובנימין בכה על צואריו' - שיוסף בכה על שני מקדשים שעתידין להיות בחלקו של בנימין ועתידין ליחרב, ובנימין בכה על צואריו בכה על משכן שילה שעתיד להיות בחלקו של יוסף ועתידין ליחרב, ולכאורה מה מקום לבכיה על החורבן עתה בהגיע עת חדוה כאשר נתראו כל האחים יחדיו, אלא, שהם ראו ברוח קדשם שמפני שהתגלה עתה ולא המשיך לצערם עוד על כן עתידים לילך לגלות ויחרבו בתי המקדש.

מכאן למדנו, שכשאדם שרוי בצער הרי הוא חוסך לעצמו בזה עגמת נפש מרובה לאחר זמן, כי כל צרה וצוקה היא בחשבון מדוקדק ואינה אלא לטובתו, וממילא מה יתאונן אדם, יקבל כל הבא עליו באמונה שכל מאי דעביד רחמנא לטב עביד, וטוב לו בזה ובבא.

יג. על פי זה פירשו מה שנאמר 'ויאמר אלוקים לישראל במראות הלילה', שאין זה אלא 'מראות' ותו לא - נראה כ'לילה', אך באמת אין זה לילה כלל.

וידעו שכל היסורים והגלות הכל היה לטובה, ואז ימלא שחוק פינו ולשונו רנה' - כמו הישן שנתעורר משנתו וקם מתוך חלום שהיה רואה בחלומו הרבה צער וכאב, הרי בשקם משנתו כל הצער לשחוק בעיניו, באותו האופן יביטו בשתהיה הנאולה העתידה על כל הצרות שעברו^{טו}, עכ"ל^{טז}.

בבית האסורים, כמאמר הכתוב (תהלים מב ח) 'כל משברייך וגלייך עלי עברו', ובסופו של דבר נתברר שהכל היה לטובה עבורו^י, כי ראוי היה יעקב לירד מצרימה בשלשלאות של ברזל (ובזכות ירדתו של יוסף ומינויו למשנה למלך ירד מצרימה בכבוד מלכים). כמו כן יהיה לנו 'בשוב ה' את שיבת ציון' - כשתהיה הנאולה, אז יכירו

וכן ביאר הרה"ק ה'תפארת צבי' (רבי הערשלע מספינקא) זי"ע (בפרשתו) דהנה כתיב (תהלים צ טו) 'שמחנו כימות עניתנו שנות ראינו רעה', ומקשה, א. מהו 'שנות ראינו רעה' וכי רק 'ראינו' את הרעה והרי הרגשנו אותה על בשרנו כמחט בבשר החי. ב. מהו אומרו 'שמחנו כימות עניתנו' היה לו לומר 'היטיב' עמנו כימות עניתנו - כי החסרון ב'עניתנו' אינו רק מיעוט השמחה אלא בעיקר עצם הצער הייסורים והמכאוב... ומבאר בקדשו, כי אנו מאמינים בני מאמינים שכל הנהגת ה' אינה אלא טובה וברכה ואין בה 'רעה' כלל, אין בה אלא ראינו רעה - שנראה כמו שרעה מתרגשת לבוא עלינו, ולזה אמר שמחנו ולא היטיב עמנו, כי ה'טובה' כבר הייתה לנו מראשית דבר - אף בימים שנראה היה לנו כי רעה נחלתנו, גם אז כבר היה באמת 'כולו טובה' ולא חסרנו כל 'טובה'. ומה חסרנו, את ה'שמחה' בהנהגת ה' עמנו - כי היה נראה כזמני רעה... לזה מבקשים שמחנו כימות עניתנו.

יד. בענין זה ביאר ה'משך חכמה' (בד"ה אנכי) בפסוק (מו ג-ד) 'אל תירא מרדה מצרימה וגו'', אנכי ארד עמך ואנכי אעלך גם עלה ויוסף ישית ידו על עיניך'. ומבאר שהקב"ה אמר ליעקב אל תירא מרדה מצרימה - אל תחקור ותחשוש מירידתך למצרים - לחשכות הגלות, כי ויוסף ישית ידו על עיניך, היינו, עצם מצבו של יוסף יישב לך את כל תמיהותיך, הגע בעצמך - מי פילל ומי מילל שהצער הגדול שהיה ליוסף במכירתו לא היה אלא הכנה למנותו כשליט על מצרים - שיפרסם את שם השם בכל ארץ מצרים. וזה ישית ידו על עיניך - יכסה ויישב את כל תמיהותיך, להבין שהכל בחשבון משמים ממעל ועל הארץ מתחת. ופעמים וכל הירידה כולה באה לצורך עליה גדולה שא"א לה שתבוא אלא דייקא מתוך הירידה.

והנה, בזוה"ק איתא 'ויוסף ישית ידו על עיניך' - דא רזא דקריאת שמע, ע"כ. וכבר נתנו טעם לשבח על הא דאיתא בשו"ע (או"ח סא ה) שנוהגים לכסות העיניים ביד בעת אמירת פסוק ראשון של שמע, כי בא לומר, מאמין אני בבוראי ש'ה' אלוקינו ה' אחד' אף בעת שתחשך עלי, ואיני רואה מאומה, כי דייקא בעת כזאת שאין רואה את המאורות, ואין מבין את הנהגת ה' עמו - אז מצווה הוא להאמין ולהכריז שהקב"ה הוא האחד היחיד והמיוחד, עילת כל העילות וסיבת כל הסיבות - והכל לטובתנו השלימה. ולא עוד אלא הוא משים ידו על העיניים, וזועק ה' אלוקינו, כלומר בין בהנהגת מידת ה' - כלומר ברחמים, הן כשהוא 'אלוקינו' מידת הדין הכל הוא ה' אחד, אותו הבורא נותן לו שניהם כפי דרכו, ובזה י"ל, שיוסף הוא ירים וישית ידך על עיניך להראות האמונה אף כשמכוסה ואין רואים מאומה.

טו. כה כתב הגה"ק ה'חפץ חיים' (ח"ח עה"ת ריש פרשתו) על הפסוק (מה ג) 'ויאמר יוסף אל אחיו אני יוסף', דהנה מאז באו האחים למצרים לשבור אוכל, היו מסובבים 'מלאים קושיות כרימון', על מה עשה ה' להם ככה, דבכל פינה שפנו שם לא היה אור במושבותם, תחילה 'ויתנכר אליהם' - 'וידבר איתם קשות', ואף הוסיף לחשדם כמרגלים, לאחמ"כ נוסף הציווי להביא את בנימין, ולבסוף נוסף להם פרשת ה'מטמון' ופרשת הגביע, אמנם כל 'מה נשתנה' האלו נתחווירו באחת, ונמוגו כאין וכאפס ברגע שהכריז יוסף 'הוציאו כל איש מעלי, ואמר להם אני יוסף, כי בב' תיבות אלו יישב להם בפעם אחת את כל תמיהותיהם,

ואמר ה'חפץ חיים' שאף אנו מסובבים זה כאלפיים שנה בגלות המר הזה, עם 'קושיות סתירות ותמיהות' על כל הקורות אותנו בגלות המר הזה, אמנם לעתיד לבוא כשיכריז בורא עולם אני ה', יתיישבו כל ההדורים, והכל יבוא על מקומו בשלום, באשר יתגלו לעינינו טעמי וסיבת המאורעות - היאך היה כל מקרה וצרה אך ורק לטובתינו השלימה בחשבון מופלא ומופלג, ובאמונה זאת, שנדע כבר מעתה ש'אני ה'', יתיישבו לך כל הקושיות וממילא 'תו לא קשה מידי', וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר.

טז. הנה רבות יישמע מפי הבריות לאמר, 'מה לי ולצרה הזאת' - להיות בצרה ולהושע ממנה לבסוף, והרי עדיף לך פי כמה וכמה שלא היינו נכנסים לעת הצרה כלל, והאמת יאמר כי הכל בחשבון ממעל. והרי לך, כי יעקב

עוד יוסף חי - שמירת גדרי קדושה ויראת שמים

בפרשתן (מה כו-כז), 'ויגידו לו לאמר עוד יוסף חי וכי הוא מושל בכל ארץ מצרים ויפג לבו כי לא האמין להם וכו', וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותו ותחי רוח יעקב אביהם, ביאור נחמד ביאר הגאון ר' יוסף נחמיה קורניצער זצ"ל וז"ל, עיין ברש"י ז"ל שכבר נתעוררו חז"ל לתת טעם מה סימן מצא בעגלות ומה גרם לו בזה להחיות רוחו ולהאמין לדבריהם. והיה נראה לפענ"ד ענין חדש, שהרי פרעה אמר ליוסף 'ואתה צויתה זאת עשו קחו לכם מארץ מצרים עגלות למטפכם ולנשיכם' (פסוק יט), ולכאורה צריך ביאור למה פרט לכם, למטפכם, ולנשיכם, היה לו לומר קחו לכם

עגלות ובואו הנה. ונראה עפ"י עניות דעתי, עפ"י דברי קדושת זקני בעל חתם סופר זצ"ל ב'תורת משה' (פרשת נצבים) דכתיב אתם נצבים וכו' כל איש ישראל מטפכם ונשיכם וכו', כי בהקהל העם יחד לפני משה, כדי שלא יבואו לידי כשלון תערובות אנשים ונשים גם יחד, הפסיק ה'טף' בין איש ישראל לנשיהם (שהם יהיו כמין מחיצה והפסק בין האנשים והנשים), עיי"ש כי מתוק הוא.

והנה, יוסף הצדיק אם אמנם כי שלם היה בכל מדה ומעלה של צדקות חסידות ופרישות, אך העולה על כולנה הוא מדרתו מדת יוסף", ונעלה קדושתו בענין גדר מן הערוה", ואין ספק כי גדולתו בענין זה עשתה רושם על העם השוכן בתוכו, כי ישיבת צדיק

אבינו עבר צרת עשו צרת דינה צרת יוסף, עד שהוא בעצמו ביקש (מג יד) 'וא-ל ש-ד-י יתן לכם רחמים, ואיתא ברש"י ומדרשו, מי שאמר לעולם די, יאמר די לצרותי, שלא שקטני מנעורי, צרת לבן, צרת עשו, צרת רחל, צרת דינה, צרת יוסף, צרת שמעון, צרת בנימין. ומכל המעשים הללו נכתבה התורה הקדושה, עד שלדידן אם ייפסק אפילו רק קוצו של האות ש' מתיבת 'עשו' במקום אחד מני רבות שנכתב עשו בתורה יפסל כל הספר... כי מאלו ה'צרות' נעשתה תורה שלימה.

עוד נפלאות מצינו בדברי הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (ויצא תרנ"ח ד"ה במדרש) בזה"ל, ולכן נקרא הקדוש ברוך הוא 'בעל הנחמות', כי הנחמות של בני אדם אין יכולים לתקן כל הצער העבר, אבל הנחמה שיהיה מהקב"ה יהיה מהופך כל הצער לטובה. והגם כי אין אנו מבינים איך יהיה מתהפך מה שעבר - לפי שאנחנו בתוך הטבע והזמן, אבל לעתיד נראה ונבין זה ההיפוך לטובה. עכ"ל.

כיו"ב, אמר הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע לבאר בנוסח ה'קדיש' שאומרים 'לעילא מכל ברכתא ושירתא תושבחתא ונחמתא', שאכן שבח הוא להקב"ה שהוא למעלה מכל מיני שירות ותשבחות, שאי אפשר לספר בכל תהילותיו, אך מה הכוונה ב'שבח' שמשבחין שהוא 'לעילא מכל נחמתא', אלא פעמים שיש לאדם צער גדול כל כך עד שאי אפשר בשכל אנושי לנחם אותו, אכן הקב"ה הוא כל יכול, וגם בשבר הנורא ביותר אשר נמנע מידי בני אדם לנחם - הקב"ה הוא לבדו יכול לנחם, כי הוא 'לעילא מכל נחמתא'.

יז. נודע מה שכתב בספר החינוך (מצוה שפ"ז), וז"ל. ודע בני ותהא מרגלא בפומך מה שאמרו זכרונם לברכה (אבות ד ה) עבירה גוררת עבירה ומצוה גוררת מצוה, שאם תשית דעתך למלאות תאוותך הרעה פעם אחת תמשך אחריה כמה פעמים, ואם תזכה להיות גיבור בארץ לכבוש יצרך ולעצום עיניך מראות ברע פעם אחת יקל בעיניך לעשות כן כמה פעמים. כי התאוה תמשוך הבשר (את האדם) כמשוך היין אל שותיו, כי הסובאים לא תשבע נפשם לעולם ביין אלא יתאוו אליו תאוה גדולה. ולפי הרגילם נפשם בו תחזק עליהם תאוותם, ולו ישתו שם כוס מים יפוג יקוד אש תאוות היין ויערב להם. כן הדבר הזה, כל איש בהרגילו בתאוות ובהתמידו בהן יחזק עליו יצרו הרע יום יום, ובהמנעו מהם ישמח בחלקו תמיד כל היום, ויראה כי האלוקים עשה את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים ללא תועלת של כלום. עכ"ל. עפ"י פירשו בהא דתיב בפרשתן (מה א) 'ולא יכול יוסף להתאפק', שאם פעם אחת תתגבר על יצרך ותאמר לא שוב תוכל להוסיף להתאפק, כי העמידה בנסיון גוררת אחריה עוד כוחות נפשיים להקל על כובד הנסיונות המתחדשים ובאים.

יח. ודברי תורה צריכים חיזוק, שהנה היצר הרע מתגבר ביותר להכשיל את האדם להורות 'היתר' ולפרוץ גדרי קדושה בטענת פרנסה... ואין צורך להאריך ולהרחיב בכל טענות ופיתויי היצר כאשר כל אחד יודע זאת בעצמו..., ועל כולנה הוא קללת הדור האחרון בהחזקת הכלים המשחיתים כל חלקה טובה רח"ל בתירוץ צורך פרנסה, ועל כגון דא ייאמר לאיש היהודי, התחזק בבטחון, ואל תפחד לחשוש אם אעמוד כחומה בצורה בכל הגדרים והסייגים שקבעו חכמי הדור שמא תינזק פרנסתי, ואל תאמר הנני מוכרח לילך למקום שאינו 'כשר' בתכלית כדי להשיג דבר בזול

במקום עושה רושם, עד שגם פרעה ידע והבין כי אחי ענין תערובות, ונבלה הוא להם לבוא וליסע האנשים יוסף הצדיק בוודאי נשמרים ונזהרים ביתר שאת מכל על הנשים גם יחד, על כן אמר זאת עשו קחו עגלות

ולחסוך מלקנותו בשער היוקר במקום מהודר... וכל מחשבה או טענה כיו"ב, אלא בטח בה' הזן ומפרנס מקרני ראמים ועד ביצי כינים ומכין מזון לכל בריותיו, והוא יכלכלך גם אם תתנהג בקדושה...

וכך אמר הרה"ק רבי יחיאל ממוש זי"ע, שכדרך דאיתא במדרש (בר"ר פז י) שאמרה אשת פוטיפר ליוסף הצדיק 'חותכת אני פרנסה שלך' אם לא תשמע לי, 'כמו כן יש נסיון לכל אדם, ר"ל שיצרו הרע מתגבר עליו בעניינים הללו בכל מיני טענות, וכשמתגבר רואה כי הכל אין ואפס' (הובא בתורת אבות, טהרת המידות אות מ"ה).

ידוע מה שכתב רש"י (ריש פר' וישב) וז"ל, וישב יעקב, הפשתני הזה נכנסו גמליו טעונים פשתן, הפחמי תמה אנה יכנס כל הפשתן הזה, היה פקח אחד משיב לו ניצוץ אחד יוצא ממפוח שלך ששורף את כולו. כך יעקב ראה כל האלופים הכתובים למעלה (- אלופי עשו), תמה ואמר מי יכול לכבוש את כולן, מה כתיב למטה 'אלה תולדות יעקב יוסף', דכתיב (עובדיה א יח) 'והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש', ניצוץ יוצא מיוסף שמכלה ושורף את כולם. עכ"ל. וידוע להקשות, א. מהו החכמה והפקחות הגדולה במה שאמר ניצוץ אחד יוצא ממפוח שלך ושורף את כולו, והדבר ידוע לכל תינוק בן יומו שפשתן הוא דבר שנדלק בנקל ונשרף במהרה, ומדוע זכה להיקרא בשם הנכבד 'פקח'... ב. לכאורה לא השיב 'הפקח' ממין הטענה, שכן ה'פחמי' שאל אנה יכנס כל הפשתן, ועל כך לא השיב לו כלום אלא שיכול לשורף את הפשתן... אכן זו היתה עומק כוונתו של הפקח, כי היצר הרע שרו של עשו מערים חבילי חבילות של 'פשתן', ומראה לאדם 'הר' של כסף וזהב ושאר תאוות שפלות אם ישמע לו, והוא עומד כנגדו ושואל מה אעשה, והרי אם לא אשמע לקול יצרי אלא לקול יצרי 'אפסיד' את כל ה'פשתן'... פתח ה'פקח' את עיניו והראה לו אין כאן כלום... קש וגבבא... ניצוץ יוצא מיוסף, התחזקות אחת בענייני קדושה, וכבר תיווכח שהכל 'נשרף' ונעלם, שהיה זה דמיונות בעלמא בשביל להפיל אותו בפח...

ואדרבה, שמירת הגדרים והסייגים היא מקור הברכה, ועל ידם ימצא חן ושכל טוב בעיני אלוקים, להשפיע עליו פרנסה בהרחבה מלוא חופניים, מעשה שמענו ממכירי בעל המעשה, איש יהודי הדר בעי"ת לעיקוואד שנתברך ב'ברכת שמים' מרובה, והוא מנהל אפיס (משרד) גדול העוסק בקנייני נדל"ן (Real Estate), שם עובדות כמה נשים מאנ"ש. ויהי היום, קיבל היהודי שיחת טלפון מאחת העובדות, כי ברצונה לברר, היות וקיבלה ממנו הודעת אימייל, שבו הוא מורה לה להעביר סכום של \$70,000 לחשבון בנק מסוים, והיא מבקשת אישור טלפוני לפני שהיא מבצעת את ההעברה. תמה היהודי ונשתומם, כי מעולם לא שלח הודעה ובקשה כזאת... עד שנתברר שגנב 'נוכל' פרץ לאימייל שלו, והוא שלח את ההודעה בשמו להעביר את הסכום הנ"ל לחשבון בנק שלו... אלא שהנוכל כבר בדק אחרי 'בעל הבית' זה זמן רב, ובאותו זמן הוא למד לכתוב כסגנון כתיבתו ככל משפטו וחוקתו, וזאת אשר עשה היום בבקשתו את \$70,000. לאחר שנגע בעל הבית מה'הלם' והבהלה, ולאידך מהשמחה שניצל מ'עוקץ' לא קטן, שאל את העובדת, על מה ולמה החליטה לברר אצלו אודות ההעברה, והרי כפי מה שהיה נראה לעיניו, היה נראה שאני בעצמי כתבתי את האימייל ללא כל מקום לספקות, השיבה העובדת, מכיוון שקבעת חוק בל יעבור, באפיס זה אין קוראים לנשים בשם הפרטי בשום פנים ואופן - לא בקרי ולא בכתיב, ואילו האימייל הזה נפתח בשמי הפרטי (ה'טעות' היחידה של הנוכל), לכן אמרתי שמשוהו לא מריח טוב וכדאי להתקשר אליך ולבדוק...

עוד נוסף פרפרת בהאי עניינא, כתיב בסוף פרשתן (מז יב) 'ויכלכל יוסף את אביו ואת אחיו ואת כל בית אביו לחם לפי הטף', ובהמשך נאמר (שם טו-יז) 'ויבואו כל מצרים אל יוסף לאמר הבה לנו לחם וגו', ויתן להם יוסף לחם בסוסים ובמקנה הצאן ובמקנה הבקר ובחמורים וינהלם בלחם, ודקדק הגאון רבי זלמן סורוצקין זצ"ל (בספרו אזנים לתורה) בשינוי הלשון, שבתחילה אצל יעקב והשבטים נאמר ויכלכל יוסף, ואילו לגבי מצרים כתיב וינהלם בלחם, ומבאר, כי בני ישראל הם עם 'קשי עורף' (לטיבותא), ואינם מוכרים את נשמתם ואת תורתם בעד בצע לחם, על כן אי אפשר לומר עליהם שיוסף 'ניהל' אותם בלחם, אלא רק 'כלכל' אותם, לא כן גויי הארצות אשר מוכנים למכור את מצפונם עבור פרוסת לחם, ובפרט בשנות הרעב, וכמו עשו הרשע שמכר את הבכורה בעד נזיד עדשים, וכן מצינו אצל המצרים עצמם בשנות הרעב, שהסכימו למול את עצמם (כמובא ברש"י מא לג) אף שלא שמעו וראו כזאת אצל אבותם מימות עולם, ועליהם נאה ויאה לומר 'וינהלם בלחם'... לדידן ייאמר, אל ניתן לאותו מלך זקן וכסיל 'לנהל' אותנו בלחם ולצרכי פרנסה...

פניו את הקדושה הנוראה שקנה בהיותו בגלות מצרים, אז נבהלו ובושו, באמרם אם עלה ונתעלה כל כך במצרים - 'ערוות הארץ', על אחת כמה וכמה היה מתעלה אילו היה נשאר בבית יעקב אבינו, לזה אמר להם יוסף 'אני יוסף אחיכם אשר מכרתם אותי, מלשון יישר כוחכם שמכרתם אותי [וכדרשת חז"ל שבת פז. אשר שברת - יישר כוחך ששברת], כי ק"ו שלכם מופרך, אדרבה, דייקא מתוך ישיבתי בטומאת ערוות הארץ, אחר שעברתי נסיונות וקשיים^ט, היה בידי לעלות מעלה מעלה במעלות קדושים וטהורים, יותר ממה שהייתי עולה בישיבתי בסמיכות לאבינו הקדוש^י.

ובזה נענה אנן בתריה - תכתב זאת לדור אחרון^{יא}, כי ידועה קושיית ה'חתם סופר' זי"ע (פר' ויהי ד"ה ויהי ימי יעקב) על הא דאיתא ברש"י (מה יד) שבשעה שנפגשו יוסף ובנימין בכו זה על צווארו של זה, כל אחד על המקדש שנבנה בחלקו של אחיו שעתיד ליחרב. ולכאורה צריך ביאור, דלפי החשבון אותו היום

כאלו לכם לטפכם ולנשיכם, פי' עגלות המתוקנות לכך - שהטף יפסיק בין לכם ונשיכם, ודו"ק. והנה בבוא אחי יוסף ליעקב וספרו 'עוד יוסף חי' אעפ"י שהוא יושב בארץ מצרים בערות הארץ בין שטופי זמה בכל זאת עודנו באמונתו יחיה, ומדת יסוד יוסף לא נפגעה, ולא עוד, אלא שהוא מושל בכל ארץ מצרים, ומדתו זאת עשתה רושם לטובה גם על העם אשר הוא יושב בו, ויפג לב יעקב מבלי האמינו כי אפשר כזאת במצרים ארץ הזימה, אולם אחרי ראותו את העגלות אשר שלח, כי המה באחת מתוקנים על טהרת הצניעות והפרישות בדת ישראל שיהיה הפסק בין אנשים ונשים - ותחי רוח יעקב, מזה נוכח לדעת כי באמת עוד יסוד יוסף חי, וכי רוחו מושלת בארץ מצרים. עכ"ל.

אעלך גם עלה - התעלות הבאה על ידי העמידה בנסיונות בפרשתן (מה ג-ד), 'ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו', כתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרל"ו, תרמ"ג) שהאחים נבהלו מפניו בראותם על

יט. איתא בגמ' (שבת כב:) ש'הנר המערבי' שבמנורה היה מעיד שהשכינה שורה בישראל, כי היו נותנים בו שמן כבשאר הנרות, ומדליקים אותו תחילה והיה דולק והולך כל היום כולו עד למחרת, ומיהו ה'נר המערבי' - שתי שיטות בדבר (עיי' רש"י שם), ולאחד הפירושים היינו שהמנורה עמדה בין מזרח למערב, והנר השני מצד המזרחי (החיצון) הוא הנקרא 'נר מערבי', ומדוע נקרא 'מערבי', והרי לכאורה הרבה יותר נכון לקרוא 'מערבי' לנר האחרון אשר לצד מערב (והוא הסמוך לבית קדשי הקדשים, וכי תאמר על מי שהושיבוהו בספסל השני מצד מערב ביהכ"נ, והוא ספסל אחד לפני האחרון, שנחשוב ש'כבדוהו' והושיבוהו ב'מזרח' ביה"כ), ומה שייך לומר שהנר השני נקרא 'מערבי', מדוע זכה נר זה לקדושה הגדולה והנוראה ולהיות העד המעיד על שהשכינה שורה בישראל, אלא, לימוד גדול שנינו כאן, שלא תאמר שדווקא מי שמושלים בכל מעלות הקדושה עליו שורה השכינה, אלא גם מי שנתקרב אפילו במקצת, וכבר נכנס לגבול הקדושה ואפילו ב'משהו' הרי הוא חשוב ביותר עד שזכה להיות ה'נר המערבי', על כן הנר הראשון החיצוני לגמרי שנשאר על עמדו מבחוץ ולא עשה ולא כלום אינו נחשב, אבל הנר השני שכבר 'נכנס' עצמו במשהו ופסע אפילו פסיעה אחת לצד מערב שורה עליו השכינה...

ולדין ייאמר, כי הכל יודעים שהתואר הנכבד 'נר המערבי' שמור רק לגדולי הדור... אך כאן נתחדש שאפילו אנשים כערכנו יכולים לזכות לשם זה אם יקרב עצמו לגבולות הקדושה, כי כל משהו שמקריב מעצמו ומתאפק מלילך אחר יצרו יש לו חשיבות לאין ערוך, שאין ביד אנוש להשיג זאת.

כ. מאמר נורא אמר הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע לכמה בחורים שהיו אצלו בראש השנה בעת שנפרדו במוצאי החג, כשהוא מקדים לבאר הא דכתיב בפרשתן (מה כח) שאמר יעקב אבינו 'עוד יוסף בני חי אלכה ואראנו בטרם אמות', כי מקומו של האדם בעולם העליון הוא כפי הנסיונות שהיו לו בהאי עלמא, ואמר יעקב לעצמו, כי בוודאי לא יזכה לראות את בנו יוסף בגן עדן, אחר שיוסף עמד בנסיונות קשים ומרים יותר ממה שהוא עבר, ובוודאי מקומו שמור לו בגן עדן גבוה פי כמה ממקומו של יעקב, לכן השתוקק לראותו לכל הפחות בעולם הזה בטרם ימות... וסיים ה'חפץ חיים' ואמר להם שמודה הוא להם על שהיו אצלו בר"ה וזיכו אותו לראות את פניהם, כי אף שגם לי היו כל מיני נסיונות שהייתי צריך להתגבר, אך אתם עוברים נסיונות קשים יותר, ולא אזכה לראותכם בעלמא דאתי, על כן שמח אני בראות פניכם בטרם אמות... (מפי הג"ר שמואל בירנבוים זצ"ל).

כא. דברים נלהבים אמר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (שש"פ ד"ה כתר) במעלת דורות האחרונים, כשהוא נושא משלו לאותם היורדים לעמקי האדמה לחצוב משם אבנים טובות ומרגליות, שכידוע האוויר חנוק שם מאוד ובסכנה

בהריגתו על קידוש השם ויצאה נשמתו באחד (עבודת יששכר וואלברג, בסוף הספר באמרי נועם' שם) ²¹.

לא כהתה עין האחוזה - מעלת החסד והרחמים ובעונש המחלוקת

בפרשתן (מה יד), 'ויפול על צווארי בנימין אחיו ויבך ובנימין בכה על צוואריו וברש"י, יוסף בכה על שתי 'המקדשות' שעתידין להיות בחלקו של בנימין וסופן להיחרב, ואילו בנימין בכה על משכן שילה שעתידי להיות בחלקו של יוסף וסופו להיחרב. ומקשה הר"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע (דברי ישראל בפרשתן ד"ה מא"ז), א. וכי כך הוא דרכו של עולם כשיפגשו שני אחים שלא ראו זה את זה שנים רבות, להיות ראשית מעשיהם לערוך 'תיקון חצות', הלא עת חדוה ושמחה היא. ב. מדוע בכו כל אחד על חורבנו של רעהו, ולא על חורבן עצמו, ג. איך בכה בנימין על חורבן מקדש

שבת היה (שהרי ביום האתמול כתיב 'ושבוח שבת והכין' ואיתא במדרש שאותו היום ערב שבת היה, בר"ר צב ד), והאיך הותר להם לבכות ולהצטער בשבת קודש (עין סימן רפ"ח ס"ב ובט"ז שם). ומבארים שבאותה שעה ראו שני האחים ברוח קדשם שעתידי ליחרב הבית, ואף לאחר כב' אלפי שנות גלות עדיין יתחזקו בני ישראל 'במסירות נפש' - לעבוד את ה' באמונה ובביטחון בבוראם, ובכל מיני עבודות, ויעמדו בנסינות קשים ומרים למען שמו באהבה, לכן 'בכו זה על צוארו של זה' - בכיה של שמחה, על בני ישראל שיעבדו את בוראם אפילו במצב כזה... בכייה כזאת שפיר מותרת אף ביום השבת קודש (כדאיתא בט"ז הנ"ל) ²².

בה הביא הר"ק מוואלברג, וז"ל. הרב המגיד זצ"ל מקאזניץ היה אומר, עתה כשצועק איש חייט שמע ישראל, הוא עושה ממש את כל מה שעשה רבי עקיבא

גדולה נמצאים כל ה'כורים', ואי אפשר לשלוח לשם אלא אנשים פשוטים, קשי-יום שאין להם כבר מה להפסיד בחייהם, אך דייקא על ידיהם נשלם כתר המלכות לתפארה, הם מוציאים את המרגליות ומצחצחים אותם בהודם והדרם ומידם באים יהלומים הללו 'על שולחן מלכים' - בראש כתרו של המלך. וכך הם ה'דורות האחרונים, שהחשכות גדולה כ"כ, ואפילו גדולי ארץ שהיו בדורות הקודמים לא היו יכולים לעמוד בפני האויר הטמא, אך דייקא על ידינו נשלם 'כתר המלכות', כי חביב ביותר לפני הקב"ה אותם דברים הנקנים בקושי ובשעת נסיון והסתר.

כעין זה אמר ה'משגיח' הגה"ח רבי גד'ל אייזנער זצ"ל, במשל לאחד שניגש אל המלך ואמר לו, לגודל אהבתי אליך ברצוני לשרת אותך, ומה רצונך ותעש, השיב לו המלך, אין לי צורך בחייל או בגענראל (מפקד) שכן רבים הם אנשי הצבא כחול אשר על שפת הים, אלא שזקוק אני למי שישמור על ביתי, ויתהלך בתוך הבלאטע (בוץ) שסביבות הבית כשהוא שקוע שם עד לארכובותיו... ולזה נדמים אנשי הדור האחרון, שרצונו של השי"ת שניכנס בתוך 'הבוץ', ומשם נעבד אותו ונעשה רצונו מתוך כל הזוהמא והקושי שיש בדורנו אנו...

כב. חיבה יתירה נודעת לימי ההסתרה והנסינות, וכבר אמרו להמליץ על דברי רש"י בפרשתן (מו ב) 'ויאמר יעקב יעקב ויאמר הנני', וברש"י 'יעקב יעקב' לשון חיבה. והקושיא מפורסמת דהרי השם 'ישראל' בבחינה גבוהה יותר מ'יעקב', דידוע, שבזמן שישראל עושים רצונו של מקום נקראים 'ישראל', וכשאינם עושים רצונו נקראים 'יעקב', ואם כן כשחפץ ה' לקראו ב'לשון חיבה' הוה ליה למימר 'ישראל ישראל', אלא, משל למלך שיצא למלחמה עם צבאו, תוך כדי הקרב ראה אחד מהלוחמים שהשונאים מתקרבים למלך ועומדים להזיקו, נלחם בהם החייל במלחמה עקובה מדם עד שהציל את המלך מידם, בעת הקרב הקשה התלכלכה כל כתונת החייל בדם, בחזרום לארמון המלוכה, קרא המלך לחייל זה וינטלו וינשאו מעל כל השרים, והעניק לו כתונת זהב, ואת הכתונת המלוכלכת בדם ציווה להניח ב'בית גנזיו', בכל עת מצוא היה המלך שמח עמו בשמחה גדולה ובאהבה יתירה, אך זכרון האהבה לא בא למלך מראיית בגד הזהב אשר הוא לבוש בו כעת, אלא מאותו בגד המוכתם בדם, והנמשל פשוט, כי חיבת ה' לעמו באה אך ורק מהמלחמה בזמנים הנמוכים המכונים 'יעקב', ולא מזמני ה'אורה' המכונים 'ישראל'.

כג. וכך ביאר הר"ק ה'בני יששכר' זי"ע (כסלו, מאמר ד, אות סז בהג"ה) הלשון שאומרים ב'ועל הניסים' עמדת להם בעת צרתם, על פי מה שכתב רבינו האריז"ל זי"ע (שער הגלגולים סב:) שכאשר גברה הסט"א עתה 'מעשים טובים מעט שעושים עתה' - הוא חשוב כהרבה שעשו התנאים בזמניהם, ולפי"ז יתפרש עמדת להם - הקב"ה עמד למענם וטען לזכותם כי הם בעת צרתם, ר"ל, 'מה שאין ביד ישראל מעשים טובים הרבה הוא להיות שהם בעת צרתם בתגבורת הסטרא אחרא, ומעט מעשים טובים נחשב כהרבה בעת הרווחה'.

באר הפרשה - פרשת ויגש

שילה שבחלקו של יוסף, הרי לא ייבנה המקדש בחלקו של בנימין רק לאחר חורבן שילה. וביאר הרה"ק מקאזמיר, דכל 'מכירת יוסף' באה על ידי קנאה ושנאת חנם, ובאותה שעה ראו 'יוסף ובנימין' שלא במהרה תסתלק מבני ישראל מידה זאת, ואף ה'מקדשות' ייחרבו מחמת שנאת חנם (יומא ט:), על כן היתה 'ראשית'

עבודתם - לתקן ענין זה של שנאת חנם, לכן בכו על החורבן, לעורר שתסתלק מהם ומבני ישראל שנאת חנם, ולא עוד אלא שבכו כל אחד על חורבן רעהו ולא על חורבן עצמו, כי התיקון לשנאת חנם הוא אהבת חנם², והבכיה על חורבן רעהו באה מאהבת חנם, וכל כך הרבו באהבת חנם³ עד שכל אחד

מעלה ידע אדם אשר הוא 'בעת צרתו', כשהיצר מתגבר עליו ביותר וקשה עליו העבודה עד מאוד, כי מעשיו חשובים 'כהרבה שעשו התנאים בזמניהם', ודייקא עתה הקב"ה עומד עליו לזכותו ולחיותו ומתקרב אליו ביותר... כד. בפרשתן (מה ד), 'אני יוסף אחיכם אשר מכרתם אותי מצרימה', כתב ה'אור החיים' הק' זי"ע (בד"ה אני יוסף) שקרא יוסף לאחיו שנבהלו מפניו וז"ל. 'לא תחושו לדבר, כי אני יוסף אחיכם, פירוש, מתנהג עמכם במידת האחוה וכאילו לא היה הדבר ההוא, גם סמך לומר אחיכם אשר מכרתם לומר שאפילו בזמן המכר לא כהתה עין האחוה ממני'. והדברים מבהילים, שהרי עצם ה'מכירה' הייתה השפלה נוראה עבורו וצער נורא להתרחק מיעקב אביו, מה גם שעל ידה נגרמו לו בהמשך דרכו צרות צרורות, כשיבתו בבית פוטיפר, הנסיון הגדול שעבר שם, ומשם לבית האסורים במשך י"ב שנה, ואעפ"כ הריהו מכריז בזו השעה בפני מי שמכרוהו כאילו לא היה הדבר ההוא... והנה לא ניתנה תורה למלאכי השרת, ומיהו שיכול להגיע למדרגה כזו של יוסף הצדיק, אך עכ"פ לא נכתב בתורה הקדושה סיפורי מעשיות לחנם ח"ו, כי אם ללמד לדורות הבאים, ולכל הפחות שתהא לנו 'נגיעה קלה' בארחות ישרים.

מעשה נורא התרחש בעיר הקודש ירושלים לפני כארבעים שנה, אברך שעמד בתוך כמה חדשים הראשונים לנישואיו עלה לבית חמיו, באותה שעה הייתה רק ה'שוויגער' (חמותו) בבית, ופיה פתחה שלא בחכמה ושפכה עליו קיתון של גערות וזעקות... כצאת האברך מהבית ולבו מתפלץ מצער וכאב הבושה, שם פעמיו מיד לביתו של מורו ורבו הגה"צ רבי אליהו ראטה זצוק"ל (איש אמונו של הרה"ק רבי שלומיקה מזוועהיל זי"ע), שם שפך את מר לבו על החרי האף הגדול הזה שספג בבית חמיו, שאלו ר"א האם כבר סיפר את הדברים לאיזה בריה בעולם, וענה שלא, כי ראשית דבר שם פעמיו הנה. אמר לו ר"א בחכמתו וצדקתו, שווה בנפשך כי מאומה לא אירע כאן, אלא חלום חלמת, ואקיים בכך 'הטבת חלום' - 'חלמא טבא חזית, חלמא טבא חזית'. לך, חזור לביתך כלא היה. וכן עשה. כעבור ב' שבועות, נזדמן לו להיות בבית חמיו 'באותו מקום ובאותו זמן'. עתה נענתה חמותו בבקשת מחילה על זעמה הרב שכילתה בו... אך האברך השיב אינני יודע במה דברים אמורים, לא היה ולא נברא, מן הנראה שהחמות חלמה בזה הלילה איזה חלום רע... ולא הועילו לה כל ההפצרות כי הלה עומד בשלו לא דובים ולא יער, חלומות שוא ידברון. והוסיף להביא ראיה לדבריו, כי אם אכן אירע אותו מעשה, וכי לא היו יודעים אמי ובני ביתי מכל אותה השפלה, והרי היית מתלקחת כאן אש עד לב השמים, ומכיוון שאין איש יודע על כך מוכח הדבר שאין זה כי אם חלום בעלמא. חמותו סברה וקיבלה, ותשקוט הארץ. ברבות השנים נולדו לאותו אברך קרוב לעשרים ילדים ומהם הקים דור של עשרות עשרות צאצאים, כל זה בזכות השתיקה שהשכיל לבלום פיו בשעת מעשה, וישמחו כי ישתוקו. כי אך בזכות שתיקה זו המשיך בחייו כלא היה, וזכה לזרע ברך ה'.

כה. מעניין לעניין באותו עניין, עובדא נפלאה שמעתי ממי ששמע מבעל המעשה. מעשה באיש נכרי אשר לו 'רעסטאראנט' (מסעדה) במאנהעטן שבארה"ב, מסעדה זו נועדה לאנשי יוקרה וחשובים מאד, כל מנת אוכל שווה כמאתיים דולר (השגות גדולות לפני 30 שנים).

ויהי היום, הזקין האיש, והרופא ציווה עליו לפוש קמעא מעמל עבודתו המפרכת ומשברת גרם, ויקרא האיש לבנו הגדול וסיפר לו ככל אשר ציווה הרופא, ואמר, ברצוני להפקיד בידך את הנהלת והנהגת המסעדה למשך חודש הקרוב. אך תחילה אלמדך כמה כללים - כללי ברזל, אשר הם הם 'סוד' הצלחת.

ראשית לכל עליך לדעת, כי בכל יום ויום בהגיע השעה 10:00 בלילה, עליך לנעול את המסעדה, ולקחת את כל שיירי המאכלים, הן אשר על שולחנות הסועדים הן מה שנשאר בשולחן ה'מוכר', ובכלל זה כל מה שיש בפרידז'עדער - הכל בכל מכל ייזרק לאשפה... כי בכל יום ויום, מתחילים כאן את הכל ב'התחדשות' (מבשלים ואופים טרי טרי). ואכן, הבן בירך את האב ברכת הדרך, ונפרדו לשלום.

ויעש כן, ביום הראשון בהגיע עת נעילת שער, נטל הבן את כל ה'שיריים' – טובים ואינם טובים והשליכם אחר כבוד לאשפה, אבל, לבו לא נתן לו מנוח, וגער בעצמו, כיצד הנך עושה 'מעשה השחתה' כזאת, איך מלאך לבך לקחת הררי מאכלים טובים ויקרים ולזורקם באשפה. אבל חזקה עליו פקודת אביו – כי יש בזה 'סוד' הצלחה.

ביום השני וכן בשלישי עשה כיו"ב, עד שהחליט, לא עוד, ניגש אל הנהלת 'מושב זקנים' שממול המסעדה, ובתחנונים ביקש ממנו שיואל בטובו לקחת ממנו את כל ה'שיריים', כשהוא מבטיח לבוא לעזרתו בכל הנדרש ל'קבלת' השיריים.

בלילה הרביעי שמח לבו בעת נעילת שער, כי היום לא יצטרך להשחית את האוכל, ואכן הביא את כל הנשאר לבית מושב הזקנים, והחל לחלק לתושבי המקום, הללו שבחו והודו לשמו על רוב חסדיו עמהם, אולם, בהתקרבו לאחד מהתושבים, ריחקו הלה והורה לו ללכת מעמו הרחק כמטחוי קשת, שאלו האיש – הרי בידי משופרא דשופרא, מאכלים השווים הון רב, נקיים וטריים, מדוע תדחני בשתי ידיים, ולא ענהו.

וכמעשהו באותו יום כן עשה למחרתו, כולם נהנים מה'חלוקה' ביד רחבה, שפע רב ועין נדיבה. ואילו נכרי זה כשאך הבחין ב'אורח' – בנו של בעל המסעדה, הזהירו לבל יהין להתקרב אליו, ואפילו לא לעבור בד' אמותיו... כעבור שבועיים כבר הרגיש האורח כתושב, ניגש – ללא דברי מאכל בידו, אל אותו 'מסרב', ושאלו, מה לך 'מתנגד' גדול כל כך לקבל ממני דבר מאכל ומשתה, ענה לו האיש ב'שנאת גוי', כי יהודי אתה, ואינני רוצה בשום פו"א ליהנות מבר ישראל בכל צורה שהיא.

שחק עליו האיש... מה... אלו שטויות אמרתם כעת, האם הנך חולם בהקיץ, האם הנך מכיר את בעל המסעדה ממול לכאן, זה אבי ומולידי, נכרי בן נכרי וכו'. אמר לו האיש דייקא לכן, הנה מכיר אני את אביך, זה כארבעים שנה יש לו כאן מסעדה, ואפילו כוס מים אחת לא נתן מעודו לבריה אחת בחינם. ואילו אתה בא ומחלק חינם אין כסף ברוח נדיבה ובלב רחב, שפע מאכלים טובים ויקרים, מובטחני שהינך יהודי, כי זוהי מידת בני ישראל, ורק יהודים יש בהם מידה זו, לתת לזולתם בעין טובה.

שמע האיש וקיבל. בהגיע גמר וסיום 'משמרתו', ואביו חזר מחופשתו, קיבל הבן את האב בסבר פנים יפות, מסר לו את חבילת ה'שטרות' אשר הרוויח בחודש האחרון, וללא שהיות, שאל את 'אביו' ברחל בתך הקטנה – אבי מורי, האם 'יהודי' אנכי, האב החוויר, אך עשה עצמו כמו שאינו מבין את מהות שאלתו, הבן לא הניח לו, ואכן, אחר זמן 'נשבר' והודה לו, הנה ערירי הייתי מהלך, כעשרים שנה ללא זש"ק, ואימצתי (אדאפט) אותך, מכיר הנני באביך ואמר, שניהם יהודים אמיתיים לכל דבר...

מעשה זה שמע אחד מחשובי בני חבורתנו מה'בן' אשר שינה מאז ארחות חייו, וכהיום הנו משמש כ'רב' חשוב בפלעטבוש...

נסמך לזה עוד מעשה שהיה אצל הגרי"ז מבריסק זצוק"ל, כאשר בימי המלחמה ברח מארצו וממולדתו, ובדרך מסעו הפליג באונייה מאודסה לעבר ארץ ישראל, וכמובן שהכין לו צידה לדרך, אוכל בתכלית דקדוק הכשרות, לבל יצטרך חלילה לסמוך על המאכלים שבספינה, אך מחמת כמה עיכובים בדרך נתארך ה'מסע' עד כי 'תם האוכל'... ולא ידע 'הרב' מה לעשות, הבחין אחד מראשי ה'מלחים' (מנהיגי הספינה) במצוקתו ואמר לו, הנה נמצאים בירכתי הספינה כלים חדשים אשר עדיין לא השתמשו בהם מעולם, אלכה ואבשלה בהם ירקות שונים 'ואכלכל אותך ואת הטף', שמח 'הרב' מאוד והודה לו על הצעתו הנדיבה, אך שלח עמו את הגאון רבי שמחה קפלן זצ"ל (לימים אב"ד עיה"ק צפת ת"ז) בכדי שידליק את האש ובזה ינצלו מאיסור 'תבשילי עכו"ם', וכשירד רבי שמחה עם ה'מלח' (מנהיג ספינה) אמר לו ה'מלח' מבין אני פשר ירידתך עימי, כי אינך רוצה שאדליק את האש, אך דע לך כי יהודי כשר אני, ואין כאן שום בית מיחוש... חזר אל 'הרב' וסיפר לו, אמר הגרי"ז עתה נתיישבה תמיהתי הגדולה, הרי אמרו חז"ל (יבמות ע"ט) 'שלושה סימנים יש באומה זו, הרחמנים והביישנים וגומלי חסדים', ומכלל זה אתה שומע שאומות העולם אינם רחמנים ביישנים וגומלי חסדים... אם כן כיצד יתכן שאותו מלח ראה בעיני וריחם עלי... אכן עתה נוכחתי לראות כי מעיקרא לא קשיא מידי, כי אכן אינו אלא יהודי...

מעתה נבין היטב מה שהיה אומר הגה"ח רבי אליהו ראטה זי"ע (משמש בקודש של הרה"ק רבי שלומיקה מזוועהיל זי"ע) בשם הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע, מברכים אנו מידי יום ביומו - 'שלא עשני גוי', אך עדיין לא נודע כמה 'יהודי' הוא, וזה נמדד כפי מידתו להיטיב לאחרים, כגודל טובו וחסדיו עם אחרים כך גודל ה'יהודי' שבו...

מהם הסכים שלא ייחרב מקדש רעהו אף שמחמת זה לא ייבנה מקדשו בחלקו¹.

בפרשתן (מד כח), 'ויצא האחד מאתי ואומר אך שרף שורף', רמזו בה הרה"ק ה'חתם סופר' (ד"ה ויצא) כי 'שרף' מלשון פרנסה הוא (כדכתיב תהלים קיא ה' שרף נתן), והרי מחלוקת אחת² דוחה מאה פרנסות (של"ה מס' יומא דרך חיים אות מד), וזה בא הכתוב לרמז 'ויצא האחד מאתי' מכיוון שיצא האחדות מבני ביתי, מיד ואומר אך שרף שורף - שנאבדה ונטרפה שרף מוונותיו³.

עפי"ז מבאר ה'חתם סופר' (חת"ס בפרשתן ד"ה והנה אמרו) את הכתוב (תהלים קמז יד) 'השם גבולך שלום חלב חיטים ישביעך', דהנה רבו החכמים אשר יש גבול ומעצור לחכמתם, כדוגמת מי שבהגיעו לידי נסיון בענייני 'כבוד' כל חכמתו מסתלקת עד שיעשה דברים כנגד השכל 'למען כבוד שמו' ויתבזה בטיפשותו בעד מעט כבוד. ויש מי שחכמתו עומדת לו רק עד בואו

לידי 'קנאה', או יתנהג כמי שאין בו דעת כלל וכלל. לא כן נחלת עבדי ה', ד'גבול' אחר עשו לחכמתם, והוא, כשיבואו לידי נסיון בענין ה'שלום' יעשו אפילו דברים כנגד חכמתם הכל בכדי שישרור השלום והשלווה בין בני ישראל. וז"ל, דכשרואה שאם יעשה כפי חכמתו יגיע מזה מחלוקת ומריבה, אזי אומר עד פה תבוא גבול חכמתי ומוטב שאהיה שוטה כל ימי ולא אחזיק במחלוקת אפי שעה אחת.

זמה שכרם - חלב חיטים ישביעך, שהקב"ה ישפיע להם פרנסה בריווח אף אם נגזר עליו ח"ו חסרון הפרנסה, דהא אמרו חז"ל (מו"ק כח.) 'מוזני' לאו בזכותא תליא מילתא כי אם במזלא תליא מילתא, ואמרו בתוס' (שבת קנז. ד"ה אין) ש'זכות גדול משנה המזל', וזכות גדולה זו היא הבאת שלום בין אדם לחברו, וזהו ביאור הקרא השם גבולך שלום בשכר זאת שמשים את הגבול לחכמתו כאשר נוגע הדבר לעניין השלום, לכך 'חלב חיטים ישביעך' יזכה לשבוע בפרנסה מרובה ושפע⁴ עד בלי דיל.

כו. נוראות מצינו במדרש (תנחומא ה) אמר רבי שמואל בר נחמן לסכנה גדולה ירד יוסף שאם הרגוהו אחיו אין בריה בעולם מכירו, ולמה אמר הוציאו כל איש מעלי, אלא כך אמר יוסף בלבו מוטב שאהרג ולא אבייש את אחיי בפני המצרים. עכ"ל. ומבואר שם בהמשך דברי המדרש באריכות כיצד הסתכן, ואף 'כיון שהכירוהו בקשו להרגו' עד שבא מלאך ופזרם בארבע פנות הבית, וכל כך למה כי כך אמר יוסף בלבו מוטב שאהרג ולא אבייש את אחיי בפני המצרים. וכך כתב השל"ה הק' על האמור בפרשתן (מה טו) 'וינשק לכל אחיו ויבך עליהם' - ראה כמה צריך האדם למחול ולהעביר על מידותיו, כי הם חטאו נגד יוסף, ויוסף בכה ונישק אותם. עכ"ל.

כז. זהירות יתירה נצרכת לברוח מהמחלוקת שהיא 'לשם שמים', אותם חילוקי דעות ופירוד הלבבות בגלל ויכוחים אודות אופני העבודה הרצויה, וכפי שפירש הרה"ק מקאזמיר זי"ע (הובא בדברי ישראל) בלשון הכתוב 'אל תרגזו בדרך', שרומז שלא לרגז ולריב על דרך העבודה נכונה...

כח. פעם התאוננו בני המשפחה בפני הרה"ק רבי משה בצלאל זי"ע הי"ד (אחיו של הרה"ק האמרי אמת זי"ע) שחסר להם לחם לאכול ואין די פרנסה. ענה ואמר, הדבר הראשון שיש לנו להקפיד הוא שלא יתעורר חלילה קפידה ומחלוקת, כי מחלוקת אחת דוחה מאה פרנסות, על כן יש עיקר גדול בריבוי השלום והאחוה.

כט. מסופר על הרה"ק רבי משה מלעלוב זי"ע (יומ"ד י"ג טבת) שהיה כידוע חתנו של הרה"ק היהודי הקדוש מפשיסחא זי"ע, ובעת שדיברו היהודי הקדוש ואביו הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע בעסקי השידוך, נענה רבי דוד ואמר ל'יהודי הקדוש', הלא לבטח תחפצו בחתן בן תורה ותלמיד חכם, דעו לכם שבני אינו צורבא מרבנן, אך ה'יהודי הקדוש' שידע היטב חשיבותו של בן יקר זה, נענה ואמר, 'על מנת כן' אני חפץ לקחתו כחתן לבתי, כך הוסיף הרה"ק רבי דוד למנות לו עוד ועוד חסרונות של החתן, ועל כולם נענה היהודי הקדוש - 'ע"מ כן', לבסוף אמר רבי דוד, מסכים הנני לשידוך, אך דעו שהחתן יקדשנה תחת החופה בטבעת של כסף ולא בשל זהב, כי אני לא אתן לו טבעת של זהב, ולזה לא הסכים 'היהודי הקדוש' בשום אופן, למעשה נגמר השידוך ללא כל הסכמה מעניין הטבעת.

בהגיע עת העמדת החופה, עמדו שני המחוננים הקדושים, ומה רבתה המבוכה, היות והרר"ד לא רכש לבנו כי אם טבעת של כסף, ומאידך, היהודי הקדוש לא הסכים שבתו תתקדש בטבעת זו, בין הקהל נכח אברך אחד 'בר דעת' שמיהר לביתו, ביקש מבני הבית את טבעת הזהב שלהם, הקנהו כדת וכדין ל'חתן' הרה"ק ר' משה, ובה קיים 'מצוות קידושין', כרצון הרר"ד - שהרי לא הוא קנה טבעת זהב, ואף כרצון 'היהודי הקדוש' - שבתו נתקדשה בטבעת של זהב, והכל בא על מקומו בשלום. והנה עברו שנים רבות מנישואיו של היהודי, ועדיין לא נושע בזש"ק,

ויהא רעוא שנזכה לאור באור החיים אור האמונה^ל, יהי ה' אלוקינו עמנו בכל עת ושעה ובקרוב נזכה לחוות בשוב ה' את שבות עמו.

באותו שנה נפקד בפקודת ישועה ורחמים. והיו אומרים על כך שמשמים נסתבב כל המעשה עם הדין ודברים בין הני אריותא בכדי שיהודי זה יגמול חסד ויבוא לידי ישועתו.

מדי דברינו בבעל ההילולא הרה"ק רבי משה מלעלוב זי"ע, שומה עלינו לציין שני דברים ממה שהורה ואמר קודם פטירתו מהאי עלמא, א'. שלא יגזרו בירושלים תענית בגין 'עצירת גשמים' קודם ליומא דהילולא דיליה, כיון שיום היארצייט שלו - י"ג טבת, מסוגל לגשמים, ב'. שכל מי שיפעל לכבוד ההילולא שלו ישיב לו טובה משמי מרומים, על כן עצה היעוצה לכל מי שצריך לישועה - שיפעל דבר מה למען הילולת הצדיק - אם בהעמדת 'לחיים', בהדלקת נר וכו', זיעועכ"א.

ל. איתא בספר 'בית יעקב' (מאב"ד אלכסנדר. תלמידו של הר"ב דף רג) שמעתי ממורי אם יש לאדם צער גידול בנים ר"ל, סגולה לזה ליהזר ממחלוקת, להיות רודף שלום, ולהיות מן הנעלבין ואינם עולבין, ובזה שב ורפא לו.

סיפר בעל המעשה, הרב א.י. שטיינבערג שליט"א מעי"ת לעיקוואד יצ"ו שלפני כמה שנים היה לו לבתו הילדה איזה זיהום (אינפעקטשע"ן) ברגלה עד של"ע בלילה אחד נתדרדר מצבה עד למאד, חיש מהר הבהילו אותה לבית החולים, ובהגיעה שמה איבדה הכרתה והוצרכו לחברה ל'מכונת הנשמה' (רעספערייטער), עד שאמרו הרופאים שלא תראה כבר את אור הבוקר רח"ל. למעשה עשה הקב"ה נס ונשארה בין החיים, כשעדיין מצבה קשה מאד, והיתה שוכבת שם ממש כמו מת ל"ע, והנה ביום בהיר אחד - אחר כמה שבועות, הקרה הקב"ה לאותו האברך נסיון גדול ב'שמירת הלשון' שמשום איזה סיבה רצה מאד לספר איזה לשון הרע גדולה ו'עסיסית' (א פעטע לה"ר), אבל ברגע האחרון גבר על יצרו וסגר את פיו בכח, והתאפק מלדבר הלשון הרע, ובאותו רגע פתח את פיו בתפילה בזה הלשון 'רבש"ע איך האב פארמאכט מיין מויל, בעט איך דיר בזכות דעם זאל מיין טאכטער עפענען איר מויל' (רבוש"ע אני סגרתי את הפה שלי, ואני מבקש שבזכות זה בתי תפתח את פיה), לא עברו אפילו 'עשר דקות' והנה ב"ב מתקשרת אליו מבית החולים בצעקות גדולות, ומבשרת לו, הילדה התחילה לבכות... ומאותו רגע התחילה הישועה עד שלבסוף ב"ה בניסי ניסים נעשית בריאה ושלימה לגמרי ב"ה.

שמעו נא למעשה נורא אשר שמעתי מבעל המעשה מבני הגולה המתייסר נוראות, זה כעשר שנים הנו ממתין לזכות בזש"ק - באופן קשה ומר עד כי אי אפשר לפרט... הלה כבר ניסה תפילות וסגולות ידועות ופחות ידועות ועדיין לא נושע. בצר לו פנה לאחד מגדולי הדור שיעץ לו לבדוק במישור ה'בין אדם לחברו', פשפשו ומצאו כי בימי הנערות היה 'ששון ושמחה' בכותלי כיתתה של נוו"ב, כאשר בנות הכיתה פגעו באחת מחשובות הצוות באופן נורא עד מאד, ואף לא העלו בדעתם את חומר הענין, ולא עוד אלא שבבירורים נודע להם כי אשה זו אינה היחידה, אלא כמחצית מבנות הכיתה סובלים מרורות, חלקם עדיין מצפים למצוא את זיווגם וחלקם ממתנינים לחבוק זש"ק... ואכן, נאספו כל העדרים, עלו לבית המורה שפגעו בה, וסיפרו את דבר הצרות אשר הם נחלת כלל בני הכתה, והיא פרצה בככי מר, וכה אמרה להן, הידעתם מה עוללתן לי באותה פגיעה, ופירטה כמה צרות שונות ומשונות שהיא סובלת עד היום כתוצאה מאותה פגיעה נוראה, אמנם, סלחתי לכן מיד, אך הכאב מלווה אותי עדיין כמו שהפגיעה היתה אך ורק לפני ימים ספורים אע"פ שעברו שנים מאז.

בנות הכיתה שאלו ב'דעת תורה', אצל אחד מגדולי הרבנים בדורנו, ופסק להם שעליהם לפייסה בממון וכד' מה שתוצה, ולמעשה, המורה הסכימה להתפייס בתנאי שסיפור זה יתפרסם ברבים ויבינו את חומר הענין של פגיעה בזולת ולמען דעת צדקות ה', כי אית דין ואית דיין, העולם אינו הפקר ויש חשבון בעולם, ולדעת את חומר הענין. ואכן, זה הכלל כשם שאפשר לקלקל ק"ו שאפשר לתקן, ובאם נתחזק בענין זה, יוטב לנו ולבעל המעשה הלז לטובה ולברכה. ויעלה הדבר להקל על הנפגעת הלזו למחול להם, ויפתחו במהרה שערי הישועה.

לא. ובפרט כעת כאשר אור החנוכה עדיין מאיר לנו 'אור לנתיבותי', וכך איתא מהרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (חנוכה תר"ט) וז"ל, ר"ח טבת שהוא בחנוכה בודאי מקבל הראש חודש הארות הנרות על כל ימי החודש, כי בראש תלוי כל החודש, ויתכן לרמוז מה שמדליקין ל"ו נרות שהנרות מאירין ל"ו יום מתחלת חנוכה עד סוף טבת, ושמעתי מפי מו"ז ז"ל, כי טבת מלשון הטבת הנרות, עכ"ד. ויתכן לפרש כמ"ש בספרים, כי ימי טבת הם ימי הסתר, ולכן הקדים הרפואה שע"י הנרות מאירין גם ימי חושך אלו, ואור כי טוב.

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת ויגש תשפ"ד

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריאה.

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

ויגש אליו יהודה (מד, יח)

המפרשים עומדים על כך שיהודה הקדים לומר שלא יחר אפו של יוסף קודם דבריו, וכשמתבוננים בכל אריכות דבריו לא מוצאים אלא חזרה וסיפור השלשלות הדברים, ומה רצה יהודה בכל דבריו?

והנה לכשנתבונן במצבו של יהודה באותו הזמן, נראה שהיה במצב קשה עד למאוד, שהרי הוא ערב את הנער בעולם הזה ובעולם הבא, וכפי הנראה להם, הרי כעת נתפס בנימין, והם בעצמם התחייבו שמי שיתפס אצלו הגביע, שוב ימות. והאיך יושעו מצרה זו.

מבאר בזה ב'שפת אמת', שיהודה לימדנו כאן יסוד גדול לכל מי שנמצא בצר ובמצוק, במצב של 'הסתרת פנים'. שהעצה היחידה במצב כזה, הוא, להעמיק בהכרתו ולברר בפניו שבכל מצב, חמור כמה שיהיה, יש את רצון השי"ת, ממש בכל מה שקורה בכל רגע ורגע. וכל הצער הוא רק חיצוני, אבל בפנימיות מוסתר הטוב, ועל ידי זה יצא מיגון ואנחה לפדות ולרווח והצלה.

ודבר זה נרמז כאן בפסוק, שהנה, יהודה הוא מלשון 'הודאה', והשם 'יהודה' מרמז על כל איש מיישראל, ולכן נקראו 'יהודים' על שם שמודין להשי"ת על כל דבר קטן וגדול, שיודעין שהכל ממנו ית'. ורק ע"י שמודין על כל דבר, ע"י יכולין ליגש ולהתפלל על כל מצב שהוא. וזהו 'ויגש אליו' - להשי"ת. 'יהודה' - דהיינו בבחינת הודאה להשי"ת על אף ההסתרה פנים, ומה אמר ומה ביקש? הוא לא חידש כלום! הוא רק חזר על כל השתשלות העניינים, אבל בהכרה גמורה שהכל לטובה ולברכה ולקבל את רצון השי"ת בשמחה. ואז אכן זכה ל'ולא יכול להתאפק יוסף' שנתגלה כל ההסתרה וראו את הטוב בגילוי השלם.

על פי יסוד זה של השפ"א אפשר לבאר בפסוק בתהילים (צב, יד) "שתולים בבית ה' בחצרות אלקינו יפריחו". דהנה ידוע ששם הוי"ה מורה על רחמים, ושם אלוקים מורה על דינים. כשנרצה להמשיל דבר פנימי מול דבר חיצוני, יש לנו שתי דוגמאות: א. כל צמח ופרח גלוי יש לו שורש שתול ומוטמן באדמה. ב. בית הוא מקום סגור ומכוסה מפני הרואה, ואילו חצר הוא דבר גלוי וחשוף לעין כל.

בא דוד המלך ואומר לנו בתהילים 'שתולים' - דבר מוסתר כשתיל. 'בבית' דבר מוסתר כמו בית - הוי"ה. שהרחמים הם מוסתרים כשתיל וכבית. וזה במצב של 'בחצרות' - כשנראה לעין כל כחצר שגלוי 'אלוקינו' - מצב של דינים, 'יפריחו' גם כשהדינים הם פורחים ונראים לעין כל. גם במצב שנראה כאילו מידת הדין שולטת כחצר וכפרח, גם אז מוטמן בזה כמו שתיל וכמו בית - שם הוי"ה שמרמז על רחמים וחסדים.

ועל זה מקדים דוד המלך ואומר "להגיד בבקר חסדך ואמונתך בלילות" שגם במצב של 'לילה' יש להתבונן באמונה המוחלטת בהקב"ה, וע"י יתהפך לרחמים.

וכמו שאמר להם יוסף ועתה אל תעצבו וכו' כי למחיה שלחני וגו' שהכל היה לטובה.

בספה"ק קדושת לוי כתב לתרץ שיהודה רצה לעורר את נקודת הרחמנות אצל יוסף לפי דברי חז"ל שדברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב. ומובן שכשמדדים עם מתורגמנים ומליצים א"א לעורר את נקודת הרחמנות, שכן שפת הלב מובנת רק כאשר הדברים יוצאים מן הלב אל הלב, ויהודה אכן לא חידש כלום זולת מה שדיבר אליו בצורה ישירה ובלתי אמצעית.

ב'בית הלוי' תירץ, במהלך דומה, שיהודה חשש שהמליץ בינותם אמר ליוסף דברים לא נכונים משמם, שהרי לא מובן מדוע יש לחושדם כמרגלים ורצה לדבר ישירות בכדי שיוסף יבין.

ושני נביאים מתנבאים בסגנון אחד, שלכן אמר "ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני", דהיינו באופן בלתי אמצעי, וזהו ג"כ כוונת אומרם "כי כמוך כפרעה", כהתנצלות שמדבר אליו בלתי אמצעי, ואיך יבין יוסף? אלא שוודאי כמו שפרעה שהוא מלך חייב לדעת את כל השפות כך גם יוסף מוכרח שידוע לשון הקודש ובוודאי יבין את דבריו הנאמרים בלשה"ק.

(ציוני תורה)

אל תרגזו בדרך (מה, כד)

בספר החיים מביא הלצה נאה, למה לא אמר יעקב כשהלכו למצרים אל תרגזו, אל תעסקו בדבר הלכה. כי אם אין קמח אין תורה, שדאגת הפרנסה מבטלת עסק והרהור התורה, וכשהלכו למצרים בשביל חסרון קמח ומחי' ידע אביהם שלא יעסקו בדבר הלכה, אבל כשנשארו בחזרתם ממצרים בר ולחם וכל טוב הוצרך יוסף לזרזם שלא יעסקו בדבר הלכה.

ובמה שכתב רש"י, שלא תעסקו בדבר הלכה וירגז עליכם הדרך. נ"ל לפרש, דאמרו חז"ל [ברכות לא]. אל יפטר אדם מחבירו אלא מתוך דבר הלכה שמתוך כך זוכרהו, כי כל הדרכים בחזקת סכנה ותורה מגינה ומצילה, אלא נגד זה יש לחוש פן תגוף באבן רגלו וירגז עליו הדרך, לכן טוב שידבר בדבר הלכה עם חבירו בשעת פטירתו ממנו, והוא, חבירו שאינו הולך בדרך, מעיין בו ויזכור על ידו בדבר הלכה זו, ויהיה לו להולך זכות תורה בדרך ע"י מה שחבירו לומד כעת על ידו. ונ"ל שלכן אמרו מתוך דבר הלכה, תוך היינו באמצעות הדבר, שיאמר לו קושיא שצריכה ישוב ויהרהר חבירו בו אחר פטירתו ממנו לישיבה, והיינו מתוך דבר הלכה דייקא וזכרהו.

(ע"פ כתב סופר)

ויגדו לו לאמר עוד יוסף חי וכי הוא משל בכל ארץ מצרים ויפג לבו כי לא האמין להם: וידברו אליו את כל דברי יוסף אשר דבר אלהם וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אתו ותחיו רוח יעקב אביהם: (מה, כו כז) מדוע כאשר אמרו לו "עוד יוסף חי" לא האמינם, ורק העגלות ששלח יוסף להביאו החיו את רוחו?

בספר חזון ישעיהו פרש זאת בדרך משל: היה יהודי בפולין שבנו נמשך להשכלה. יום אחד הודיע לאביו כי החליט לנסוע לברלין ללמוד באוניברסיטה המקומית. אביו הצטער צער רב, ונסה להניא את בנו מכוונתו. הוא תאר בפניו את הסכנות הרוחניות שיאלץ להתמודד עמהן, ומי יודע אם יעלה הדבר בידו. אך הבן היה נחוש בדעתו וכל ההפצרות של האב עלו בתוהו. כדי לשכך את צערו ולהפיג את חששותיו, הבטיחו הבן כי ימשיך לשמור על התורה והמצוות, ולא תפגע רוחניותו במאומה.

זמן קצר לאחר שהגיע הבן לברלין כבר ניכרו בו אותות המקום. אט אט זנח את דרך אבותיו עד אשר נטמע לגמרי במקומו החדש. גילח את זקנו, קצץ את פאותיו ועטה עליו מראה שיתאים לסביבה הנכרית. יום אחד קבל האב מכתב מבנו ובו הודיעו כי בכוונתו לבקר לפני חג הפסח. שמח האב שמחה גדולה. בסתר ליבו צפה לפגוש את בנו פנים אל פנים כדי לתהות על קנקנו ולהיווכח במו עיניו האם נשתמרה צורתו היהודית.

מה עשה הבן? לקראת שובו לבית אביו החל לגדל את זקנו ופאותיו, וכשהגיע מועד הנסיעה כבר השיב לעצמו את מראהו היהודי משכבר הימים. כשראה האב את מראה בנו, שמח בליבו על כך שגם בסביבתו החדשה הוא מקפיד על מראה יהודי.

- "והאם אתה מקפיד גם על אורח חיים יהודי?"

- "בוודאי, אבא. אם אני מתהלך ברחובות ברלין בלבוש יהודי, מגודל זקן ופאות, אפשר ללמוד מכך על אורח חיי..."

נחה דעתו של האב, ולאחר חג הפסח נפרד מבנו בלב שלם. כך חזר הדבר על עצמו מידי שנה בשנה. לקראת חג הפסח היה בנו מגדל זקן ופאות, ועם מראהו היהודי היה שב לבית אביו לעשות את הפסח, ולאחריו היה שב לברלין. לימים הוא נשא אשה נכרית וניתק את עצמו לגמרי מעברו.

יום אחד קבל הבן מכתב מאביו: "כל שנה אתה בא לבקר אותי, הפעם אני רוצה לבקר אותך בביתך". התחמק הבן בתואנות שונות. חש האב שמשוהו לא כשורה. מה עשה? עלה על הרכבת הראשונה לברלין, ובהפתעה גמורה הופיע בבית בנו. כשפתחה בעלת הבית הגויה את הדלת. היה בטוח כי זו המשרתת. "היכן בעל הבית?" שאל. כשהופיע בנו למולו חשכו עיניו, והוא נפל מתעלף ארצה.

הנמשל: יעקב אבינו לא ידע משלום בנו וחשש לחייו. ועוד יותר חשש למצבו הרוחני, אמרו לו בניו: "עוד יוסף חי", אך הוא מאן להאמין להם. גם

כשהשמיעו בפניו "את כל דברי יוסף" – "סימן מסר להם במה היה עוסק כשפרש ממנו, בפרשת עגלה ערופה" – עדיין נתקשה יעקב להאמין להם. אולי כל אלו סימנים שנועדו לכסות על האמת. אבל כאשר ראה את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותו, אמר: אם יוסף מוכן שאבוא אני לראותו – אות הוא כי שלום לו, ונשאר בדרגתו הרוחנית, ורק אז "ותחי רוח יעקב".

האדמו"ר בעל האמרי אמת זצ"ל אומר, שהיות ויוסף השתתף בחתונות של כל אחד מהאחים ורק בחתונה של בנימין לא השתתף – לכן נתן לו את הכסף בתור מתנה לחתונה.

הבית ישראל אומר, שאפליה פסולה רק אם מבחינים בה, אבל את הכסף יכול היה יוסף להניח בכיסו של בנימין משאר האחים יבחינו בכך... (יחי ראובן)

וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אתו ותחי רוח יעקב אביהם (מה), (זכ)

פירש"י שנתן לו סימנים במה היה עוסק כשפירש ממנו, פרשת עגלה ערופה. יש להבין למה מסר יוסף דוקא סימן זה, ולא נקט סימנים אחרים? ואפשר לפרש עפ"י מעשה שהיה בוילנא בזמן הגר"א (יש אומרים שהיה זה עם המהר"ל בפראג), באשה עגונה שעזבה בעלה אחר נישואיה, ונעלם מביתו. ולאחר שנים רבות בא אדם ואמר שהוא הבעל שנעל, ונתן סימנים ברורים היכן היתה החתונה ומה היה וכו'. ואמרו זה להגר"א. אמר להם שבשבת יביאוהו לבית הכנסת ושם יאמרו לו שישב במקומו הקבוע שישב פעם. ועשו כדבריו, ולא ידע האיש היכן מקומו. כך נודע שהינו בן-בליעל שרצה לרמות ולשקר. ואמר הגר"א שכל הסימנים שנתן הרמאי אינם ראיה כי יתכן שפגש פעם את הבעל האמיתי ומפיו נודע לו הכל. אבל על דבר שבקדושה, הכין המקום בבית הכנסת, לא נתן דעתו שצריך לברר אצל הבעל, כי הרשע לא יחשוב בעניני קדושה מטבעו.

וזה ששלח יוסף ליעקב סימן מובהק כי יוסף הוא לא רמאי. כי מי שרמאי לא היה נותן את דעתו לברר על תלמודו, היכן למד ובאיזה עניין. ויותר מזה רצה יוסף להראות ליעקב, שבכל השנים עדיין הוא בצדקו, שהרי זכר לשלוח סימן מתלמודו שלמד עם יעקב, ואילו היה רשע לא היתה דעתו על סימנים אלו.

(דרכי מוסר)

ויבאו מצרימה יעקב וכל זרעו אתו: בניו ובני בניו נתנו ובנות בניו וכל זרעו הביא אתו מצרימה (מו, ו-ז)

בניו ובני וגו' אחר שאמר בסמוך יעקב וכל זרעו, לא היה צריך לומר פעם ב' בניו ובני וגו': עוד צריך לדעת למה הפסיק בין בניו ובני בניו לבין בנותיו ובנות בניו וכל זרעו בתיבת אתו, ולא הספיק במה שאמר לבסוף הביא אתו מצרימה:

אכן כוונת הכתוב הוא שבא להודיע כי יש הפרש בין בני יעקב בירידתם למצרים, כי יש מהם שבאו ברצונם לקבל גזירת מלך בלב שלם, ויש מהם שהיו חוככים להתעכב מרדת לכור הברזל (מ"א ח נא), וציינם הכתוב מי ומי ההולכים לפרוע שטר חוב הגלות מרצונם, ואמר בניו ובני בניו אתו, פירוש אלו לא הוצרך להביאם הוא אלא הם מעצמם באו אתו בדומה לו, ואח"כ סדר אותם שלא באו מרצונם עד שהוצרך יעקב להורידם בעל כרחם, והוא אומר בנותיו ובנות בניו וכל זרעו, פירוש בני בניו אלו הביא אתו מצרימה, פירוש הוא הביאם, לא לרצונם באו:

וראיתי לתת לב לדבריהם ז"ל (שמו"ר א ח) שאמרו שכל זמן שאחד מיורדי מצרים קיים לא התחיל השעבוד, דכתיב (שמות א ו) וימת יוסף וגו' וכל הדור ההוא, פירוש שירדו מצרים אז התחיל השעבוד, כי אולי שזה היה להם לתשלום קבלת גזירת מלך ברצון, פקע מהם השעבוד, כי סמא דיסורי קבולי ט, והעד הנאמן לזה ג"כ כי יוכבד וסרח בת אשר היו מיורדי מצרים (ב"ר צד ט) ובימיהם היה השעבוד, והטעם הוא לצד שהביאם יעקב ולא מרצונם, ועיין בדברי הזוהר (שמות קצח) בפירוש פסוק אשרי שאל יעקב בעזרו שברו על ה':

(אור החיים הק')

ויאמר פרעה אל יעקב כמה ימי שני חייר: ויאמר יעקב אל פרעה ימי שני מגורי שלשים ומאת שנה מעט ורעים היו ימי שני חיי ולא השיגו את ימי שני חיי אבתי בימי מגוריהם: (מו, ח ט)

הגאון בעל שאגת אריה נתקבל לעת זקנה, והוא כבן שבעים לרב בעיר מץ. הגיע רבי אריה ליב למץ בשבוע של פרשת "ויגש", ובבואו אל העיר גונב אליו שמועה שיש בין בעלי הבתים שאין דעתם נוחה ממנו, והם מרננים על מינוי זה של רב 'בא בימים' שכבר הוא ברגלו האחת בעולם האמת. ביום השבת בעמדו לדרוש בבית הכנסת את דרשתו הראשונה, פתח רבי אריה ליב ואמר: בפרשת השבוע אנו מוצאים שבשעה שבא יעקב אבינו למצרים, שאלו פרעה: "כמה ימי שני חייר?", ועל כך השיב לו יעקב: "ימי שני מגורי שלשים ומאת שנה מעט ורעים היו ימי שני חיי", והלא בעצם הדבר מוקשה: ראשית, מה עניין היה לו לפרעה לדעת בן כמה הוא? שנית,

(ומתוק האור)

ולאביו שלח כזאת עשרה חמרים נשאים מטוב מצרים ועשר אתנת נשאת בר ולחם ומזון לאביו לדרך (מה, כג)

וברש"י, מטוב מצרים - מצינו בגמרא ששלח לו יין ישן שדעת זקנים נוחה הימנו.

בענין זה מסופר: הגאון רבי אייזיל חריף זצ"ל, רבה של סלונים, דרש בשבת הגדול ושבת תשובה מערכות נפלאות שמקצתן נאספו בספריו "עמק יהושע", "עצת יהושע", "שפת הנחל", "אבי הנחל" ועוד. דרשות שהפעימו את הלומדים.

פעם, לאחר הדרשה, פנה אליו חצוף אחד: "תמהני רבי. המשנה אומרת (קנים פ"ג מ"ו) שזקני תורה, כל זמן שמזקינים דעתם מתישבת עליהם, שנאמר: "בישישים חכמה, וארך ימים תבונה" (איוב יב, יב). ובשנים הקודמות היו דרשותיו של מר משוננות יותר. הכי צד?!" "אה, הסיבה פשוטה", ענה הגאון על אתר. "שהרי באותה משנה נאמר, שזקני עמי הארץ כל זמן שמזקינים דעתם מטרפת עליהם. אין פלא בכך שמשנה לשנה אתם מבינים פחות ופחות את הדרשה..."

(הגדת)

ולאביו שלח כזאת עשרה חמרים נשאים מטוב מצרים ועשר אתנת נשאת בר ולחם ומזון לאביו לדרך (מה, כג)

ברש"י. שלח לו יין ישן שדעת זקנים נוחה הימנו. ומדרש אגדה גריסין של פול (מ"ה, כ"ג). עיין בספר מטפחת ספרים לדודי זקני הגאון ר' יעקב עמדין ז"ל [ח"ב אות ל"ה] וזה לשונו, י"ל דבר נאה כי רמז לו יוסף כזה שלא יירא מרדת מצרימה ולא יתעכב בארץ כנען, כי אלקים חשבה לטובה שעל ידי כן ינוכה החצי מת"ל שנים שנגזר עליהם גלות, זה ששלח לו יין ישן גימטריא ת"ל, שדעת זקנים נוחה הימנו אברהם ושרה זקנים, שכך אמרו חז"ל [ב"ר מ"ד, כ"א] אברהם בירר לו מלכות כדי להציל לזרעו מדינה של גיהנם:

וגריס ידוע שהוא חצי הפול ונקרא פול המצרי, הוא גזירת נפילה וירידה למצרים שנחלק לחצאין כמו שכתב בפרקי דר' אליעזר שלא ישבו במצרים רק רט"ו שנה, לכן החוב על ישראל לתת מחצית השקל כמו שכתבתי בס"ד בברכות הורי [פלא ח' סימן ו]. וראה כמה מדויקים השמות שקראו לו בחכמה גדולה עקת נפש שהוא עקא ודאי לנפש, אך יש בו נחמה ג"כ על כן קראוהו גם חלוקת נפש, נפש גימטריא ת"ל שנחלק ע"י זה עכ"ל:

(פרדס יוסף)

לכולם נתן לאיש חלפות שמלות ולבנימין נתן שלש מאות כסף וחמש חלפת שמלת (מה, כב)

"אפשר דבר שנצטער בו אותו צדיק יכשל בו זרעו? דאמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב: בשביל משקל שני סלעים מילת שהוסיף יעקב ליוסף יותר משאר אחיו נתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים! אמר רבי בנימין בן יפת: רמז רמז לו שעתיד בן לצאת ממנו שיצא מלפני המלך בחמשה לבושי מלכות, שנאמר ומרדכי יצא... בלבוש מלכות" (מגילה טז, א).

לכאורה יש להבין מה תשובה היא זו "שעתיד בן לצאת ממנו", סוף סוף השאלה במקומה עומדת: כיצד מפלה יוסף לטובה את בנימין ונותן לו חמש חליפות בה בשעה שנותן ליתר האחים רק חליפה אחת?

הגאון מוילנא זצ"ל מבאר, שהחליפה שנתן יוסף לכל אחד מן האחים היתה יקרה פי חמשה מהחליפה של בנימין. לפי זה, חמש החליפות שנתן יוסף לבנימין היו שוות ערך לחליפה האחת שנתן לכל אחד מהאחים, רק הגמרא שאלה למה שינה אצלו וענתה שרצה לרמוז לו על חמשה לבושי מלכות.

דברי הגאון מדויקים פלאי פלאות בפסוק:

כי הנה החליפות שנתן יוסף לכל האחים כתובות בכתוב מלא: "חליפות", ואילו החליפות שנתן לבנימין כתובות בכתוב חסר - "חלפת". מוכח מכאן שהחליפות של בנימין היו חסרות בהשוואה לחליפות של בנימין.

אלא שעדיין יש להבין מה בנוגע לשלש מאות כסף שנתן יוסף רק לבנימין? הרי שוב מפלה הוא אותו ביחס לשאר האחים?

הבית הלוי זצ"ל הביא את ישוב בנו שבאר, כי גם בכך לא היתה אפליה, שכן שוויו של עבד הוא שלשים כסף, כמבואר בתורה בפרשת משפטים. והנה חז"ל אמרו (גיטין מד, א) כי המוכר עבדו לגוי - קנסוהו שיפדנו מן הקונה עד פי עשרה מדמיו, וזאת משום שהפקיעו מקיום המצוות.

מפני מה השיב לו יעקב על שאלה שלא נשאל כלל? הלא על שאלתו של פרעה "כמה ימי שני חייו" היה לו להשיב: "ימי שני מגורי שלשים ומאת שנה" ודי בכך, מה ראה להוסיף ולומר "מעט ורעים היו ימי שני חייו"?

אלא, משראה פרעה שעם בואו של יעקב למצרים נתברכה הארץ, הנילוס עלה והרעה פסק, היה חושש שמא אין עושר זה שמור לו לאורך ימים, ויעקב זקן, לפיכך שאל למספר שנות חייו. אך יעקב ירד לסוף כוונתה של השאלה, ולפיכך השיב "ימי שני מגורי שלשים ומאת שנה, מעט ורעים היו ימי שני חייו" אני נראה זקן מכפי שאני באמת, בסך הכל אני בן מאה

ושלושים שנה, ומעט הוא, "ולא השיגו את ימי שני חיי אבותי" שהאריכו ימים ממני והיו ימי חייהם מאה ושמונים שנה, ומה שמראה פני זקנים כל כך, זהו משום ש"רעים היו ימי שני חייו" וקפצה עלי הזקנה בלא עת.

והוא הדבר, הוסיף רבי אריה לייב וסיים לגבי עצמי, אין אני זקן כפי שאני נראה בעיניכם, הזקנה קפצה עלי מחמת החיים הקשים שידעתי, שסבלתי דחקות ורדיפות ומחלוקות אין קץ, אבל מבטיח אני לכם שאם ירצה השם עוד אוסיף ואשב על כס הרבנות למעלה מעשרים שנה... וכך היה שהיה שם עוד עשרים שנה.

מאוצרות המגידים
ולא יכול יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו" (מה, א)

איתא במדרש (ב"ר צג, ד) לא זו יהודה מהשיב ליוסף עד שעמד על ליבו. והיינו שבדבריו עורר יהודה ביוסף את האהבה והגעגועים לאביו, עד כדי כך – שלא יכול יוסף להתאפק, ונתמלאה סאת האהבה הגדולה לבית אביו, ובקרב הטהה להבת אש להתודע אל אחיו ברגע זה ולצעוק "אני יוסף" ואינו יכול כבר לעמוד בכוחותיו הטבעיים להמשיך ולהתנכר אל אחיו, נו... שיעצק אני יוסף, לא! עדיין אינו צועק! ומדוע? מפני שהמצרים הנצבים עליו ישמעו, ויתביישו אחיו בדבר, ואינו רוצה לגרום לאחיו בושה מפני המצרים.

והנה כאשר מתבוננים אנו במעשה זה, הרי שזה נורא נוראות! מצד אחד יוסף אינו מסוגל עוד לסבול ולשאט את יסורי האהבה והגעגועים לבית אביו, ומשתוקק הוא בתכלית התשוקה להתודע אל אחיו, וידוע מש"כ בספרים הקדושים, כי אילו היה יוסף מתאפק עוד מעט קט, לא היתה נגזרת גזירת עשרה הרוגי מלכות, ועם כל זאת "לא יכול יוסף להתאפק", אכן ברגע שרואה שאם יתגלה עתה לאחיו לעיני המצרים, יגרום להם שיתביישו, אזר יוסף חלציו, ונתגבר בגבורת ארי, ונתעלה בכוחות על טבעיים, ומתאפק מלהתגלות לפניו עד שיצאו כל הנצבים עליו.

והרי יש לנו לדעת שלא היה זה בית הסוהר וכדו' אשר מיד כשמקבלים פקודה לצאת יוצאים, אלא בבית המלכות עסקינן ששם נוהגים חוקי גיוני המלכות, ובוודאי היו יוצאים כל אחד ואחד בנחת ובלאט, מתוך קידה והשתחיה לעבר המלך, ואילו יוסף יושב וממתין עד שיצאו כולם, וכל זאת לאחר שכבר הוגדשה סאת האהבה בליבו ואינו יכול להתאפק, ואעפ"כ יושב הוא ומתאמץ בשארית כוחותיו ואינו מתגלה עדיין, וכ"ז למה? כדי שלא לבייש את אחיו! בפני מי? בפני כמה ערביים!

והרי דברים אלו נוקבים ויורדים חדרי בטן, עד היכן יש להיזהר בכבוד האדם... ולא רק זאת שכבש את געגועיו לאביו, אלא עוד הכניס עצמו לסכנה גדולה כדי שלא לבייש את אחיו. השתלשלות הדברים כך היתה: יוסף העלה את חמתם, ואמר להם למה לא ערבתם ליוסף אחיכם כמו שערבתם לבנימין (ב"ר צג, ח) ויהודה עמד על ליבו של יוסף והצליח לעורר את געגועיו לאביו, ומפני כך רצה יוסף להתגלות בפניהם כי לא יכל עוד להתאפק, אבל הוא לא רצה לבייש בפני המצרים, ולכן צוה לכל הנצבים לצאת, ובאותה שעה יכלו אחיו להרוג אותו, שהרי לא ידעו עוד שהוא יוסף אחיהם.

וכך איתא במדרש (צג, ט) ר' חמא בר חנינא אמר, אילו בעטו בו אחד מהם מיד היה מת. ולמה הכניס עצמו לסכנה? הוא אומר משום שנוח לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חברו, וכך איתא להדיא בתנחומא (פרק ה) למה אמר יוסף הוציאו כל איש מעלי, אמר יוסף מוטב שאהרג ולא אבייש את אחי בפני המצרים.

הנה למדנו עוצת כוחותיו של מיוסף, שאף לאחר שלא יכול היה יוסף להתאפק מלצעוק "אני יוסף", מפני עוצם האהבה האמיתית לאביו, עם כל זה עוצר עצמו בכוחות על טבעיים כדי שלא לבייש את אחיו, וקורא "הוצאו כל איש מעלי". ולא עוד, אלא שמכניס עצמו בסכנה, כמו שאמרו במדרש אילו בעט בו אחד מהם מיד היה מת. ויש לתמוהה לכא' וכי כיצד עשה זאת, והרי במו ידי היה יכול להחריב את עתיד האומה שיחסר ממניין השטים, ושלא יתגלגל יעקב למצרים וכו' וכו'.

אלא שזהו מיסודות תורתנו הק', ומכח האמת הנצחית שאינה סחר מחר! שאין בונין את עם ישראל על חורבן זולתו! גם אם מדובר בבניין עולם מול בזיון רגעי בפני מצרים שפלים! וכך אומר יוסף בליבו, "מוטב שאהרג ולא

אבייש את אחי בפני המצרים" כלומר: עדיף שאהרג, ואף שעל ידי כך יחסר ממניין השבטים, ועתיד האומה תלוי בזה, העיקר שלא לבייש את אחי בפני המצרים, מפני שדבר זה ידע יוסף בבירור, שאם עתיד עם ישראל תלוי בזה שיבייש את אחיו הרי שלא תצמח שום טובה מכך, מאחר ועם ישראל אינו קם על דריסת אחרים...

ולכאורה, יוסף היה יכול לעשות חשבון לעצמו, הלא הבא להרגך השכם להרגו, ואחיו רוצים להרגו, וא"כ אע"פ שהוא לא יהרוג אותם, אבל לכל הפחות יכול לביישם בפני המצרים כדי להינצל מהם. ובאמת הקשו האחרונים כעין זה על מעשה תמו ויהודה, איך למדו חז"ל ממעשה תמר שנח לו לאדם להפיל עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים, שאילו לא היה יהודה מודה שממנו הרתה, נמצא שהוא רודף, וניתן להצילו אפי' בנפשו, וא"כ מדוע זה חששה תמר מלספר שמי יהודה הרתה כדי שלא תלבין פניו, והיה יוצא שהיא ושני עובריה נשרפים?

אלא כמו שביאר רבי לייב זצ"ל, שלא אמרו בגמרא חייב אדם להפיל עצמו בכבשן האש ואל ילבין פני חברו, אלא "נח לו לאדם", כלומר: אין הכי נמי אם היו באים להישאל אם מותר להלבין פני חברו בכדי להינצל ממיתה, יתכן והיו פוסקים שמותר להלבין, אלא שחז"ל גילו לנו בזאת, שיותר קל ויותר נח להפיל את עצמו לכבשן האש מאשר להלבין פני חברו ברבים. והמשיל בזה משל, למה הדבר דומה, לאדם שחטא לפני המלך, ונתן לו המלך עונש שיעבור בכבשן האש, אבל נתן בידו לבחור אם לעבור בכבשן גדול או בכבשן קטן, ומי פתי יעבור בכבשן האש הגדול כשיכול לעבור בכבשן האש הקטן! כך, אמר אדמו"ר זצ"ל, הלבנת פני חברו ברבים הוא כבשן גדול עד מאוד, ומי פתי ילך וילבין פני חברו שהוא כבשן אש גדול, אל מול כבשן האש הקטן של האש בעוה"ז!

וזהו שאמרו חז"ל "מכאן אמרו נח לו לאדם", ומהו הלשון מכאן, אלא שממעשה זה של תמר למדו לא שזה פסק הלכה, אלא אפי' שהוא רודף, ולכאורה היה מותר להרוג את יהודה, אלא שפשוט יותר וקל יותר להפיל עצמו לכבשן האש מאשר להלבין פני חברו. וזהו גם שלמד יוסף, אע"פ שעל פי דין יכול היה יוסף להלבין פני אחיו כדי להינצל מהם, אבל יותר נח היה לו להסתכן שיהרגוהו, ובלבד שלא ילבין פניהם בפני המצרים, ואם תאמר: עם ישראל מה יהא עליו, את עם ישראל אין בונים על חשבון הזולת!

ידוע הסיפור עם הרבי ר' העשיל, שהתארס עם בת נגיד גדול, וכשהגיע לשבת של עליה לתורה, דאגו שיהיה לו בית שיששה בו סמוך לבית המחותן, וביום שישי הביט מהחלון, וראה שבבית מחותנו הכינו עיסה גדולה כדי לעשות ממנה איטריות, והניחו להתייבש כדי שיוכלו אח"כ לחתכה לפרוסות דקות, כדרך שעושים אטריות. וראה שתרנגולת עלתה על העיסה השטוחה וניקרה מהעיסה, וכשראתה זאת הכלה, ניגשה אל התרנגולת וזרקה אותה בחמת זעם והטיחה אותה לכותל. וכיוון שראה רבי העשיל מעשה זה, אמר בליבו, וכי אני אתחתן עם אחת שיש בליבה אכזריות כה רבה, לא! זה בלתי אפשרי, אבל לבזותה ברבים עוד ממש בשבת של עליה לתורה, גם זה בלתי אפשרי.

חכך בדעתו ואמר, א"כ עדיף שהם ישלחו אותי, ובלבד שלא אפגע בה, ומה עשה הלך לבית הכנסת וראה שיש שם ציבור לומדים, ועשה עצמו כאילו הוא רוצה לגנוב את הכסף שיש בקופה של צדקה, ומשראו זאת יושבי בית המדרש, צעקו בקול גדול, תפסוהו! גנב הוא! ומיד נתפרסם בעיר שתפסו גנב בבית הכנסת שרצה לגנוב מהקופה של צדקה, וכשתפסו אותו התברר שזהו החתן של הנגיד, שבשבת הזאת יש לו עליה לתורה, ואם כן צריך להציל את הנגיד שלא יפול בפך עם חתן גנב, ותיכף הלכו וסיפרו לו זאת המעשה, וכמובן שביטלו את השידוך, כרצון הרבי ר' העשיל.

לאחר מכן שאלו אביו מה קרה כאן? הרי יודע אני שאינך גנב, וא"כ למה העלילו עליך עלילה כזאת, עמד רבי העשיל וסיפר לאביו את מה שראה, שהכלה זרקה בחמת זעם ובאכזריות מרובה את התרנגולת מעל הבצק של האטריות, ואם כן אין הכלה הזאת ראויה להתחתן עמה, אבל לא רציתי לבזותה אמרתי בליבי, שעדיף שהם יבטלו את השידוך מאשר שאני אבטלו ועי"ז אפגע בנערה הזאת ותתבייש מחמתני. והרי זה נורא ואיום לראות ולהתבונן מהו כוחה של הלבנת פנים, וכך אנשי התורה במידותיהם הטובות מתנהגים בעת המבחן.

ויאמר יוסף... אני יוסף העוד אבי חי ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו (מה, ג)
מדוע לא הכירו האחים את יוסף עד עכשיו?

ראיתי בספרי מוסר מה שכתב המשגיח רבי גרשון ליבמן מצרפת, והריו היו חסידי סקוויורא ברוסיה, לאחר מכן היה תלמיד הנוברודוקער, וכתב בספרו 'דגל המוסר' לבאר את הפרשה באופן מחודש.

כל אחד שמתבונן קצת על מעשה דאחי יוסף מתפלא איך לא הבינו האחים שזוהו יוסף, אם היה זוי איקונין דומה לו ליעקב אבינו, הגם שאמרו חז"ל שיצא בלא חתימת זקן, אך אדרבה אם עתה היה לו זקן הרי היה דומה יותר לזוי איקונין של אביו. ואם נאמר שענין זוי איקונין הוא ענין גבוה ולא בגשמיות, כמ"ש השלה"ק ששניהם היו במרכבה זה בשור וזה בכרוב. אך סוף סוף הרי הכירו את אחיהם י"ז שנה, אם לא הכירוהו בפעם ראשונה מחמת הזקן, אך לאחר שיושבים פעמיים שלוש וישבו עמו בסעודה, איך לא הכירו שזה הוא. ולא עוד אלא שהשבטים לא האמינו כלל במעוננים ומכשפים, ויוסף יושב ומכה בגביע שלו ומושיב אותם לפי הסדר, וגילה להם סדר עריסותם. והרי רש"י כתב שנכנסו למצרים מכמה שערים כדי לחפש את יוסף, הרי שעוד לא שכחו ממנו והוא היה על לבם בכל עת, שהרי בפועל הלכו לחפש את יוסף במסירות נפש, תוך כדי חיפוש, איך לא העלו על דעתם שזהו יוסף? ובמדרש משמע שזה היה מעשה של ב' שנים. בעטרת ישועה מבואר שכל הליכתם וחזירתם היה ד' חדשים. אך במדרש כתוב שזה היה במשך שני שנות רעב. ולא עוד אלא שבזה לבד שהוא מבקש לראות את בנימין, הלא דבר הוא מה זה שמשנה למלך של מצרים רוצה לראות את אחיהם הקטן, ושואל על אביהם. וגם מוצאים כסף איש בפי אמתחתו, מה זאת? ויצא לבם, הרי היו אנשים חכמים בעלי מדרגה ובעלי השגה, איך לא עלה על דעתם להתבונן, מדוע נמצא הגביע דווקא אצל בנימין, ולא עוד אלא שתוך כדי חיפוש הגביע, מצאו כל אחד את צרור כספו בשק, וכל אחד ידע בעצמו שהוא אינו גנב, אם צרור הכסף נכנס כאן שלא בדרך גניבה רק בדרך פלא, איך חשדו את בנימין שהוא 'גנב בן גנבת' והכו לו על גניבת הגביע, איך לא השיב להם בנימין איך הכסף חזר לשק שלכם?

כל זה אומר דרשני. אפי' אם נאמר שלא הכירוהו מחמת הזקן, הרי היו יכולים להסתכל על הפנים עצמן בלי הזקן? גם אם נתרץ אחת מהקושיות, שידע מגיד הנשה מכאן ומילה מכאן, אך כבר כתב הגרי"ז בחגיגה שכשיש ט"ו קושיות אין מתרצים אלא תירוץ אחד שמתרץ כל הקושיות כולם כאחד. בבחי' 'אני יוסף' שמתרץ כל הקושיות.

ומבאר רבי גרשון ליבמן, לא היה חסר כאן כשרון כלל, הכל היה ברור באותיות גדולות מאד, אלא שעמוק עמוק בלבם לא רצו הם לדעת שיוסף הוא זה שיושב כאן על הכסא. הם מוכנים למצוא את יוסף בשוק הכי נמוך של מצרים, אך לא באופן שמשתחיים אליו ונתקיימו החלומות, כשיש נגיעה כזו קשה, נהיה אדם כמו סומא ועוור. כמובן שלא מדובר כאן בנגיעות של שבטי י"ה, לא שייך להם נגיעות מגושמות שלנו, היה להם חשבונות של ירבעם בן נבט שלא יתקיימו החלומות, ומעולם לא שבו בתשובה על עצם המכירה, כמ"ש החת"ס שע"י שהכניסו את הקב"ה שותף בחרם, פשוט שלא חשבו שיש במעשיהם דופי אפי' במעט. כי אמרו 'ולואי שיראני אדם ולואי שיראני הקב"ה', הרי שלא העלו על דעתם שיש במעשה המכירה חשש דחשש של חטא ודופי, 'ויראו אותו מרחוק' פי 'הרבי רבי יונתן שידעו שיצא מיוסף פסל מיכה וירבעם בן נבט, וכו' וכו'. והבינו שאסור שיתקיימו החלומות, שלא יכנעו השבטים אל יוסף שזה מרידה במלכות יהודה וכו'.

ולכן עתה שירדו למצרים, אם יוסף הוא השליט הוא המשביר, נמצא שלא עשו טוב במכירת יוסף, וטעו בדין הסנהדרין כל אותם השנים, וכל אותה השנאה, כשיש לאדם מערכת של נגיעות על מעשים בני עשרים שנה, עדיף להם למצוא עבד עבדים במצרים ממשנה למלך יושב על כסא המלוכה, כי הנגיעות יש להם כח לסנוור עיני האדם ולא יראה דברים הכי ברורים שלפני עיניו.

והוסיף רבי גרשון לבאר ע"פ דוגמא של החכם איינשטיין שנתפרסם בחכמת הפיזיקה בכל העולם, והרי בתוך אלו החכמות רואים את הקב"ה לבדו, ומיום ליום נתגלה ממש גילוי אלקות בכל החכמה הזאת, ואפי' מהגוף של האדם, ומכל החכמות שיש בבילוגיה, בכל פינה של חכמת הטבע שאדם מעיין, הוא רואה ממש התגלות אלקות. וכ"ש היום שנתגלה מכניקת הקוונטום רואים את השי"ת ממש עין בעין, כי לא יראני האדם וחי. אך חכמי אומות העולם וההולכים אחריהם, אינם מכירים עדיין שיש בורא בעולם. ונשארים כופרים וממציאים כל מיני בדיות. לעומת המאמין שפשוט לו שהשי"ת מגלגל הכל. הם מסתכלים במדע ולא יכולים לראות אלקות.

גם כשהמאמין אומר לו 'האיך רואה שהקב"ה מנהיג את הכל?' השוטה הזה מעדיף לומר שלפני עשרים ושתים מליון שנה התפוצץ איזה בלון והתחברו שני בובות ורקדו וכך לאט לאט נהיה בן אדם בגובה מטר שבעים. הכל נהיה ונתפוצץ לבד. אפי' שהוא חכם ומדעי, ואנו עולים על המטוס שהוא 'המציא' ומברכים עליהם 'ברוך שנתן מחכמתו לבשר ודם'.

אומר על זה בספר 'שלמה חדשה', שכדי ליישב קושיא זו, עלינו להתבונן במאורע המסופר בספר מלכים אודות המפגש של יהורם בן אחאב עם אלישע הנביא.

היה זה כאשר יהורם מלך ישראל, שהיה רשע, אם כי במידה פחותה מאביו, ביקש לצאת במלחמה נגד מישע מלך מואב אשר מרד בו, אולם מאחר וחשש לצאת לקרב לבדו, פנה אל יהושפט, מלך יהודה שהיה צדיק, וביקש ממנו לחבור אליו.

יהושפט נענה לקריאה ושניהם יצאו למלחמה, אולם בדרכם כלו לפתע המים. חשש כרסם בליבו של יהורם. "יתכן כי ה' רוצה להמית את כולנו" – הבין – "הלא אין אפשרות להתקיים ללא מים!"

מלך יהודה, שהיה שותף לדאגותיו, נענה ואמר לעומתו: "וכי אנו יכולים לדעת בדיוק מה רצון ה'? הלא יש נביא בישראל, הבה ונלך אליו!"

וכך הלכו שניהם אל אלישע הנביא.

מיד בראותו את יהורם, קרא אליו אלישע: "מדוע הנך בא אלי? לך אל נביאי אביך ואמך, אשר הרגה את נביאי ה'", ואחר הוסיף: "חי ה'... אשר עמדתי לפניו כי לולי פני יהושפט מלך יהודה... אם אביט אליך ואם אראך" (מלכים ב' ג, יד). כלומר: אלמלא יהושפט מלך יהודה בא עמך, לא הייתי מביט כלל לכוונך.

ונשאלת השאלה מדוע כופל הנביא את דבריו ואומר: "אם אביט אליך ואם אראך?"

התשובה לכך נמצאת בגמרא האומרת (מגילה כח, א) "אסור להסתכל בצלם דמות אדם רשע", וה"מגן אברהם" (סוף סימן רכ"ה בשלחן ערוך) פוסק להלכה שאסור להסתכל בפני אדם רשע, כשכוונתו היא שאסור להביט בעיניו של אדם רשע, אולם אין אסור בראיה בעלמא.

זהו שאמר אלישע ליהורם: "אם אביט אליך", לא אביט בך שכן רשע הנך, ואפילו "אם אראך" בראיה בעלמא לא הייתי רואה אותך אלמלא יהושפט. על המהרי"ל דיסקין, העלילו פעם המשכילים עלילת שוא, שכביכול שלח ידו בכסף שהופקד אצלו, והתלוננו במשטרה שהוא גנב. כתוצאה מתלונה זו הושלך הרב לכלא ונשקפה סכנה לחייו.

השתדלנים מקרב הציבור החרדי השיגו עבורו את העורך דין הגדול ביותר ברוסיה שהיה יהודי מומר. עורך הדין בא אל הרב לכלא לדבר עמו אודות קו ההגנה שיינקוט במשפטו. בעת הפגישה, ישב המהרי"ל כשפניו כלפי מטה, בלי להביט בפני העורך דין, וכך ענה לשאלותיו.

בסוף הפגישה שאל העורך דין: "כבוד הרב, מדוע אינך מסתכל עלי?" והרב ענה בפשטות: "כי אסור להסתכל בפני אדם רשע!"

הגיע המשפט. התביעה הציגה את כתב האישום, ואז נעמד עורך דינו של המהרי"ל ואמר כך: "כבוד השופט! ברצוני לתאר לך מיהו הנאשם. הוא הרי יודע היטב שחיי תלויים בי, ואף על פי כן בפגישתו עמי לא הסתכל עלי, כי על פי צווי תורתו אסור לו להסתכל בפני אדם רשע. אמור לי אתה, כבוד השופט, היתכן שאדם כזה הוא גנב?" ואכן השופט קבל את הטענה וזיכה את המהרי"ל מכל אשמה.

סיפור דומה ארע עם ה"חפץ חיים" זצ"ל:

בעת מלחמת העולם הראשונה העלילו על תלמיד ישיבתו כי הוא מרגל ובקשו לגזור עליו גזר דין מוות. בא ה"חפץ חיים" להעיד עליו עדות אופי, שבחור טוב הוא ואינו מרגל.

לפני שנעמד ה"חפץ חיים" להעיד, אמר עורך הדין של הבחור כי ברצונו להקדים ולספר סיפור על ה"חפץ חיים", שידע השופט במי מדובר:

פעם כשהיה בתחנת הרכבת גנב לו משהו את המעיל, והוא רץ אחרי הגנב וצעק לעברו: "אני מוחל לך, אני מוחל לך, שלא תיכשל, חלילה, בעוון גניבה!..." ניתן להבין מכאן, איפוא, כמה צדיק הוא אדם זה!

"ואתה מאמין לסיפור הזה, הא?!" שאל השופט את עורך הדין.

"איני יודע אם להאמין או לא להאמין", ענה העורך דין, "אך זה ברור שעלי ועליך לא מספרים סיפור כזה..."

מעתה יבואר מה שהקשנו אודות האחים אשר לא הכירו את יוסף, סבורים היו שמדובר במושל מצרי, רשע מרושע, אשר כבר הספיקו לטעום את "נחת זרועו" בצרות הצרות שהביא עליהם, ומשום כך הם נמנעו מלהביט בפניו.

אמנם ראייה בעלמא מותרת במקרה כזה, אך מאחר ופרצופו של יוסף השתנה בגלל הזקן שגידל, הם התקשו לזהות אותו בראיה כזו, ורק כאשר אמר להם "אני יוסף" הם הביטו בו וזיהו אותו.

(ומתוק האור)

ויאמר יוסף... אני יוסף העוד אבי חי ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו (מה, ג)

אעפ"כ אינו רואה את השי"ת, משא"כ אצל היהודי המאמין הפשוט, הרי הדבר ברור כשמש שהשי"ת מגלגל ומנהיג הכל. מאד קשה לאדם להודות על האמת ולומר 'טעיתי' כל חיי התשובה היא שהמאמין אין לו 'נגיעה' שלא לראות אלקותו ית' בכל דבר, אדרבה הוא מתדבק בה' בכל התבוננות כזאת, לכן הוא רואה את השי"ת תמיד. משא"כ זה החכם המדעי הרי יש לו 'נגיעה' קשה עד מאד שאם יאמין שיש כאן השי"ת, יצטרך לצעוק בקולי מעשיו, כל הנהגותיו, לבושי, מחשבותיו, ודיבוריו. ויצטרך לצעוק בקולי קולות 'כל החיים טעיתי והטעיתי' לכן אינו רואה כלל אלקות בכל דבר. גם כששאלו את איינשטיין אם יש בורא לעולם, ענה כמה גיבובי דברים, י"א שהיה משמע מתוך דבריו שהוא מאמין בה', ויש מתלמידי תלמידיו שאומרים שלא יתכן שאמר כך. והיתכן שאנשים חכמים שמבכרים עליהם בשם ומלכות 'שנתן מחכמתו לבשר ודם' לא יראו את השי"ת כנגד עיניהם בתוך כל הגילויים שבעולם? הוא אשר דברנו שכשיש נגיעה לאדם, אינו רואה כלל לפני עיניו את הדברים הכי ברורים שבעולם. וזה שאמר המדרש שכשיבא הקב"ה ויאמר 'אני השם' יתגלה האמת, אך לפני כן, מחפשים ומחפשים ולא מוצאים. בין שווייץ לצרפת בנו אומות העולם בנין ענק לחפש את הנקודה הפנימית שבאטומים, הוציאו מליוני דולרים לחפש את המקור הפנימי, ופתאום יאמר הקב"ה 'אני השם', הם יקרעו את השערות, איך לא ראינו את זה לפני כן. אלא שהיה להם נגיעה מאד חזקה שלא יהיה הדבר אמת. לכן העדיפו להאמין בבלבולציה מלהאמין בה' אלקינו ה' אחד.

אנו צוחקים עליהם, אך גם אנו כך, כל אחד תקוע ומתעקש במה שהוא רגיל במעשיו והלך מחשבותיו כך וכך, ואינו מעוניין לשמוע שום הוכחות שהוא טועה, כאן נמצא וכאן היה, והוא מונח עד שיבא אליהו. יוסף שאל אותם, הרי היה לכם הרבה תמיהות, האיך לא הבנתם שזה אני? זהו שאמר המדרש, קטנן של שבטים לא היו יכולים לעמוד מפניו כשאמר 'אני יוסף', כי זה היה כלול באמירת 'אני יוסף' כל הקושיות ששאלנו לעיל 'איך לא ראינו אתכם בעיניכם עד היום שזה אני?' התשובה היא, שלא רצינו לראות אותך כאן, כשאדם לא רוצה להכיר בדבר מה, הוא בונה בניינים על גבי בניינים, העיקר לא לראות את מה שאינו רוצה לראות. העדיפו להאמין שיוסף יודע מהגביע שלו רוח הקודש, מלחשוב שזה יוסף שנתקיימו חלומותיו. אפי' שיעשה שחיטה וניקור גיד הנשה ובנו ידבר בלשון הרע, וכו' וכו', כדכתב הדובנער מגיד שחששו שפעם אחת הסתובב בארץ ישראל ושמע מתלמידי יעקב אבינו על גיד הנשה וכו', כל זה עדיף מלחשוב שזהו יוסף.

כשיבא הקב"ה ויוכיח את כל אחד לפי מה שהוא, כשיש לאדם פינה שאינו עושה רצון ה', הרי כתב הרמ"א בס' סימן א' שוית' ה' לנגדי תמיד הוא כלל גדול וכו', איך תאמר שלא ראית את השי"ת ולכן חטאת, והרי הקב"ה נמצא בכל דבר ממזרח שמש עד מבואו.

אלא שאדם מעדיף להיות שוטה ולהתחבא מפניו באיזה פינה, ושוכח את הפסוק 'אנא אברח מפניך' מחמת הנגיעה שבתאוות הלב, ואז הוא שוכח את כל ההוכחות הברורות.

כאן אנו לומדים מהו כח הנגיעה שזה מתרץ אלפי דברים שאדם רואה לפני עיניו, והעיקר לא להאמין באמת. זהו עומק הדין והתוכחה שיש במעשה דיוסף.

כתב רבי גרשון ששמע מהצדיק רבי דוד בודניק שפעם אחת היתה שריפה בעיר, כולם רצו להציל כמה חפצים מהאש, ויש אחד בבית שממשיך ללכת רגוע בלי שום התפעלות מהאש, ממש כאילו לא היה. זהו השעון התלוי על הקיר. הוא לא מתרגש משום דבר, גם כשהאש מתקרבת לקיר שהוא תלוי עליו, וגם כשהאש אוחזת בעץ שבמסגרתו, הוא ממשיך ללכת וללכת, וגם מזמזם את ניגונו המונוטוני, אפי' אינו מרים את הקול' בשעת מצוקה. כולם בהולים סביבו, והוא לא אכפת לו כלל.

זהו מעשיו של אדם בעוה"ז, יכול לראות בירה דולקת, ואינו מתרגש, אינו בוחר לא ברע ולא בטוב, רק הולך עם השוואנק, שכל כך הוא עצלן ואדיש למה שקורה נגד עיניו כי אינו רוצה לקבל עול מלכות שמים ברגע זה.

זהו ש'נבהלו מפניו' שראו מהו עוצם כח הנגיעה, והזהירים יוסף 'אל תרגזו בדרך' שהיו צועקים אחד על השני, איך לא הכרת שזה יוסף, מה בלבול אותי שיש גביע הודי וסיני שיוכלים לדעת מזה הכל. התירוץ הוא, שכשיש לאדם נגיעה, אינו רואה אפי' דברים ברורים ביותר. ממש כאילו לא היה. וכ"כ הראשונים שגם לאחר מכן אמרו 'אשמים אנחנו בהתחננו אלינו' ולא על עצם המכירה, שהרי היה להם מושב סנהדרין ודנו אותו למיתה, הרי שלא היתה נגיעה גשמית, אלא דברים גבוהים מאד. כמו שבאים להוכיח לאדם שנוול בהשקפה מסויימת, ובאים להוכיח לו נגד ההשקפה שלו, הרי יש לו נגיעה חזקה מאד שלא להאמין לדבריו, כמו שתלך לשכנע מזרחיט חזק שאין דרכו דרך אמת, [באמת אסור לדבר עמהם כלל] ותראה לו איך כל ילד שני מוריד את הכיפה, והרי שהוא חי בדרך לא אמיתית. הוא לא יבין את התוכחה הזאת. כי האדם יש לו נגיעה לכל מה

שהוא משוכנע שזה האמת, ומעולם לא יראה את האמת כל זמן שיש נגיעה זאת בידיו. אין להסתכל על המזרחי אלא כל אחד ואחד יעשה חשבון הנפש לעצמו.

התירוץ הזה שלא ראו כלום מחמת הנגיעה, זה יותר חזק מכל הקושיות, אפי' אם נוסף עוד רשימה של קושיות והוכחות ברורות שזהו יוסף, אעפ"כ לא יהיו הקושיות יותר חזקות מהתירוץ הנורא הזה, שהנגיעה שיש לאדם בעצמו גורמת לו לראות דברים ישרים כהפוכים ודברים הפוכים כישירים.

החיסון הנצרך

בגמרא (בבא בתרא טז ע"א) אמרו: "ברא הקדוש ברוך הוא יצר הרע, ברא לו תורה תבלין". וכתב הרמח"ל ("מסילת ישרים" פרק ה), שפשוט הדבר שאם הבורא יתברך, בורא האדם ויצריו, העיד שזו תרופתם היחידה, לא תועיל שום תרופה אחרת. נוסף ונאמר, שככל שהאדם נחשף לנסיונות רבים יותר, חייב הוא להגדיל במקביל את מינון החיסון. מובן מאליו שלא שעות הלימוד הנחוצות כתבלין מול היצר הרע כשנמצאים בישיבה, כשעות הלימוד הנצרכות ב"בין הזמנים" -

ולמעשה, כל הלימוד ב'זמן', הוא כחיסון לקרא 'בין הזמנים'. כפי שמצינו שיעקב אבינו, לפני הליכתו לחרון, לבית לבן הארמי שהיה 'מרכבה לסטרא אחרא' (זוהר ח"א קלו, א) וביקש לעקור את הכל, נטמן י"ד שנה בבית עבר ולמד בהתמדה עצומה (רש"י בראשית כח, יא) כדי להתחנן כנגדו.

אך השאלה: הלא בלאו הכי היה 'ישב אהלים' (בראשית כה, כז), אהלי תורה (תנחומא שמות א), ומה הוצרך לחיזוק זה. והתשובה, שב'סוף זמן' צריכה ההתמדה להרקיע שחקים. כיעקב אבינו, שבאותו י"ד שנה לא שכב בלילה, שהיה עוסק בתורה. הלא כל בן תורה מכיר את אוירת סוף הזמן, קדחתנות ההכנה הרוחנית לקראת הנסיונות הצפויים.

ולפיכך נבין מדוע, כשירד יעקב אבינו למצרים המקולקלת מכל הארצות (רש"י ויקרא יח, ג), שגם הם היו מרכבה לסטרא אחרא (ציוני בשלח ד"ה ויקח. רקנאטי מקץ ד"ה וירכב), אזי: "ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף, להורות לפניו גושנה" (בראשית מז, כח), לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה (רש"י), ובכח התורה יתמודדו עם טומאת מצרים.

וזו, למעשה, החובה העיקרית של כל אדם מישראל, וביחוד של כל אב בישראל. שהרי כל אב דואג לילדיו, מבקש לדאוג לעתידם. להצילם מסכנות החיים האורבות להם ולתת בידם את הכלים להצלחה. מקבלים זימון מ"טיפת חלב" לתת לילד חיסון, ומזלזלים, מתעלמים. מה נאמר? הזנחה פושעת. ואם הילד ידבק בנגיף, חלילה, ויחלה בפוליו, שיתוק ילדים, ויתנהל כל חייו על קביים כשרגליו משותקות ומעוותות? הרי אין קץ לאשמת ההורים!

והלא ידוע שיש ארצות, שלפני שנוסעים אליהן מקבלים חיסון כנגד המגפות המשתוללות בהן. מלריה, טיפוס, קדחת הנילוס ושאר מרעין בישין -

וכאן, המגפה משתוללת, והנגיפים תוקפים ללא הרף, ואם ההורים לא יחסנו, והלואי שהילדים לא יפלו חללים במערכה, אבל לבטח ינזקו, כמה יתבעו ההורים!

וידועים דברי ה"חדושי הרי"ם" זצ"ל: עולם הפוך ראיתי. בגמרא (נדה טז ע"ב) אמרו, שלפנו הולדתו של האדם נגזר עליו האם יהיה עשיר או עני, ואילו אם יהיה צדיק או רשע לא נגזר, כי הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים. וההורים דואגים כל כך להקנות לבנם מקצוע שיבטיח את פרנסתו, בעוד שזו נקצבה ממרום ואין מעצור ביד ה' להושיע ברכ או במעט. ואילו להצלחתו בתורה ולחוסן יראת השמים, שזה אך ורק ביד האדם, אינם דואגים כל כך!

הרידב"ז - הגאון רבי רפאל יעקב דוד בן זאב זצ"ל, מחבר הפרוש הנודע על התלמוד הירושלמי, שכיהן כרבה של סלוצק, עלה לעת זקנותו לארץ ישראל והתיישב בעיר הקודש צפת. יום הזכרון של אביו חל בעיצומו של החורף. התפלל לפני העמוד ערבית ושחרית, וכשהגיעו ראשוני המתפללים לתפילת מנחה כבר מצאוהו ליד עמוד התפילה.

לפתע שמעוהו מתפח. הבינו שהציפיה הזכרונות. נגש אליו אחד המתפללים, ביקש להרגיע סערת רוחו: "רבינו, אבלות ישנה היא. אביו זכה לאריכות ימים מעבר לגבורות שמונים, ונפטר לפני יובל שנים!"

הפנה אליו הרידב"ז את עיניו הדומעות, ואמר: "אספר לך מדוע אני בוכה איני אדם צעיר, וסובל אני מהקור. הן באת מבחוץ, הקור עז והגשמים צולפים. חשבת, הן 'הכל בידי שמים חוץ מצינים' - פחים [קור וחום (רש"י)], שנאמר (משלי כב, ה): צנים פחים בדרך עקש, שומר נפשו ירחק יובל שנים!"

הפנה אליו הרידב"ז את עיניו הדומעות, ואמר: "אספר לך מדוע אני בוכה איני אדם צעיר, וסובל אני מהקור. הן באת מבחוץ, הקור עז והגשמים צולפים. חשבת, הן 'הכל בידי שמים חוץ מצינים' - פחים [קור וחום (רש"י)], שנאמר (משלי כב, ה): צנים פחים בדרך עקש, שומר נפשו ירחק יובל שנים!"

הוא משוכנע שזה האמת, ומעולם לא יראה את האמת כל זמן שיש נגיעה זאת בידיו. אין להסתכל על המזרחי אלא כל אחד ואחד יעשה חשבון הנפש לעצמו.

התירוץ הזה שלא ראו כלום מחמת הנגיעה, זה יותר חזק מכל הקושיות, אפי' אם נוסף עוד רשימה של קושיות והוכחות ברורות שזהו יוסף, אעפ"כ לא יהיו הקושיות יותר חזקות מהתירוץ הנורא הזה, שהנגיעה שיש לאדם בעצמו גורמת לו לראות דברים ישרים כהפוכים ודברים הפוכים כישירים.

החיסון הנצרך

בגמרא (בבא בתרא טז ע"א) אמרו: "ברא הקדוש ברוך הוא יצר הרע, ברא לו תורה תבלין". וכתב הרמח"ל ("מסילת ישרים" פרק ה), שפשוט הדבר שאם הבורא יתברך, בורא האדם ויצריו, העיד שזו תרופתם היחידה, לא תועיל שום תרופה אחרת. נוסף ונאמר, שככל שהאדם נחשף לנסיונות רבים יותר, חייב הוא להגדיל במקביל את מינון החיסון. מובן מאליו שלא שעות הלימוד הנחוצות כתבלין מול היצר הרע כשנמצאים בישיבה, כשעות הלימוד הנצרכות ב"בין הזמנים" -

ולמעשה, כל הלימוד ב'זמן', הוא כחיסון לקרא 'בין הזמנים'. כפי שמצינו שיעקב אבינו, לפני הליכתו לחרון, לבית לבן הארמי שהיה 'מרכבה לסטרא אחרא' (זוהר ח"א קלו, א) וביקש לעקור את הכל, נטמן י"ד שנה בבית עבר ולמד בהתמדה עצומה (רש"י בראשית כח, יא) כדי להתחנן כנגדו.

אך השאלה: הלא בלאו הכי היה 'ישב אהלים' (בראשית כה, כז), אהלי תורה (תנחומא שמות א), ומה הוצרך לחיזוק זה. והתשובה, שב'סוף זמן' צריכה ההתמדה להרקיע שחקים. כיעקב אבינו, שבאותו י"ד שנה לא שכב בלילה, שהיה עוסק בתורה. הלא כל בן תורה מכיר את אוירת סוף הזמן, קדחתנות ההכנה הרוחנית לקראת הנסיונות הצפויים.

ולפיכך נבין מדוע, כשירד יעקב אבינו למצרים המקולקלת מכל הארצות (רש"י ויקרא יח, ג), שגם הם היו מרכבה לסטרא אחרא (ציוני בשלח ד"ה ויקח. רקנאטי מקץ ד"ה וירכב), אזי: "ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף, להורות לפניו גושנה" (בראשית מז, כח), לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה (רש"י), ובכח התורה יתמודדו עם טומאת מצרים.

וזו, למעשה, החובה העיקרית של כל אדם מישראל, וביחוד של כל אב בישראל. שהרי כל אב דואג לילדיו, מבקש לדאוג לעתידם. להצילם מסכנות החיים האורבות להם ולתת בידם את הכלים להצלחה. מקבלים זימון מ"טיפת חלב" לתת לילד חיסון, ומזלזלים, מתעלמים. מה נאמר? הזנחה פושעת. ואם הילד ידבק בנגיף, חלילה, ויחלה בפוליו, שיתוק ילדים, ויתנהל כל חייו על קביים כשרגליו משותקות ומעוותות? הרי אין קץ לאשמת ההורים!

והלא ידוע שיש ארצות, שלפני שנוסעים אליהן מקבלים חיסון כנגד המגפות המשתוללות בהן. מלריה, טיפוס, קדחת הנילוס ושאר מרעין בישין -

וכאן, המגפה משתוללת, והנגיפים תוקפים ללא הרף, ואם ההורים לא יחסנו, והלואי שהילדים לא יפלו חללים במערכה, אבל לבטח ינזקו, כמה יתבעו ההורים!

וידועים דברי ה"חדושי הרי"ם" זצ"ל: עולם הפוך ראיתי. בגמרא (נדה טז ע"ב) אמרו, שלפנו הולדתו של האדם נגזר עליו האם יהיה עשיר או עני, ואילו אם יהיה צדיק או רשע לא נגזר, כי הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים. וההורים דואגים כל כך להקנות לבנם מקצוע שיבטיח את פרנסתו, בעוד שזו נקצבה ממרום ואין מעצור ביד ה' להושיע ברכ או במעט. ואילו להצלחתו בתורה ולחוסן יראת השמים, שזה אך ורק ביד האדם, אינם דואגים כל כך!

הרידב"ז - הגאון רבי רפאל יעקב דוד בן זאב זצ"ל, מחבר הפרוש הנודע על התלמוד הירושלמי, שכיהן כרבה של סלוצק, עלה לעת זקנותו לארץ ישראל והתיישב בעיר הקודש צפת. יום הזכרון של אביו חל בעיצומו של החורף. התפלל לפני העמוד ערבית ושחרית, וכשהגיעו ראשוני המתפללים לתפילת מנחה כבר מצאוהו ליד עמוד התפילה.

לפתע שמעוהו מתפח. הבינו שהציפיה הזכרונות. נגש אליו אחד המתפללים, ביקש להרגיע סערת רוחו: "רבינו, אבלות ישנה היא. אביו זכה לאריכות ימים מעבר לגבורות שמונים, ונפטר לפני יובל שנים!"

הפנה אליו הרידב"ז את עיניו הדומעות, ואמר: "אספר לך מדוע אני בוכה איני אדם צעיר, וסובל אני מהקור. הן באת מבחוץ, הקור עז והגשמים צולפים. חשבת, הן 'הכל בידי שמים חוץ מצינים' - פחים [קור וחום (רש"י)], שנאמר (משלי כב, ה): צנים פחים בדרך עקש, שומר נפשו ירחק יובל שנים!"

הפנה אליו הרידב"ז את עיניו הדומעות, ואמר: "אספר לך מדוע אני בוכה איני אדם צעיר, וסובל אני מהקור. הן באת מבחוץ, הקור עז והגשמים צולפים. חשבת, הן 'הכל בידי שמים חוץ מצינים' - פחים [קור וחום (רש"י)], שנאמר (משלי כב, ה): צנים פחים בדרך עקש, שומר נפשו ירחק יובל שנים!"

הפנה אליו הרידב"ז את עיניו הדומעות, ואמר: "אספר לך מדוע אני בוכה איני אדם צעיר, וסובל אני מהקור. הן באת מבחוץ, הקור עז והגשמים צולפים. חשבת, הן 'הכל בידי שמים חוץ מצינים' - פחים [קור וחום (רש"י)], שנאמר (משלי כב, ה): צנים פחים בדרך עקש, שומר נפשו ירחק יובל שנים!"

הפנה אליו הרידב"ז את עיניו הדומעות, ואמר: "אספר לך מדוע אני בוכה איני אדם צעיר, וסובל אני מהקור. הן באת מבחוץ, הקור עז והגשמים צולפים. חשבת, הן 'הכל בידי שמים חוץ מצינים' - פחים [קור וחום (רש"י)], שנאמר (משלי כב, ה): צנים פחים בדרך עקש, שומר נפשו ירחק יובל שנים!"

הפנה אליו הרידב"ז את עיניו הדומעות, ואמר: "אספר לך מדוע אני בוכה איני אדם צעיר, וסובל אני מהקור. הן באת מבחוץ, הקור עז והגשמים צולפים. חשבת, הן 'הכל בידי שמים חוץ מצינים' - פחים [קור וחום (רש"י)], שנאמר (משלי כב, ה): צנים פחים בדרך עקש, שומר נפשו ירחק יובל שנים!"

הפנה אליו הרידב"ז את עיניו הדומעות, ואמר: "אספר לך מדוע אני בוכה איני אדם צעיר, וסובל אני מהקור. הן באת מבחוץ, הקור עז והגשמים צולפים. חשבת, הן 'הכל בידי שמים חוץ מצינים' - פחים [קור וחום (רש"י)], שנאמר (משלי כב, ה): צנים פחים בדרך עקש, שומר נפשו ירחק יובל שנים!"

מהם (כתובות ל ע"א). עלי לשמור על בריאותי. אכנס מנין בביתי, ואתפלל בו לפני העמוד. אצא בכך ידי חובתי.

לבסוף החלטתי, שמחובת הכרת הטוב לאבי, עלי ללכת לבית הכנסת בקור ובגשם, כדי להתפלל בו לפני העמוד. ומדוע, מפני מעשה שהיה. הורי עניים היו, אבל לא חסכו כל מאמץ לחינוכי. מסרני אבי למלמד הטוב ביותר בסלוצק, רבי חיים סנדר, שהיה גובה רובל לחודש כשכר לימוד. סכום גדול, במושגי אותם ימים.

אבי התפרנס מבניית תנורים. באותו חורף היה מחסור בלבנים, ופרנסתו שבתה. לא יכול היה לשלם למלמד. עברו חודשיים ושלשה, והמלמד נתן בידי מכתב: אם מחר לא אביא את הכסף, לא יוכל עוד ללמדני. אבי קרא את המכתב, ועולמו חשך עליו.

בערב עלה אבי לבית הכנסת, ושמע עשיר מתלונן. הוא ארס את בנו ושכר קבלנים שיבנו עבורו בית. הבתים בסלוצק היו עשויים עץ, אבל עבור התנור צריכים לבנים, ויש בהם מחסור. והקור עז, אי אפשר להכניס זוג צעיר לבית בלי תנור. התנור שמש הן להסקה, והן לבישול ואפיה. "אני מוכל לשלם ששה רובלים עבור לבנים לתנור!" הצהיר העשיר.

ניגש אליו אבי: "עשינו עסק. תן ששה רובלים, ומחר בבוקר הלבנים אצלך!"

באיזה אושר שב הביתה ובישר לאימי! נטל יתד ופטיש, קילף את הטיח והרס את התנור הגדול בטרקלין דירתנו, חילץ לבנה אחר לבנה בלב מתרונן. כל הלילה עבר בקדחתנו, ובבוקר מסר לידי את ששת הרובלים במלואם: "אמור למלמד, שלושה עבור שלושת החודשים האחרונים, ושלושה עבור שלושת החודשים הבאים!"

אותו חורף היה קר ביותר. סופות שלג עזות וכפור נורא. התכסינו בבגדים והתעטפנו בשמיכות ורעדנו מתזזית, והכל כדי שהבן יקבל את החינוך הטוב ביותר -

ואם הקור העז של החורף הסלוצקאי לא הרתיע את אבי כדי להיטיב עימי -

איך ירתיענו הקור הצפתי מלכת לבית הכנסת לעילוי נשמת אבי! הלא תבין אפוא, שכאשר הגיתי במסירות נפשם של הורי, גאו רגשותי ונבעו דמעותי!"

(והגדת)

"ואת יהודה שלח לפניו"

יום אחד שאלני הרב מפוניבז' זצ"ל: "רבי יעקב, מי היה השבט שהקדיש עצמו לתורה?" איזו שאלה, "זיל קרי בי רב הוא" (סנהדרין לג ע"ב): "שבט לוי, יורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל (דברים לג, י), כמו שכתב הרמב"ם (סוף הלכות שמיטה ויובל). או יששכר, ככתוב (דברי הימים א יב, לג) ומבני יששכר יודעי בינה לעתים, לדעת מה יעשה ישראל", כמבואר בגמרא (יומא כו ע"א).

והמש"ך ושאל: "אז מדוע שלח יעקב אבינו את יהודה" להורת לפניו גשנה" (בראשית מו, כח), ליסד ישיבה (רש"י). למה לא שלח את לוי או יששכר?"

נו, באמת, "התשובה כתובה שם בגמרא", אמרתי, "הגמרא אומרת: לא מצינו תלמיד חכם שמורה הוראות, אלא מלוי או יששכר. ושאלו: ואולי גם מיהודה, ככתוב: "יהודה מחוקקי" (תהלים ס, ט. קח, ט). וענו: אסוקי שמעתא אלבא דהלכתא קאמינא. "יהודה מחוקקי" הוא לפלפול בעלמא, ולוי יששכר דינים ומורי הוראות. ובישיבות עוסקים בפלפול הסוגיות, ולא בחתירה להלכה הפסוקה..."

הרב חי"ך את חיובו המתוק, ואמר: "איהר האט זיך פערזעהן א רמב"ם", שכחתם רמב"ם מפורש - אה, איזו תוכחה זו היתה. לשכוח רמב"ם, איך אפשר!

איזה רמב"ם? הגמרא (יומא כח ע"ב) אומרת: אברהם אבינו זקן ויושב בישיבה היה, שנאמר: "ואברהם זקן" (בראשית כד, א) [ואין זקן אלא שקנה חכמה (קדושין לב ע"ב)]. יצחק אבינו זקן ויושב בישיבה, שנאמר: "ויהי כי זקן יצחק" (בראשית כז, א). יעקב אבינו זקן ויושב בישיבה, שנאמר: "ועיני ישראל כבדו, מזקן" (בראשית מח, י). מימיהם של אבותינו לא פסקה ישיבה מהם, היו במצרים ישיבה עמהם, שנאמר: אספה לי שבעים איש מזקני ישראל" (במדבר יא, טז).

וכתב הרמב"ם (הלכות עבודה זרה פ"א ה"ג): "היה [אברהם אבינו] מהלך וקורא ומקבץ העם... עד שנתקבצו אליו אלפים ורבות ושתל בלבם העיקר הגדול הזה [האמונה בה'] וחיבר בו ספרים והודיעו ליצחק בנו ולמדו, ויצחק הודיעו ליעקב ומינהו ללמד לכל הגלויים אליו, ויעקב אבינו לימד בניו כולם והבדיל לוי ומינהו ראש והושיבו בישיבה ללמד דרך השם".

הרי שלוי היה ראש הישיבה, ומדוע שלח את יהודה ליסדה? אכן, שאלה!

אבל לרב מפוניבז' היתה על כך תשובה: "אסביר לכם מדוע נבחר יהודה - כשיוסף התגולל על האחרים ואשימם כמרגלים, אסר את שמעון ודרש שיורידו אליו את בנימין, התקומם יעקב אבינו: "אוני שכלתם, יוסף איננו ושמעון איננו ואת בנימין תקחו - לא ירד בני עמכם". הכביד הרעב, ויעקב אבינו מבקש שירדו להביא אוכל. אמרו: איננו יכולים, בלי בנימין. התערב יהודה ואמר: "אנכי אערכנו מידי תבקשנו, אם לא הביאתיו אליך והצגתיו לפניך וחטאתי לך כל הימים" (בראשית מג, ט).

לא מובן - הלא עמדו להכנס ללוע הארי. להתיצב בפני המשנה למלך העוין, שהתגולל עליהם בעלילת שוא, והכח והממשלה בידו - ואיך מתחייב יהודה בדבר שאינו בידו ובכוחו, איך ערב הוא לכך? ועובדה, שערב, והתחייב. וכשהתרגשה על בנימין עלילת הגניבה הציע את עצמו, כעבד תחתיו, ובסופו של דבר החזירו כהתחייבותו - אדם שמוכן להתחייב ולערוב אף לדברים שמעבר ליכולתו ולכוחותיו, הוא שיכול ומסוגל לפתוח ישיבה..."

אה, "הוא - היה אומר", לא אמר אלא מה שהיה בעצמו! וכידוע, יום אחד פגש ב"נתיבות שלום" מסלונים זצ"ל, שעסק באותם ימים בבנין ישיבת "בית אברהם". פנה אליו הרבי מסלונים, אז כיהן כראש הישיבה, ושאלו: "פוניבז' ער רב, יש לי שאלה. האם מותר לנו ליטול הלוואות ענק, כשאיננו יודעים מהיכן נחזיר. לבנות בנין, להעסיק פועלים, להתחייב לקבלן, כשאיננו יודעים האם יהיה לנו לשלם" -

מצא את מי לשאול. הלא כך בנה הרב מפוניבז' את הישיבה! ענהו: "למדתי אצל ה"חפץ חיים" זצ"ל, ואין לי ספק שאילו הייתי שואלו היה עונה בשלילה! אין זה בגדר חובת ההשתדלות, ותהא זו מצוה הבאה בעברה!"

נתכרכמו פני הרבי מסלונים: "אם כן, למה זה אנוכי! גם לסבול בעולם הזה, וגם לקבל מלקות לעולם הבא?!"

אורו פני הרב מפוניבז', וקרא: "אבער וויא זיס וועל'ן זייין די קלעפ!" אבל כמה מתוקות תהיינה מלקות אלו..."

העזתי, ושאלתי: "ובאמת, איך התחייב יהודה?!" ושוב, לא על יהודה שאלתי, על הרב עצמו התכוונתי...

חי"ך את חיובו המאיר: "וואס איז מיט אייך היינט? מה ארע לכם היום, קודם שכחתם רמב"ם, ועכשיו גמרא?!" -

וצייט מהגמרא והר"ן (נדרים נ ע"א): פעם הוצרכו תלמידי רבי עקיבא למעות, הלכו אצת מטרוניתא, ללוות ממנה. אמרה להם: "איני מאמינה שתפרעו במועד". אמר לה רבי עקיבא: "במי את חפצה כערב?" אמרה לו: "מי שאמר והיה העולם, והים הגדול".

כשהגיע זמן הפרעון, חלה רבי עקיבא ולא יכול היה לבוא. הלכה לשפת הים, ואמרה: "רבונו של עולם, היום חלה רבי עקיבא עבדך, והוא העמידך ערב לי" -

מה עשה הקדוש ברוך הוא, באותו היום נשתתית בת הקיסר, ונטלה תיבה מלאה כסף וזהב והטילה לים, וציפה ובאה לאותו מקום. נטלה אותה, ומצאה בה ממון רב. כשנתרפא רבי עקיבא בא ואמר: "גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שחליתי באותו זמן. עכשיו, הרי כל ממונך בידי".

ספרה לו כל אותו מעשה והביאתו לבית גזיזה ונתנה לו מתנות גדולות, והחזירה מה שנתן לה הים יתר על החוב.

אז אנו הערבים? הקדוש ברוך הוא ערב, ולו הכסף ולו הזהב! ונספר -

חובות רבים נטל בשעתו, להחזקת מוסדות התורה והחינוך שהקים בפוניבז'. משדחקו בו הנושים ונטל הלוואה גדולה מהבנק. משהגיע מועד הפרעון ולא היה בידו לפרוע, הזהירו הנוטריון הנכרי שאם לא ישלם מיד יגיש קובלנא פלילית. עלול היה להגרם חילול שם שמים והרב צפוי היה למאסר ולקנס, וכסף אין.

עודו תוהה מאין יבוא עזרו, ויהודי התדפק בדלת. ביקש להיוועץ ברב. סיפר שהוא מתפרנס כשמש בית הכנסת בעיירה סמוכה. בנו היגר לארצות הברית והתגייס לצבא, ונפל חלל במלחמת העולם הראשונה. עתה התבשר שהצבא האמריקאי זיכהו בפצויים בסכום נכבד, אך פוחד הוא שמא יודע הדבר בעיירה ויקצצו ממשכורתו הזעומה. לכן חשב להפקיד את הכסף ביד הרב, ואין הוא מתנגד שהרב ישתמש בו כראות עיניו, בתנאי שיחזירו לידי בכל עת שיבקש.

והיה זה - במדויק! - הסכום אותו חייב היה לבנק! חלפה תקופה, והיהודי הגיע לבקש את כספו. היה זה באחד מימי חול המועד, בהם רוב העסקים היהודיים נעולים ואין לרב סיכוי ללוות מהם כספים.

מה עושים? קודם את פני האיש בשמחה, ואמר: "בראש ובראשונה, יטול מר ידיו ונסב לסעודה. הן מדרך רחוקה בא, יניחנו לקיים בו מצוה!" נענה הלה ונטל ידיו

יחד עם הרב. כך זכה הרב בשהות של שעה קלה. אבל הארוחה הגיעה לקצה, ומניין יחזיר את ההלואה. חג היום. ומצותו בשמחה. נטלו 'מים אחרונים' והחלו בברכת המזון כשהרב מכון כמנהגו בכל מילה. כשהגיע לתיבות 'ומכל טוב לעולם אל יחסרנו' נקש הדור העירוני בדלת והביא המחאה כספית שהגיעה היום עבור הישיבה, בסכום ההלואה...

פרשת ויגש

היא הפרשה שעוסקת בתחילתה, בהיחשפות של יוסף הצדיק אל האחים, ובאמירה אני יוסף... פרשת ויגש, חלה ברוב השנים, בשבוע שיחול עשרה בטבת. השנה בע"ה, ביום ראשון, עשרה בטבת, וידוע לכולם, שהחודש, ירח טבת... כך נאמר בפיוטים ביום ראשון - ירח טבת מאד לקיתי בו. ונשתנו עלי סדרי נתיבו...

אומר הפייטן - בשלש מכות בחדש הזה הכני האחד זה מחר, ח' בטבת... השני זה בשבת ט' בטבת... והשלישי ביום ראשון, י' בטבת. אנחנו מתענים רק תענית אחת, של עשרה בטבת, אבל ידוע מה שנכתב בשולחן ערוך, שתענית צדיקים, זה גם ח', גם ט' וגם י' בטבת. הענין של עשרה בטבת, ידוע ומוכר לכולם, כמו שנכתב בנביא יחזקאל (כד, א) ויהי דבר ה' אלי בשנה התשיעית בחדש העשירי בעשור לחדש לאמר: {ב} בן אדם (כתוב) כתב לך את שם היום את עצם היום הזה סמך מלך בבל אל ירושלם בעצם היום הזה ...

אבל, כמו שאומר הפייטן... ירח טבת מאד לקיתי בו... יש לנו שלוש מכות, אחת אחרי השניה. החל מח'.. עובר לט'.. וכלה בי'. בח' בטבת, אומרת הגמרא {מסכת מגילה} - אילץ תלמי המלך 72 זקנים, לתרגם את התורה ליוונית... חז"ל אומרים, שבאותה עת, ירד חושך לעולם, והיה החושך בעולם במשך שלושה ימים.

ביום ט' בטבת, מה שנאמר בפיוטים... נאמר שנפטר עזרה הסופר. בכלבו כתוב, שביום הזה, נפטר בו גם נחמיה.

כל אחד שואל את עצמו - בגלל שעזרה הסופר נפטר ביום הזה, בגלל זה צריך להתענות?

אנחנו מתענים רק פעם אחת, כשנפטר גדליה בן אחיקם, ולא מתענים משום שהוא נפטר, אלא משום שהוא נרצח... זה ענין אחר לגמרי... אז מדוע אנחנו מתענים ביום שנפטר בו עזרה הסופר? האמת... מה שמסתתר מאחורי התענית הזאת, מה שנכתב בדברי המפרשים בשולחן ערוך - ביום ט' בטבת, הוא היום שבו נולד ימך שמו וזכרו.

דיברנו כבר, שהוא רמוז בכמה וכמה מקומות בתורה... כמו בפרשת המקלל (פרשת אמר). אז היות זה יום לידתו של אותו האיש, לכן קבעו ביום הזה תענית.

י' בטבת, החל המצור על ירושלים. מצור שנמשך שנתיים ומחצה, ונגמר בשעה שנכנסו לתוך בית המקדש, ופרצו את החומה של ירושלים, בשבעה עשר בתמוז... ולאחר מכן, בתשעה באב, הבעירו אש בבית המקדש, והאש בערה בתשיעי ובעשירי באב...

כותבים הטור, השל"ה הקדוש, ר' צדוק הכהן מלובלין - כאשר חל אירוע במהלך השבוע, יש לו קשר לפרשה שלפניו.

כל אחד שואל את עצמו - מה הקשר שיש בין פרשת ויגש, לעשרה בטבת?

הקשר הראשון, נמצא בבכיותיו של יוסף הצדיק, על צווארו של בנימין, שנאמר {מה, יד} ויפל על צוארי בנימין אחיו ויבך ובנימן בכה על צוארו ויאמר רש"י - ויפל על צוארי בנימין אחיו ויבך. על שני מקדשות שעתידים להיות בחלקו של בנימין וסופן להיחרב.

דברי רש"י, מקורם בגמרא {מסכת מגילה ט"ז, ב} - {בראשית מה-יד} ויפול על צוארי בנימין אחיו כמה צוארין הווי ליה לבנימין אמר רבי אלעזר בכה על שני מקדשים שעתידין להיות בחלקו של בנימין ועתידין ליחרב... אז בעצם הנפילה כאן, על צוארו של בנימין... בעצם ראה יוסף הצדיק את עשרה בטבת, ואת הסיום בתשעה באב.

מדוע נקרא בית המקדש בשם צוואר... ויפל על צוארי בנימין אחיו...? השפתי חכמים הביא את הפסוק {שיר השירים ד, ד} - כמגדל דויד צוארך בנוי לתלפיות אלף המגן תלוי עליו כל שלטי הגבורים.

אומרת הגמרא {מסכת ברכות ל, א} - א"ר אבין ואיתימא ר' אבינא מאי קראה כמגדל דויד צוארך בנוי לתלפיות? תל שכל פיות פונים בו אבל למה בשם צוואר?

חז"ל ממשילים את גוף האדם, שהראש הוא כנגד הקב"ה והגוף הוא כנגד כנסת ישראל. החלק שמחבר את הראש עם הגוף, זה הצוואר. כך

בית המקדש מחבר אותנו עם הקב"ה, כמו שהצוואר מחבר את הראש עם הגוף.

ר' צדוק הכהן מלובלין בכמה וכמה מקומות בספרו {פרי צדיק, פרשת מקץ, פרשת ויגש} מדבר על בית המקדש, ומדוע הוא מכונה בשם צוואר.

אומר הקדמה לפני דבריו של ר' צדוק הכהן:

בצוואר ישנם שתי צינורות מרכזיים:

קנה - ממנו ניכנס האוויר, ושת - ממנו ניכנס האוכל.

בית המקדש ניקרא צוואר, כי שם עוברים שתי הצינורות המרכזיים, שממנו ניזון העולם.

הקנה שהוא מרכז החיים של האדם, שבלעדיו אין לאדם חיים... ובית המקדש נקרא בשם בית חיינו... אנחנו אומרים את זה בהפטר... מי שעולה להפטר, מקבל את ברכות המפטיר, ובאחד מברכות ההפטר נאמר רחם על ציון כי היא בית חיינו...

בתפילת ראש חודש, כאשר ראש חודש נופל בשבת, אנחנו אומרים ולפי שחטאנו לפניך אנחנו ואבותינו. חרבה עירנו ושמים בית מקדשנו. וגלה יקרנו ונטל כבוד מבית חיינו. הקב"ה לקח את הכבוד מבית חיינו, שהוא בית המקדש... זה כנגד הקנה.

הושת, זהו המקום שממנו נכנס האוכל.

אומר ר' צדוק הכהן - המזבח נקרא בשם ושת. הושת דומה למזבח, כי המזבח הוא המקום שאוכל את הקרבנות.

אומר ר' צדוק הכהן - זה מה שנאמר כמה וכמה פעמים בגמרא, שהמאכיל תלמיד חכם דומה למקריב תמידין והמשקהו כמנסח על גבי המזבח.

יוצא שהמקום שבו יש השראת שכינה, זה אצל תלמידי החכמים... הם עצמם הופכים להיות המזבח, כי הם עצמם הופכים להיות בית המקדש. אז הושת, דרכו עובר המזון, והמזבח, הוא המזין את כל העולם, שדרכו עוברים כל הקרבנות.

אנחנו היום בס"ד, רוצים לעסוק בנושא אחד, שקשור לבשורה:

שהתבשר יעקב אבינו, שיוסף נמצא, וממנה נגיע ליסוד בעבודת ה',

וממנה נתחבר בס"ד בחזרה לעשרה בטבת:

כאשר האחים מגלים את יוסף, והוא אומר להם אני יוסף...

אומרת התורה - {ה} ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי מכתם אתי הנה כי למחיה שלחני אלהים לפניכם: {ו} כי זה שנתים הרעב בקרב הארץ ועוד חמש שנים אשר אין חריש וקציר: {ז} וישלחני אלהים לפניכם לשום לכם שארית בארץ ולהחיות לכם לפליטה גדלה: {ח} ועתה לא אתם שלחתם אתי הנה כי האלהים וישמיני לאב לפרעה ולאדון לכל ביתו ומשל בכל ארץ מצרים: {ט} מהרו ועלו אל אבי ואמרתם אליו כה אמר בנך יוסף שמני אלהים לאדון לכל מצרים רדה אלי אל תעמד {י} וישבת בארץ גשן והיית קרוב אלי אתה ובניך ובני בניך וצאנך ובקרך וכל אשר לך: {יא}

וכלכלתי אתך שם כי עוד חמש שנים רעב פן תורש אתה וביתך וכל אשר לך: {יב} והנה עיניכם ראות ועיני אחי בנימין כי פי המדבר אליכם עוד ממשיכה התורה ואומרת:

{יט} ואתה צויתת זאת עשו קחו לכם מארץ מצרים עגלות לטפכם ולנשיכם ונשאתם את אביכם תיקחו את כל מה שאתם צריכים, ולכו להביא את כל משפחותיכם ואת אבא...

{כ} ועיניכם אל תחסו על כליכם כי טוב כל ארץ מצרים לכם הוא...

אומר הדעת זקנים מבעלי התוספות - הדגש הוא כאן, כיון שיעקב אבינו חזר על פחים קטנים... אמר להם יוסף ועיניכם אל תחסו על כליכם מה שנשאר, נשאר... רק תבואו למצרים

{כא} ויעשו כן בני ישראל ויתן להם יוסף עגלות על פי פרעה ויתן להם צדה לדרך... {כה} ויעלו ממצרים ויבאו ארץ כנען אל יעקב אביהם: {כו} ויגדו לו לאמר עוד יוסף חי וכי הוא משל בכל ארץ מצרים ויפג לבו כי לא האמין להם הם חוזרים ליעקב אבינו, ומבשרים לו שיוסף חי... ויפג לבו...

אומר רש"י - ויפג לבו. נחלף לבו והלך מלהאמין, לא היה לבו פונה אל הדברים...

השפתי חכמים מבאר את דברי רש"י - דקשה לרש"י למה לא האמין שהוא חי והלא הוא עצמו היה חושדן שמא מכרוהו, ועל זה פירש מכיון שאמר שהוא מושל, וזה אין הדעת סובלת להאמין שאיש נכרי ימשול וכל שכן במצרים שאין עבד מולך, מדהא ליתא הא נמי ליתא, לכן אמר לא היה לבו פונה אל הדברים שלא יכל להיות שעבד ימלוך במצרים. וכמו שזה לא יכל להיות אז גם לא יכל להיות שיוסף קים.

ראיתי דבר נפלא ביותר היום בס"ד, בספר שנקרא אוצר פלאות התורה, ששואל - באמת עבד לא מולך על מצרים, אז איך זכה יוסף להיות מלך במצרים? איך לא התקוממו?

אז מה אם הוא פתר חלום, בגלל זה מגיע לו למלך?!

תארו לכם, אלף אלפי הבדלות, אובמה חולם חלומות... אחרי שהרגו לו כמה עשרות ילדים בניו-יורק... בא אחד פותר לו את החלומות... אומר לו – אהה, אתה פתרת לי את החלומות... אני ממנה אותך להיות שר ההגנה!

מה הקשר לפתרון חלומות, ושר ההגנה?!

אומר הספר אוצר פלאות התורה, בשם תוספות השלם, ואותו דבר מופיע

במדרש אגדה:

בשעה שהמליך אותו פרעה למלך, אמרו לו עבד זה ימלוך עלינו? מה עשה יוסף? כיון ששמע יוסף כך, אמר להם – ראיתי שדמות שרה אמנו, מצוירת בחדרך... אמר לו יוסף – יבואו השרים ויראו, שאיקונין שלה כשלי, וכן עשו. וקראוה שרים, וראו את זה... עד כאן לשון תוספות השלם.

בתוספות מדרש אגדה, פר' ויחי, אומר – וכשראה פוטיפר, שהרכיב פרעה את יוסף במרכבת המשנה, אמר לפרעה – מפני מה המלכת את עבדי, והלא קניתי אותה בעשרים כסף?!

מיד ענה יוסף לפוטיפר ואמר – והרי אתה חייב מיתה, על זה שקניתי אותי, שאין קונים עבד אלא ממכען, שנאמר "ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו" ואני מבני שם, ועוד בן מלכים אני, שהרי פרעה המלך, צייר דמות שרה זקנתו ושם אצלו בארמון.

אמר לו יוסף, בא ותראה את הדמות, ותראה אם דומה לי או לא. אם אינו דומה לי, הדין עמי, אבל אם הוא דומה לי, אז אני מתאים להיות מלך... וכך עשו, וראו שדמות יוסף דומה לדמות איקונין של שרה, ולכן יכל להיות מלך.

דבר חידוש, מופיע כאן ברמב"ן, פלא עצום:

כותב הרמב"ן, שכאשר הגיעה הבשורה שיוסף חי, יעקב מת מהבשורה, וחזר לחיים מחדש, שנאמר ותחי רוח יעקב אביהם.

אני רוצה לקרוא קטע קטן ברמב"ן - ויפג לבו. נחלף לבו והלך מלהאמין לא

היה לבו פונה אל הדברים לשון מפיגין טעמן לשון משנה (גמ' ביצה יד) וכמו מאין הפוגות (איכה ג מט) וריחו לא נמר (ירמיהו מח יא) מתורגם וריחיה לא פג לשון רש"י ואינו נכון כי לשון פוגה שביטה וביטול כמו אל תתני פוגת לך (איכה ב יח) וכן עיני נגרה ולא תדמה מאין הפוגות (שם ג מט) שנגרה תמיד מאין שביטה והפסק וכן מפיגין טעמן שמפזרין אותו ומתבטל וכן על כן תפוג תורה (חבקוק א ד) תבטל ותפסק וגם זה ויפג לבו שנתבטל לבו ופסקה נשימתו כי פסקה תנועת הלב והיה כמת וזה הענין ידוע בבוא השמחה פתאום והזוכר בספרי הרפואות כי לא יסבלו זה הזקנים וחלושי הכח שיתעלפו רבים מהם בבוא להם שמחה בפתע פתאום כי יהיה הלב נרחב ונפתח פתאום והחום התולדי יוצא ומתפזר בחיצוני הגוף ויאפס הלב

בהתקררו והנה נפל הזקן כמת ואמר כי לא האמין להם להגיד שעמד זמן גדול מן היום והוא שוכב דומם בעבור שלא האמין להם כי הידוע בעלוף הזה שיצטקו לו וירגילו אותו בשמחה ההיא עד שתקבע בו בנחת רוח וזה טעם וידברו אליו את כל דברי יוסף אשר דבר אליהם וירא את העגלות כי היו צועקים באזניו דברי יוסף ומביאים לפניו העגלות אז שבה רוחו אליו וחזרה נשימתו וזוהו ותחי רוח יעקב אביהם.

כל אחד שואל את עצמו – מי זה שבישר ליעקב אבינו?

כולנו מכירים את מדרשי חז"ל... וכולנו מכירים את השיר ששרה סרח בת אשר "יוסף חי במצרים ויש לו שני בנים, מנשה ואפרים"... ככה לימדו אותנו עוד בחיידר.

המקור לזה מובא בספר הישר, שם מובא שהיא לקחה כינור, ושרה לו כל הזמן את השיר, שיוסף חי והוא במצרים...

כתוב בספר הישר, שהיות וסרח בת אשר בישורה לו את הבשורה הזאת,

בירך אותה יעקב - "אל ימשול המוות בך לעולם, כי החיית את רוחי"

ספר צרור המור כותב, שסרח בת אשר האריכה ימים באופן מופלא, ולבסוף

עלתה לשמים כשהיא חייה.

על פי החשבון שעושה צרור המור, היא נפטרה בגיל 620. זכתה להיכנס

לאר"י, לחיות בתקופת דוד המלך והיא גם הסגירה את שבע בן בכרי ליואב

כמו שכתוב בספר שמואל ב', וכל זה זכתה בזכות הבשורה ליעקב אבינו

שיוסף חי.

נשאלת שאלה - אם יוסף אומר לאחים, לכו ותגידו לאבא שאני חי, מדוע

שלחו האחים את סרח בת אשר לבשר לו את הבשורה??

שיבואו כל האחים, יעמדו בשורה ויגידו "אבא, חזרנו עכשיו ממצרים, יוסף

חי"... מה הענין שדוקא סרח בת אשר צריכה להיכנס?

צריך לדעת דבר מענין מאוד:

בספר מדרש הגדול כתוב - שחששו האחים, שאם יבשרו לו את הבשורה

שיוסף חי, תפרח נשמתו, מה עשו?

אמרו לסרח בת אשר - אמרי ליעקב שיוסף קיים והוא חי במצרים, מה

עשתה?

המתנה לו עד שיעמוד בתפילה, ואמרה בלשון תמיהה "מה, יוסף חי?!

יוסף במצרים?! יש לו שתי בנים?!"

אם אנונה היינו שומעים דברים כאלה, מיד היינו מסתובבים אחורה... אבל

יעקב אבינו, לא מסתובב אחורה...

יעקב שומע... שומע... שומע... להגיב הוא לא יכל, כי הוא באמצע 18... אבל

בינתיים זה ניכנס בפנים...

שואל השפתי כהן, מגורי האר"י - למה צריך שסרח בת אשר תבוא? שיגידו

הם!

אומר השפתי כהן - עשו כן בחכמה. כי היו תינוקות (סרח בת אשר היתה ילדה קטנה) והיות וכך, המילים שילד קטן אומר, זה לא כמו מילים שאדם מבוגר אומר... אז אתה לא מקבל את הדברים בשוק, ולכן היתה מנגנת בניגון, והיתה מאריכה ומכניסה את הדברים, ולכן עשתה את זה באיטיות, עד שנכנסו הדברים לליבו, והאמין להם.

האלשיך הקדוש לומד מכאן - גם צעירים, אסור לבשר להם כאלה בשורות,

בבת אחת.

הוא מביא ראייה מדברי גמרא {מסכת כתובות ט"ב, ב'}:

רבי חנינה בן חכניאי הוה קאזיל לבי רב בשילהי הלוליה דר"ש בן יוחאי א"ל איעכב לי עד דאתי בהדך לא איעכבא ליה אזל יתיב תרי סרי שני בני רב עד דאתי אישנתו שבילי דמתא ולא ידע למיזל לביתיה אזל יתיב אגודא דנהרא שמע לההיא רבייתא דהוה קרו לה בת חכניאי בת חכניאי מלי קולתך ותא ניזיל אמר ש"מ האי רבייתא דידן אזל בתרה הוה יתיבא דביתיה קא נהלה קמחא דל עינה חזיתיה סוי לכה פרח רוחה אמר לפניו רבש"ע ענייה זו זה שכרה בעא רחמי עלה וחייה.

לשון הרב - מספרת הגמרא שר' חנינא קיבל רשות מאשתו ללכת ללמד תורה 12 שנה מחוץ לבית... כשהוא חוזר, לא הכיר את הבית שהוא גר בו... ניגש לנהר, אולי יפגוש מישהו מוכר... פתאום שומע צעקה 'בת חכניאי בואי רגע', הבין שזאת בתו, עקב אחריה ונכנס עמה הביתה. אשתו באותו זמן, בררה חטים ואיך שראתה אותו פרחה נשמתה. מה עשה ר' חנינא בן חכניאי? התפלל לפני הקב"ה - 'צדיקה זו שנתנה לי ללכת ללמוד 12 שנה זה שכרה' חזרה נשמתה וחייתה.

ממשיכה הגמרא ומביאה מעשה נוסף:

רבי חמא בר ביסא אזיל יתיב תרי סרי שני בני מדרשא כי אתא אמר לא איעביד כדעביד בן חכניאי עייל יתיב במדרשא שלח לביתיה אתא ר' אושעיא בריה יתיב קמיה הוה קא משאל ליה שמעתא חזא דקא מתחדדי שמעתיה חלש דעתיה אמר אי הוה הכא הוה לי זרע כי האי על לביתיה על בריה קם קמיה הוה סבר למשאליה שמעתתא קא בעי אמרה ליה דביתיה מי איכא אבא דקאים מקמי ברא קרי עליה רמי בר חמא {קהלת ד-יב} החוט המשולש לא במהרה ינתק זה ר' אושעיא בנו של רבי חמא בר ביסא.

לשון הרב - מעשה בר' חמא בר ביסא שהלך ללמוד 12 שנה בבית המדרש... אמר רבי חמא בר ביסא "אני לא אעשה כר' חנינה בן חכניאי..." היה יושב בבית המדרש, והיה שולח כל תקופה מסוימת שליחים לביתו, להודיע שעוד פרק זמן כזה, הוא מגיע... כדי להכין אותם נפשית.

אומר האלשיך הקדוש - לא צריכים להיות זקנים בשביל זה... גם אנשים צעירים שמבשרים להם כאלה בשורות, זה יכל להיות מסוכן. לכן צריך לדעת איך לבשר את זה... ולא בבת אחת.

אם ככה רבותי, יעקב אבינו לא מקבל את הדברים... שנאמר ויפג לבו כי לא

האמין להם...

מתי הוא כן האמין?

וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אתו ותחי רוח יעקב אביהם... מה

קרה? מה הוא ראה בעגלות?

רש"י כותב פירוש אחד מאוד מפורסם, אבל רבותינו מבעלי התוספות, עונים

תשובה:

היות ויעקב ראה שהגיעו עגלים ממצרים (חוץ מעגלות)... והעגלים האלה,

אומרת הגמרא {מסכת סנהדרין ל"ג, א. בכורות כ"ח}:

...אין פרה וחזירה יוצאת מאלכסנדריא של מצרים אלא אם כן חותכין האם

שלה...

במצרים היו חזירים ופרות מעולות, והיות וזה היה הייצוא המרכזי שיצא

ממשם, לא היו המצרים נותנים להם לצאת למקום אחר, אלא אם כן היו

מעקרים אותם. מדוע? כדי שלא יוכלו להוליד עוד וולדות, בדוגמא הזאת

של המצרים.

כיון שראה יעקב אבינו, שיוסף שלח עגלים... את כל התוצרת הזאת, אמר-

זה לא יכל להיות, אלא אם כן פרעה אישר את העניין!

מה פתאום פרעה אישר את זה?!

אלא, זה סימן שיוסף מלך במצרים. (מושב זקנים מבעלי התוספות)

רש"י אומר, שהפרידה של יעקב אבינו מיוסף, הייתה סביב הסוגיה של עגלה

ערופה. והיות ונפרדו בפרשה הזו, רמז רמז לו - אמר לו נפרדנו בפרשת

עגלה ערופה!

יסוד הדברים מובאים בכמה וכמה מפרשים:

בעל הטורים (פרשת וישב)... דעת זקנים מבעלי התוספות (מה, כז), כותבים:

{לז, יד} וישלחהו מעמק חברון ויבא שכמה. בשעה שיעקב שולח את יוסף

לראות בשלום אחיו, הוא מלווה אותו... אומר לו יוסף "אבא, אתה מבוגר,

תחזור הביתה".

אמר לו יעקב אל תהיה מצוות לויה קלה בעיניך, דע לך, שעליה נתווספה

פרשה בתורה!

פרשת חלל, שלא נודע מי הכהו...

אומרת התורה, שכאשר נמצא חלל באדמה, יצאו הסנהדרין הקרובים אל החלל, ורוחצים את ידיהם על העגלה הערופה בנחל, ואומרים {דברים כא, ז} ידינו לא שפכו את הדם הזה ועינינו לא ראו {ח} כפר לעמך ישראל... שואלת המשנה {מסכת סוטה מ"ו, ב} - וכי על דעתנו עלתה, שזקני בית דין שופכי דמים הן??

אומרת הגמרא - אלא לא בא לידינו ופטרנוהו בלא מזונות ולא ראינוהו והנחנוהו בלא לוייה

אמר יעקב ליוסף - אל תזלזל בנושא הליווי, כי גם הזקנים אם לא היו מלווים, היו מאשימים אותם שרצחו! לכן אני מלווה אותך, כי התורה מלמדת אותנו, עד כמה חשוב ענין הליווי.

אומרים חז"ל - אחד המלווה ואחד המתלווה, שניהם אינם ניוקים כל היום. רבותי, אם אלה הם הדברים, אני רוצה לקרוא מדרש אחד, ואם נזכה, נרחיב גם בו:

אומר המדרש {בראשית רבה, פרשה צד, אות ג} - אמר להם יוסף אם יאמין לכם הרי מוטב, ואם לאו אתם אומרים לו בשעה שפרשתי ממך לא בפרשת עגלה ערופה הייתי עוסק, הדא הוא דכתיב: וירא את העגלות ותחי רוח. {בראשית מה, כח}.

נשאלת השאלה - מדוע יוסף אומר, אם יאמין לכם, אל תאמרו לו עגלה ערופה... ורק אם לא יאמין לכם, אז תגידו לו, על העגלה הערופה? למה צריך להעלים את העגלה ערופה?

רבותי, אני רוצה לשאול שאלת מפתח, בכל הנושא הזה: יעקב לא מאמין להם... ניקח את השיטה שסוברת שהוא חי... אמר יעקב "לא יכל להיות" ... למה לא יכל להיות?

אומר השפתי חכמים - אמר יעקב, שלא יכל להיות, שעבד מולך במצרים. רבותי, למה הוא לא מאמין??? מה אתה חושב, שבאו 11 חברה ומספרים לך בדיחות??

ממשיך המדרש ואומר - תני רבי חיאי מה טיבו של בדאי הזה, אפלו אומר דברים של אמת אין מאמינים אותו.

שואל המתנות כהונה - מה זה?

הם הרי הביאו לו את הכתונת פסים, ואמרו לו {לז, לב}.. הכר נא הכתנת בנך הוא אם לא... אז הם שיקרו אותו ועכשיו אתם אומרים שהוא חי? לא מאמין! רבותי... עשרה שיקרו, אבל יש אחד שלו שיקר - בנימין!

אם תגיד שבנימין לא בא, כפי שסובר הריטב"א, וכמו שכתוב הטור, שבנימין לא חזר...

הראיה - (כג) ולאביו שלח כזאת עשרה חמרים למה עשרה?

כי בנימין נשאר אצל.

כתוב בחז"ל... דיברנו על זה לפני כמה שנים... אם בנימין חזר או לא... אז חלק מהמפרשים אומרים, שהוא לא חזר! אז אם לא חזר, אז באמת נמצאים עשרה... ולא מאמין.. אבל חלק מהמפרשים סוברים, שהוא כן חזר!

השאלה שנשאלת היא - למה הוא לא מאמין???

למה אני שואל את השאלה הזאת?

א' כל, כי האור-החיים הקדוש שואל את השאלה הזאת.

וב' כל, הספר מנחת עני, לבעל הערוך לנר, שואל שאלה - הרי הגמרא אומרת, שאין אדם משקר, בדבר שניתן לבדוק אותו. אדם משקר בדבר שהוא בטוח שאי-אפשר לגלות אותו.

מה, בעיה גדולה כל-כך, לשלוח שליח... שמונה ימים הוא יגיע למצרים... ושם הוא ישאל - תגידו, המושל במצרים קוראים לו יוסף???

ברגע אחד, אתה יכל לבדוק את זה!

שואל הערוך לנר - נו, אז מה החגיגה???

רבותי, השאלה היא פי כמה יותר קשה... אומרים לו שהוא חי... "לא מאמין"!

למה אתה לא מאמין??

"מושל במצרים?! לא מאמין!"

רבותי, נחזור בחזרה לפרשת וישב:

ויאמרו לו אחיו המלך תמלך עלינו אם משול תמשל בנו ויוספו עוד שנה אתו על חלמתי ועל דבריו: {ט} ויחלם עוד חלום אחר ויספר אתו לאחיו ויאמר הנה חלמתי חלום עוד והנה השמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחווים לי: {י} ויספר אל אביו ואל אחיו ויגער בו אביו ויאמר לו מה החלום הזה אשר חלמת הבוא נבוא אני ואמך ואחיך להשתחות לך ארצה: {יא} ויקנאו בו אחיו ואביו שמר את הדבר.

כולם שונאים אותו חוץ מאחד, מי זה?

אבא שלו, שנאמר ואביו שמר את הדבר - כתב את החלומות והכניס לכיס. חוזרים 11 שבטים...אומרים לו - אבא! מה שכתבת בפנקס, אמת! יוסף במצרים מלך, וכולנו התכופפנו בפניו.. והנה השמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחווים לי... רק אתה ובלהה חסרים... בואו! הכל התקיים!

- לא מאמין!

אבל הרי שמרת את הדבר, למה אתה לא מאמין??!

רבותי, יעקב אבינו לא מאמין אפילו רגע אחד, שיוסף מת.

אומרת התורה - (לז, לה) ויקמו כל בניו וכל בנתיו לנחמו וימאן להתנחם... מה זה וימאן להתנחם?

גזרה על המת שישתכח מהלב לאחר י"ב חודש.

אמר יעקב - הילד הזה לא נשכח לי מהלב! פירוש הדבר שהוא חי!

אומרת התורה, בפרשת ששבו שבער (מג, יד) ...ושלח לכם את אחיכם אחר...

אומר רש"י - את אחיכם. זה שמעון: אחר. רוח הקודש נזרקה בו. רבותי, נאמר בתורה (מב, א) וירא יעקב כי יש שבר במצרים...

שואלים חז"ל - איך אפשר לראות שיש שבר?

אומר רש"י - וירא יעקב כי יש שבר במצרים. ומהיכן ראה, והלא לא ראה אלא שמוע, שנאמר (להלן מב ב) הנה שמעתי וגו', ומהו וירא, ראה באספקלריא של קדש שעדין יש לו שבר סבר במצרים. ולא היתה נבואה ממש להודיעו בפרוש שזה יוסף.

חוזרים בחזרה 11 שבטים ממצרים... ואומרים לו - אבא, יוסף חי! הוא מלך! כל החלומות התגשמו!

"לא מאמין לכם!"

מה קרה? למה הוא לא מאמין??

השאלה הזאת, כתובה בספרו של ר' אליהו לופיאן (לב אליהו), ששם ראיתי את זה לראשונה...

אומר ר' אליהו לופיאן - אם היו באים האחים ליעקב אבינו, ואומרים לו - תשמע, מצאנו אותו... יש לו חנות במרכז קהיר... היה מאמין... הוא מלך במצרים... היה מאמין...

דבר אחד הוא לא האמין - שהוא "חי"...

אומר ר' אליהו לופיאן - אתה צריך להכיר שפת תורה... אתה צריך להכיר שפה של שבטים... אתה צריך להכיר את שפתו של יעקב אבינו...מה הכוונה למילה 'חי'?

אומר ר' אליהו לופיאן - חי, זה לא פירוש הדבר נושם... הגמרא במסכת מכות מסבירה מה פירוש המילה 'חי'.

אומרת הגמרא {מסכת מכות י, א} - א"ר יצחק מאי קרא {דברים ד-מב} ונס אל אחת מן הערים « האל וחי עביד ליה מידי דתהוי ליה חיותא תנא תלמיד שגלה מגלין רבו עמו שנאמר וחי למה מגלים רבו עמו?

כותב הרמב"ם {הלכות רוצח, פרק ז, א} - תלמיד שגלה לערי מקלט מגלין רבו עמו שנאמר וחי עשה לו כדי שיחיה וחייו בעלי חכמה ומבקשיה בלא תלמוד תורה כמיתה חשובין. וכן הרב שגלה מגלין ישיבתו עמו.

אדם שרגיל ללמוד תורה מרב פלוני, ויביאו לו רב אלמוני, התורה שילמד היא לא אותה תורה!

אם התורה היא לא אותה תורה, הוא לא חי!

חי, פירוש הדבר שהוא בשלמות רוחנית!

כותב הנצי"ב מוולוז'ין - אדם קונה לאשתו זר פרחים, הביא לה פרחים חיים. כמה זמן הם חיים?

בדיוק יומיים ואח"כ משליכים לפח, למה? אבל הבאתי אותם חיים!

זה חי שלושה ימים, אבל כשניתקת אותו ממקור הצמיחה שלו, הוא כבר מת!

אומרת הגמרא {מסכת עבודה זרה דף ג, ב} - ותעשה אדם כדגי הים כרמש לא מושל בו למה נמשלו בני אדם כדגי הים לומר לך מה דגים שבים כיון שעולין ליבשה מיד מתים אף בני אדם כיון שפורשין מדברי תורה ומן המצות מיד מתים דבר אחר מה דגים שבים כיון שקדרה עליהם חמה מיד מתים כך בני אדם כיון שקדרה עליהם חמה מיד מתים.

אמר יעקב אבינו - אם הייתם אומרים לי שהוא נושם... שהוא שר החוץ במצרים... יש לו חנות בקהיר... אני מאמין! אתם אומרים לי שהוא חי???

חי, פירוש הדבר, שהוא דבוק בקב"ה במאה אחוז, שנאמר ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום!

חיים זה דבקות בקב"ה!

אתם מספרים לי שהוא במצרים, והוא עוד חי?! לא מאמין שיכל להיות דבר כזה!

את זה, הוא גם לא מאמין לבנימין...

"כשהייתי בגיל 63, וקיבלתי את הברכות מאבא, אמרה לי אמא שמעתי שעשו רוצה להרוג אותך... לך לחרון, וישבת שם ימים אחדים..."

כמה זמן זה 'ימים אחדים'?

אומרים חז"ל - 7 שנים.

יעקב אבינו יודע שהוא הולך לחרון, לשבע שנים... בדרך לחרון, הוא נעצר, כדי לבנות את עצמו, איך לחיות אצל לבן!

14 שנה הוא נעצר - על כל שנה בבית לבן, צריך שנתיים הגנה. רבותי, אומר יעקב - שאני יצאתי ללבן, לא הייתי ילד. הייתי בן 77...עד גיל 97 הייתי אצלו. אתם יודעים איך שרדתי??

שרדתי כי הרגשתי שאני לא שייך לפה... הרגשתי כמו בלול של תרנגולות... שאין לי שפה משותפת איתם... וזה היה בגיל 77, בבית לבן! לבן הוא נוכל, והעיר שלו נוכלים!

אתם רוצים לספר לי, ילד בן 17, שיורד למצרים, שהיא ערוות הארץ! שכל

זוהמת העולם נמצאת שם (כפי שמביא האלשיך)... אתם רוצים לספר לי, שהוא עוד נישאר חי ???

זה לא יכל להיות, שיש לו עוד קשר עם הדת! אל תספרו לי שהוא חי! לא יכל להיות!

רבתי, למה הוא ירד למצרים ?

כתוב בחז"ל, שאיך שירד יוסף למצרים, קנה אותו פוטיפרה, סריס פרעה שר הטבחים... למה הוא קנה אותו ?

מביא האור-החיים הקדוש, שהוא קנה אותו לעבירות רח"ל... ומה העשה הקב"ה ?

סירס את פוטיפר.

ילד בן 17, עם כל היצרים... יכל להישאר חי !! על מה אתם מדברים !!?

כותב הרמב"ם (הלכות דעות, פרק ו' הלכה א') – דרך בריתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר רעיו וחבריו ונוהג כמנהג אנשי מדינתו. לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים ולישב אצל החכמים תמיד כדי שילמד ממעשיהם. ויתרחק מן הרשעים ההולכים בחשך כדי שלא ילמד ממעשיהם. הוא ששלמה אומר (משלי יג-כ) 'הולך את חכמים יחכם ורעה כסילים ירוע'. ואומר שדרך האיש וגו'. וכן אם היה במדינה שמנהגותיה רעים ואין אנשיה הולכים בדרך ישרה ילך למקום שאנשיה צדיקים ונוהגים בדרך טובים. ואם היו כל המדינות שהוא יודעם ושומע שמנהגותיה טובים מפני הגיסות או מפני זמננו. או שאינו יכול ללכת למדינה שמנהגותיה טובים מפני הגיסות או מפני החלי ישוב לבדו יחידי כענין שנאמר (איכה ג-כח) 'שב בדד וידם'. ואם היו רעים וחטאים שאין מניחים אותו ולישב במדינה אלא אם כן נתערב עמהן ונוהג כמנהגם הרע יצא למערות ולחוחים ולמדברות. ואל ינהיג עצמו בדרך חטאים כענין שנאמר (ירמיה ט-א) 'מי יתנני במדבר מלון ארחים'. אתם מספרים לי שהוא מושל במצרים !! בחור בן 37, שומר תורה ומצוות !! דבוק בתורה... פאות מסולסלות... כובע... לא יכל להיות דבר כזה !!! אז מה קרה?

אומר האור-החיים הקדוש – גם כאשר ראה יעקב אבינו את העגלות, אמר בלבו 'אני לא בטוח שהוא חי'.

מתי הגיע יעקב אבינו למסקנה, שיוסף עמד בכל הניסיונות ?

(מו, ל) ויאמר ישראל אל-יוסף אמותה הפעם אחרי ראותי את-פניך כי עודך חי.

אומר האור-החיים הקדוש - כי עודך חי. פירוש הפעם הזאת בראייתך ולא מקודם כשנתבשרת, והטעם אחרי ראותי פניך והכרתי בהם שעודך חי פי' צדיק ממקודם ולא נשתנה דיוקנו מכמות שהיה אלא עודך חי כי הצדיקים קרויים חיים (ברכות יח). וכנון.

ישנם הרבה אנשים שחיצונית נראים כמו צדיקים גדולים, אדם יראה לעיניים וה' יראה ללב, מה שנעשה בפנים רק הקב"ה יכל לדעת, צדיקים מתבוננים בפני בני אדם, ויודעים מה יש בליבם. אתם מספרים שיוסף חי? אני עדיין לא מאמין, עכשיו שאני רואה אותך בעיניים שלי, אמר יעקב, עכשיו אני יודע שאתה חי!

רבתי, אם אלה הדברים, נוכל בע"ה להעמיק שלב נוסף:

בפרשת מקץ, אומרת התורה:

{ג} וירדו אחי יוסף עשרה לשבר בר ממצרים.. ויוסף הוא השליט על הארץ הוא המשביר לכל עם הארץ ויבאו אחי יוסף וישתחוו לו אפים ארצה: {ז} וירא יוסף את אחיו ויכרם ויתנכר אליהם וידבר אתם קשות ויאמר אלהם מאין באתם ויאמרו מארץ כנען לשבר אכל: {ט} ויזכר יוסף את החלמות אשר חלם להם ויאמר אלהם מורגלים אתם לראות את ערות הארץ באתם... {כא} ויאמרו איש אל אחיו אבל אשמם אנחנו על אחינו אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו ולא שמענו על כן באה אלינו הצרה הזאת... ויען ראובן אתם לאמר הלא אמרתי אליכם לאמר אל תחטאו בילד ולא שמעתם וגם דמו הנה נדרש אומרים אחים - נכון דנו אותו למיתה, בכל זאת הוא התחנן... היינו צריכים לרחם עליו ...

נשאלת השאלה - הרי ראובן רואה את האחים שלו שפופים, מדוכאים... מה יש לך להוכיח אותם עכשיו?! זה יעזור במשהו?!

בא האור-החיים הקדוש, ואומר דבר נורא - התנהל ויכוח בין יהודה לראובן, אנחנו פסקנו את דינו כדין רודף, ודינו למיתה!

אמר ראובן - קחו אותו, ושימו אותו בבור.

שואל האור-החיים הקדוש - מזה שימו אותו בבור?! הרי הבור מלא עקרבים ונחשים!

אמנם הם לא ראו את עמקו, אבל מסתמא תארו לעצמם, שאין שם חיות 'חברותיות' (אומרת הגמרא אחד שנופל לבור של נחשים מעידים עליו שהוא מת).

אמר ראובן ליהודה – בסדר, שים אותו בפנים הבור, שימות.... אבל שלא תעזי לשלוח אותו למצרים!

אמר לו יהודה - בשום פנים ואופן, אנחנו לא נשפוך דם נקי מה בצע כי נהרג את אחינו וכסינו את דמו – מה פתאום! נמכור אותו לישמעאלים.

מה הייתה נקודת הוויכוח, בין יהודה לראובן ?

ראובן אמר - נזרוק אותו לבור!

אה... יכל להיות שיש נחש ?

אומרת הגמרא {מסכת ברכות לג, א} - אין ערוד ממות אלא החטא ממת - אם יש בו עוון, אמר ראובן, יהרגו אותו הנחשים, ואם אין בו עוון, הם לא יגעו בו.

אמר ראובן ליהודה - אבל דע לך! שאם אתה שולח אותו למצרים, הוא לא ימות גופנית, הוא ימות רוחנית!

והתורה הקדושה אמרה - מוטב ימות זכאי ולא ימות חייב! אתה שולח אותו למקום זוהמה, לערות הארץ... לשם אתה שולח אותו !? הוא יחיה פיזית אבל ימות רוחנית.

אמר לו ראובן - גדול המחטיאו יותר מן ההורג ! אמר לו יהודה - נשלח אותו למצרים, ולא נשפוך דם !

אומר האזנים לתורה, בשם הגאון מוילנה - אמר יהודה, אם אנחנו הורגים אותו אין לנו יותר מה להתפלל לקב"ה.

מה בצע כי נהרג את אחינו וכסינו את דמו... ר"ת - בוקר - צהרים - ערב. אומר הנביא ישעיהו {א, טו} גם כי תרבו תפלה אינני שמע ידיכם דמים מלאו - אם יש לכם דם על הידיים, הקב"ה לא שומע תפילה.

אמר יהודה - אם אנחנו נהרוג אותו, אין לנו כפרה, בקר צהרים וערב, הקב"ה לא ישמע את תפילתנו.

שואל האור-החיים הקדוש - מי צודק? ראובן אמר, נהרוג אותו פיזית ולא רוחנית.

יהודה אמר, נשלח אותו למצרים, ושם יתמודד. הכל תלוי במזל, ואפילו ספר תורה שבהיכל, זה לא קשור אלינו... שיתמודד!

מי צודק בוויכוח ?

אומרת הגמרא {מסכת סנהדרין ו, ב} - ובוצע ברך נאך ה' רבי מאיר אומר לא נאמר בוצע אלא כנגד יהודה שנאמר {בראשית לז-כו} ויאמר יהודה אל אחיו מה בצע כי נהרוג את אחינו וכל המברך את יהודה הרי זה מנאץ ועל זה נאמר ובוצע ברך נאך ה'.

איזה דרך צודקת... של יהודה או של ראובן ???

אומרת הגמרא, שמי שמברך את יהודה, על עצתו למכור את יוסף למצרים, כאילו מנאץ את הקב"ה...

אהה, אבל זה הצליח ! יוסף חזר בשלום ממצרים... הוא חי !? אבל הוויכוח הזה, שהתנהל בין יהודה לראובן, זה בדיוק מה שנעשה, כאשר האחים מגיעים ליעקב אבינו, ואומרים לו- "יוסף חי" !

"אני לא מאמין"

אמר ראובן - לשלוח ילד כזה למצרים, בגיל 17... אין סיכוי שהוא יחיה ! אלו הדברים, שמכארים רבותינו, סביב הוויכוח הזה...

אומר הכתב סופר - שבאו האחים ואמרו ליעקב אבינו, דע לך שיוסף חי ולא רק זה, אלא הוא מושל בכל ארץ מצרים! כלומר, הוא מושל בכל הניסיונות של ארץ מצרים !

איזהו גבור הכובש את יצרו, מאיפה לומדים את זה ? שנאמר ומשל ברוחו מלכד עיר.

אומר יעקב אבינו - לא רק חי, אלא עומד בכל הניסיונות !? זה דבר שאני לא יכל לקבל...

מה קרה ?

וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אתו ותחי רוח יעקב אביהם מממה הוא התרגש ?

הוא נזכר שיוסף נפרד ממנו, בפרשת עגלה ערופה... אהה, הוא זוכר מה למדנו לפני עשרים שנה... סימן שהוא חי !!!

יוסף שלח לו עגלות, לומר לו - אבא, אם אתה שואל איך עמדתי בכל הניסיונות... זה רק בזכות דבר אחד - זה שהחזקתי בתורה ! זה נתן לי את הכוחות, לעמוד בכל הניסיונות.

אם ככה, אומרים רבותינו, זה מה שאמר להם יוסף הצדיק - {יג} והגדתם לאבי את כל כבודי במצרים...

מה מעניין את יעקב, שלבן שלו יש כבוד במצרים !?

אומר הגאון מוילנה - במקום שכתוב כבוד חסר, זה כבוד לכסף. כמו שכתוב אצל אחי רבקה {בראשית לא, א} וישמע את דברי בני לבן לאמר לקח יעקב את כל אשר לאבינו ומאשר לאבינו עשה את כל הכבוד הזה.

והיכן שכתוב כבוד מלא, זה כבוד חכמים ינחלו.

אמר להם יוסף - תספרו לאבא את כבודי, שיש לי כבוד לתורה, אני דבוק בתורה! ומי שדבוק בתורה זוכה לעבור את כל הניסיונות.

רבתי, בואו ננסה להבין, מה יש בפרשת העגלות:

לפני שניכנס לעומק הדברים, אני יאמר רעיון נפלא, שכל המפרשים כאן מביאים... ראייתי את זה בספר של הרב פינקוס, ראייתי את זה בטללי אורות... כולם מביאים את אותו רעיון, והרעיון הוא נפלא, לאור סיפור שקרה, בזמנו של הגאון מוילנה...

בימי הגאון מוילנה, היו זוג שהתחננו, וחיו כמה שבועות... לפתע בוקר אחד, נעלם הבעל - אבדו עקבותיו... הוצע פרס כספי... תלו מודעות... שום דבר.. איננו.. השאיר אישה עגונה...

חלפו חמש שנים... מגיע אדם... דופק בדלת... אומר ש-ל-ו-ם !!!

אף אחד לא מזהה אותו...

מי אתה ???

אני החתן שלכם !
איך יכל להיות !? היית יושן שמן... אזנים בחוץ.. הזקן היה יותר ארוך.... זה לא אתה...
זה אני, מה קרה לכם ??
התחילו ויזכרו במשפחה... זה הוא... זה לא הוא...
אמר הבעל לאשתו, בואי לחדר, ואספר לך מה קרה... ואני יזכיר לך שזה אני !

דוד שלמה נתן 1200 לחתונה... סבתא שלך 250... את לא זוכרת הלכנו והוצאנו מהכספומט 400 שקל !?..... אבא שלך מחביא את הכסף מתחת לפומפייה למטה... סיפר לה את הכל, לפרטי פרטים... יודע את כל הסיפורים !
אומרת לו אשתו - תשמע, אתה באמת יודע את כל הסיפורים... אבל זה לא אתה... זה אתה !? ... זה לא אתה !!!

מה עושים ?
הלכו לגאון מוילנה...
הגיעו לגאון מוילנה... אמר הגאון "תחכו כמה ימים.. ואתה תבוא אלי בשבת לבית הכנסת..."
הגיעו בשבת לבית הכנסת, אמר להם הגאון - "תכנסו כולכם, ואל תגידו לו שום דבר... תגידו לו רק, שישב במקום הקבוע שלו"... וכך עשו...
"משה, שב במקום, אני הולך להביא סידורים..."
איזה מקום ?

"במקום שישבת אז בחתונה, הפתק עם השם שלך עוד שם... אתה יכל לשבת"

משה נשאר לעמוד במקום... לא זז...
באו לגאון וסיפרו לו... אמר הגאון - תשלחו אותו מכאן... זה לא הוא !
חקרו וחקרו, וגילו שבאמת זה לא הבעל, אלא הוא פגש את הבעל באחת הדרכים והוא סיפר לו הכל... אמר לו השארתי אישה עגונה לפני חמש שנים... במקום פלוני... וככה וככה הדברים, תרשום הכל ותתחזה שאתה זה אני.

אומר הגאון - הכל הוא יכל לתת... אבל במחשבת טומאה, לא תעלה מחשבת קדושה ורעיון של קדושה.

אומרים תלמידי הגאון - {מה, כזו} וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אתו ותחי רוח יעקב אביהם - אמר יעקב, אם יוסף היה שקוע בטומאה... הוא לא היה זוכר את המסכת, שלמדנו בפעם האחרונה... אם הוא זוכר אותה, סימן שהוא חי !

אנחנו רוצים לעמוד על נקודה נוספת:
בספר תורה שלמה, הוא מביא תנחומא מכתב יד - וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אתו ותחי רוח יעקב אביהם. מהו וירא ? וכי קטנות היו שאינן נראות? והלא גדולות היו!

אלא, כל אותם ימים שנפרד יוסף מאביו, היה יעקב מצטער ואומר מה... הלא אין התורה פלסתר, כל כולה אמת. ולמדנו אחד המלווה ואחד המתלווה, אינם ניזוקים כל היום כולו, אם ככה ואף המתלווה אינו ניזוק, לפי שאין אדם ניפטר מחברו, אלא מתוך הלכה, וכשנפטרתי ממנו היינו עסוקים בפרשת 'עגלה ערופה' !

אז גם נפטרנו בדבר הלכה, גם ליוויתי אותו, גם הוא התלווה... אז איך יכל להיות שקרה לו נזק?!

אז כל הזמן, היה יעקב טרוד בסוגיה הזאת... לא יכל להיות שזה קרה! שלח לו יוסף ואמר לו, לא נענשתי... כי למחיה שלחני אלהים... וזהו שנאמר... וירא את העגלות - נתישבה דעתו בדבר הלכה וזהו שנאמר... ותחי רוח יעקב אביהם.

יעקב היה טרוד כי נפרד מיוסף בדבר הלכה, ליווה אותו כהלכה, והוא התלווה כהלכה... וחז"ל אומרים, שזה שמלווים אותו, לא קורה ל כלום, אז איך יכל להיות שקרה משהו ליוסף ?!

אומר המהר"ל (גור אריה, מובא בדעת זקנים לבעלי התוספות) - שיעקב ליווה אותו והם עסקו בפרשת 'עגלה ערופה', אז איך יכל להיות שקרה לו כזה מעשה? הרי מי שמלווה או מי שמתלווה אינו ניזוק?!

לפני שנכנס לישב את הענין, אני יביא רק עוד פירוש אחד, שמופיע בפרדס יוסף, ומשם בע"ה, נעבור לישב האחרון:
הפרדס יוסף, מביא את המשנה {מסכת סוטה מה, ב}:

במאי קמפלגי אילימא לענין מדידה קמפלגי הא מדקתני סיפא מאין היו מודדין מכלל דרישא לא במדידה עסקינן אמר ר' יצחק במת מצוה קנה מקומו קמפלגי הכי קאמר לקוברו קנה מקומו והיכא דנמצא ראשו במקום אחד וגופו במקום אחר מוליכין הראש אצל הגוף דברי ר' אליעזר ר' עקיבא אומר הגוף אצל הראש במאי קמפלגי מר סבר גופיה בדוכתיה נפיל רישא דנאדי ונפיל ומר סבר רישא היכא דנפיל נפיל גופא הוא דרהיט אזיל: מאין היו מודדין: במאי קמפלגי מר סבר עיקר חיותא באפיה ומר סבר עיקר חיותא בטיבוריה לימא כי הני תנאי מהיכן הולד נוצר מראשו וכן הוא אומר {תהילים עא-1} ממעי אמי אתה גוזי ואומר {ירמיה ז-כט} גזי נזרך והשליכי וגו' אבא שאול אומר מטיבורו ומשלח שרשו אילך ואילך אפילו תימא אבא שאול ע"כ לא קאמר אבא שאול אלא לענין יצירה דכי מיתצר ולד ממציעתיה מיתצר

אבל לענין חיותא דכולי עלמא באפיה הוא דכתיב {בראשית ז-כב} כל אשר נשמת רוח חיים באפיו וגו': רבי אליעזר בן יעקב אומר ממקום שנעשה חלל מצוארו: מאי טעמא דרבי אליעזר בן יעקב דכתיב {יחזקאל כא-לד} לתת אותך אל צוארי חללי רשעים.

שואלת הגמרא, שנמצא חלל באדמה ולא יודעים מי הכהו, מהיכן מודדים ? אחד אומר מודדים מהאף ואחד אומר מודדים מהטבור מאי נ"מ ביניהם? אם בודקים ממקום חיותו של אדם - האף, או ממקום תחילת בריאתו של אדם - הטבור .

עוד שואלת הגמרא מה קורה כאשר הגוף נמצא במקום אחד והראש במקום אחר?

האם אנחנו אומרים, שהראש נפל במקום והגוף המשיך ללכת, או שהגוף נופל והראש מתגלגל?

מביאה הגמרא מחלוקת :

ר' אליעזר אומר כאשר נמצא ראש וגוף, מוליכים את הראש אצל הגוף... ר' עקיבא אומר - לא, מוליכים את הגוף אצל הראש.

אומר הפרדס יוסף - שלח לו יוסף "אבא, אתה הראש ואני הגוף"... אם אתה הראש ואני הגוף, אני שולח לך את העגלות, כי שיטת ר' אליעזר... שמוליכים את הראש אצל הגוף. אז אתה תרד למצרים.

הסימן של העגלות היה - אתה הראש, אז תרד למצרים, כי אתה הראש... ותלך אחר הגוף.

כך אומר הפרדס יוסף.

תירוץ נוסף - מופיע בבעל הערוך לנר... אותם דברים נמצאים גם, בים התלמוד {מסכת בבא-קמא פתיחה}, שניהם אומרים את אותו יסוד, באופן נפלא ביותר. ננסה להבין, מה מונח כאן:

כאשר יעקב אבינו רואה את יוסף, הוא אומר לו {בראשית מו, ל} אמותה הפעם אחרי ראותי את פניך עכשיו, אני יכל למות...

אומר רש"י - אמותה הפעם. פשוטו כתרגומו. ומדרשו, סבור הייתי למות שתי מיתות. בעולם הזה ולעולם הבא, שנסתלקה ממני שכינה, והייתי אומר שיתבעני הקב"ה מיתתך, עכשיו שעודך חי, לא אמות אלא פעם אחת .

שואל ים התלמוד - למה הוא היה בטוח שהקב"ה יעניש אותו ? מה הוא עשה לא בסדר ?

אותה שאלה, שואל גם בעל הערוך לנר...

שואל השל"ה הקדוש - איך לא הבין יעקב אבינו, שיוסף חי ? הרי הוא רואה שהוא לא מקבל ניחומים, וגזרה על המת שישתכח מהלב לאחר י"ב חודש, והוא רואה שהמת לא משתכח... מזה לבד אפשר להבין שיוסף חי.

אומר ים התלמוד, ואותו דבר כותב בעל הערוך לנר, בספרו מנחת עני - ישנה שאלה בצמח צדק {סימן ו} - מה קורה לבן-אדם, ששולח את חברו לשליחות ונהרג בדרך, האם חייב המשלח כפרה על מה שהוא עשה או לא?

פוסק הצמח צדק - חייב המשלח כפרה.

אומר יעקב אבינו - אם אני שלחתי את יוסף, והוא מת {בראשית לו, לג}.. טרף טרף יוסף..-הקב"ה יתבע אותי על מה שעשיתי ! למה?

הרי ליווית אותו, נפרדתם מתוך דבר הלכה... אבל ההלכה היא, שאם אדם יצא לדרך, והוא מת בדרך בגללך, אתה צריך כפרה ! מאיפה לומדים את זה?

אומר המהר"י וייל (ר' יעקב בן יהודה וייל) - דע לך, בנושא של מוות של אדם, התורה תובעת מאדם דברים שהיא לא תובעת בדברים אחרים.

ידוע לכולם, שיהונתן בא לדוד המלך ואמר לדוד - דע, אבא שלי שאול רוצה להרוג אותך... תברח !!!

יום רביעי בשבוע, תופס את עצמו דוד ובורח... מוצא את עצמו בתוך שדה... מסתתר...

רביעי...חמישי...שישי... דוד בלי אוכל...

בשבת, הוא יוצא מהמחבוא ומגיע לנוב עיר הכהנים. הוא מבקש מאחימלך - תן לי לאכל...

אומר לו אחימלך, הכהן הגדול בנוב - אין לי מה לתת לך לאכל... הדבר היחיד שיש כאן, זה לחם הפנים שאני מחליף אותו עכשיו על השולחן...

אתה יכל לקחת את לחם הפנים של שבוע שעבר...

שואלת הגמרא - איך היה מותר לו לאכל את לחם הפנים ?

אומרת הגמרא - בגלל שהוא היה בבולמוס (רעב גדול).

לקח דוד המלך את לחם הפנים, ואכל... לפני שיצא לדרך חזרה, ביקש מאחימלך את החרב שבו הרג את גולית... ונתן לו.

אומרת הגמרא - באותה שעה, היה שם דואג האדומי, שהיה ראש הסנהדרין... הלך ואמר לשאול דע לך, שדוד היה בנוב בשבת ואחימלך נתן לו לאכול מלחם הפנים... ונתן לו את החרב.

אמר לו שאול - לך והרוג את כל תושבי נוב... 85 כהנים...אחימלך כהן גדול...הם ומשפחותיהם נהרגו.

אומרת הגמרא {מסכת סנהדרין קד, א} - {מלכים א יג-כ} ויהי הם יושבים אל השלחן ויהי דבר ה' אל הנביא אשר השיבו ושגגתה עולה דודן דאמר רב יהודה אמר רב אלמלי הלווהו יהונתן לדוד שתי ככרות לחם לא נהרגה נוב עיר הכהנים ולא נטרד דואג האדמי ולא נהרג שאול ושלושת בניו.

אם יהונתן היה אומר לדוד המלך – אבא רוצה להרוג אותך... קח שתי סנדוויצ'ים ותברך! ... נוב לא היתה נהרגת... דואג לא היה נטרד... ושאלו ושלוש בניו, לא היו נהרגים...

אומרת הגמרא {מסכת סנהדרין צה, א} - א"ל הקב"ה לדוד עד מתי יהיה עון זה טמון בידך על ידך נהרגה נוב עיר הכהנים ועל ידך נטרד דואג האדומי ועל ידך נהרגו שאול ושלשת בניו. מה בסכ"ה עשה דוד!?

התחבא שלושה ימים... נתקף ברעב, הוא בורח כי הוא פוחד... אוכל לחם הפנים כי הוא בבולמוס...

אומר לו הקב"ה עד מתי יהיה עון זה טמון בידך?!! רצונך יכלו זרעך או תמסר ביד אויב?

רואים מכאן, אומר מהר"י וייל, שאדם ששולח שליחות עם מישוהו, ונגרם מזה תוצאה של מוות... צריך על זה כפרה, גם אם הוא לא עשה שום דבר. תראה מה קרה לדוד המלך, בגלל שיהונתן לא נתן לו סנדוויצ'ים! מאשימים אותם בהריגת נוב, עיר הכהנים...

אומר המהר"י וייל – אדם ששולח בידיים מישוהו, והוא נפגע בדרך, ודאי שצריך כפרה!

אומרים חז"ל במדרש {בראשית רבה פרשה פ"ד, אות יג} - אמר רבי חמא בר חנינא הדברים הללו היה יעקב אבינו נזכר ומעיו מתחנכין, יודע היית שאחריך שונאים אותך והיית אומר לי הנני אם ככה, אמר יעקב אבינו – מזה שאני לא מקבל תנחומים על יוסף, זו לא ראייה... למה?

גזירה על המת, שישתכח מן הלב, זה מתי שהוא מת... אהה, כאן אני ממאן לקבל תנחומים!?

סימן שהוא חי...? זה לא סימן... יכל להיות שהוא מת, אבל הקב"ה מזכיר לי כל הזמן, מבחינת וחטאתי נגדי תמיד – אתה יעקב, בגללך מת יוסף, אתה חייב כפרה על מה ששלחת אותו!

אדם ששלח את חברו, צריך כפרה על המעשה... ועל המעשה הזה, "הקב"ה מזכיר לי כל הזמן את יוסף".

אומר יעקב אבינו – סבור הייתי, שאמות פעמיים... גם בעולם הזה וגם בעולם הבא. למה?

אומר בעל הערוך לנר {מנחת עני} דבר נפלא ביותר - דע לך, אני חשדתי בשתי דברים - אולי יוסף {בראשית לז, לג} חיה רעה אכלתה... או אולי טרף טרף יוסף.

אומר בעל הערוך לנר - אני לא מבין, תגיד חיה אכלתה וניטרף יוסף... מה זה חיה רעה אכלתה טרף טרף יוסף!?

אמר לו יעקב ליוסף - אני לא ידעתי מה קרה לך... יכל להיות שדברי ראובן נכונים ואתה מת - זה טרפה אחת... חיה אכלה אותך.

אבל יש אפשרות יותר חמורה - שמא ח"ו רעה לקחה אותך, אולי הלכת בצד של הסיטרא אחרא, זה יותר קשה מהמוות!!!

אמר יעקב אבינו - גם אם לא קרה לך כלום, מבחינה גופנית, אבל אם קרה לך משהו מבחינה רוחנית, על זה הקב"ה יתבע אותי!

לכן, אמר יעקב - עכשיו שאני רואה אותך, שעודך חי, יודע אני שלא קרה לך כלום... לא מבחינה גופנית ולא מבחינה רוחנית, יודע אני שלא אמות מיתה בעולם הבא, אלא רק מיתה אחת, בעולם הזה.

אם ככה נוכל להבין מהי פרשת עגלה ערופה:

מפרשת עגלה ערופה למדנו, שלא צריכים לעשות כלום, כדי להתחייב שהרגת מישוהו...

אומרת הגמרא, אם נתת לו אוכל והוא יצא לדרך בלי אוכל, אז אתה הרגת אותו!

אתה לא צריך לעשות מעשה בידיים בשביל לרצוח!

עצם זה שלא נתת לו מזונות, עצם זה שלא ליווית אותו, זה עצמו מחייב אותך!

אם ככה יוצא, שפרשת עגלה ערופה, זה היה הפחד של יעקב אבינו!

בדרך הדרוש

אם אתה רואה שהקב"ה תובע את הזקנים, לא על מעשה שהם עשו, אלא על מעשה שהם לא עשו!

אמר יעקב אבינו - מי יודע, אם בשמים לא יתבעו אותי על זה, מי יודע מה יהיה בעולם הבא!

אם אלה הדברים, אולי לזה מתכוון המדרש - אמר להם יוסף הצדיק, אל תזכירו לו פרשת עגלה ערופה... אם תזכירו לו את זה כל הזמן... הוא כל הזמן 'יאכל את עצמו', על זה שהוא שלח אותי, ומי יודע מה קרה לי... תגידו לו שאני חי, ואם הוא לא יאמין לכם, תזכירו לו את פרשת עגלה ערופה!

כי פרשת עגלה ערופה, עלולה להזכיר לו את החובה שמעיו כל הזמן מתהפכים, למה מתהפכים? על זה שהוא שלח אותי ומי יודע מה קרה לי... לכן פרשת עגלה ערופה, באה להגיד ליעקב - נכון, ליווית אותו, עשית מה שצריך...

אומר יעקב אבינו - היתכן התורה פלסתר?! שהתורה תכתוב דבר לא אמיתי!?

הרי מי ששלח אותו ומי שנשלח, לא קורה לו כלום!

שולח לו יוסף בחזרה - אבא, אין לך מה לדאוג... לא קרה לי שום דבר. לא בגוף ולא בנפש, אני חי... אני דבוק בקב"ה וקיימתי ואתם הדבקים בה' חיים כולכם. לא פגעה בי לא חיה ולא רעה, לא טרף ולא טרף... בשניהם עמדתי, בשניהם יצאתי בשלום.

זוהי פרשת ויגש...

אם ככה רבותי, רק נסכם בנקודה אחת:

פתחנו בעשרה בטבת, ואני רוצה לסיים בעשרה בטבת.

החתם סופר כותב בספרו, דבר חידוש...

הוא שואל שאלה לפי שיטת האבודרהם, שאומר, שכאשר חל תשעה באב בשבת הוא נדחה ליום ראשון... כאשר חל י"ז בתמוז בשבת, הוא נדחה ליום ראשון... כאשר צום גדליה חל בשבת, הוא נדחה ליום ראשון... תענית אסתר, מוקדם ליום חמישי...

אבל עשרה בטבת, אם חל בשבת, מתענים בשבת! למה?

הוא מרחיב מאוד בדבר... לא מצאתי אף אחד, שמרחיב על ענין עשרה בטבת, כמו החתם סופר... עשרות דפים!

הוא כותב דבר נורא - אנו מתענים בשבת אם אדם חולם חלום רע בשבת. למה?

תענית על דבר שכבר היה, לא מתענים בשבת - נחרב כבר בית המקדש, זה לא דוחה שבת... אבל תענית על דבר שעתידי להיות, דוחה שבת!

חלמת חלום רע, זה דוחה שבת, כי זה עתידי להיות... מי יודע מה עתיד להיות.

אומר החתם סופר - בכל שנה בעשרה בטבת, יושב הקב"ה עם פמליה שלו, ודן האם השנה יבנה בית המקדש או לא.

על תענית שקובעת, מה הולך להיות בשנה הקרובה, אומר האבודרהם - על זה מתענים גם בשבת!

ביום ראשון, הקב"ה יושב עם פמליה שלו ודן, האם יבנה בית המקדש או לא. כל אחד יודע, מה כוח התפילה שניתן לנו. כולנו יודעים מה זה בית המקדש... הוא הצוואר שלנו, הוא בית חיינו!

אנחנו כולנו מסתובבים... נראה לנו שאנחנו חיים... חיים פירוש הדבר, שדבקים בקב"ה.

כל הצום הזה, הוא בסכ"ה 12-14 שעות... אז ודאי, שכל אחד יושב עם עצמו בתפילה, ולא יגיד "הרמב"ם התפלל ולא בא... הבעל שם-טוב התפלל ולא בא... התנאים התפללו ולא בא...". אין דבר כזה! תסתכלו במסילת ישרים... אדם צריך לדעת, שככל שחולף יותר זמן, מתאספים יותר תפילות, יותר בקשות... שייגיע הרגע שיתמלא השק, אז הקב"ה יענה לבקשה!

נזעק לקב"ה, וישמע ה' את קולנו ויהי רצון שבשנוע הבא, ניפגש כולנו בבנין בית המקדש במהרה בימינו אמן ואמן!!!

(ברוך שאמר)

אדם כמה ימי חייו יכול ללמוד שליש משנותיו מקרא שליש משנותיו משנה ושליש משנותיו גמרא. נמצא לפי זה יעקב כשראה שאין יוסף אתו וסבור שזוהו כות נמצא נתבטל הבטחה אחת והיה ירא לנפשו שמא נתבטל הבטחה השניה גם כן ולא ידע כמה ימי חייו ולא היה יכול לצוות את בניו שלא יתעסקו בדבר הלכה כי מוכרחים המה ללמוד בכל יום הלכה כנ"ל, אמנם יוסף היה ידע בעצמו שהוא חי ולא נתבטל הבטחה שניה וידע שיש לו ליעקב לחיות כמה שנים וממילא לא נתבטל הבטחה ראשונה גם כן ובוודאי לא ימות אחד מבניו בחייו ויכלו ללמוד הלכה כשיבאו לביתם ודו"ק:

אל תרגו בדרך (מה, כד) ויש לתרץ על פי מה דאיתא גדול תלמוד תורה יותר מכיבוד אב ואם שהרי יעקב נענש על הכ"ב שנים שהיה בבית לבן וכיו ועל הי"ד שנים שהיה בבית עבר שלמד תורה לא נענש. והנה

(הנוכח התורה)

זבל מואמינים

גליון שבועי מביית 'בני אמונים'

פרשת ויגש תשפ"ד שנה י | גליון מס' 513

ת.ד 102 בני ברק | פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

פרתחו שעדים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

שירת דבורה

בספר שופטים (פרק ה) כתובה שירת ההודאה ששרה דבורה הנביאה, על המפלה הגדולה שנחלו אויבי ישראל בימיה. על פי נבואתה יצאו בני ישראל בהנהגת ברק בן אבינעם למלחמה כנגד צבאו העצום של יבין מלך כנען, אשר במשך עשרים שנה הפיל עליהם אימה ופחד, וזכו לראות נסים רבים ותשועה גדולה.

שירתה של דבורה נפתחת כך: "ותשר דבורה וברק בן אבינעם ביום ההוא לאמר; בפרע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו ה", וכבר הבאתי בעבר כי ב'תנא דבי אליהו' (רבה פרק יא) נדרש פסוק זה כך: "במי נפרע להם הקדוש ברוך הוא לישראל מאמות העולם? בבני אדם שמשפיימים ומעריבים לבית הכנסת ולבית המדרש ועונים אמן".

מפליא לראות שמיד בפתח השירה שבה מתארת דבורה את הנסים הגדולים שזכו להם ישראל במלחמתם נגד סיסרא שר צבא יבין, מגלה דבורה איזו זכות עמדה לישראל - זכות המקדימים לענית אמן! בכך היא בודאי באה ללמד לדורות עד כמה גדולה האחריות המוטלת עלינו להקפיד על ענית אמן, ובפרט בעת מלחמתנו עם מבקשי נפשנו. לא לחנם היא חוזרת ואומרת בהמשך שירתה (שם ט): "לבי לחוקקי ישראל המתנדבים בעם ברכו ה", וכך היא שבה ומדגישה את החשיבות שהיא מיחסת לאלו המנדבים מזמנם ומשפיימים קום לסייע לעם לברך את ה' בשלמות - בברכות הנענות באמן.

חשבתי להוסיף ולומר שענית מרמזת הלכה למעשה אף בפסוק הראשון של שירתה: "ותשר דבורה וברק בן אבינעם ביום ההוא לאמר", מדוע נאמר "ותשר" ולא "וישירו"? אפשר שזהו משום שדבורה היא ששרה, וברק שענה אמן אחר שירתה נחשב מכח כך כמי ששר בעצמו.

בודאי תשאלו את עצמכם - מדוע בחרתי לעסוק שוב בשירת דבורה? ובכן, בערב שבת קדש הבעל"ט, י"ז בטבת, יחול יום השנה הראשון לפטירת אמי מורתי, מרת דבורה בת הרה"ח ר' דב ע"ה, אשר כדבורה הנביאה ששבחה ורוממה את המשפיימים לבית הכנסת לענות אמן, כן היא ע"ה לוותה אותי לאורך כל שנות מהפכת 'בני אמונים' בחזק ובמידוד, החל מיסוד והעמדת 'בני אמונים' ועד ליומה האחרון ממש, כאשר בארח פלא בעת פטירתה שהיתי בארץ, ושעתיים לפני הסתלקותה במיתת נשיקה זכיתי להפרד ממנה ולהתברך מברכות פיה.

ראוי לצין שאמי ע"ה היתה בבחינת "נאה דורש ונאה מקים", כאשר הקפידה בעצמה לברך מדי יום את ברכות השחר בשמחה וברגש שהביעו את תודתה העמקה לה' ולא ברכה מבלי שיהיה מי שענה אמן לברכותיה. אין ספק כי בזכות הקפדתה להודות על בריאותה בשלמות, זכתה להאריך ימים בבריאות, בנחת ושמחה.

חכמים הבטיחו (תנחומא צו ז): "כל מי שהוא עונה אמן בעולם הזה זוכה לענות אמן לעולם הבא. מניין? שנאמר (תהלים מא ד): 'ברוך ה' אלקי ישראל מהעולם ועד העולם אמן ואמן' - אמן בעולם הזה ואמן בעולם הבא". לאור זאת, שירתה של אמי - 'שירת דבורה' - בודאי לא תמה, והיא ממשיכה לזכות ולענות אמן גם שם בעולם הבא.

ובכן יהי רצון שנוזכה במהרה לחזות בגאלת ישראל, בעת שיקצו וירגו שוכני עפר, ונוזכה לראות בהתגשמות הפסוק (תהלים עב יט): "וימלא כבודו את כל הארץ אמן ואמן".

בקריאת "בהתנדב עם ברכו ה".
שבת שלום,

218 298 מכונס"ן

פניני אמונים

פניני תפלה בפרשה

'פנים כנגד פנים' בברכה

"ויבא יוסף את יעקב אביו ועמדהו לפני פרעה ויברך יעקב את פרעה" (י"ז)

לכאורה די היה לכתב "ויבא יוסף את יעקב אביו אל פרעה", מפני מה האריכה התורה וכתבה: "ועמדהו לפני פרעה"? באר רבי משה הפהן מנארו"ל, רבה של מץ:

בגמרא (סוטה לח א) מבאר שברכת הכהנים צריכה להאמר "פנים כנגד פנים", כלומר כשפני הכהנים מופנות כנגד פני העם, ויש ללמד מכך שצורת הברכה הרצויה והמקובלת היא כאשר המברך עומד מול פני המתברך. לפיכך כשפא יעקב לברך את פרעה הקפיד יוסף להעמידו "לפני פרעה".

משום כך אף נצטוו הכהנים שלאחר אמירת הפסוק: "ברכה ה' וישמרה", יאמרו את הפסוק: "יאר ה' פניו אליך ויחנה", ובכך הם מבקשים שתהא ברפת ה' עליהם בבחינת "פנים כנגד פנים", כצורת הברכה המבחרת (ברכת טוב [ונציה תע"א]).

יעקב התפלל עד פלות כחו

"ויקם יעקב מבאר שבע וישאו בני ישראל את יעקב אביהם ואת טפם ואת נשיהם בעגלות אשר שלה פרעה לשאת אתו" (מו ה)

רבי אברהם סבע, בעל 'צרוך המור', דרש כי יחד עם הקרבת הקרבנות בבאר שבע, עמד יעקב "כורע על ברכיו. מודה על העבר ומתפלל על העתיד". ופרש כי על כן אמר הכתוב: "ויקם יעקב", שקם מפרעיתו על ברכיו בתפלה. זוהי אף הסבה שלאחר מכן הצרכו בניו לשאתו ולהרימו, ככתוב: "וישאו בני ישראל את יעקב אביהם", שלפי שטתה זמן רב בתפלתו, נחלש גופו עד שלא יכול היה לעמד על רגליו מבלי סיוע.

תפלה במעמקי התפת

להפכו לבסיס מבצעי. לשם כך הם הפילו את הפרגולה הגדולה שבכניסה לבית וטפסו בעדה לגג הבית, שם עמדו, ירו ורצחו, ואף הכנינו את חבריהם הטובחים בבתי הסמוכים.

דומה שאין צורך לתאר את הרגשתם של בני משפחת פריקר שהיו נצורים בממ"ד הסגור. הם הבינו היטב שבכוחותיהם הדלים לא יוכלו לעצור את המחבלים החמושים, שהצהירו על פגונותיהם בהשלכת רמון לחלון הממ"ד. ואולם הגברת פריקר הייתה שרויה בבטחון ובאמונה, ולרגע לא חדלה מלומר פרקי תהלים.

"סבתי למדה אותי", מספרת הגברת פריקר, "להתפלל ולבקש. דברי עם הקדוש ברוך הוא, הוא שומע תפלת כל פה - היא עודדה אותי תמיד. באותה עת נשאתי עיני למרום ובקשתי: רבנו של עולם: אם גזרת עלי למות היום, מקבלת אני דין שמים באהבה, מגברת אני וכבר הענקת לי בטובך שנות חיים רבות. ואולם מפילה אני את תחנתי לפניך שתחסו ברחמי הרבים, ותציל מן התפת את ילדי הצעירים".

התפלה שיצאה מעמק לבה, עוררה רחמי שמים. בהשגחה פרטית ובשמירה עליונה חלצו כל ששת יושבי הממ"ד בריאים ושלמים. בבתי הסמוכים נהרגו ונחטפו הדירים, אבל משפחת פריקר נצלה כלה, ואף זכתה יומים אחר כך לחגג את הולדת נכדתה הראשונה. אין כל הסבר לעבודה כי בעוד בכל הבתים נגשו המחבלים בראש ובראשונה לפרץ את דלת הממ"ד, בבית משפחת פריקר הם כלל לא נגשו לממ"ד, אף שידעו כי דירי הבית מסתתרים בו.

במשך שעות ארוכות נמשכה הלחימה סביבם, הבית בער ונחרב עד היסוד, העשן החל לחדר מתחת לדלת הממ"ד, ובגני המשפחה צפו לגרוע מכל, אך למרבה הפלא במשך כל אותן שעות ארוכות הממ"ד נותר בשלמותו.

רק לאחר שתיים עשרה שעות שבהן היו בני המשפחה לכודים בממ"ד, מתפללים מעמק לבם לה' שיצילם, הגיעו כוחות ההצלה וחלצום תחת אש צולבת למקום מבטחים.

חלפו ימים עד שהרשו בני המשפחה לשוב ולבקר במה שנותר מביתם. בהגיעם למקום הם עמדו בהלם מחלט למראה ביתם הנאה שהפך עיי חרבות, כלו - מלבד הממ"ד על כל תכולתו. הם שמחו לראות כי אף התפלין ועוד תשמישי קדשה שהיו בבית נותרו בשלמותם. ואולם הפלא הגדול היה כי הספה המרווחת שנבנתה מחוץ לבית, נותרה למרבה הפלא בשלמותה, צחה ולבנה כשלה, למרות שהייתה בולטת לעין.

גב' פריקר מהרה לסור לבית הכנסת שיסדה, לראות מה עלה בגורלו, והפתעה לראות כי הוא נותר על עמדו, שלם וללא פגע. עיניה מלאו דמעות לראות כיצד הוא מתמלא במתפללים, כאשר יהודים רבים שטוהים באזור מתקף תפקידם, פוקדים אותו לתפלה. היא נשאה שוב עיניה למרום, והפעם בהודעה: "רבנו של עולם, את ביתי אמנם לקחת, הוא נשרף ונהרס עד היסוד, אבל את הדבר החשוב לי ביותר, את בית הכנסת, השארתי ללא פגע. תודה לך על כך".

כי בית הכנסת ישמש כבית רוחני רק עבור המשפחות הבודדות שהתענינו בו מלכתחלה, הרי שבהמשך התברר כי הקדשה הייתה משאת נפשם הכמוסה של רבים מתושבי הקבוץ. כך, בשנים שחלפו מאז, בשבתות ובמועדי ישראל בית הכנסת מלא מפה לפה. ואם לא די בכך, הרי שבית הכנסת שנבנה באהבה ובמסירות, הפך למוקד עליה לרגל בעבור רבים מבאי הקבוץ שהיו זקוקים לישועה, אשר נכנסו לבית הכנסת, התפללו בו, ובמקרים רבים זכו להושע למעלה מדרך הטבע.

הגברת פריקר השקיעה ומשקיעה את כל נפשה ומאדה בטפוחו ופתוחו של בית הכנסת, הו מבחינה חיצונית והו מבחינה רוחנית. באמת אמרו כי כל קיומו תלוי בה, וכל קיומה תלוי בו...

חג שמחת תורה. בשעה שש וחצי בבקר, לאחר לילה שמו ומרגש בבית הכנסת, השכימו בני משפחת פריקר, כמו מיליונים מתושבי הארץ, לקול מכו ומצמרר עד אימה; 'צבע אדם'. כתושבי עוטף עזה, האמונים ומתרגלים באזעקות שפאלו, מהרו הללו לרוץ לממ"ד, בידיעה שבתוך דקות ספורות הם יוצאים ממנו וממהרים לתפלה ולהקפות השמחות שיחזיקו בבית הכנסת בקבוץ, יחד עם ספר התורה שנתרם אך לאחרונה.

אלא שדקות ספורות לאחר הפניסה לממ"ד כבר הבינה המשפחה שהפעם מדובר במשהו שונה. תדירות הפיצוצים, קולות הירי הבלתי שגרתיים, בצרוף ההודעות הבהולות שהגיעו מחמ"ל הקבוץ, גוללו

אט אט את ספור האימה שיחרת לצח בתולדות עם ישראל, כתוב בדמם של כאלף וחמש מאות יהודים שנטבחו על היותם בנים לעם היהודי.

מן ההודעות הבהולות הבינו בני המשפחה כי בדרך הטבע, בתוך דקות ספורות אמורים מחבלים לפרץ לתוך ביתם. הם הבינו את גדל הסכנה שבה הם שרויים, וכל שנותר להם היה להסגר ולהסתתר בחדר הממ"ד ולאחז בכוחותיהם הדלים את ידית הדלת בנסייון נואש למנוע מהמחבלים לפתחה.

ברגע האחרון עוד הספיקו להכניס לביתם שכן בודד ומבהל, וכעת היו הם ששה אנשים בחדר קטן וצפוף, ללא מזון ומים, ממתנים באימה לבאות.

זמן מה לאחר מכן שמעו בני המשפחה מבעד לדלת הסגורה את חיות האדם פולשות לחצרם, תוך כדי השמעת צוחות אימים, יורים, רומסים וזרעים הרס נורא בכל הנקרה בדרךם.

אם לא די בכך, כיון שביתה של גב' פריקר נמצא ננקדה אסטרטגית בקבוץ, ומגוון נתן לצפות על כבישי הסביבה, החליטו המחבלים

בתוך הטרנדיה האימה שפקדה את עמנו באותו יום מר ונמהר, שמחת תורה תשפ"ד, בינות לספורים הקשים עצמרו את לב כל בן אנוש, התפרסמו תעודים מפלאים על רבים שזכו להנצל מן התפת בהשגחה פרטית מפלאה.

בין ספורי הנסים והישועות שחזקו קרובים וקרוב רחוקים, התפרסם ספורה של משפחת פריקר, תושבי קבוץ בארי, שרבים מתושבי

במשך שעות ארוכות נמשכה הלחימה סביבם, הבית בער ונחרב עד היסוד, העשן החל לחדר מתחת לדלת הממ"ד, ובגני המשפחה צפו לגרוע מכל, אך למרבה הפלא במשך כל אותן שעות ארוכות הממ"ד נותר בשלמותו.

בית הכנסת בקבוץ בארי

נטבחו באותו יום. משפחת פריקר נצלה בארץ גס, כשסביבתם אופפת דם ואש ותמרות עשן.

גב' פריקר היא דמות חריגה בנוף של קבוץ בארי. כאשה מאמינה המקפידה על קיום מסורת ישראל, חתרה בנחישות, אך בדרכי נעם, להאיר את אור ה' בתוככי הקבוץ שבו התגוררה. היא התעקשה, ולבסוף הצליחה לממש את שאיפתה, כאשר לאחר שנות דור שבהן לא היה בית כנסת בקבוץ בארי, עלה בידיה להקים בית כנסת בתוך הקבוץ.

אף שהקמת בית הכנסת לוותה בהתנגדות עזה מצד חלק מחברי הקבוץ, רק לאחר הקמתו התגלה הצמאון הגדול; אם בתחלה סברה

שוויה של ברכה הנענית באמן

יש הסוברים שאף דברי חכמים שערכה של כל ברכה הוא עשרה זהובים, ולפיכך מי שהפסידה מחברו מחייב לשלם לו סכום זה - לא נאמרו אלא על ברכה שנאמרה בקול ואחרים ענו אחריה אמן.

מקורות ובאורים:

במסכת חלין (פז א) אמרו חכמים כי שכרה של כל ברכה הוא עשרה זהובים, ולכן החוטף ברכה מחברו חייב לשלם לו עשרה זהובים.

בספר 'אור זרוע' (הלכות פסוי הדם שצט) מביא בשם רבי יהודה החסיד כי מקור דברי חכמים, הוא מהפסוק המתאר את התכשיטים שאליעזר נתן לרבקה בשעה שנוכח לדעת כי ראויה היא להנשא ליצחק (בראשית כד כב): "ויקח האיש נזם זהב בקע משקלו ושני צמידים על ידיה עשרה זהב משקלים". פרט הכתוב את משקל הצמידים, ללמדנו שהצמידים לא נתנו לרבקה כמתנה, אלא כתשלום על כך שבזכותה עתיד הוא לברך את ה' על שהצליח דרכו, באמרו (שם כז): "ברוך ה' אלקי אדני אברהם", וכיון שלמדו אברהם רבו כי שוויה של ברכה הוא עשרה זהובים, שלם לה בשני צמידים שמשקלם הכולל היה עשרה זהב. ה'תורת חיים' (ב"ק צא ב) מוסיף ומציין כי לכה דיקו חכמים ואמרו כי שוויה של ברכה 'עשרה זהובים' ולא 'דינרים' או 'סלעים', כלשון הכתוב "עשרה זהב".

הש"ך (חו"מ שפב א ד) כותב כי שכר זה נקצב רק לברכה שבכוחה בפני אחרים, ואלו דבריו: "אין לאדם שכר ברכה עשרה זהובים, אלא על ברכה שמברך בפני אחרים, אבל ברכה שמברך בינו לבינו

- לא". ובפשטות, מעלת המברך בפני אחרים היא ככה שעונים אמן אחר ברכתו, וכפי שפרשו בכונתו בשו"ת 'גור אריה יהודה' (סי' כד) ובשו"ת 'בית שערים' (או"ח סי' שנח). ואולם בספר 'חשוקי חמד' (ברכות נג ב) דיק מכה שהש"ך לא הזכיר להדיא שמעלת הברכה הנאמרת בפני אחרים היא ככה שהיא נענית באמן, שלדעת הש"ך שוויה של ברכה הנאמרת בפני אחרים הוא עשרה זהובים, אף אם לא ענו אמן אחריה, לפי שבכך מקיים המברך את מצות (ויקרא כב לב): "ונקדשתי בתוך בני ישראל".

והנה בספר 'לקוט מעם לעז' (משפטים עמ' תשל"א) הביא את דברי הש"ך בזה הלשון: "זה שאמרנו ששכר ברכה עשרה זהובים, הוא דוקא כשאומר אותה בקול רם, שהוא מזכה את הרבים שעונים אמן, והרי זה כבודו של ה' יתברך לברכו בפני קהל עם, כפי שאמר (משלי יד כח): 'ברב עם הדרת מלך'". משמע מדבריו שהוא פרש שמעלת המברך בפני אחרים הנה הן מצד שמזכה את השומעים בעניית אמן, והן מצד שהברכה נאמרת בקהל עם. ונתן להוסיף לכה שבעניית אמן אחר ברכה, אף זוכה המברך עצמו להשלים את ברכתו, שהלא עניית אמן היא מפלל הברכה, ולפיכך לדברי הש"ך רק ברכה שלמה שנענתה באמן שוויה הוא עשרה זהובים.

מדברי חכמים (ברכות נג ב): "גדול העונה אמן יותר מן המברך", למד רבנו תם (תוספות ב"ק צא ב ד"ה וחיבו) שאם שכר ברכה הוא עשרה זהובים, קל וחמר ששכרה של כל אמן הוא עשרה זהובים. לפיכך, הורה שמי שקראוהו לעלות לתורה ועמד אחר ועלה במקומו, אף שהעולה גרם הפסד ברכה לזה שקראוהו לעלות, אינו צריך לשלם לו כלום, שהרי יכול הוא לענות אמן על הברכות ונכה לא להפסיד כלום מהשכר.

אגרת אמונים

מכתב מקורא באמן

לכבוד מערכת 'וכל מאמינים',

שלום וברכה!

במאמריו האחרונים עורר נשיא 'בני אמונים' הרב יעקב דב מרמורשטיין על החובה להתחזק בעניית אמן לעת הזאת. ביסוד דבריו עמדו דברי חז"ל והקדמונים על כחה הסגלי של עניית אמן, וחשבתיו, אני הקטן, להוסיף מחשבה נוספת בענין זה:

חכמים אמרו (שבת לב א): "לעולם יבקש אדם רחמים שלא יחלה, שאם יחלה אומרים לו: הבא זכות והפטר". ותמה על כך הבה איש חי בספרו 'בן יהודה' (שם): כיצד אפשר לומר לאדם "הבא זכות והפטר", הלא לפני בית דין של מעלה הכל גלוי וידוע, ואם הייתה לו זכות - מלכתחלה לא היה נחלה?

ובאר שכונת חכמים באמרם "הבא זכות" - הינו, שיביא זכות חדשה, בכך שיקבל על עצמו לקיים מצוה או הנהגה טובה שלא נהג בה קדם, ואינו מחייב לנהג בה מצד הדין.

מעשה, בעת צרה זו, כאשר אנו בגדר מי "שאומרים לו הבא זכות והפטר", על האדם לתור ולחפש אחר זכות ונהגה טובה שלא נהג בה עד עתה. וירשה לי להמליץ בענין זה על המצוה הנפלאה של עניית אמן, אשר מלבד עצם סגולתה לשמירה, כיון שהיא מצוה שאין לה קצבה, לכן גם מי שהקפיד עליה עד היום [ובזכותם ב"ה רבים הם] יכול להוסיף ולהרבות בה זכיות, כאשר אם עד כה שמע ברכות השחר מאחד יוסיף וישמע מעוד אדם, וכך על זו הדרך.

ראיתי לזכון לצרף לזה את אשר כתב בספר 'נחלת יוסף' (ח"א קונטרס 'אמן והלל' אות קמו) על הפסוק (דברים יב יא): "וכל מבחר נדריכם אשר תדרו לה"; "מבחר נדריכם אשר" - ר"ת 'אמן'. ללמדנו שהנדר המבחר ביותר "אשר תדרו לה" הוא ההתחזקות בעניית אמן.

בברכת התורה,

אלכסנדר רובין - ברוקלין, ניו יורק

מלפדת של אמינים

במהלך השבעה ולאחריה התפרסם דבר קיומו של הפלקט, ולמען רבים שבקשו להתחזק בעזרתו, הוא צלם בכמה עשרות עתקים והופץ במחיר הקרן לכל דורש ומבקש.

כמה שבועות לאחר מכן, במוצאי אחת השבתות, צלצל מכשיר הטלפון בבית משפחת בנטל. מעבר לקו נשמע קולה הנרגש של אשה הגרה בשכינת בני המשפחה, אשר בקשה לשתפם בנס מפלא שהתרחש בביתה:

"לפני כשבועיים", ספרה האשה, "רכשנו את הפלקט המדבר. אחד הילדים הדביקו בפסות דבק רחבות לקיר חדר הילדים, ומאז ועד עתה כבר הספיק הפסיק להתמלא בחציו, ואף לחשף מקצת מהמלים שנחבאו בתוכו, לשמחתם של הילדים.

בבקר יום השבת, התעוררנו כלנו לשמע זעקה מחרדה שבקעה מחדר הילדים. כאשר מהרנו לרוץ למקום, הצביע אחד הילדים בבועתה על הפרזה התלויה על הקיר, ומבט קצר הספיק פדי שנבין את הנס הגדול שארע לנו; אל אחת מפסות גיר הדבק שהדביקו את הפרזה לקיר, דבוק היה נחש. הנחש נדבק בראשו לפסת הדבק, ולמרה הפלא, אף שנסה בכל כחותיו להשתחרר לא עלה הדבר בידו.

אחד השכנים, שבקי בטבעם של נחשים, הזעק למקום, והתבוננת קלה בנחש המת גרמה לו לקרא בהתפעלות: 'מדבר בנחש ארסי ומספן, אינני יכול להסביר כיצד לא הצליח להשתחרר מפסת הדבק שאליה נדבק, ומדוע לא הזיק לאי מי מילדיכם בטרם טפס על הפרזה, אין ספק כי התרחש לכם נס גלוי!'

אנו, שעמדנו המומים למול הנס הגדול שהתחולל למול עינינו, לא היינו זקוקים להסברים נוספים. בטוחים היינו מעל לכל ספק מהי הזכות שהגנה עלינו מהנחש המפחיד. הפרזה הצבעונית שקרועה היתה בחלקה העליון כתוצאה ממאבקו של הנחש להשתחרר, העידה על כך כאילו עדים."

הספור שלפנינו שהובא בבטאון 'קול ברמה' ונשמע בשנית מפי בעלי המעשה, מגולל נס מפלא שארע למשפחה מרכסים בזכות התחזקותה המיוחדת במצות עניית אמן על כל פרטיה ודקדוקיה: לפני שנים מספר נפטר לבית עולמו רופא הילדים הרב ד"ר ירחם אשר בנטל זצ"ל, מי ששמש בשנותיו האחרונות כמנהל הפגיה בבתי החולים 'לניאדו' בנתניה ומעיני הישועה בבני ברק, ותינוקות רבים חכים לו את חייהם.

מלבד מקצועיותו המיוחדת, נודע שמו של ד"ר בנטל לתהלה בזכות יראת השמים המיוחדת שגחן בה. למרות ידיעותיו המפלגות בעניני הרפואה הקפיד להתניעץ על כל צעד ושעל עם רבותיו הגדולים, אשר כפמים הפנים לפניו השיבו לו אהבה וחבה, ואף הם נועצו בו בשאלות הרות גורל שעלו על שלחנם מעת לעת.

בתקופה האחרונה לחייו נתקף במחלה הידועה, רחמנא לצלן. הוא התיסר ביסורים קשים, אך למרות כל זאת לא חדל מעבודתו המסורה להציל עוד ועוד תינוקות ולסיע להורים רבים להעמיד דורות בישראל.

באותם חדשים קשים בקשו בני משפחתו להתחזק בעניית אמן בכונה לרפואתו, ולשם כך הם הכינו פלקט גדול שבראשו נרשמו באפן בולט כללי הכונה בעניית אמן, על כל ברכה לפי ענינה, כאשר לכל סוג ברכה הקדש מספר וצבע שונה. בפרזה עצמה ציר פסיפס גדול שמשבצותיו סמנו במספרים שונים.

כל אחד מבני הבית שענה אמן בכונה בהתאם לברכה שעליה ענה, הדביק מדבקה במשבצת המתאימה, וככל שהתמלאה הפרזה במדבקות זוהרות, נוצרו בפסיפס מלים ומשפטים הקשורים לאמן, דבר שהעצים את ההנאה מהמבצע המאתגר והתועלת.

המבצע עורר חזק עצום בקרב כלל בני המשפחה, וכאשר הגזרה נגזרה ולמגנת לב זמן מה לאחר מכן נפטר הסב הגדול לבית עולמו, בחרו הילדים להמשיך ולהתחזק בו לעלוי נשמתו הטהורה.

שערי גן עדן

עניית אמן במשנת בעל ההלולא

ה'אריה דבי עלאי'

י"ז בטבת תר"ז

ציונו של האריה דבי עלאי בעירה בריל [בז'סקון] שבפולין

רבי אריה ליב ליפשיץ נולד בעיר ירוסלב בשנת תקכ"ז, לאביו רבי חיימל ציצית-מאכער, עליו העיד 'החוזה' מלובלין שזכה לרוח הקדש. מנעוריו נכר כי לגדולות נוצר, ובהיותו בן תשע שנים היה בקי בבבלי וירושלמי בעל פה. כשגדל שלחו אביו ללמוד תורה אצל רבי יצחק חריף בעל ה'פני יצחק'. לאחר מכן נסע ללמד מפי בעל 'קצות החשן' ובאותה עת התפרסם כעלוי עצום, ואף כנה בהערצה רבי לייבוש חריף.

בהמשך הסתופף בצלו של 'החוזה' מלובלין, אשר החשיבו מאד ומנהו כיבעל תוקע' בבית מדרשו - תפקיד בו החזיק כעשרים וחמש שנים. בעקבותיו נסע אף חותנו בעל הישמח משה' ללובלין.

רבי אריה ליב שמש ברבנות בעירות קרשוב ושינאוא, ולאחר מכן התעטר בעטרת רבנות העיר הגדולה ושינאוא. בסוף ימיו עבר לעיר בריגל ובה נלב"ע ונטמן ב"יז טבת תר"ז.

לאחר פטירתו נדפסו ספריו 'אריה דבי עלאי' - שו"ת וחדושים על מסכתות הש"ס, וספר 'ארי שבחברה' על מסכת כתובות.

שבע פעמים
בעל האריה דבי
עלאי היה נוהג
לשמע מדי יום
ברכות השחר
משבעה ילדים
ולענות אחריהם
אמן

(ארי שבחברה)
לקוטים [ברוקלין
תשס"א] עמ' פו).

איש לרעהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

שבת קודש יא טבת תשפד: הדלקת נרות: ירושלים: 4:04 תל-אביב: 4:18 חיפה: 4:08 מוצאי שבת: ירושלים: 5:20 תל-אביב: 5:22 חיפה: 5:19 ר"ת: 5:57

פרשת ויגש

"זהסר כעס מלבך"

להסיר מדת הכעס ולנהוג בנחת עם הזולת!

נלמד מהפסוק: "ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני ואל יחר אפך בעבדך" (פרק מד-יה)

נשאלת השאלה: לשם מה הוצרך יהודה לבקש "ואל יחר אפך"? אלא מפרש הכלי יקר משום שכך טבעו של כעס, שמביא לידי טעות. לכך הקדים יהודה לבקש מיוסף שלא יכעס, כדי שיכנסו דבריו הנוכחים וטענותיו ההגיוניות באוזניו. שכן אם יכעס, יגרום על ידי כך שלא יבין ולא יקבל טענותיו, אף אם טובים ונכוחים הם ולא יוכל לשפוט בצדק.

מובא בספר אורחות צדיקים: אמר החכם, מי שכעסו בא עליו במחשבה - תראה עליו הישוב וההדר, ומי שכעסו בא עליו שלא במחשבה תראה עליו השטות. עוד אמר החכם: מי שכעסו חזק ורוגזו אמוץ, אינו רחוק מן המשוגעים הנכפים. ומי שרגיל בכעס, אין חיי חיים (פסחים ק"ג). ואינו שמח לעולם. וכיון שאינו שמח, אינו מקבל מאורותיו באהבה ובשמחה ואינו מצדיק עליו את הדין, ואינו יכול לעבוד את השי"ת בשמחה.

ורפואת הכעס היא - כותב רבינו תם בספר הישר (פרק ו) - "שנדע מה הם הכוחות אשר יעוררו הכעס ונהפוך אותם. ונאמר, כי סיבת הכעס תהיה ממיעוט יישוב הדעת, ומסכלות הכועס, ומחסרון חברת החכמים והמשכילים אשר יירוהו לכבוש כעסו, ומרוב התחברותו אל הכסילים והרשעים, ומפני אשר לא יכיר כמה מדה מגונה יש בכעס, ולא יכיר כמה מדות טובות יש בסבל ואורך אף, כי כל המאריך אפו לעולם לא יתחרט, רק כל מעשיו שבושה ונחת, ככתוב: (משלי טז-לב) "טוב ארך אפים מגבור, ומושל ברוחו מלוכד עיר".

באחד משעוריו הזכיר הגאון רבי אברהם גחובסקי זצ"ל כי הכועס על חברו פוגם את נשמתו, שהרי כידוע נשמתו של האדם דומה ליהלום יקר מאוד וכמו שאומרים בפזמון הנודע: "שימו לב אל הנשמה לשם שבו ואחלמה". והקב"ה שהפקידה בידינו רצונו שנחזירה לו מלוטשת ככל האפשר.

וכאשר יודעים את זה שח"ו מאבד את נשמתו, נזחרים מלכעוס, וביאר רבי אברהם דבריו במשל למה הדבר דומה? למי שרוצה להעביר יהלום ממקום למקום, ויודע שיש הרבה גנבים ואנשי מכס בדרך, שיש עצה לבלוע את היהלום לתוך גופו. והנה אם בשעה שעובר את המכס מרגיזים אותו והוא מפחד לכעוס שאם תהיה קטטה ויצטער יחשדו בו ויעשו לו גם צילום רנטגן בגופו ואז יראו גם את היהלום וחושב לעצמו וכי בשביל קטטה קטנה שוה לי להפסיד את היהלום שלי.

כך צריך כל אדם לחוש בקשר לנשמה הנפלאה השוכנת בקרבו, שלא שוה להפסידה בשביל איזו תשובה ניצחת ומנה אחת אפיים' שאפשר להשיב למי שביזה אותו, היות ועל ידי כן הנשמה הקדושה מסתלקת ממנו והרי הוא נמצא מופסד פי כמה וכמה ממה שהרוויח בכעסו להשקיע קצת את יצרו.

לדחות את הכעס...

פעם נכנס בן תורה אצל הגר"י קניבסקי-הסטייפלער זצ"ל והתלונן לפניו כי אינו יכול לכבוש את מדת הכעס שבוערת בו. אמר לו הסטייפלער: "על האדם לידע, שכל מה שנגרם לו בידי אחרים, הכל הוא מן השמים, ויש לקבלו כמות שהוא. אז ממילא אין לכעוס על העושה, שאינו אלא שליח שלא מדעתו".

והוסיף הסטייפלער, כי העצה לשכך את הכעס היא לדחות אותו בכמה רגעים וממילא ישכך הכעס בנתיים. **תולדות יעקב**

תוכחה בנחת...

כשהזכיר הגאון רבי משה שמואל שפירא זצ"ל את אמרת חז"ל (גיטין ז.) שלושה דברים שצריך אדם לומר בערב שבת עם חשיכה בניחותא, הביא את אמרת הגאון רבי חיים מוולוז'ין זצ"ל כי פעם אחת בנחת תועיל יותר ממאה פעמים שלא בנחת...

וסיפרה הרבנית שכך נהג בביתו, כשהיה אחד הילדים עושה מעשה שיש צורך להוכיחו על כך, לא היה מוכיחו מיד בשעת המעשה, אלא היה ממתין עד לערב ורק אז הוכיחו על מעשהו. זאת כדי שלא תהיה תוכחתו מתוך כעס, אלא בישוב הדעת ובניחותא. **מי דעת**

"התאמצתי לא לבוא לכלל כעס"...

סיפר הגאון רבי אברהם גחובסקי זצ"ל: "פעם נסעתי עם נהג מונית לכמה מקומות והוא הרתיח אותי בשקרים... אבל קיבלתי על עצמי לא להגיב לשקריו! היה קשה לי מאוד להבליג, אבל כך קיבלתי על עצמי ועמדתי בזה בקושי..."

והנה בסוף הנסיעה פונה אלי הנהג ואומר לי: "שמע, מעולם לא ראיתי אדם כמוך שלא הצלחתי להביא אותו לכלל כעס... מהיום אני רוצה שתהיה אבא שלי".

הוסיף רבי אברהם: מדי פעם הוא מתקשר אלי. גם לפני שבוע הוא בא לשיבת טשיבין כדי לשוחח איתי. הוא כנראה בתהליך של חזרה בתשובה, והכל בזכות ההבלגה על מדת הכעס... **עפ"י ויאמר הנני**

עלון "איש לרעהו" פרשת ויגש הוקדש לעילוי נשמת

הרב החסיד ר' יעקב קאפל עבי בן ר' מרדכי ז"ל

שיום היאהרעייט חל בעשרה בטבת ומנוחתו כבוד בהר הזיתים ירושלים עיה"ק תובב"א

משפחת מנדל, וינה-אוסטריה

משפחת כהן, בני ברק-ישראל

משפחת אפטרגוט, אנטוורפן-בלגיה

מעלה נשגבה שלא לנטור למרעים לו, ואף להשיב טובה תחת רעה ! נלמד מהפסוק: "ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי מכרתם אותי... כי למוחיה שלחני אלקים"... (פרק מה-ה)

נמצאנו למדים מעלתו המופלאה והנשגבה של יוסף הצדיק, אשר לא די שמחל לאחיו שהשליכוהו לבור נחשים ועקרבים ואחר כך מכרוהו לעבד, אלא אדרבה, עוד ניחמם ועודד את רוחם ודיבר על ליבם כי מעשיהם גרמו לו ולהם טובה גדולה! ובה הבהיר להם כי זכאים הם ולכן גלגל הקב"ה זכות על ידם.

כי על כן, המעלה הנעלית ביותר במדת "מעביר על מדותיו" היא להשיב טובה תחת רעה. לפיכך, לא הסתפק יוסף בכך שמחל וסלח לאחיו, אלא אף טרח להעניק לאחיו הרגשה טובה מאין כמוה. שלא רק שלא חטאו נגדו, אלא אף הטיבו עמו, ועם כל העולם במעשיהם, וא"כ, אין להם סיבה להתעצב.

במדה זו נהג גם ראובן כלפי יוסף. שכן אחרי שפסקו האחים שיוסף חייב מיתה ואמרו "לכו ונהרגהו ונשליכהו"... נאמר: "וישמע ראובן ויצילהו מידם"... ודרשו חז"ל (במד"ר): "אמר ראובן אני בכור ואין הסירחון תלוי אלא בי".

מעתה נוכל לבאר, בדרך דרש, שכך אמר ראובן: פסק זה שאני שותף לו, יתכן שיש לי בו נגיעה עצמית מכיון שאני בכור ולפי המקובל, המלכות מגיעה לבכור. הוא שאמר "אין הסרחון (הזה של הנגיעה) תלוי אלא בי" וממילא דוקא אני חייב להעביר על מדותי ולהציל את יוסף המתנשא למלך, אף שזה לכאורה על חשבון המלכות המגיעה לי.

ידועים דברי חז"ל במצות פריקה וטעינה (ב"מ לב:): "אוהב לפרוק ושונא לטעון" [=בהמת אוהבו קורסת תחת משאה וצריך לפרוק את משאה מעליה, ובהמת שונא צריך להטעין עליה משא]. "מצוה בשונא" [=עליו להקדים ולטעון את בהמת שונא] ומדוע? "כדי לכוף את יצרו!" ואפילו אם צער בעלי חיים דאורייתא, אעפ"כ, לכוף יצרו עדיף על צער בע"ח.

מגמרא זו למד הגה"צ **רבי יצחק בלור** זצ"ל, כי עיקר כלל התורה ויגיעת האדם הוא לכוף את יצרו ולשבור את רצונותיו ומדותיו הרעות, וזה היסוד הגדול בעבודת ה' ואין זו רק מדת חסידות בעלמא, ורק בזה אפשר לקיים את התורה.

מוסיף על כך הגה"צ **רבי יחזקאל לוינשטיין** זצ"ל (באור **יחזקאל** ח"ז) שעל זה נאמר "טוב רש הולך בתומו מעיקש שפתיו והוא כסיל", כי רק ההולך בתומו בישרות ללא מדות רעות, רק הוא נקרא טוב בעיניו יתברך. ולכן עדיף על מצות פריקה, לכוף את יצרו ולטעון את בהמת שונאו, שכן אז משבר ומעביר על מדותיו ועדיף שבירת המדות ממצות צער בעלי חיים אף אם נאמר שהיא מדאורייתא. ונמצא שמתבאר מהפסוק הנ"ל שעדיף מי שהולך בתמימות ושובר מדותיו הרעות מבעל תורה שאינו מתקן דרכיו.

המנחת חינוך (מצוה פ) מבאר, היאך זה שלצורך כפיית יצרו התירו חז"ל צער בעלי חיים, משום שקיימא לן (וכן בר"ן ובנימוקי יוסף) שכל דבר שהוא לצורך האדם, מותר להשתמש בבעלי חיים, שהרי לכך הם נועדו. א"כ וודאי שלצורך השגת מעלה רוחנית כזו של כפיית יצרו והעברה על המדות מותר להשתמש בהם.

הזדרז להטיב עמו...

כאשר כיהן הגאון **רבי יצחק אלחנן ספקטור** זצ"ל ברבנות עיר ברעזא, נכנס אליו אדם נוכל ורמאי, והציג עצמו כמי שהשתדל ופעל עבורו להתקבל כרב באחת העיירות, רבי יצחק אלחנן האמין לו בתחילה, ולאות תודה והכרת הטוב קירבו והזמינו לסעוד על שולחנו.

והנה לאחר מספר ימים, הכיר באיש שאינו אלא נוכל ורמאי, אעפ"כ לא אבה הכלימו ולא ביישו, ואף לא גילה הדבר לאנשי ביתו אלא המשיך לארחו בסבר פנים יפות והשפיע עליו מכל טוב. כך נמשך הדבר עד שהאיש גילה בעצמו את תרמיתו ועיזב את ביתו של הרב.

אחרי שנים רבות כאשר כיהן רבי יצחק אלחנן כרבה של העיר קובנה המעטירה ונתפרסם כרשכבה"ג, חזר שוב אותו נוכל ונכנס אל הרב לבקש ממנו טובה כשהוא מקוה שהרב לא יזכרו. והנה אף שהכירו רבי יצחק אלחנן היטב, עשה עצמו כאילו פוגש בו לראשונה, כדי לא להכלימו, והזדרז להטיב עמו..

תולדות יצחק

מעביר ומוחל...

פעם נשלח מכתב חריף אל מעונו של **החזון איש**. הוא נשלח ע"י הנהלת אחת הישיבות, ובו דברי נאצה לא פשוטים על החזון איש. מפני שלדעתם נגרם להם הפסד ממון בעקבות המלצת החזון איש לנדיב אחד ליתן תרומה לישיבה אחרת ולא המליץ על הישיבה שלהם.

החזון איש שלח להם בחזרה את המכתב, ובתחתית המכתב רשם בכתב ידו את המלים הבאות: "הנני מוחל על כתבי פלסתר". הנהלת הישיבה שלחו מכתב שני ובו הם מתנצלים על הדברים החריפים שכתבו שלא היה ראוי לכותבם.

מקרה נוסף היה שקיבל החזון איש מכתב דומה עם טענות מעין אלו, כתב אז החזון איש על גבי המכתב את הדברים הבאים: "אמר רבי יוסי יהיה חלקי מהחושדים אותו ואין בו, ואמרתי אני, אל יהי חלקי מהחושדים את מי שאין בו".

הלמות עמלים

טובה תחת רעה...

בתקופת אחת הסוערות שפקדו את ירושלים החרדית, קרה שאחד מגדולי הקנאים בעיר שלח מכתב אל הגאון **רבי צבי פסח פרנק** זצ"ל בו הוכיח אותו בדברים נוקבים והטיף לו מוסר על דברים שעשה הרב ושידעו של הכותב לא היתה נוחה מהן.

המכתב היה כתוב בנוסח חריף ופוגע עד כדי כך שמקורבו של הרב שראה את המכתב בערה בו חמתו וביקש רשות לקרועו לגזרים. ואולם רבי צבי פסח סירב בתוקף בנימוק כי הוא מעוניין לעיין במכתב מדי פעם.

אף בנו של אותו קנאי נזקק פעם לטובה מאת רבי צבי פסח פרנק. הרב קיבלו בסבר פנים יפות והבטיח לו שימלא מיד את בקשתו. הוא הזמינו לסעוד עמו פת שחרית. לאחר הסעודה סידר לו הרב כל מה שביקש. הלה קודם שהלך הרהיב עוז ושאל את הרב: במה זכיתי לכבוד כזה ולהתקרבות כזאת?

השיב לו רבי צבי פסח: מפני שהכרתי היטב את אביך ויודע אני שבכל פעולותיו היו כוונותיו לשם שמים בלבד!....

משואה לדור

סגולה לאריכות ימים...

סיפר רבי יהודה החסיד ז"ל (בספ"ח-תרמט): מעשה בחסיד אחד ששאלו אותו "במה הארכת ימים?" השיב להם: "על כך הארכת ימים לפי שמעולם לא קרה שאם קללני אדם או חרפני וגדפני, שהשבתי לו כגמולו, אלא הייתי סובל את חרופיו ומוחל לכל מי שיצערני".

שלא להשתמש ולהנות מממון שאינו שלך!

נלמד מהפסוק: "וילקט יוסף את כל הכסף" (פרק מז-יב)

וכתב הרמב"ן: "שהיה [יוסף] איש אמונים שהביא את כל הכסף בית פרעה ולא עשה לעצמו אוצרות כסף... אבל נתן למלך הבוטח בו כל הכסף. וקנה לו האדמה... ומצא בזה גם חן בעיני העם, כי ה' הוא המצליח את יראיו".

כיוצא בזה כתב הרמב"ן על הפסוק: "ואתה צוית זאת עשו" (ומה-יט): "ידע פרעה מוסר יוסף, כי איננו שולח יד בהון המלך... על כן חשב פרעה אולי לא ירצה לשלוח לאביו דבר, על כן אמר לו אני מצוה אותך שיעשו זאת על כל פנים".

על נאמנותו הרבה של יוסף בעבודתו דרשו חז"ל (במדרש שיר השירים-א) את הפסוק (במשלי כב) "חזית איש מהיר במלאכתו לפני מלכים יתייצב"... מכאן אמרו כל שהוא משמש את רבו כראוי, יוצא לחרות. מניין? יוסף על ידי ששימש את רבו (פוטיפר) כהוגן, יצא לחירות והתקיים בו "לפני מלכים התייצב" - שעמד לפני פרעה כנאמר "ויקרא את יוסף ויריצוהו מן הבור".

ידועים דברי חז"ל (שבת לא:): "בשעה שמכניסים אדם לדין שואלים אותו בראשונה: "האם נשאת ונתת באמונה?" מובא ששאלו את הגר"א זצ"ל: "הרי 'ליכא מידי דלא רמיזא באורייתא' ואם כן, היכן נרמזת אמרה זו בתורה? והשיב הגר"א על-אתר: בפסוק בפרשת מקץ: "על דבר הכסף השב באמתחותינו בתחילה אנחנו מובאים"...

עד כמה העריכו חז"ל את מעלתם של אותם אנשים שהיו זהירים במעות, המגיעות להם בדין, שלא להנות מהם כשהן בספק גזל, ניתן ללמוד ממה שמספרים חז"ל בירושלמי (תענית פ"א הלכה ד') וכך מובא שם:

"אדם בא לפני אחד מקרובי רבי ינאי ואמר לו: תן לי צדקה כדי שתזכה על ידי. שאל אותו: וכי לא השאיר לך אביך מעות והרי היה עשיר? והשיב: לא השאיר! אמר לו קרובו של רבי ינאי: אצלי מופקדים מעותיו של אביך, טול אותן. השיב לו האיש: "שמעית, עליהן דאינון סרקין" [=שמעתי עליהן שהן ממעות שבאו לידו דרך גזילה ועל כן אינני רוצה להנות מהן].

אמר קרובו של רבי ינאי לאיש זה שלא רצה להנות ממעות אביו משום חשש ספק גזל [אף שלא היו על זה תובעים]: כדאי אתה שתהיה מתפלל על הציבור ותהיה נענה מן השמים.

נוכל להטעים את הקשר שבין הזהירות מספק גזל לתפלה שתענה, עפ"י המדרש (שמות כב-ג): מנין שכל מי שגזל בידו תפלתו עכורה? שנאמר (ישעיה א) "ובפרשכם כפיכם אעלים עיני מכם גם כי תרבו תפלה אינני שומע". מפני מה? ש"ידכם דמים מלאו". ומנין שכל מי שמרחיק עצמו מן הגזל תפלתו זכה? שנאמר "נקי כפים ובר לבב" מה כתיב אחריו? "ישא ברכה מאת ה'".

נאמנות לקדש שם שמים...

הגאון רבי אליהו לוינון מקרטיגא זצ"ל, למרות גדולתו בתורה, לא קיבל על עצמו עול רבנות ופנה למסחר. הוא ניהל את בנק פינברג בקובנה. בנאמנותו במשא ומתן עם הבריות קידש שם שמים בישראל ובעמים.

פעם אירע שאחד מלקוחות הבנק פשט את הרגל וגרם לבנק הפסד בסכום העולה על מאה אלף רובל. למרות חוסר אשמתו, ראה רבי אליהו את עצמו אחראי בעקיפין לדבר והחליט [אף לפני משורת הדין] לשלם לבנק את מלא הנזק. הוא התפטר מהבנק והתחיל בעסקים קטנים, ובמשך שנים אחדות שילם לבנק את כל הפסדו עד הפרוטה האחרונה.

מעשה אצילי זה עשה לו כנפים ועיתוני רוסיה וגרמניה פרסמוהו כסמל היושר והאחריות. הודות לכך רכש לו אימון רב והצליח בס"ד מאוד בעסקיו שהביאוהו לעשירות מופלגת ורבים מתלמידי חכמים של אותו דור התקיימו על חשבונו על ידי מתן הקצבה חודשית קבועה...

תנה"מ

"נקי כפיים ובר לבב..."

סכומי כסף אדירים עברו תחת ידו של כ"ק האדמו"ר מקלויזנבורג - רבי יקותיאל הברשטאם זצ"ל, לצרכי הבניה ואחזקת המפעלים והמוסדות. גם כספי "פדיונות" למכביר נערכו על שולחנו בכל הזמנים. ואולם רק מעטים ידעו שהרבי לא נהנה מכל זה אפילו כדי שוה פרוטה, והוא מתפרנס עם בני משפחתו רק מכספי "הפנסיה" האמריקאית שלו, בתוספת עוד סכום קטן שקיבל כשכר דירה חדשי מבית קטן שבבעלותו. את הבית הזה רכשו עבורו ידידים בבואו מגרמניה לארה"ב.

הוא חי בציצמום ובדחקות שאי אפשר לשער. הרבי לא הסכים בשום אופן להזדקק לעזרת משמש פרטי, ורק בשעה שקיבל קהל עמד על ימינו משב"ק שנשאר ללון במעונו, והרבי היה טורח סביבו ומביא במו ידיו 'נטלה' עם מים להעמיד ליד מטתו.

הרבה פעמים רצו אנ"ש להעניק כספים ביד נדיבה עבור צרכי ביתו, אך הוא סירב בתוקף לקבל מהם מאומה

לפייד האש

"יסתלק מן הספק"...

זהירות יתירה נהג הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל בכספי צדקה והקדש ובפרט ברכוש של הישיבה. אפילו אם נזקק פעם לשוחח בטלפון במשרד "שיחה מקומית" והשיחה גופה היתה בעניני הישיבה, ולא לצורך ענין פרטי שלו, הקפיד לשלם מכיסו את מחיר השיחה.

מרוב זהירותו בקדשים, הרי אף כשקרה פעם שהשתתף בהלוויית המת, ונכנס אח"כ לבית הכנסת סמוך כדי ליטול ידיו בעזרה, עמד והוציא מעות מכיסו, כדי לשלש לקופת בית הכנסת עבור המים שהשתמש בהם.

ומרגלא בפומיה: "כשיש לאדם ספק בדיני ממונות, בל יפסוק חלילה לעצמו, כי אדם קרוב אצל עצמו... אלא יעשה לו רב זולתו, ויסתלק מן הספק..."

וזאת ליהודה

זהירות יתירה...

לעת זקנתו היה נכד מלוה את הגאון רבי אברהם יעקב זלזניק זצ"ל לבית הכנסת. פעם ביקש לפנות לדרך אחרת ארוכה יותר. לפליאת נכדו הסביר שאחד השכנים משפץ את ביתו והניח ערימת חול ליד השביל, וחושש שמא בעוברו שם יכנס מעט חול בנעליו ונמצא גזל את אותו אדם...

משפחה שהיתה בקשרי ידידות עם משפחת זלזניק, שלחה להם שקית לימונים מעץ שגדל בחצר ביתם. הלימונים היו באותה תקופה יקרי המציאות, אך רבי אברהם יעקב סירב להשתמש בהם משום שאמא של המשפחה היתה אלמנה והלימונים שייכים גם לילדיה, ולא ידע אם ביקשו מכל אחד מהילדים רשות מפורשת לשלוח להם אותם...

הלמות עמלים

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

מעגלי-חסד / סיפור שמונה עשרה למבצע הסיפורים

שלי. לא תמיד זה היה פשוט. אבל אמא מעולם לא הסכימה לוותר עליה.

* * *

הדודה העריכה את ההקרבה ותמיד לא חדלה להודות ולהלל את הורי: "לא האמנתי שתהיה לי משפחה!" - הייתה חוזרת על המשפט שוב ושוב. אנחנו היינו עבודה כנכדים, והיא עבורנו כסבתא.

תמיד, כאשר הייתה אמא נשאלת 'זה לא קשה?' הייתה עונה: 'ישנם אנשים שצריכים ללכת רחוק כדי לחפש חסד - ברוך השם לנו הגיע החסד עד הבית...'

פעם אף נפרץ סכר הדמעות של אמא והיא שאלה: 'האם רק בגלל שאין לה ילדים נגזר עליה להזדקן לבד?' עצם המחשבה אודות מציאות בה הדודה ממשיכה לגור רחוק, ולבד, לאחר כל הקשיים שעברה בחייה, נסכה באימא כוחות להמשיך.

רבותי! במשך ארבע-עשרה שנה היה אצלנו הדודה:

במהלך השנים עברו הורי דירה פעמיים, ותמיד היה ברור מראש שיש לדאוג לחדר פרטי לדודה. וזאת מלבד עוד אתגרים שונים שהדבר הביא לפתחם.

* * *

עם השנים לא נהיה קל יותר, אלא להיפך. הדודה הפכה למעט סיעודית, וגם תופעות של דמנציה (מחלת השכחה) החלו לפקוד אותה. אך למרות הכל הורי המשיכו לתת לה את הטוב ביותר, והיא מצידה המשיכה להודות להם "על כל הבלאגן שאני עושה לכם".

יום אחד, החזירה הדודה המיוסרת את נשמתה לבורא עולם - זכה ונקייה.

ולא. היא לא רשמה "צוואה" לזכות הורי על רכושה...

מה שקרה היה פשוט. מכיוון שלא היו לה יורשים נוספים, ומכיוון שלא רשמה צוואה אחרת, עברה הדירה שהייתה בבעלותה לרשות הורי (כמובן שהיא יכלה להחליט בחייה לתרום הכל לאיזה מוסד, ואף אחד לא היה מתערב בהחלטתה).

בכך שילם הקב"ה להורי היקרים מעט על הזכויות הרבות מספור שהם צברו במשך שנים כה ארוכות של חסד, ועוד חסד, ועוד...

מעבר לכך היה בסיפור עוד מעגל שנסגר: הדודה שהתמסרה לאחותה הצעירה ממנה בימי היתמות, זכתה שהבן של אותה אחות יתמסר אליה בימי זקנה ושיבה!

ההורים שלי ניחנו במידת החסד באופן בלתי רגיל, ליבם פתוח כאולם לכל צורכי הזולת. הבית פתוח בסעודות שבת לכל אורח מזדמן, עד שחלק מאלו הפכו במשך הזמן לאורחי-קבע.

ביתם סמוך למרכז רפואי גדול, כך שלא פעם זוגות שנתקעים בבית החולים סמוך לשבת מתארחים ולנים אצלם. הם תמיד גורמים לאורחים להרגיש רצויים בביתם.

בדירה לידם מתגוררת קבוצת בנות מיוחדות, ואמא תמיד טורחת להביא להם מאכלי שבת ביתיים - מעבר למה שהן מקבלות במקום. אבי מתנדב ב'דרכי-מרים' ומסיע ברכבו הפרטי חולים רבים למרכז הרפואי הסמוך לביתם.

אבל הסיפור שרציתי במיוחד לשתף כאן, התרחש עם דודה של אבא. מדובר באחותה הגדולה של סבתא שלי. היא עברה ילדות קשה. התייתמה בגיל צעיר, ובמשך כל התקופות הקשות דאגה לאחותה הצעירה במסירות נפש. אחיה התאום נהרג רח"ל בעודו צעיר. לדאבון לב גם לא זכתה לילדים, כך שהתוצאה הייתה שבקושי היה לה משפחה.

היא עלתה לארץ עם בעלה, והם השתקעו בצפון. לאחר פטירת בעלה הייתה אמי מזמינה אותה פעמים רבות אלינו, ובין ביקור לביקור ניסתה להפיג את בדידותה של הדודה האלמנה בעזרת הטלפון.

ואז פרצה מלחמת לבנון השנייה...

הדודה התקשרה לאמא בוכייה. פרצה מלחמה ואני ל-ב-ד!

* * *

'לא עוד!' - החליטה אמא באותו רגע - 'את באה לגור איתנו!' לא צריך להתבונן לעומק כדי לקלוט את המשמעות הדרמטית של המשפט. להכניס הביתה אלמנה ערירית, עם עבר והווה כאוב ועתיד מעורפל.

אבל ההורים שלי קפצו למים!

הדודה היקרה עברה אלינו, והורי דאגו לה במסירות נפש.

יתירה מכך: היא הפכה לחלק בלתי נפרד מהמשפחה שלנו. לכל טיול, נסיעה לשבת מיוחדת, אירוע משפחתי, לכל מקום לקחו את הדודה, ולא עלה על דעת אמא לרגע להשאיר אותה בבית - גם לא עם מטפלת צמודה.

ומי כבר מדבר על הטיפול היומיומי השוטף בה, על הסיידורים, הנסיעות, הבדיקות רפואיות וכו' הכל הכל היה מוטל על ההורים

הזוכה השמונה עשר: מ.ז.

הזוכה השבועי, הזוכה השמונה עשר במבצע פרסים לעידוד וטיפוח מדות טובות. כל שעליכם לעשות: לכתוב סיפור מעניין ולא שיגרתי על מדות טובות שאירע אצלכם או אצל מכרכם, בתנאי שהסיפור עדיין לא פורסם בספר או בכתבי עת, ולשולחו לפי כתובת המכון: "מכון אהבת אמת" רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242410 או פקס: 077-7671812 או אימייל: haemesemes@gmail.com

שני סיפורים נוספים שיבחרו, יפורסמו במדור זה ויזכו את שולחיהם בסך 100 ש"ח(!)

הסיפורים שיתקבלו יטופלו רק בתנאים הבאים:

1) אורך הסיפור בין 500-200 מילים (בעברית), בכתב יד ברור וקריא. (עדיף מודפס במחשב).

2) על השולח לרשום שמו, כתובתו המדויקת ומס' טלפון.

3) למכון שמורה הזכות, לפרסם את כל הסיפורים שישלחו, והרי הם רכוש המכון, (מלבד בהוראה אחרת מהשולח) ורק 20 סיפורים יזכו לפרס.

4) למכון אהבת אמת שמורה הזכות, לערוך ולעבד את הסיפור לפי מנת הצורך.

5) למותר לציין כי על שולח סיפור האחריות לבדוק שהסיפור לא פורסם בספר או בכתב עת ואין עליו "זכויות יוצרים".

בע"ה בשבועות הקרובים נמשיך לפרסם את הסיפורים והזוכים הבאים.

מה שנשא עליך אל תעשה לחברך - וגם חייך אליו

{ אז נדברו }

פרשת ויגש תשפ"ד | גליון מספר: 631 | לסדר: "ועינכם לא תחזו על כליכם כי טוב כל ארץ מצרים לכם הזאת..."

הצטרפות לרשימת התפוצה

במייל:

a8447168@gmail.com

ניתן לקבל את הגיליון בפקס
באמצעות שיחת טלפון:

079-5319191

האם אפשר להפסיק לדבר על המלחמה??

אני רוצה לשתף אותך בהרהורים אישיים... אנחנו נמצאים כעת בתקופה סוערת ולא שגרתית לכל הדעות!!! תקופה של מלחמה... וזה כבר נמשך וסוחב קרוב לשלושה חודשים...

הבעיה שלי היא: שלפני לא הרבה זמן היה קורונה!! ולכולנו יש ריאקציה מהקורונה... והריאקציה הזו כל הזמן נושפת לי בעורף!!! יש לי מין התנגדות פנימית... שאני לא מוכן לחזור שוב על התסריט של הקורונה... **אתן לך דוגמא:** כשהתחילה הקורונה... בשלושה ארבעה חודשים הראשונים... כל המציאות וכל ההווה שלי הייתה אשטיקל קורונה... אכלתי קורונה, חלמתי קורונה, דברתי קורונה, לא פסיק פומי מלמיגרס קורונה... (היום אני מסתכל על העלונים שכתבתי בתקופת הקורונה... איזו! אין פסת... אין שבועות, אין סוכות, אין חומש ויקרא ולא במדבר... יש רק דבר אחד ויחיד: קורונה...) ואני לא צריך לספר לך איך זה נגמר בסוף... בסוף לכולנו זה יצא מהאף... נמאס לנו להתעסק עם זה... הפסקנו לדבר על זה וחזרנו לשגרת חיים... ואחרי שנה מישוה פגש אותי במקווה ועדכן אותי בחצי פה שנכון קורונה?? אז זהו... היא נגמרה... מה שבטוח... נכון ל-30 שנה הקרובות אל תזכיר לי את המילה קורונה!!! (וסליחה שהזכרתי עכשיו) מאז יש לי ריאקציה לכל תרחיש שמציף ועוטף אותנו מכל הכיוונים... זהו!!! לא עוד!!!

והנה הגיעה מלחמה!!! והמלחמה באופן טבעי גם תופסת את כל הכותרות... וכבר חודשיים שזה הנושא היחיד שמדברים עליו... וזה מתחיל להיות לי מוכר מאיזשהו מקום... זה מציף לי את הקורונה... וכאן מתעורר אצלי ההתנגדות הטבעית... עזוב... די מלחמה... תפסיק לדבר על זה כל היום... יש גם חיים... תעזוב אותי... לא רוצה לדבר יותר על הנושא הזה... תדבר איתי על הכל חוץ מזה... זהו!!! החיים ממשיכים...

והשאלה היא: האם אני צודק?? או יותר נכון: למה אני לא צודק??

אז דבר ראשון: יש הבדל אחד מאוד גדול בין הקורונה לבין המלחמה כעת... עכ"פ מבחינתי... שבקורונה **אני הייתי** בבור!! אני הייתי חלק מהבועה... אני זה שנכנסתי לטירלול ומערבולת של המסכות והמאומתים והבידודים והייתי לפאניקה סביב זה... (ולכן גם יש לי משקעים מזה כי זה היה בור שאני הייתי נמצא עמוק בתוכו)... לעומת זאת כעת במלחמה... אני עצמי דווקא לא בתוך הבור!! אני במקרה לא גר בדרום... אין לי טילים מעל הראש... אני לא מפונה מהבית... וגם אין לי קרוב משפחה ששרוי בסכנה... ממילא אני מצידי אדרבה... סיימתי ממוזמן עם המלחמה... הכל טוב ובא נמשיך הלאה את החיים... **אבל לא!!!** כעת מוטל עלי להכניס את עצמי בצער הציבור ולהיות נושא בעול ולא לומר שלום עליך נפשי... ממילא כעת ההתעסקות במלחמה... זה לא אמור להגיע אצלי ממקום של בועה... אלא אדרבה... ממקום של עבודה!!! תהיה נושא בעול... תכניס את עצמך בצער הציבור... (ובאמת מי שכן גר בדרום או חווה את זה ברמה האישית ונכנס לאיזושהי מערבולת רגשית... דווקא הוא- יתכן שהוא כן צריך לצאת מה"קורונה" של המלחמה... כי אצלו זה לא בריא... לעומת זאת ואנחנו וכל מי שעומד מחוץ לתמונה... מאיתנו נדרש כן לתת עיניו ולבו להיות מיצר עליהם...)

זו נקודה אחת!!! אבל יש עוד נקודה: עם כל המשקעים שעברנו בקורונה... צריך לדעת שגם בקורונה **לא בזבזנו את הזמן!!!** רק נדמה לנו ככה!! אבל זה לא באמת...

מה אני מתכוין?? תבין: בזכרון שלי צרוב שבמשך חצי שנה הראש שלי היה תקוע מהבוקר ועד הלילה בקורונה קורונה קורונה... **וזה לא באמת נכון!!!** זה לא שכל היום דיברנו על נגיף הקורונה... אלא מאי?? הקורונה הייתה התמונת רקע!! המגרש!! הסיטואציה!! וזה איתגר אותנו ביחס לכל פינות החיים... זה כמו חברותא שכבר חודש ימים לומדים שנים אוחזים בטלית... יבא מישוה מהצד ויגיד: אוה... הטלית הזו שתהיה בריאה... נדלקת עליה? אתם לא גומרים לריב עליה... כבר חודש ימים זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי... נו... לך תסביר לו שזה לא הטלית!!! הטלית היא בסה"כ התרגיל המתמטי!! שעליו ודרכו אנחנו עושים היכרות עם שלל יסודות של מודה במקצת... והילך וכו'. בקיצור: הסיפור פה זה לא הטלית!!! הסיפור האמיתי הוא **לאן** הטלית הזו לוקחת אותנו... כמה ערכים אנחנו לומדים דרכה...

אותו דבר בקורונה וגם במלחמה הנוכחית. בקורונה- זה לא שדיברנו כל היום על הקורונה... רק מה?? הסיטואציה של הקורונה פשוט איתגרה אותנו והצמידה אותנו לקיר בהמון מצבים חדשים ושאלות הלכתיות והשקפתיות... והכי הכי: הקרונה הכריחה אותנו לעשות עבודה פנימית של אמונה ובטחון והנהגת היחוד שה' רוצה אותנו במצב הזה כעת... אז נכון שמהמילה 'קורונה' כמות שהיא יש לנו רק משקעים!!! הקורונה עצמה בתור "נושא" יצאה לנו מהאף... אבל מה שאישיות שלנו קיבלה וספגה מכל התקופה הזו... זה לא יאומן!!! תנסה פעם לבדוק את זה... אתה תהיה בהלם לגלות איזה כבדת דרך משמעותית הנפש שלנו התקדמה (או הלכה אחורה) בתקופה הקצרה של הקורונה... בקיצור: בניגוד למשקעים שיש לי מהקורונה... תכל'ס לא בזבזנו דקה בתקופת הקורונה!!!

(רק לשבר את האוזן: הקורונה לימדה אותנו ששום דבר לא מובן מאליו... ושאתי יכול להיות עם עצמי ויש לי מה לעשות עם עצמי!!! אל תזלזל... יש כאלו שגילו את זה רק בקבר... גיליתי שאפשר להיות יהודי גם בלי הקביים של מלא מלא חרדים שנפגשים בשטיבלאך... הקורונה לימדה אותנו להיות עניים ולקבל באבה כל תרחיש הכי הזוי ולשמוח במה שיש... ואם תשים לב רוב הקניינים האלו הם ממשיכים ללוות אותנו גם כיום... עיין ערך השבוע הראשון של המלחמה שפתאום הכל השתבש והתבטל ואף אחד מאיתנו לא היה לגמרי לגמרי מבוהל!! כי אנחנו כבר ערוכים לזה נפשית... יש לנו תשתיות נפשיות שמוכנות לזה מהקורונה... וכמובן אי אפשר להתכחש שהקורונה גם הרסה הרבה אנשים שלא הצליחו ללמוד את הסוגיה הזו בעיון)

סוף שנה לוועידה,
זו הזדמנות לתרום ולקבל
קבלה המוכרת להחזיר מס,
או למה אתהם מחכים??
איך תורמים?
באופציות שלהלן:

כך אתם שותפים איתנו
בהוצאות ובזכויות:

בבנק: פאג'י

סניף 182

חשבון 747815

ע"ש: שב שמעתא (ע"ד)

ניתן לקבל קבלה מוכרת להחזיר מס (ס' 46)

באשראי: "נדרים פלוס"

בטלפון: 0799-654321

בדואר: פולק, גאולה 15 חיפה

למענה אנושי: 052-7683095

תודה מראש!!!

בשורות טובות

ישועות ונחמות!

(המשך) – האם אפשר להפסיק לדבר על המלחמה??

המשך: אותו דבר בייחס למלחמה... לי באופן אישי... היות ואני כותב עלון!! ואני מוצא את עצמי שוב ושוב מדבר על המלחמה... פעם מהזוית הזו ופעם מהזוית הזו... אז מתעוררת בי המחשבה... יאלא... נו... די... עזוב מלחמה... כמה אפשר לדבר על זה...

אבל זה לא נכון!!! כל מי שלמד גמי יודע שאין צורך לסיים את סוגיית "שנים אוחזים" כדי לעבור לנושא הבא... ולמה?? כי מתניתין ד-שנים אוחזים זה נושא מספיק רחב ומאתגר... יש בו לבד מספיק פינות וזוויות... שדרכו לבד אתה יכול איכשהו להגיע לכל סוגיה שתצצה...

אותו דבר כאן: כעת יש מלחמה!!! המלחמה הזו מאתגרת אותנו... דוחקת אותנו לפינה ומכריחה אותנו להתחכך עם כל מיני שאלות מהותיות... רגע... למה בני תורה לא מתגייסים? והאם אנחנו מכירים טובה לצבא?? אז לצבא לא... ולחיילים כן... ואיך מתייחסים לפושעי ישראל שמתו על קידוש ה'... האם הם קדושים או לא? וכו' וכו'...

אז בהתחלה כל ההתקשקות הזו וכל הלומדים הזו... בהתחלה זה די עיצבן אותי!! לא היה לי סבלנות לדבר על זה... כי יאלה... כמה אפשר לדבר על זה... כמה אפשר לדבר על צבא וחיילים וכן ולא... די... תעבירו נושא... **על שפתאום קלטתי שלא!!!** לא הבנת! אתה חושב שמדברים פה על חיילים ועל מסיבה ברעים?? לא!!! זה לא זה!! מדברים פה על היסודות הבסיסיים ביותר!! כל בחור ישיבה כעת ניגש בכבוד ראש לסוגיה המהותית שהוא בלאו הכי אמור לעסוק ב... מי אני ומה שמי... מה אני... מה אני עושה בישיבה... למה אני לא מתגייס לצבא וכו' וכו'... רק מה? איפה לומדים את הסוגיה הזו? ברקע של המלחמה!!!

המלחמה היא המגרש והיא התרגיל שמצמיד אותנו לקיר ומכריח אותנו לפתוח את הנושאים המאוד מהותיים האלו... זה שאלות שצריך לפתוח אותם וחשוב להתבשל בהם!! רק מה?? המלחמה והצבא והחיילים ועוטר עזה... הם ה"שנים אוחזים" ו"השור שנגח" שמאתגרים אותנו ודרכם!! דרכם אנחנו מוכרחים לחדד לעצמנו את תפקידנו...

הבנת מה אמרת?? אני שוב אסביר: עד לפני כמה ימים ראיתי את זה שאנחנו כבר חודשיים טוחנים את הנייעס האם להתגייס לצבא או לא להתגייס... והאם לעשות ציציות לחיילים או לא?? ואם באמת זה הנושא שלנו... אז רבותי!!! כל טוב... מיצית! אל תדבר איתי על זה עוד מילה אחת כי זהו!! עברתי ל"שיר הבא..."

אז זהו שלא!!! כשאנחנו כעת כל היום טוחנים את המלחמה והחיילים... זה לא נייעס... זה לא שאנחנו מדברים על חיילים וצבא... לא!! זה לא לטחון מים... זה פשוט התרגיל והמגרש שה' הזמין לנו שדרכו אנחנו לומדים ומזהים את התפקיד שלנו... ואנחנו באמת מתחככים בזה ומסתבכים עם זה... ואדרבה!!! הסיבה שכ"כ הרבה טוחנים את זה... זה בגלל שאנחנו באמת באמצע להבין את זה!!! יש פה עוד קבעץ ועוד קבעץ... וויכוחים סוערים... ויש תלמיד חכם אחד שאומר ככה, והשני אומר הפוך ונהיה מזה פולמוס שלם... וכן כן!!! זה הדבר!!! כך הדברים מתלבנים ומתחדדים ומתיישבים על הלב ומשהו פה קורה!!! בקיצור: השיח הזה הוא לא בזבוז זמן... נעשה פה חריש עמוק!!! (ולמי ששאל אותי: איך יכול להיות שהגענו למלחמה כ"כ לא מוכנים מבחינה השקפתית... איך יכול להיות שעד היום אף אחד לא דיבר על זה?? התשובה היא מיניה וביה: כן!!! רק מלחמה בפועל יכולה לפתוח כזו סוגיה ולשים אותה במרכז ולהכריח אותנו למצות את הנושא!!! ובאמת עד שלא הייתה מלחמה לא היה מי שיצמיד אותנו לקיר ויפתח לנו את הנושא) אני לא יודע כמה חשוב לך המסקנה הזו... אבל בשבילי זה מאוד חשוב... כי אני מצידו מיציתי את הנושא ממזמן... אם אתה רוצה לדבר איתי על זה בתור נייעס... אז תודה... אני מעדיף לעבור נושא... אבל לא!! כעת אני פתאום קולט שזה לא נייעס... זה סוגיה!! זה מסע שה' הצמיד אותנו אליו כי הוא רוצה שנוציא מזה ונצא מזה נכון!! השאלות הרגישות בימים אלו זה לא בעיה... זה לא פשלה... זה מבחן!!!

והאמת היא שבכל דבר בחיים זה ככה!!! בכל מסע בחיים זה ככה!!!
כי כל דבר בסוף **עובר**... כל תקופה בחיים **עוברת** בסוף... הקורונה עברה... גם מלחמה יום אחד תהיה **עברה**... ויש דבר אחד שנשאר!!! **אני!!!** הקורונה עברה ואילו **אני** נשארתי... המשבר הקשה ב"ה עבר אבל אני נשארתי... תקופת השידוכים ב"ה עברה... זה מאחורי... אבל **אני נשארתי** בקיצור: כל אחד מאיתנו עובר כל מיני תקופות וזה עובר... והחכמה הגדולה היא להשקיע בדבר היחיד שכן נשאר!! איפה **אני** פה בסיפור!! כשזה יעבור עם מה **"אני"** הולך לצאת מכאן!!! ובהזדמנות להשקיע את העיקר... כי זה הנכסי דלא נייד... זה הדבר היחיד שנשאר... איך אני גדלתי מזה... איך אני התרוממתי מזה... או לחילופין כמה דמעות זכיתי להוריד לה' וליצור איתו קשר ולהכניס מזומנים לחשבון בנק של התפילה שלי... **טמון כאן עוד נקודה אחת עמוקה שבחור צעיר מתקשה להבין את זה**... בחור ישיבה יודע שיש משהו אחד!! או שלמדתי טוב או שלמדתי לא טוב... או שהתקדמתי בעבודת ה' או שלא... או שתפקדתי בסדרים ובתפילות או שלא... ואם לאחרונה עברתי תקופה קשה שכתוצאה מזה למדתי קצת פחות... אז מה אני שווה... לא עשיתי כלום...

לך תסביר לבחור... שבישיבה לומדים שני דברים!!! לומדים גם תורה!! **ובעיקר!! בעיקר לומדים לקח!!** יכול להיות שעברת תקופה קשה... ועל פניו לא עשית חייל... לא תפקדת... אבל אתה לא שם לב איזה שינויים פנימיים עמוקים התחוללו באישיות שלך דווקא בתקופה הזו כתוצאה ישירה מכל התסביך הזה!! (אתה מבין על מה אני מדבר...) אם תשים לב: דווקא בתקופה הקשה הזו שאתה מרגיש שלא עשית חיל... אבל האישיות שלך עברה תהליך פנימי בינוי מאוד מאוד משמעותי... אתה פתאום רואה ומבין דברים בצורה אחרת לגמרי...

בקיצור: לקלוט שלא תמיד ההתקדמות נמדדת לפי מספרי שעות ודפיס!!! לפעמים ההתקדמות נעשית בתהליך פנימי עמוק!! קוראים לזה ע"פ קבלה: עיבור!!! (עובר כל כולו מכונס... לא אז... לא נראה לעין... זה נראה כאילו שהוא מאובן!!! אבל האמת היא שדווקא התקופה של העיבור זו ההתפתחות הכי מואצת פי שבע יותר מתינוק שכבר נולד...) והתקדמות רוחנית שנעשית באישיות זה לא משהו שעובד לפי דפים ומספרי שעות... זה עובד על גל ותדר אחר לגמרי... אדרבה... יתכן שעברת איזה תקופה עם התמודדות שעל פניו היא לא קשורה לעבודת ה' בכלל... כלפי חוץ זה נראה שבכלל חיממת את הכסא ובזבת את הזמן... אבל עמוק עמוק מפנים העסק רחש בחש ולמפרע מתברר שלא בזבת דקה אחת בכל התקופה הזו... דווקא השינויים המבורכים ביותר נעשו בתקופה הזו... בקיצור: לדעת נצלל כנון כל תקופה בחיים!!! ולדעת שהתועלת הרוחנית בדרך כלל היא סחור סחור... מה שבטוח... לדעת שכל פועל ה' למענה... לכל תקופה יש את הלימוד שלה!! ולא לבזבז אותה...

ברכת ישר כח מעומק לב לכל התורמים בנדיבות לב לעזור לנו במאמץ המלחמתי המשותף להוצאה מחודשת של הספר **'וימואן'** המיועד עבור **'יוצאי צבא בישראל'** (מבין עשרים שנה ומעלה וכו') אחוזי חרב מלומדי מלחמה איש חרבו על ירכו בשמירה מכל דבר רע, ונחישות על קדושת עיניהם וטהרת לבם.

זקוקים אנו עדיין לעוד תרומות בשביל לצאת בהפצה מחודשת ללא הגבלות פיננסיות...

אבל אנא... אברכים יקרים: הפניה הזו לא מיועדת עבורכם!! **אנחנו לא רוצים תרומות מאברכים...** הכסף שלכם יקר!! יקר לנו מידי... עצם הנוכחות השתתף מחממת את הלב... וזו התרומה שלכם... כמו כן: הבחורים שרוצים לתת ממעשרות... חלילה וחס!!! קח את הכסף הזה ותשמור אותו ל"פינוק" וטיפיחה על שכם בינך לבין עצמך בסוף יום, על עוד יום של עסק התורה בהתגברות בעמל ויגיעה או לעוד יום של עמידה בניסיונות בחירוף נפש מה שאף אחד לא יודע... והתרומות?? התרומות יגיעו א"ה מאנשים שיש להם קצת יותר...

כדי לא להשאיר את הדף הלבן:

כבר יותר מחודשיים שאנחנו אומרים תהילים מידי יום!!! ואני לא צריך לספר לך איך זה נראה... להפסיק להגיד?? חס ושלום!! מה פתאום... איך אפשר... ותכל'ס... להגיד?? זה נראה כמו... כמו שזה נראה...

ואנחנו לא אשמים!! אנחנו בני אדם!!! ולכן אם זה איכפת לך... תשמע ל... מותר לגוון!! מותר להודות שאנחנו בני אדם ולא בטוח שאתה יכול לצפות מעצמך להגיד כל יום שתי פרקי תהילים פסוק פסוק ושזה יאמר עם כל הלב כמו היום הראשון... אם אתה רוצה להגיד את זה בצורה ראויה... מותר לפתוח ראש ולגוון...

מה יקרה אם תתחיל להגיד כל יום שני פרקי תהילים לפי הסדר... תתחיל א' ב'... ותתקדם כל יום שני פרקים ב' ג'... ד' ה'... מותר!! מותר להכיר בשחיקה!!

כמובן: מי שמסוגל להמשיך להגיד במושך חודשיים פרק תהילים אחד ועם כל הלב... אשריו ואני מקנא בו... אבל מי שלא מסוגל מותר לו להיות ריאלי ולהתאים גם את אמירת התהילים לשחיקה הטבעית...

ובכישור הפרטי... אם אתה רוצה לעשות עוד משהו בשביל כלל ישראל יש לי עצה בשבילך: קח ברכה אחת ממאה ברכות ותקדיש אותה לעם ישראל!! לדוגמא: ברכת השכיבו... או ברכת 'ראה בעינינו...' ואם אתה נוסע קבוע בדרכים אז מה יקרה אם תחשוב על כלל ישראל בתפילות הדרך... ותצילנו מכל כל אויב ואורב...

והכי הכי: הייתי מציע לך להתחזק בברכת "ואמונה כל זאת" שישם אנחנו אומרים "הנפרע לנו מצרינו והמשלם גמור לכל אויבי נפשנו, המדריכנו על כמות אויבינו וירם קרנו על כל שונאינו." בקיצור: לא חסרים לנו הזדמנויות ביום **לעורר רחמים** על כלל ישראל... ואתם אחינו הספרדים... לכם יש הרי משהו מיוחד... אתם יודעים גם לעורר **אהבה!!** (לא רק לעורר רחמים) יש לכם את שירת הבקשות... אז אנא... תעוררו אהבה... תגרמו לאבא שבשמים שימשך אלינו בחבלי אהבה ויחון אותנו לרחמים.

קדימה... גם אני מתחיל לחפור

מנהרה...

בשבוע האחרון חלשה דעתי!!! אבל הפעם זה עד הסוף... ברגע שהתגלתה מנהרה אדירה בסדר גודל בלתי נתפס של 4 ק"מ בעומק של שבעים מטר מתחת לפני האדמה... שבשביל לבנות אותה צריך משאבי אנוש בלתי נתפסים... (רק לשבר את האוזן... מנהרות הכרמל זה בערך 4 ק"מ וכבר יותר מעשר שנים זה כביש אגרה בסך 10 שקל לכל צד רק כדי לכסות את ההוצאות... ואילו כאן מדובר בפרוייקט הרבה יותר מסובך כי זה לא חציבה בהר אלא באדמה... בקיצור: פרטים נוספים אצל מהנדסים...) והם- הרשעים הארוזים האלו חפרו את המנהרה הזו בעמל ויזע ובמסירות אין קץ ובעיקר!!! בעיקר בהתנדבות!!! והכל בשביל מה?? בשביל האמונה שלהם... כי הכניסו להם בראש שהמצוה הכי גדולה זה להילחם בכל דרך נגד הכיבוש הציוני... ותראה איזה מסירות נפש!!! תראה איזה עמל ויגיעה!!!

אני יודע שהמשפטים האלו מעצבנים!!! אבל עזוב... עזוב כעת את הנימה האישית... אני מדבר כאן על אימביציות!!! על נכונות... מסירות... עקשנות... עקביות בלתי נדלית... אתה יודע מה זה לבנות מנהרה כזו אדירה?? יש לך מושג איזה "ממית עצמו באהלה של טרור" צריך בשביל זה?? פה חטפתי משבר!!! תשמע... אני אברך כולל... אני בן תורה... ואני משתדל לעמול בתורה... אני מחונך להשחיר את פני על התורה ולהמית את עצמי באהלה של תורה... ותשמע... אני לא אוחד שם!!! אם היה נדרש ממני לעשות מנהרה משיקולים של "מעבר לים היא... מי יעבר לנו מעבר לים ויקחה לנו וישמיענו אותה ונעשנה..." אני לא מאמין שהיה לי את האנרגיות הבלתי נתפסות האלו שמתגלים כעת בעוד פיר ועוד פיר מנהרה... ועוד משאבים בלתי נגמרים ואנרגיה שלא פוסקת...

חלשה דעתי!!! מה... רבש"ע: יכול להיות שלבני ישמעאל יש יותר נכונות והתמסרות... עוד יותר מעם ישראל בנין אהוביך?? האמת היא שאני לא הראשון שזה מפריע לוו!!! זה כבר הפריע לאברהם אבינו...

כתוב שכאברהם אבינו רדף אחרי ארבעת המלכים... וירדוף עד דן!! כשהגיע לדן תשש כוחו... למה?? ראה שהבנים שלו עתידים לעשות את עגל הזהב בדן... אה... כאן נשאלת השאלה: אם תשש כוחו כשהוא הגיע לדן... אז למה לא תשש כוחו גם בבית אל?? הרי ירבעם בן נבט עשה שתי עגלים, אחד בבית אל ואחד בדן... ובשני המקומות האלו אברהם אבינו היה... אז למה בבית אל לא תשש כוחו ובדן כן??

והתשובה היא מאוד פשוטה: ירבעם בן נבט עשה עגלי זהב והנימוק שלו היה... שיהיה לכם אלוהים מוגשש!!! לא צריך לטרור וללכת רחוק... כל אחד ילך לאלוהים הקרוב אליו... מי שגר במרכז הארץ ילך לבית אל... ומי שגר בצפון הרחוק שילך לדן... ואז!!! קרה משהו עצוב מאוד... סו"ס כלל ישראל הם הבנים של אברהם אבינו... ואברהם כולו אהבת ה'...

כאברהם אבינו עקד את יצחק!!! הוא לקח את יצחק וקשר אותו!!!

אברהם אמר ליצחק: ברגעים גדולים אלו אני מוסר לך את השרביט!!! אני מוסר לך את המשך הדורות... את ישמעאל השארתי שם למטה עם החמור... הוא לא קשור לסיפור... ואילו אתה כן! כן קשור!!!

אבל בשביל שתהיה קשור לסיפור... בשביל זה אני קושר אותך!!!

העקידה שאברהם עקד את יצחק... ככה אברהם אבינו העביר ליצחק את אהבת ה' שלו... אני נוטן לך את אהבת ה' האינוסופית שלי... אבל שזה יהיה קשור!!! קשור לרצונו יתברך!!!

אני רוצה לעצור רגע ולהסביר: למילה "קשר" יש שתי משמעויות!!!

יש משמעות של הוי... מה **הקשר** בכלל... מסוג של "מה **הקשר** בירה נשר..." ויש משמעות קשר מלשון מלאכת **קושר**!!! לקחת דבר **ולקשר** אותו!!!

ואתה מבין לבד שיש קשר בין שתי המשמעויות!!!

בשביל שיהיה **קשר**!!! צריך **לקשר**!!! אם לא תקשור... לא יהיה קשר!

לדוגמא: הייתה תקופה שרציתי לחדש חידושים בכל מחיר... התחלתי לדבר בלימוד... והיות ואני חייב להפגיש... התחלתי לבלבל את השכל ולזרוק סברות בלי קשר... עד שמישהו העיר לי בעדינות... תשמע... אתה מדבר **בלי קשר**... בשביל לדבר עם **קשר** צריך שזה יהיה **קשור**!!!

מה פירוש?? נכון שאתה רוצה להדביק על רש"י כל מיני רעיונות... אבל מה לעשות שזה לא נכנס בלשון של רש"י... זאת אומרת: אם אתה רוצה להמציא המצאות ולבלבל את השכל... בבקשה... אבל אם אתה רוצה לדבר עם קשר... אז אין לך ברירה!! אתה חייב **לקשר** את עצמך לרש"י... אה... זה מגביל אותך?? זה שזה צריך להיכנס בלשון של רש"י זה כובל אותך וקושר אותך שאתה לא יכול לגמרי להתעופף ולהגיד מה שאתה רוצה?? נכון!!! מהיום תדע כלל בחיים: בשביל לדבר **עם קשר** צריך להיות **קשור**!!! מי שמבלבל את השכל... הוא באמת חופשי, הוא לא כבול ולא קשור לשום דבר שמסייג אותו... אבל מי שרוצה לדבר עם קשר... אין ברירה, זה חייב להיות קשור! **עד כאן ברור?? על אותו משקל:**

אברהם אבינו עומד ברגעים הגדולים ביותר בהר המוריה... וקושר את יצחק!!! וכאן!!! כאן אברהם אבינו מעביר ליצחק את המושכות...

אברהם אומר ליצחק: אני נוטן דווקא לך את אהבת ה' שלי... אני נוטן דווקא לך את הנכונות והמסירות האינוסופית שיש לי לה'... אבל אני קושר אותך!!! שזה יהיה קשור!!! שזה יהיה עם קשר!! שזה יהיה מתואם עם מה שה' באמת רוצה... אל תאהב את ה' בלי קשר... כשאתה מתמסר לה' ומוכן למות בשבילו... תבדוק שזה קשור!! קשור לרצון ה'!!

רץ אחרי ה' כסוס שרץ בין בצעי המים... וכל אלו שהיו גרים סמוך לבית אל... במקום ללכת לעגל הנגיש והקרוב... העדיפו לטרור ולרדוף!!!! לרדוף עד דן!!! מה פירוש... יש לנו גנים של אברהם אבינו... יש לנו אנרגיות של נכונות ומסירות... ואנחנו לא מחפשים חיים קלים... אנחנו רוצים להתבטא... רוצים ללכת רחוק... רוצים לרדוף עד דן!!! כמו אברהם רחימא... כאן תשש כוחו של אברהם אבינו!!! הוא ראה את הבנים שלו לוקחים את הגנים שלו... את העוצמות של אהבת ה' והמסירות אין קץ... ואת זה עצמו הם לוקחים... לאן?? לעבודה זרה!!! אוי אוי... כאן תשש כוחו... הוא נעצר!!! סטופ! אני לא ממשיך... די בני... מעכשיו אני עצלן... לפחות תעצרו פה!! אם אברהם היה ממשיך לרוץ עוד יותר רחוק... הבנים שלו היו לוקחים את הריצה הזו לעוד מאתיים ק"מ אחרי דן...

ישמעאל הוא הבן של אברהם אבינו!!! ישמעאל לקח מאברהם אבינו את הנכונות אין קץ... את האהבה וההתמסרות ללא ליאות וללא גבול... **דא עקא שישמעאל לקח את זה לאן שהוא!!! שהוא רוצה!!!**

והנה זה!!! המנהרה האדירה הזו... העוצמות העזות האלו שמתגלות בימים אלו בעזה בכל יום נוסף שעובר... זה... זה גנים מובהקים של אברהם אבינו... רק בנים של אברהם אבינו מסוגלים להיות כזו פצצה מתקתקת של אנרגיה אינוסופית ל-מה שהם מאמינים... ופה אני מגיע ו... ויש לי חלישות הדעת!!! סו"ס גם אני בן של אברהם אבינו!!! גם אני קבלתי את הגנים העוצמתיים האלו... אז איפה הם? איפה המנהרה שלי?? איפה ההתמסרות האין קץ שלי?? איפה היא מתבטאת??

אתה מבין את השאלה שלי?? אם הבנים של אברהם אבינו מסוגלים לגלות כזו נכונות ולמרות שיש להם עגל מתחת האף... פה בבית אל... הם מוכנים לטרור ולרדוף עד דן אי שם בחרמון כדי לבטאות את החביבות והנכונות שלהם לעגל זהב שעשה ירבעם בדן... אז איפה הרדיפה שלי?? הרי גם אני בן של אברהם אבינו... אז למה אני פחות מתלהב?? למה רק הבנים הפושעים של אברהם אבינו יודעים לבנות מנהרות ולרדוף עד דן... למה כשזה מגיע אלי... שאני כן הולך בדרך הנכונה של אברהם אבינו... ואני מתפלל כל יום שחרית שתיקן אברהם אבינו... למה אצלי זה נראה הרבה יותר עייף?? למה יש לי הרבה יותר כבדות?? גם אני משתוקק לחפור מנהרות באמיתה של תורה... אבל אני לא מרגיש את האימביציה הזו...

והתשובה היא ברורה מאוד:

עם כל הכבוד לאהבה והמסירות אין קץ שאברהם אבינו מוכן לתת לה'... כל זה עדיין לא מספיק!!! הרגע הגדול והמכונן ביותר של האומה היהודית היה ב... במעמד עקידת יצחק!!! הזוהר הקדוש מגלה לנו שלעקידת יצחק הייתה משמעות עמוקה מעבר למה שאנחנו חושבים... אנחנו יודעים שלאברהם היה ניסיון מאוד מאוד לעקוד את הבן שלו... וזהו... אבל לזהו"ק מגלה שמסתתר פה משהו עמוק מעבר לזה!!

לשמעו... אנחנו לא מוכנים לשמוע בקול ה' אלא רק להשמיע לו מה החלטנו לתת לו עם כל הלב... והיחידים שהסכימו ללא בברית של נעשה **ונשמע** זה כלל ישראל!!! ולכן אנחנו עם הנבחר!!! ולכן אל אקצא שייך לנו!! לא בגלל שכבשנו את זה אלא בגלל ששם אברהם עקד את מי שהסכים להיות קשור ונעקד!!! בית המקדש שייך למי שמוכן לקשור את עצמו לרצון ה' ולעבוד את ה' עם קשר!!! עם קשר עין למה שה' רוצה!! ולא כמו ישמעאל שעושה מה שהוא רוצה ומדביק את היצרים האפלים שלו על רצון האלוקים...

אבל כאן!!! כאן מגיע החשבון הנפש הנוקב מאין כמותו...

האם אני באמת עומד בתנאים האלו???

עד כמה אני באמת מוכן לתת לה' לקבוע לי מה הוא רוצה... עד כמה אני מוכן להיות "שמעיה"!!! לשמוע בקול ה'??? זה חשבון נפש נוקב!!! שכל אחד מאיתנו חייב מידי פעם לרענן ולשאול את עצמו: האם אני עושה מה שה' רוצה או שאני החלטתי לו מה הוא רוצה...?? האם אני ערני ומוכן וערוך לשמוע שה' רוצה ממני משהו אחר ממה שהייתי בטוח שהוא רוצה? האם אני בשל נפשית להקשיב לה' או שאני עוד איזה ישמעאלי שהאיד שנצמדתי לערך תורני שהכי הצליח לרגש אותי ומשם אני חופר מנהרות בלי לראות ממטר?? זה חשבון הנפש נוקב מאין כמותו!! ויש!! ויש צורך בביקורת הזה!! אסור לי להיות ישמעאל!! אסור לי להיות החחחחחח הזה שאוהב את ה' ויורה איתו בלי קשר... כן... צריך לקחת בחשבון אופציה שיש כאלו שאוהבים את ה' אבל בלי קשר... מה פירושו? יכול להיות לך עוייבד ה' שהוא מוכן לעשות ההההכל בשביל ה'... הוא מוכן למות בשביל ה'... אבל סטופ בורא עולם: אל תגיד לי מה!!! אני אחליט!! אל תקשור אותי... אל תכבול אותי לדפוס ערכים שאתה בורא עולם קובע... תן לי להחליט בשבילך מה אתה יתברך רוצה... (אז מילא כשמדובר בחילוני... נו... הוא באמת מנותק מה'... הוא בוחר לעצמו את הערכים שנראים לו הכי יפים ונימוסיים והוא יורה איתם ללא הבחנה... עוזר לקשישים על חשבון כולם... דואג לכלבים על חשבון כולם וכן הלאה... אבל כשמדובר ביהודי עובד ה'!!! שבאמת מעמיד את בורא עולם מול העיניים... כאן-) אני רוצה להגיד לך משפט מאוד מרגיז ומקומם:

גם חמאסניק הוא עובד ה'!!! שמעת?? צורם מאוד לשמוע את זה... אני יודע שזה מעצבן, ואני חוזר ומעצבן... חמאסניק זה עוייבד!!! הוא דתי!!! וזה לא משחק כמו שכל החרדים חושבים... זה אמיתי לגמרי... ואם לא נחמד לך לשמוע את זה... אז אל תתעצבן עלי!! במקום להתעצבן שב בינך לבין עצמך ותנסה להבין מה ההבדל בין עבודת ה' נוסח חמאס לעבודת ה' נוסח יהודי... (החילוני רגוע בקטע הזה... הוא יודע מה ההבדל שחמאסניק הוא דוס ואני חילוני אבל-) אני חרדי... אני מוכרח להסביר לעצמי במה אני שונה מחמאסניק... וההבדל הוא אחד ויחיד ואין יחידות כמוהו: יהודי הוא קשור!!! מוכתב!! שפוט של רצון התורה!! וחמאסניק לא... אף אחד מאיתנו לא רוצה להיות חמאסניק... ראה הוזהרת...

המקלדת שלי כמעט נשברת מרוב התלהבות!! כן... מתברר שגם אני יודע לחפור מנהרות... הישיבוחרים שלנו... רק תשכנע אותם שזה רצון ה'... תוך כמה שנים אני מארגן לך מנהרה ממודיעין עילית עד נעלין!!! עלי!!! אז זהו שלא!!! בשביל זה סבא שלי נעקד!! נקשר ע"ג המזבח!!!

בשביל שעבודת ה' שלי תהיה עם קשר... צריך שזה יהיה קשור!!!

אני הרבה פחות שהאיד מהערבי... אני הרבה פחות משולהב ממנו... כי הוא אוהב את ה' בלי קשר... ואני זוכה להיות ישראל וישורון!! לעשות את הישר בעיני- ה'!! וה' מוותר בחפץ לב על האהבה המרושעת של הבני דודים הסוררים שנשאר להם עם החמור בלי קשר...

כולנו יודעים מי זה דוד המלך... כולנו יודעים גם מי זה הבן שלו שלמה המלך... ואז מגיע הנכד ששמו רחבעם המלך!!! שמעת משהו על רחבעם?? ידוע לך משהו מיוחד על רחבעם?? שום דבר!!

אבל!! יש דבר אחד ויחיד שאנחנו כן יודעים עליו!! שבימיו נחלקה מלכות בית דוד... הסיפור היה ככה: רחבעם הוא המלך הרשמי של ישראל תחת שלמה המלך... והנה... יום אחד מגיע אזרח מן השורה ששמו ירבעם בן נבט ופורץ במרד... ולוקח איתו את עשרת השבטים ומשאיר לרחבעם רק שתי שבטים... **מה הכי טבעי והכי מתבקש??** שרחבעם יוצא נגדו במלחמת חרמה!!! ואכן רחבעם מתארגן... מגייס 180.000 בחור ויוצאים!!! הם כבר יוצאים... ולפתע!!! מגיע שמעיה הנביא... נעמד מול 180.000 בחור ואומר להם: **כה אמר ה' לא תעלו ולא תלחמו עם אחיכם, שובו איש לביתו כי מאתי נהיה הדבר הזה...** וישמעו את דברי ה' וישבו מלכת אל ירבעם!!! אתה שומע?? רחבעם פשוט מקפל ציוד וחוזר הבייתה!! ללא אומר ודברים!! מה יש? **שמעיה!!!** שמעיה הנביא אומר שה' רוצה שנחזור הבייתה... אז **שומעים** בקול ה'!!! בזה מסתכם קורות חייו של רחבעם!! וזה הכל! ואין צורך ביותר. כי זה כל היהדות!

אם יש הבדל בין יהודי לחמאסניק זה זה!! **לשמעו** בקול ה'!!!

וכעת יש לי חידה: תן ניחוש מה יכול להיות יותר קשה ומפוך מלחפור מנהרה באורך 4 ק"מ?? נו... תן ניחוש מה יכול להיות יותר קשה??

לא!!! לא לחפור מנהרה של 4 ק"מ... לא לחפור זה הרבה יותר קשה מלחפור... ומה הראיה הכי פשוטה?? תאר לעצמך שבאמצע שסינואר ומרעהו ופיכול שר צבאו חופרים מנהרה נגד הכיבוש הציוני... ופתאום מגיע אליהם שמעיה הנביא ואומר להם: לא!! תחזרו לעזה... מאיתי היה הדבר הזה, ואני מעוניין שאל אקצא יהיה שייך לכיבוש הציוני... הם היו שומעים בקולו?? חה חה חה... בחיים לא!!! שבורא עולם גיד לנו מה הוא רוצה?? נפלת על הראש?? אנחנו מחליטים לו!!

ותסלח לי הם צודקים!!! הישמעאליים אף פעם לא התחייבו לבורא עולם שהם ישמעו בקולו... כבר אז ש"הופיע מהר פארן" וה' הציע להם לקבל את התורה... הם הבהירו לו באופן חד משמעי: אנחנו לא מוכנים לנעשה **ונשמע**!!! תחפש מישהו אחר שמוכן

אברהם פונה ליצחק בנו תוך כדי שהוא קשור ואומר לו:

בני היקר... למטה שם בואדי סילוואן... השארתי שם את ישמעאל... גם הוא אוהב את ה'... אבל אותו לא עקדתי!!! הוא לא קשור!! הוא יאהב את ה' בלי קשר... הוא יחליט בשביל בורא עולם מה רצונו... ולשם הוא ינקז את כל האהבת ה' הלא קשורה שלו... אל תתרשם מאהבת ה' של ישמעאל... זה אהבת ה' בלי קשר!!! זה אהבת ה' שלא קשורה!!! זה ישמעאלי שלא מוכן לקשור את עצמו ל-מה שה' באמת רוצה...

וכאן אני שוב חוזר לעצמי!!! מקודם כאבתי וקוננתי: הרי גם אני בן של אברהם אבינו!!! אז איפה המנהרות שלי? איפה ההתמסרות שלי?? מה מתברר? נכון!!! גם אני בן של אברהם אבינו!!! אבל לי יש עוד משהו שאת זה אין לישמעאליים.. אני גם בן של יצחק אבינו!!!

יש לי אהבת ה'... אבל היא קשורה!!! היא כבולה וקשורה ל-מה שה' רוצה... ונכון!! יש לזה מחיר... זה שאהבת ה' שלי קשורה... זה בהחלט כובל אותה... אני פחות אנרגטי... פחות שהאיד... אין לי את האנרגיות המטורפות של ישמעאל... כי אני קשור!!! האהבת ה' שלי מסוייגת!!! היא צריכה להיות מותאמת ל-מה שה' רוצה!! וזה קצת מייבש אותי...

אתה יודע מה... בא נשתעשע בדימונונו... תאר לעצמך שלא היה תורה... הצוואר שלי לא היה קשור לעמוד שנקרא עמוד התורה... תאר לעצמך שאלוקים היה נותן ליהודים מרווח נשימה... קדימה... תעשו בשבילי...

אוה אוה... אל תשאל... איזה צחוקים היה הולך!!! אני הייתי איש דת... הייתי כל יום שיש מגיע למסגד וצורררר... הייתי חופר מנהרות... ממממזה מנהרות... (יש לי פה בחיפה כמה בתי חולים... אני כבר הודעתי באיזה פניה אני מתכנן להחביא נשק) הייתי פותח ישיבה... חברה טרוריסטים... הייתי מאמן אותם על נשק חיי... והיינו יוצאים לביצועים!!! אני מבטיח לך שככככולם היו קמים לשחרית... היינו מחסלים את כככככולם... היה מצב... באמצע היום היינו דופקים את הראש באדמה לא חמש פעמים אלא 19 פעמים. רק תן לי חופש פעולה... אל תדביק אותי לשולחן ערוך... רק אל תצמיד אותי לאמיתה של תורה... רק אל תקשור אותי ותכבול אותי!!!

אליכם ראשי הישיבות... אני פונה אליכם בקריאה נרגשת... שמעתי שיש בחורים שלא מספיק לומדים... ישנים... גוררים רגלים... אני לוקח אחריות ומבטיח לכם שאף בחור לא ישאר במיטה!! אני עושה אותם עוייבדים חבבבל על הזמן... רק בקשה אחת!!! תנו לי להחליט לבד מה בורא עולם רוצה... תנו לי חופש פעולה... אל תכריחו אותי להיות מתואם עם הספר תורה והשולחן ערוך... תנו לי לעצב לבד ולהחליט מה ה' רוצה... אם אתם מאשרים לי את הסעיף הבודד הזה!! אני מתחייב שכל בחורי הישיבות ללא יוצא מן הכלל נהיים צולי"ם אבל מממזה... מתאבדים...

אנחנו נחפור מנהרות... נהרוג אנשים... יהיה פה אאאאש... חברה...

ארבעת המשפחות הלא קשורות בעליל... ועולות בצוותא ירושלימיה!!!

החגיגה הייתה מושלמת... ארבעת המשפחות עלו ירושלימה בחדווה בשמחה... באהבה אחווה שלום ורעות... לא גומרים לצחוק על העיתוי ועל הסיטואציה... ר' פייביש העגלון הותיק של העיירה שעושה שירות הסעות ספיישל יהודיות לעליה למקדש במחיר כפול תמורת התחייבות לאחריות טהרה לאורך כל הנסיעה!!! (כלומר: שר' פייביש מוודא מראש את זהות הנוסעים ומצבם שכולם טהורים, שאין שם איזה זב שסטמא את כל הכרכרה בהיסטו וכדו) ר' פייביש קיבל את הזמנת הנסיעה ובדק שוב ושוב את המרקם של ארבעת המשפחות הלא קשורות שהחליטו לעלות יחד לירושלים... ר' פייביש לא הצליח לפענח מה הקשר ביניהם... בדרך כלל הוא מצליח לנחש!!! (ר' פייביש הותיק ומנוסה יודע בדרך כלל לזהות לפי אופי האנשים לאן פניהם מועדות... הוא מזהה לפי הפנים האם הבן אדם נוסע להקריב חטאת או תודה... גם כשמספחה שליחה עולה ר' פייביש יודע לזהות האם הם עולים בשביל לריב על הירושה אצל הדייני גזרות שבירושלים או שהם עולים לזבח משפחה) אבל הפעם זו חידה סתומה!!! מדובר פה בארבע משפחות לא קשורות בעליל!!! ר' זלמן יהודי מבוגר... מנקי הדעת שבעיר... הוא ושתי הנכדים... זה משפחה אחת!!! ואילו המשפחה השניה שנוסעת יחד עם ר' זלמן... זה ר' יצחק הלוי ושמונת ילדיו השובבים... כולם ביחד מצטופפים וזה ביחד עם ר' זלמן הישיש... מה הקשר?? (בפרט שעד כמה שזכור לי... לר' יצחק נולד בת לפני חודש וחצי! ואם הוא רוצה להקריב קרבן יולדת יש לו עוד זמן... כמעט עוד חודש...) והמשפחה השלישית זה חפוט העבד לשעבר!!! שעד לפני עשר שנים הוא היה העבד כנעני המסור של ר' זונדל ע"ה... ורגעים ספורים לפני שר' זונדל נפטר הוא הצביע על חפוט והודיע: **הרי אתה לעצמך!!!** ובמילים הספורות האלו הוא יצא לחירות... ואח"כ הוא התחתן כאן עם בתיה הגיורת המצרית... (ונולדו להם שלושה ילדים שאמנם אסורים לבא בקהל בחיובי עשה אבל לכה"פ הילדים שלהם כבר יוכלו לבא בקהל...) עכ"פ זו המשפחה השלישית שעולה פה איתנו!!! ואילו המשפחה הרביעית זה לא פחות ולא יותר העם הארץ המיתולוגי של השכונה!!! יניב ורעייתו, ושלושת ילדיו גיא תומר וכנרת... וזה נראה שארבעת המשפחות האלו הם נוסעים ביחד!!! תעשה משהו!!! ר' פייביש כל הדרך היה מהורהר... מה זה המרקם המשונה הזה? מה הקשר ביניהם? ר' זלמן הישיש מצד אחד... ר' יצחק הלוי מצד שני... חפוט הגר מצד השלישי... ויניב וגיא... הם ביחד!!!

בשלב מסוים ר' פייביש לא הצליח להסתיר את סקרנותו ושאל אותם בלבביות... רגע... אתם קרובי משפחה?? או איו... הילדים של ר' יצחק הלוי ענו במקלה וכמעט בצעקה: **לא!!! אז מה אתם בכל זאת קשורים?**

יניב חיין ראשון והצביע על העגל!!! אתה רואה אותו?? הוא החתן!!! הוא הסכנה המשותף בין כולנו... בקיצור: מה מתברר?? של-יניב שלנו יש רפת!!! ויניב... ה' יעזור לו... הוא עוד יתחזק... אל תדאג!!! יום יבא והוא עוד יהיה חבר שאוכל חולין בטהרה... אבל כעת הוא עדיין אווז רחוק... ו... וכנראה שהסיפור הוא!!! (את זה אני אומר בהשערה... אני מספר לך רק בגלל שאתה לא מכיר אותו) נולד לו עגל בכור ומהרגע הראשון לא היה לו סבלנות אליו... לא התחשק לו להאכיל אותו ולפסם אותו ואח"כ עוד לתת אותו לכהן... והוא רצה בכל מחיר להתפטר ממנו... חיכה בכיליון עיניים שיפול בו מום!!! אבל מה לעשות שהבכור הזה היה עקשן!!! זהיר!!! עדין!!! לא מופרע... לא משתולל... ותכל'ס הוא תקוע ליניב כמו קוץ... ויניב כמעט מתחנן לפניו... יאלה... תשבור איזה רגל וניתן אותך לכהן ונסיים איתך... ותכל'ס... יום אחד נמאס ליניב... והוא החליט להשאיר לילה אחד את הרפת פתוח!!! ככה העגל כנראה יצא החוצה... ובלילה לא רואים... הוא יפול באיזושהי תעלה ונשחרר אותו לכהן... ואכן!!! הרפת נשארה פתוחה... ואכן יצא עגל אחד החוצה!!! אבל למרבה המזל... דווקא העגל הבכור נשאר בפנים... ואילו עגל אחר יצא... יניב סגיע בבוקר... הוא לא הספיק להגיע לרפת וכבר הגיע לו עדכון!!! ההלו... העגל שלך נגח!!! את מי??

את שור פסולי המוקדשין של ר' זלמן!!! אוי אוי... יניב תפס את הראש... בדיוק מה שלא צריך קרה... העגל הזה הוא העגל האידיאלי שלי!!! בדיוק הוא נגח!!! נו... עכשיו צריך לשלם חצי נזק לר' זלמן...

עוד באותו יום יניב הוזמן לבית דין יחד עם העגל... ב"ד הודיעו לו: **תשמע!!! העגל שלך "לא לומד"!** אנחנו מעידים בך בפעם הראשונה שהעגל שלך נגח!!! לבנתיים השמאי של ב"ד הוזעק לזירת התאונה... בדק את שור פסולי המוקדשין של ר' זלמן... נו... מדובר בנזק לא גדול!!! בסה"כ היה שווה 100 זוז... (כמובן שאין הנבילה יפה כלום כי נבלת שור פסולי המוקדשין אי אתה רשאי להאכילה לכלבים... חזבה ואכלת כתיב...) אז חצי נזק זה חמישים!!! השמאי במקביל הספיק גם לשום את העגל של יניב... וממש החמיה לו!!! תקשיב: העגל הזה ממש משובח!!! העגל הזה שווה כעת 300 זוז!!! זאת אומרת: מתוך ה-300 זוז שהעגל הזה שווה!!! יש לר' זלמן זכות ב-50 זוז... בקיצור: שישית מהעגל הזה שייך לר' זלמן... יניב ביקש את סליחתו של ר' זלמן... הם סיכמו ש... שנסתדר... אין לי כעת 50 זוז מזומנים לשלם לך... לבנתיים נשאיר את זה ככה... העגל הזה שייך לשנינו!!! לי יש 250 זוז בעגל הזה!!! ולך יש 50 זוז בעגל!!!

אבל מתברר שהעגל של יניב כנראה קיבל השראה מיוחדת... סו"ס הוא זכה היום להיכנס לבית דין... לא כל עגל זוכה לראות את השכינה שחופפת מעל ראשי הסנהדרין... העגל של יניב קיבל התעוררות מיוחדת ועוד באותו יום שוב נשמעו סירנות!!! מה קרה?? שוב!!! שוב העגל של יניב... מה קרה עכשיו?? עכשיו הוא נגח את הפרה היחידה!!! הפרה היחידה של ר' יצחק הלוי... אוי אוי... לר' יצחק הלוי יש שמונה ילדים... 'ולרש אין כל כי אם' פרה אחת בודדת!! שמהחלב שלה כל הילדים שלו צריכים להתחלק מידי בוקר... והעגל המופרע של יניב נגח בה בעוצמה והיא מתה במקום!!! אוי אוי... איזה בכיות היו שם... כל הילדים של ר' יצחק מררו בבכי... ושוב זכה העגל של יניב ויניב יחד איתו לחזות פני השכינה בבית דין!!! בית דין העידו שוב ביניב... שים לב: זו הפעם השניה שהעגל שלך נוגח!!! שוב השמאי נשלח בזריזות לשום את הנבילה... והפעם התברר שהפרה של ר' יצחק הייתה שווה מאתיים חמישים זוז!!! הנבילה שווה חמישים... זאת אומרת: הנזק זה מאתיים!!! וחצי נזק זה מאה!!! שורה תחתונה: לר' יצחק מגיע כעת מאה זוז מתוך העגל של... של... של מי?? של יניב ? ? ? לא מדויק!!! שכחתם... אבל ליניב שלנו יש כבר שותף... קוראים לו ר' זלמן!!! השור של יניב ור' זלמן נגח את הפרה של ר' יצחק... כעת יש פה ממש חלוקה נהדרת: יש לנו עגל ששווה 300 זוז!!! חמישים שייך לר' זלמן; מאה שייך לר' יצחק... מה נשאר ליניב? 150 !!! יניב יצא מבית הדין נבוך... הוא פנה לר' יצחק... אני ממש מתנצל על הנזק העגום... אני אשלם לך 150 זוז בהקדם האפשרי!!! אבל רגע... בעצם!! בעצם אני מבין שהפרה הזו טיפיקה לכם כל בוקר חלב... אז בא נעשה עסק- הציע יניב... במקום שאני אשלם לך 100 זוז... ומה תוכל לעשות איתם?? אי אפשר לקנות פרה במאה זוז... בא נעשה עסק... יש לי רפת! יש לי שם פרות!!! וכל יום תשלח ילד ויחלבו את הפרה וכל יום נוריד מהתשלום זוז אחד! בקיצור: אתה מסודר עם חלב למאה ימים הקרובים... ר' יצחק התלהב מהרעיון... מצוין... יצאנו לדרך... ר' יצחק חזר הבייתה... ומספר לאשתו בהתלהבות... אל תדאגי... אנחנו מסודרים עם חלב למאה ימים הקרובים!!! יש לציין שאשתו של ר' יצחק ממש לא התלהבה... אתה אופטימי... אתה נותן לעגל של יניב עוד מאה ימים לחיות?? נחיה ונראה... אני נותנת לו בקושי שבעו! ר' יצחק פתאום תפס את הראש... ההמשך יבא א"ה...

יש סיכוי!!! אם רק תהיה מודעות--

יש סיכוי!!!

בשבת האחרונה הייתי בירושלים!! וביקשו ממני לדבר בבית כנסת לאחר קבלת שבת... התחלתי לדבר!! רק אמרתי שני משפטים... רק הזכרתי את עזה... ולפתע!!! אזעקה עולה ויורדת... אבאלע... נבהלתי עד עמקי נשמות... שקשקתי כולי... (ס"ס אני צפוי... אני לא רגיל לאזעקות) אחרי עשרים שניות של פחד!!! לפתע נעמד יהודי מבוגר... וביקש ממני האם כבוד הרב יכול להמשיך לדבר ? ! ? עניתי לו בקול רועד מפחד: בטח... אני רוצה לללדבר... השאלה היא האם אני ממססוגנגל... אחרי התפילה מישוה נגש אלי ושאל אותי: למה פחדת?? מה העניין לפחד?? מה העניין לפחד? מה יעזור לו לפחד? מה כ"כ מפחיד...?

עניתי לו בחזרה בשאלה: אתה שואל מה כ"כ מפחיד???

אני גם שואל: מה כ"כ מפחיד להודות שאני מ פ ח ד

כן... אדוני... אני מפפפחד!! נעים להכיר את הדרשן המהולל שלכם... דרשן פחדן!!! זה הנס שלי... אני לפחות לא מפחד להודות שאני מפחד! אני מפחד מטילים... מפחד מערבים... אבל יש דבר אחד שאני לא מפחד!! לא מפחד להודות שאני מפחד!! ואני חושב שזו מתנה משמים!! ואני מעניק לך אותה!!!

על אותו משקל: כמה התקשרו אלי ואמרו לי שהם מצאו סתירה בגיליון אז נדברו... במוצאי שמחת תורה כתבתי מאמר מאוד קשוח שלא כדאי לשמוע את קו המידע... ואחרי חודש וחצי הזכרתי בין חברי הדברים שאני נופל בזה ושומע את קו המידע... אז תחליט: אתה שומע קו מידע או לא? או שוב!! זה הנס שלי!! אני לפחות לא מפחד להודות!! ולכן מידי פעם חשוב לי להבהיר ולשנן: גיליון זה נכתב נטו **מזירת ההתמודדות!!** הגיליון הזה לא נכתב מרום המדרגה!! אלא **מתנאי השטח**... כשכתבתי שיש עניין שלא לשמוע את קו המידע... הדגשתי שזה התמודדות בשבילי... זה לא קל לי!! ובשביל זה אני פה... להשתדל... להתמודד... שבוע אחד זה הצליח ושבועיים זה לא הצליח ואני ממשיך להיות פה!! ממשיך להתמודד!!! וממשיך לכתוב את הגיליון הזה היישר מזירת ההתמודדות!!

אני בסה"כ משתף את הקורא שמזדהה עם המקום שבו אני נמצא... ואנחנו צועדים יחד את הכבדת דרך של העבודה...

ומהמקום הזה אני משווק את הספר שלי וימאן עם כל הלב!! ולמה?? כי אני לשם שינוי לא כותב את זה מרום המדרגה... אני לא הדמות המרוכזת שניצבת בחלון מול בחור ישיבה ברגעים הקשים כיעקב אבינו בשעתו... לא!! הלוואי והייתי אווז שם... אבל לא!!! בשביל זה יש לנו קדושי עליון ומצוקי ארץ כמו הבית ישראל והסטיפלר ושיבדחט"א שבאמת אחוז במעלות קדושים ומהגובה הזה הם היכו על קדקדם של הצעירים ואמרו להם גדל... אני עדיין לא שם!!! הספר שלי נכתב היישר מהזירה!!! מזירת השטח!!! מזירת ההתמודדות!! אני המיפיש שלא מתבייש להודות שגם אני מתמודד ואני פה בסה"כ בשביל לשתף את החברים שלי בהתמודדות משותפת ולצעוד יחד קדימה... ואדרבה!! דווקא זה מעניק לנו סיכוי גבוה ביותר לעשות כבדת דרך רוחנית ולהגיע רחוק... כי זה מטופל!! לא מוונח!! לא מטויח!!! זכור: מי שמטיח מנהרת טרור וסותם אותה עם סיליקון... הנתוצאה היא--- עיין ערך המלחמה בשבועות אל... בא נצעד יחד... נגמול יחד מקווי נייעס... נעבוד על אמונה ובטחון ביחד... ונפתח יחד שרירים ורוחניים ואמתניים להילחם את מלחמת הקדושה בדור זה... ביחד!!!! ביחד נמליך את ה'!!!

מאמר מיוחד מוקדש לצום עשרה בטבת...

כידוע: צום עשרה בטבת הוא מהצומות החמורים ביותר!! עד כדי כך ש-לו יצוייר שהוא חל בשבת הוא היה דוחה שבת כי יש בו דין של "צצם היום הזה סמך מלך בבל!!" כל מקום שכתוב "צצם היום הזה" הוא דבר ש"לא סובל דיחוי!!" בקיצור: צום עשרה בטבת לא סובל דיחוי!! ולמה?? כי הוא **אֵת חַלְתָּ אֵל**!!! אתחלתא דפורענותא!!!

והיות ואז זה התחילו!!! אם כך, אז!!! אז זה קרה למעשה!! כי מתי זה **נמרה??** זה כבר פחות רלוונטי... אין הרבה הבדל בין היום שבו נחרב ביהמ"ק לבין היום אחד שאחרי... כי סו"ס בשניהם הבית היה כבר חרוב... לכן כש"ט באב יצא בשבת מקסימום נדחה את זה למוצאי שבת... כי החורבן לא בורח... המציאות המרה פה!! כבר אלפיים שנה זו עובדה מוגמרת... זה דווקא סובל דיחוי... **אבל ההתחלה?? היום שבו הכל התחיל ? !** זה משהו ש-כן בורח!! כי היום שבו הפורענות התחילה... אם היינו ניגשים לזה בהיסטריה המתבקשת ומבינים שמהו נורא מתחיל פה והיינו עוצרים את זה בקנאות מתוך הבנה שההלו... הנורא מכל מתחיל פה!!! אם היינו ניגשים בכזו רצינות על ההתחלה אפשר היה למנוע את הסוף המר... רק מה?? כנראה שכשזה התחיל... לא היינו מספיק היסטריים... כנראה שהיו דברים אחרים "יותר חשובים" על הפרק... מי יודע... אולי המצור התחיל בכלל בשבת ואז אמרנו... עזוב... בא נחכה למוצאי שבת... ועד שהגיע יום ראשון כבר היו הפתעות אחרות שהעסיקו אותנו וככה הפורענות התחילה והשתלבה בנוף באלגנטיות... **ועל הטעות הזו אסור לנו לחזור!!!** ולכן מידי שנה את עשרה בטבת יותר לא דוחים!! את הזיהוי המוקדם של ההתחלה אסור לדחות!!! להבין ולהפנים לדורות שאתחלתא דפורענותא זה משהו **שלא סובל דיחוי!!!**

אם נדבר ברוח ימים אלו... המלחמה כעת מעזה לא התחילה עכשיו... כי מי שקצת זוכר... למייעשה הסיפור הזה התחיל לפני תשע וחצי שנים!!! למי שזוכר... היה אז סיפור עצוב של מחבל שחטף 3 נערים בני ישיבה בצומת הגוש... וזה גרר את מדינת ישראל למבצע צבאי בעזה!! שים לב: מבצע!!! **לא מלחמה!!** ואז!!! תוך כדי ה"סב" בעזה התגלו עשרות מנהרות שנחפרו... והתברר בצורה ברורה שהייתה פה תכנית זדונית לעשות פיגוע המוני בר"ה... שאז יכנסו אלפי מחבלים לשטח א"י וברגע האחרון זה נודע!! ואם אתה זוכר... כולם דיברו בשעתו שזו הייתה השגחה פרטית מיוחדת שכתוצאה מאותו אסון של חטיפת 3 נערים... כתוצאה מזה התגלה תכנית טרור מסוכנת בהיקף הרבה הרבה יותר גדול (שמי כמוני יודעים כעת עד כמה שזה אכן ככה) וסיקלו אותה בזמן!!! האם אתה זוכר כזה דבר או שרק אני מדמיינ...?? בקיצור: השמידו את כל פירי המנהרות... סתמו אותם עם סיליקון (כמו כלי חרס בצמיד פתיל) וזהו!!! אכן בזכות זה באותו ראש השנה באמת לא קרה כלום!! כל עם ישראל אכלו תפוח בדבש... שנה מתוקה... אהה... ברוך ה'... אבל!!! מאז הספיקו לחלוף תשע שנים שוביות... ומשום מה... למרבה הפתעה!!! מי שחפר את המנהרות הקודמות חזר וחפר בייחוד שאת בוקיט מרץ פי עשר מנהרות ו... ואת הממשך אני לא צריך לספר לך... את הממשך אנתנו פוגשים בעזה בלחימה מורכבת ובלתי נגמרת...

האסון האחרון שקרה בשמחת תורה האחרון **קרה אז!!!** זה קרה בפירי מנהרות שהתגלו לפני תשע שנים וסתמו אותם עם דבק סלוטפ! זה קרה בתשתיות טרור שנתגלו לפני שנים וטייחו אותם עם סיליקון... ותכל'ס, אם תשים לב... רוב המון העם עסוקים בכשל הנקודתי שקרה בשמחת תורה... שהשומר נרדם בשב בבוקר ואז הגיע טרקטור ופרץ את גדר המערכת... **אז זהו שלא!!!** כל מי שקצת מבין עניין יודע שהכשל האיום ונורא זה לא שהשומר נרדם בשנת התשפ"ד... אלא שהשומר נרדם בשנת התשע"ד!! תשע שנים שכולם יודעים שיש בעזה מחבלים שלא נחים רגע אחד ועובדים עם כל המרץ... זה שטייחו את העובדה שמישהו פה חופר וחופר ויום אחד זה יתפוצץ לך בפרצוף... הטיחה הזה... הוא הוא הכשל הגדול ביותר!! עד כאן ברור??

אז הנה... התיאור הזה מאוד מאוד מזכיר את היחס בין עשרה בטבת לשבעה עשר בתמוז... י"ז בתמוז זה **יום הפריצה**... ביום הזה הגיע הטרקטור ונבקעה החומה והתחיל הפוגרום שהסתיים בחורבן בית המקדש, אבל חז"ל אומרים לך!! לא!!! הכשל האמיתי זה לא השביעי באוקטובר. **הכשל האמיתי הוא הרבה הרבה זמן לפני כן!!!** כשהתחילו להיות שמשוה פה בעיית רוחש מתחת לפני השטח... ושם נרדמו!!! אל תשכח את היום הזה!! אל תברח ל"ז בתמוז... אל תברח לתשעה באב... כי שם זה כבר קרה... שם זה כבר היה קמח טחון שחנת... שם זה החבית נפץ בסה"כ התפוצצה... כי היום הקריטי שלא סובל דיחוי זה הזיהוי של ההתחלה!!! שאז!!! אז נרדמנו בשמירה!!! (ואם תשים לב: על הכשל הזה הם כבר לא חוזרים!! וזו הסיבה שנלחמים שם בתוקפנות ובנחישות ללא הרף!! כי כעת כולם מבינים שהכשל הוא לא נקודתי!!! היום מבינים שהכשל הוא לא שמישהו פה הצליח לפרוץ גדר... היום מבינים שהכשל מתחיל אי שם בקן צרעות שנפתח... שכשהחור התחיל היה אפשר בקלי קלות לקחת מקדחה של רופא שיניים ולעשות זידיזי... לנקות יפה ולסתום בצורה מקצועית ויסודית... אבל מה לעשות ששם נרדמנו... והחור העמיק והעמיק עד שהגיע לממדים מפלצתיים... שכעת אין לך מה לעשות אלא לעשות עקירה ומיטוט עם מחירים מאוד מאוד יקרים ועגומים...)

זה המסר של עשרה בטבת!!! והוא מסר חשוב לאין ערוך!!! **ואת המסר הזה כל אחד מאיתנו צריך לקחת איתו למקום שלנו!!!**

לדעת ולזכור: שכל דבר גרוע שבסוף קרה... הייתה לו התחלה!!! וההתחלה שלו הייתה די מינורית ולא מדאגה במיוחד... והה לא הפריע לו להיות ההתחלה!!! **לצורך העניין בא ניקח את הדוגמא הכי קטנה**... הכי פחות טרגדית... ובכן: בחור יקר: **אני מודיע לך בזאת!!! שלא תגיד שלא אמרתי!!!** כעת יש לפנינו שלוש וחצי חודשים של שגרת חורף מעובר!! **ואני מכין אותך מראש:** יהיו בחורים שיסיימו את זמן חורף בסיפוק אדיר... איזה שטייגן גדול עשיתי... עשיתי סיום על כל המסכת... לא בזבזתי את עצמי... אה... איזה זמן חורף גישמאל!! **ולעומת זאת** יהיו בחורים שיסיימו את הזמן בשן ועין... בהרגשה מזופתת... סמרטוט שחוט... ואתה איכשהו תהיה אחד משיניהם!!! או שתהיה מאלו שיסיימו את הזמן בכ"ט באדר ויסיימו אותו טוב מלאים וגדושים... או שתהיה מאלו שסוף הזמן שלהם התחיל ב"ח שבת ומכאן היו הלך וחסור עד אותו יום שהזמן לא נגמר אלא גגגמו... כאפות!!! אז זהו!! שדבר אחד חשוב לי מאוד להגיד לך: מי שבסוף זמן חורף ירגיש יעצפעל הפנים... את ההרגשה ה-עפעפ הפנים הוא ירגיש רק בסוף... אבל לסוף זה... וההתחלה זה

עכשיו!!! בימים אלו!! ובהתחלה ההרגשה היא לא כזו זיפתית... לא נורא... ולכן!!! הוא לא עשה מזה עסק על ההתחלה... ולכן זה נגמר ככה... **ואני פה בשביל להגיד לך... ש---**

אם אכפת לך מהסוף --- אל תתן לזה להתחיל!!!

תהיה עירני!! תהיה חכם ותזהה **איפה זה מתחיל!!!** איפה מתחיל פה הסחבת והגרידת רגלים שבסוף זה יהיה מר... זה יהיה מתסכל ואז יתחשק לך לשבור את כל הכלים... אז אנא ממך: תהיה חכם ותזהה את זה על ההתחלה!! אני לא צריך לספר לך איך זה מתחיל... זה מתחיל על איזה חבורות פטפטן ש... ש-נו... מה אתה רוצה שאני אעשה... שאני פתאום אעזוב אותו... ומה יהיה איתו? מסכן? זה מתחיל באיזה זליגה בשעות ערב לשעות הקצת... קצת יותר מידי מאוחרות של הלילה... ובינינו... לא נורא... זה עדיין לא הסלמה... זה עדיין לא מצדיק כניסה קרקעית... זה בסה"כ כמה פירי מנהרות... אבל תשאל את מקבלי ההחלטות של מדינת ישראל שטייחו וטייחו... ואת מה שהם לא טיפלו אז בהתחלה בקלי קלות... הם נאלצים כעת לעשות תחת אש ועם חטופים ולאחר מרחץ דמים נוראי ועגום...

זה נקרא להיות חכם בזמן הנכון!!!

אתה לא רוצה לסיים את זמן חורף עם שפתיים מלווחות מהצטברות של 4 קילו גרעיני אבטיח...?? לא בא לך... תסכים איתי... **אז בבקשה... הסוף הזה מתחיל עכשיו!!!**

תגור חרבן ותתחיל "לדקור"!!! תערוף ראשים... את כל אלו שאתה הולך בלאו הכי "לקלל" אותם בסוף הזמן שהם הרסו לך את כל השטייגן והורסים לך את כל החיים... עכשיו תסמן אותם!!! את כל החברים ה'נחמדים' האלו ששרפו לך לילות שלמים... ואתה הולך לשנא אותם שהם הרסו לך את הזמן... תהיה אסרטיבי בזמן הנכון!! תהיה תוקפן עכשיו!!! **אני רוצה לספר לך סיפור... שאני מוכרח להקדים ולומר שאני לא אוהב את הסיפור הזה...** כי אני טיפוס רגיש ואני לא אוהב עם סוג האנשים האגרסיביים האלו... אבל יתכן שאדרבה... זה חלק מהחולשה שלי!!! **ובכן:** שמעתי סיפור על מתמיד אחד גדול שישב ולומד ומישהו ניגש אליו והתחיל "לזרום" איתו... אמר לו שלום... ו... והחזיר לו שלום... ואז הוא שאל מה נשמע?? והמתמיד ענה לו ברוך ה'... נו... ואיך החיים?? וכו' וכו'... אחרי שתי דקות של דו שיח... פתאום אותו מתמיד קם ממקומו ואמר לו בכעס: **לך מפה!!! תפסיק להפריע לי!!**

לא רוצה לדבר איתך!!

אותו אחד נעלב עד עמקי נשמתו (ובינינו... אני גם נעלבתי בשבילו כששמעתי את התיאור האגרסיבי הזה) מה קרה? מה יש? למה אתה צועק? מה עשיתי לך? למה אתה מגרש אותי?? מה פרצת עליך פרץ?? ענה לו אותו מתמיד: תקשיב!! אני כבר הספקתי להכיר אותך... אני כבר יודע לזהות את התהליכים מראש... ואני יודע שברגע שאתה שואל אותי מה נשמע ואני אענה לך ברוך ה'... אח"כ... אתה תשאל אותי ככה ואני אענה לך ככה... ואיכשהו זה יגרר ויגרר... ובהתחלה אני אשדל להיות נחמד ונימוסי ולזרום איתך... ואז אתה תשרוף לי עוד סדר א'... ועוד סדר ג'... ועוד לילה או אלק' לשנה מאוחר בגללך ועוד לילה... ואז!!! אחרי שתשרוף לי חודשיים מהחיים... פתאום יעלה לי הדם למוח!!! ואז אני אקום על שתי רגלי האחוריות ואני אתפרץ עליך בעצבים ובצדק ואני אצרח עליך... לא רוצה להיות חבר חדר שלך!! לא רוצה להיות חברותא שלך!! תפסיק לגרור אותי ולשרוף לי את הזמן!! לך מפה!!! והיות וההתפרצות הזו בלאו הכי תגיע בעוד חודשיים!!! אם ככה- טען אותו מתמיד... חבל!! בא נקצר הליכים... את ההתפרצות שאני בלאו הכי אתפרץ עליך כבר עכשיו... וככה נחסוך חודשיים יקרים בחיים

עכשיו: אני חוזר ומדגיש: אני באופן אישי לא אוהב את הסיפור הזה... כי... כי כנראה... כנראה שעשו לי את זה... **אבל מה לעשות שזה נכון!!!** מה לעשות שגם אני המתוק והנחמד והמרצה שלא מסוגל לסיים שיחות עם אנשים... יום אחד קמתי על שתי האחוריות ועשיתי סוף לכל אלו שעד כה נתתי להם למרוח אותי... אז חבל!! אם בלאו הכי אתה תעשה את זה... אז תעשה את זה כבר עכשיו... (אל תשכח: שמדינת ישראל תמיד נזהרה שלא להילחם בעזה... כי היא רצתה להיראות ממלכתית בעיני העולם... נו... אם בסוף היא נאלצה להיות תוקפנית בלאו הכי... לא נותר להם אלא לדפוק את הראש בקיר, למה לא עשיו את זה לפני עשרים שנה??) זו החכמה!! לדעת לזהות את

הסוף על ההתחלה!!! לדעת לגשת בפאניקה על ההתחלה!
כנ"ל לגבי תסבוכות של תלותיות... בחור שהספיק לטעום קצת מכוס התרעלה הזו... יודע לזהות על ההתחלה את הסוף המר!! את הניתוק המכאיב של "כפיטורי בפי ושט" שאתה תאלף לעשות בדרך הקשה... ולדעת לחתוך בזמן! לדעת לעצור את זה באיבו...

כנ"ל בייחס לקוי נייעס ושאר התמכרויות... ישנם דברים שאתה מבין לבד שזה לא יכול להמשיך ככה!!! אני יום אחד אצטרך לקחת את המכשיר הזה לגשר המיתרים ולהחליט או שאני זורק את זה או שאני זורק את עצמי... גיע היום שאני אהיה חייב להתנתק מזה ויהי מה!! בטוב או שלא בטוב... כעת כל מה שנותר לך זה להחליט כמה זמן למשוך וכמה לדחות את השלב הזה... **הרגע הזה יגיע!!! זה ברור!!** השאלה היא כמה זמן לאכול את הלב שזה לא קרה יום אחד לפני כן...

הקיימה המאוחרת הזו בבוקר לא יכולה להמשיך... ברור לך שזה משהו שתצטרך יום אחד לעשות לזה סוף... יום אחד תצטרך לשכור את הבריון של הישיבה שיעיר אותך ויתן לך על כל בוקס שקל!! אז למה אתה מחכה?? אם בלאו הכי תצטרך יום אחד לעמוד על נפשך... אז למה לא תעשה את זה כבר עכשיו... **זה עשרה בטבת!!!** (אגב: סתם ככה לשבר את האוזן: יש כלל ברזל באורך מלחמות ההסטוריות!!! לא מתחילים מלחמה בחורף!! בחיים לא!! יש בתנ"ך תאריך ליציאה למלחמות... אמצע סיון... "לעת צאת המלכים"- להתגרות זה בזה... רק מה כן יש בחורף?? אתחלתא!! זה שנקרא "הקש בגל"!! בחורף מתחילים מצור... מתחילים טפטופים... מעבירים רמזים... ואז!!! אז יש סיכוי... אז יש מקום לשיח... אז מגיע ירימיהו הנביא ומתנבא ב"ש ה' להיכנע... לשבט בתשובה והכל יסודר... אבל מה לעשות שאף אחד לא התייחס... כי... סו"ס מדובר בחורף... ואף אחד לא באמת מתכוין ברצינות להתחיל להילחם עכשיו... ואתם צודקים באיסטרטגיה... עכשיו באמת זה לא יקרה... אבל כשזה יקרה בעוד שלוש וחצי שנים... תדעו לכם שזה התחיל עכשיו! לכן! בטבת זה יום שמייצג אתחלתא דפורענותא!)

גיליון מס' 543 פרשת ויגש
תשפ"ד שנה שתיים עשרה

גליון זה יוצא במלאת 101 שנים להסתלקות
הר"ר אליהו פנחס
ב"ר זאב הכהן מריינא
מחבר הספר המפורסם "חסד לאלפים"
על סגולת ברכת כהנים
נלב"ע ח' טבת תרפ"ג

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

אבעלי אסופות - הנחת תפילין

לומר, כמו כן נהג בכריכת הרצועות של יד, שלא לכרוך כל הרצועות צמודים זה לזה, אלא אחר ג' רצועות השאיר ריווח ואחר הריווח היה כורך ד' הנותרים, ואמר שכן נהג אביו, ואמר לו שהטעם בזה כי ג' הרצועות רומז לחומש במדבר שנחלק לשלש חלקים וארבע רצועות הנותרים כנגד שאר ארבע חומשי תורה, אחר הנחת התפילין אינו קורא פרשיות התפילין כמנהג שכתב במשנ"ב (סי' כ"ה סקט"ז) דיש נוהגין כן, ואמר שאצלינו לא נהגו בזה, (אלא ד"א של הלכה פל"ז).

להניח תפילין בעצמו ולא ע"י שליח

כשהתחלתי להניח תפילין באתי עם אאמו"ר זצ"ל לרבינו שיניח לי תפילין בפעם הראשונה ואמר רבינו המצוה עליך, ומצוה בו יותר מבשלוחו. (ומ"מ פעמים שסייע לנכדו בתחילת הנחת תפילין אבל הקשירה עצמה עשו בעצמם), והביאו משו"ת צפנת פענח (ח"ב סי' ג' ד') שכתב דאם הקטן מניח קודם הבר מצוה אין לו לברך אלא א"כ גדול מסייע לו ללובשו, וטעמו דכיון דחינוך היינו במקום שהגדול יכול לצאת בו ידי חובה ואם הקטן היה מניח לגדול לא היה יוצא ידי חובה דאינו בר קשירה, ועל כן אף אם הוא עצמו מניחם לא יברך אלא א"כ הגדול מניח לו, (וכן נקט הגרי"ש אלישיב זצ"ל בס' ציוני הלכה חנוכה בדין קטן בנ"ח עמוד ל"ז), אמנם דעת רבינו (שם סי' רמ"ח ח' ובהערות שם) דאף דלכתחילה בגדול בעי דהגדול יניח לעצמו מ"מ אם אשה מנחת אפשר לברך על זה כיון דאיכא מצוה אף במה שהתפילין מונחים עליו, ואפי' הניח גוי, וא"כ י"ל דהוא הדין לקטן שמניח תפילין לגדול דמהני, וכן הוא בכף החיים (סי' כ"ז סק"ח), וממילא אף אם הקטן מניח לעצמו הרי הוא יכול לברך על זה.

אם מהני שיקשור גדול לקטן

נשאל רבנו זצ"ל, שבתשובות חתם סופר (או"ח ח"א סי' ר"א) מבואר דאיכא מצוה בעצם הקשירה ודבר זה אפשר לעשותו ע"י שליח, וא"כ להנהיגים דהאב קושר תפילין לבנו בתחילה, כיון דקטן לאו בר שליחות אי אפשר לקשור עבורו, ונמצא מפסיד מצות חינוך על מצות קשירת תפילין, והשיב רבינו, חינוך הוא כעין גדול וכיון דבגדול מהני שליחות מקיים מצות חינוך, (דעת נוטה תפילין סי' שני"ו).

לכסות הרצועות של תפילין של יד

לאחרי שהנחת התפילין בפעם הראשונה (לפני שלבשתי חליפה), לא כיסיתי רצועות התש"י בחולצה, וקרא לי רבינו, ובקש רבינו בעצמו להוריד השרוול שיכסה התש"י והרצועות, ולא היה רחב דיו ונקרע השרוול, ואמר לי תגידי לאמא שתקנה לך כותונת יותר רחבה כדי לכסות גם הרצועות, ולמעשה היה רבינו זצ"ל, מקפיד לעשות כן אף קודם הנחת תש"ר, ואמר שגם זה בכלל לך לאות ולא לאחרים לאות, ולא חשב בזה להפסק, וכן מביא בס' אלא ד"א של הלכה שהנהגת רבינו היה שאחר הנחת תש"י מוריד את הבגד על היד שיכסה כל הרצועות ורק אח"כ מניח תפילין של ראש ושאלו לו שהרי זה הפסק קודם תש"ר והשיב שאין לחוש להפסק כיון שהוא צורך התפילין שיהיה מכוסה, וכמו כן כשהיה מסיים לכרוך הרצועות של תש"י, לפני הנחת של ראש היה כורך את הרצועה שנשארה על כף ידו וקושרה, והיינו שתוחב סוף הרצועה תחת הכריכות שיהיה מהודק, וביאר טעמו דאל"כ לא נחשב שהתש"י מהודק היטב, והראו מקור הדברים בב"י (סוסי" כ"ו ד"ה כתוב) שיש בתש"י קשירה והידוק ולכאורה כוונתו קשירה של התפילין במקומם והידוק ברצועות, (אלא פל"ז סי"ז ועי' סי' כ"ז סעיף י"א ובמשנ"ב סקמ"ז לגבי כיסוי התפילין של יד).

לרגל תחילת הנחת תפילין בשעט"מ לבני ברוך מאיר גי"ו ויסברג
שיזכה להתרגל בעבודת ה' ולהיות קשור בו ית"ש בקשר של קיימא לאויו"ש

מדור זה נכתב לעילוי נשמת
אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ר יעקב ישעיהו ויסברג זצ"ל
ואמי מורתי מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אנגל זצ"ל תנצב"ה

זמן הנחת תפילין לפני הבר מצוה

כתב רבינו זצ"ל, שמנהגינו להניח לקטן תפילין חדש לפני הבר מצוה, וכן נהג אביו מרן הקה"י אצל, (ארחות רבינו ח"א תפילין אות פ"ה וכמש"כ בערוה"ש סי' ל"ז ס"ד). ובמשנ"ב (סי' ל"ז סק"ב) כ' דנהגו להניח שנים או שלשה חדשים קודם הזמן, וכ' הביאווה"ל (שם ד"ה וכן נהגו) דאם רוצה להניח תפילין קודם לזמן זה מצדד הפמ"ג דאפשר לסמוך על קטן בן י"ב הלומד תלמוד ויועד לשמור את עצמו בקדושה שיוכל אז להניח תפילין, אמנם רבינו זצ"ל כתב דלא נהוג כן, דחוששין שלא יתנהג בהם בקדושה (דעת נוטה תפילין סי' תשכ"ב ובהערות שם). ונשאל, מדוע נוהגים לחנוך ילד להניח תפילין רק שלשים יום לפני הבר מצוה ולא קודם כל שיועד להיזהר בכל הלכות תפילין כמו בשאר מצות שהגיל חינוך הוא קודם והרי מספיק שיניח תפילין ויקרא בזה ק"ש ויקיים המצוה של תפילין ובשביל זה אפשר לחנכו הרבה קודם, וכתב, חוששין שלא יתנהג בהם בקדושה, (עזרת אליעזר תפילין עמוד מ"ו), ואם רוצים ללמדו כיצד יניח תפילין לא יברך אז על הנחת התפילין, (שם), וכשמניח רק להתלמד השיב שיכול להתלמד גם בלילה (שם). ואמר רבינו לומר לילד שעומד לפני בר מצוה לקבל על עצמו שיחזור על הלכות תפילין, (פוחת את ידך עמוד תקל"ח).

מי שנעשה בר מצוה אחר ימי חוה"מ

נשאל רבינו זצ"ל להנהיגים להניח תפילין חודש לפני שנעשה בן י"ג מה הדין במי שנעשה בר מצוה לאחר חג הפסח אימתי יתחיל להניח תפילין האם צריך להניח ל' יום בפועל קודם שנעשה בר מצוה, ולפי זה ימי חול המועד אינם מן המניין, או דמתחיל להניח תפילין ל' יום לפני הזמן שנעשה בר מצוה אע"ג דבפועל יניח פחות מל' יום, והשיב, המנהג לפי התאריך (וכמו שלא מחשבים ימים כנגד השבתות שבאמצע החדש), וכמו כן אם חל הבר מצוה בשבת או ביו"ט כתב רבינו זצ"ל דלא יקדימו, ומ"מ הוסיף רבינו דמי שנולד בט' באולול מסתבר דיתחיל להניח ב' באב דכיון דביום דמתחיל להניח תפילין אית ליה שמחה אין זה ראוי להתחיל להניח בתשעה באב, (דעת נוטה שם סי' תשכ"ג).

בענין ברכת שהחיינו על תפילין

כתב רבינו זצ"ל, אין מברכין שהחיינו על תפילין, דמצוות לאו ליהנות ניתנו, עי' ר"ן סוף פסחים, ויש חוששין להמחמירין וקונין פרי חדש ומוציאין אותו, (דעת נוטה תפילין סי' תשט"ז), ונשאל רבינו זצ"ל לנוהגים להדר לפני שמניחים תפילין לקחת פרי חדש ולברך שהחיינו על הפרי חדש ולכוין גם על התפילין, האם די שהפרי חדש לפניו או שצריך לאוכלו, והשיב, יותר טוב לאוכלו, ושאלו, אם צריך לאכול מהפרי החדש א"כ מתי יאכלנו, הרי אי אפשר לאכול לפני התפילה כשמניח תפילין, והאם חתיכה קטנה יהא מותר לאכול לצורך שהחיינו, והשיב, יטעם משהו, (עזרת אליעזר תפילין עמוד מ"ה), ולמעשה השיב רבינו שהמנג שלא מברכים שהחיינו, (לבינימין אמר סי' ל"ז ס"ג).

מנהגי הנחת תפילין שקבל רבינו מאביו הקה"י

אמר רבינו זצ"ל, שאביו מרן הקה"י זצ"ל הורה לו להניח תפילין חודש קודם הבר מצוה, ורוב הנהגותיו בהלכות תפילין הם מאביו זצ"ל, שלימד אותו קודם שנעשה בר מצוה איך להניח תפילין, ואמר הקה"י שמספיק ללמוד ההלכות בספר חיי אדם כי מביא כל הדינים בקיצור, (ארחות רבינו שם אות פ"ו), וכגון מה שנהג קודם שמניח תפילין של יד לומר לשם יחוד וכו' הנדפס בסידורים, [וכן נהג לומר לשם יחוד קודם המצוה בליל הסדר ובעוד מקומות], אמר רבינו שכן נהג ע"פ אביו הקה"י זצ"ל, אף שהנהגת מרן החזו"א זצ"ל היה לא לומר בשום מקום את הלשם יחוד כי חשב לדעת הנוד"ב, (ח"ב סי' ק"ז) שלא

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com

ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, ושו"ת מרבינו.

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מדור שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - לשבועות הבאים בעזה"י

רבני ישיבת לונז'א בפתח תקוה

פרשת ויחי - הגאון רבי דוב זוכובסקי זצ"ל (כ"ד אב תש"כ) | פרשת שמות - מרן הגרא"מ שך זצ"ל (ט"ו חשוון תשס"ב)

פרשת וארא - הגאון רבי משה עוזר (ובנו הג"ר אליעזר) | פרשת בא - המשגיח הגאון רבי אבא גרוסברד

גשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

הרה"ג ר' ישראל זלושינסקי זצ"ל (י' בטבת תשמ"ט)

רבינו ובנו הצעיר של ר' ישראל להבחל"ח רבי יוסף בנימין שליט"א

בחברותא עם מרן בעל הקהילות יעקב זי"ע

סיפר בנו ר' גבריאל זלושינסקי זצ"ל, שפעם פלוני הפציר באביו לספר על הלימוד בצוותא חדא עם מרן הסטייפלר, ונענה לו בקיצור כי "למדתי אתו ארבע שנים רצופות ולא החסרנו אפילו יום אחד, והנה, גם יום אחד כשהייתי חולה ולא באתי, הגיע הוא אלי הביתה ללמוד" (אמנם לאחר אמר שלמד שש שנים, ואולי לראשון השיב כן מחמת ענוה).

וסח אחד מבניו: שבילדותו ממש, פעם אחת כאשר עסקו באמצע הלימוד, הוא ניגש לאביו ר' ישראל וכנראה שהתנהגותו הפריעה אותם מהלימוד, הרים אותו מרן הסטייפלר, הושיבו על ברכיו וכך המשיכו השנים ללמוד.

חולין במוחש

כאשר עסקו בלימודם במסכת חולין הלכו הסטייפלר אל 'בית המטבחים' בכדי לראות במוחש את השחיטה ואיברי הבהמה לפרטיהם וכדו'.

בני המשפחה מספרים, שגם שנים רבות אחרי שכבר לא למדו בחברותא, נהג בו הסטייפלר כבוד גדול, והתבטא עליו כי הוא תלמיד חכם אמיתי, וראה גם בקהילות יעקב (חלקים, חלק י') שמודה לו על עזרתו בהדפסת הספר.

תמונה נדירה של מרן הסטייפלר כשלצידו ר' ישראל זצ"ל,

כשהם יוצאים מברית לנכדו של ר' ישראל

[שהתקיימה בבית המחותנים משפחת מלינובסקי רחוב נחמיה 20]

'תעירו אותו'

ר' ישראל היה מגיע למרן הקה"י זצ"ל עד סוף ימיו בכל חג סוכות בפורים ובפסח והיה מתקבל אצלו בחביבות יתירה ובשמחה גדולה. פעם אחת

כאשר בא עם בניו בפורים להביא משלוח מנות למרן הסטייפלר זי"ע התברר לו שהסטייפלר הלך לנוח, ר' ישראל רצה לחזור לאחוריו וללכת, אבל אז יצאה בתו הרבנית ברזם שתחי' ואמרה שאביה הסטייפלר אמר לפני שהלך לישון "שכאשר ר' ישראל יבוא תעירו אותו".

רבינו לאחר ששימש כסנדק לאחד מנכדי ר' ישראל זלושינסקי. נראה משמאל עומד: הג"ר גבריאל זלושינסקי זצ"ל

לא תרדה בו

באחת הפעמים שהיה אצלו, והגיע שעת תפילת מנחה הציע ר' ישראל למרן הסטייפלר שיאסוף מנין עבורו בביתו, אמר לו הסטייפלר: "זה לא תרדה בו בפרך", שאלו ר' ישראל: 'הרי האנשים רוצים להגיע', ואמר הסטייפלר בביטול: 'לא, הם לא רוצים לבא הם לא רוצים לבא...' למעשה כיון שהיה כמעט מנין כשמונה אנשים אספו עוד בודדים שישלימו למנין.

תמונה נדירה: מרן הסטייפלר בביתו של ר' ישראל בשבע ברכות לבנו ר' שרגא שלמה שליט"א

י"ש"כ לנכדיו בני משפחת רבי יוסף בנימין שליט"א על סיועם הרב בהכנת המאמר

הרה"ג ר' ישראל זצ"ל נולד לאביו ר' יוסף בנימין זצ"ל בי' בניסן תרפ"א בלייפציג שבגרמניה, בגיל צעיר הוריו שלחו אותו לגלות למקום תורה ביישבתו של הרב ברויאר זצ"ל בפרנקפורט, לאחמ"כ למד בישיבת עץ חיים בהיידה שבבלגיה שם נתעלה בתורה ויראת שמים אצל רבותיו הגדולים ר' שרגא פייבל שפירא זצ"ל הי"ד והמשגיח הגה"ק ר' יוסף ביגון זצ"ל הי"ד מגדולי תלמידי ר' ירוחם ממיר זצ"ל (כתב ע"ס דרך ה' חיבור בשם אור הדרך ושבילי הדרך כותרות סיכום בשולי הדף) שהאציל עליו מרוחו הגדולה. בחסדי ה' עלה לארץ ישראל עם הוריו טרם המלחמה, ושם פעמיו אל ישיבת חברון שם קיבל מרבו רה"י הגאון רבי אהרון כהן זצ"ל שחבבו מאד, וכאשר היה מגיע לפעמים לשבתות בב"ב לשבות אצל אחותו היה קורא לתלמידו אהובו ר' ישראל ללמוד עמו בחברותא. לאחר נישואיו בשנת תש"ו התיישב בבני ברק בגבעת רוקח סמוך למעונו של מרן החזון איש זי"ע ושל בעל הקהילות יעקב זי"ע, והתקבל אצלם בהערצה ובחביבה מיוחדת. בעצת מרן החזו"א הלך לשמש כמחנך תשב"ר בתלמוד תורה "יסודי התורה" בת"א תפקיד בו שימש למשך מ"ב שנה והעמיד תלמידים הרבה גדולי תורה ויראה יחד עם רעו וחבירו מיישיבת חברון הרה"צ ר' משה טורק זצ"ל שלמד עמו ג"כ חברותא עד יום פטירתו. כמו"כ עסק עשרות בשנים בניהול קופת ה'קמחא דפסחא' דבני ברק שנוסדה בשנת תרפ"ה ע"י הגאון ר' זליג שפירא תלמידו ומקורבו מרן החזו"א, במסגרת זו דאג למאות משפחות למילוי צרכיהם לחגים. נלב"ע צום עשרה בטבת תשמ"ט.

צאצאיהם משתדכים

רבינו הכיר היטב את ר' ישראל בעיקר מחמת שהיה תלמיד של אביו מרן בעל הקהילות יעקב זי"ע, וזכה ללמוד עם אביו בחברותא כשש שנים (!!) בישיבת "בית יוסף" דנובהרדוק שהיה בבני ברק במעלה 'גבעת רוקח'.

בשנים המאוחרות, שנת תשס"ו נעשה עמו רבינו למחותן.. נכדו ר' יצחק ב"ר שלמה קניבסקי שליט"א בא בקשרי הנישואין עם נכדת ר' ישראל, בת לבנו הצעיר ר' יוסף בנימין שליט"א, וכשרבינו הגיע להשתתף בשמחת הווארט היה שמח במיוחד, והתבטא אז, כי יש בספר חסידים (סוף סימן תק"מ) שלפעמים יש שנים אוהבים זה לזה, ומזלם ידע, כי לאחר ימים רבים זרעם יתחתנו זה עם זה...

רבינו משתתף בשמחת הנישואין בין משפחת זלושינסקי - קניבסקי

עוד זכות ליום הדין

באותו ענין יש להוסיף מה שסיפר בן רבינו רבי שלמה שליט"א: קודם שסגרנו את השידוך, היה זה ליל ערב יום הכפורים, באתי לספר לאבי מורי זלה"ה, ושמח מאוד. שאלתי אותו האם מפני אימת הדין נכון לדחות את הוורט לאחר יום הכפורים, או לא לעכב, והכריע: תיכף ומיד לגמור את השידוך, ואדרבה, זו עוד זכות ליום הדין, שמתארסים, ואין לדחות דבר כזה אפילו ביום אחד.

אכן שמחת הווארט התקיימה בערב יום כיפור.

שכל ישר

כשהגיע רבינו לנחם את בני משפחת ר' ישראל זצ"ל, נשאל על ידי בניו, מפני מה בחר מרן הקהילות יעקב זי"ע דווקא בר' ישראל בחברותא? וענה: היה לו "גלייכע קאפ" - שכל ישר.

לכשתמצי לומר, בזו כלול שלימות המעלות!

רבינו והגאון רבי ישראל זלושינסקי זצ"ל